constantin virgil
gheorghiu
TOP SECRET
SE CAUTĂ
EROI

Se caută eroi

CONSTANTIN VIRGIL
GHEORGHIU

Se caută eroi

Traducere din limba spaniolă:
Gheorghiță Ciocioi

Editura Sofia
București

Redactor: Diana-Cristina Vlad

Coperta: Mona Velciov

Traducerea s-a realizat după originalul în limba spaniolă: Constantin Virgil Gheorghiu, *Contrata de héroes,* Luis de Caralt Editor, Barcelona, 1957.

© Editura Sophia, pentru prezenta ediție

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Gheorghiu, Constantin Virgil

Se caută eroi / Constantin Virgil Gheorghiu; trad. din lb. spaniolă: Gheorghiță Ciocioi – București: Editura Sophia, 2023

ISBN 978-973-136-935-8

I. Ciocioi, Gheorghiță (trad.)

2

CARTEA ÎNTÂIA

Uşile caselor de astăzi nu mai sunt asemenea celor de odinioară. Se aude totul prin ele. Pe hol, *monsieur* Laforest nu-şi propusese să asculte la uşă. Era cea a apartamentului său. Ora nouă seara. *Monsieur* Laforest se întorcea de la lucru şi, ca de obicei, se simţea nespus de obosit. Nu cele şapte ore de birou îl obosiseră atât de mult, cât călătoria cu metroul şi autobuzul. Drumul durează două ore dus şi două, când se întoarce noaptea acasă. Ziua efectivă a lui *monsieur* Laforest e de la şase dimineaţa la nouă seara. Acum, această călătorie se încheiase. Ca de obicei, e epuizat. Frânt de oboseală. Are două chei în buzunar. Nu poate deschide uşa apartamentului cu cea dintâi. Încearcă să o deschidă cu a doua cheie şi îşi dă seama că, de fapt, se deschisese cu prima. Una ca asta i se întâmplă destul de des. Se enervează. E ceva ce enervează chiar şi pe oamenii cei mai calmi. *Monsieur* Laforest aparţinea acestei categorii de oameni. Doar ce a deschis uşa, că în apartament aude vocea unui necunoscut:

– Spuneţi-mi, *madame* Chouchou, chiar îl iubiţi cu adevărat pe soţul dumneavoastră?

Chouchou era *madame* Laforest. Era normal ca *monsieur* Laforest să fie intrigat la auzul unei astfel de în-

trebări adresate soției sale de către un străin care era în apartamentul lui, în timp ce el lipsea, la o oră nepotrivită pentru vizite. A primit totul cu calm. Și-a dat jos pălăria și a atârnat-o în cuier. Soția lui și străinul se aflau în bucătărie. *Monsieur* Laforest știa că sunt în bucătărie deoarece de acolo se auzea glasul străinului care insista:

– Vă rog, fiți sinceră: îl iubiți cu adevărat? E foarte important de știut, *madame* Chouchou.

„Ce idiot!, își spuse *monsieur* Laforest, scoțându-și haina. Dacă vrei să pui astfel de întrebări, ar fi trebuit să știi că este ora la care mă întorc acasă."

În acel moment, ceea ce îl deranja pe *monsieur* Laforest era faptul că i se spunea soției sale „*madame* Chouchou". Era căsătorit de șase ani, și el – *monsieur* Laforest – așa o numea: Chouchou. În realitate, numele ei era Chantal. Iar acum, un străin folosea acel nume pe care i-l dăduse și care îi aparținea.

„Ia să vedem...", își spuse *monsieur* Laforest.

Intră în mica bucătărie albă cu perdele roz. A văzut aici tot ce se putea vedea.

George Ghica stătea pe un scaun, cu haina pe el. *Monsieur* Laforest îl cunoștea pe individ. Îl întâlnise în mai multe rânduri la biserica românilor catolici de pe strada Ribera. Era un refugiat român ce avea în jur de douăzeci și cinci de ani. Nu-l întrebase niciodată de vârstă, deși, fără nici un motiv, venise în mai multe rânduri în casa sa. Tânărul Ghica nu părea să se simtă jenat de sosirea lui *monsieur* Laforest. Stătea comod pe scaunul alb din bucătărie. Era un tip de om asemenea indivizilor din Europa Centrală: negricios, cu o mustață neagră ca cea a unui țigan, cu părul negru și cu ochi întunecați și

largi. Ochi mari, strălucitori, ca para focului. În fața lui Ghica, îmbrăcată cu o pijama roz, Minou, fiica lui *monsieur* Laforest, mânca supa de praz, ca în fiecare seară. Soția lui *monsieur* Laforest stătea în picioare lângă mașina de gătit. Purta un șorț cu dantelă, așa cum aveau slujnicele din operetele de odinioară. Un șorț frumos, ca pentru scenă. Nu era unul de bucătărie. Pe lângă aceasta, Chouchou, adică *madame* Laforest, purta escarpine cu un toc nespus de înalt.

– Ce vânt vă aduce pe la noi, *monsieur* Ghica?, întreabă *monsieur* Laforest în loc de bună seara.

Punând întrebarea, o sărută pe Minou pe frunte și apoi își îmbrățișă soția. *Monsieur* Laforest e un om sensibil. A păstrat înlăuntrul său mireasma lui Minou atât cât a putut. Era o mireasmă ca de livadă însorită. Ca și când ar fi respirat dimineața la ora șase cu fereastra deschisă. După parfumul de livadă al lui Minou, *monsieur* Laforest adulmecă parfumul sânului lui Chouchou, soția sa. Sânul lui Chouchou avea o mireasmă de pământ, ca în miezul unei zile de vară. O mireasmă seacă, arsă de soare.

– Nu îmi mai spuneți *monsieur*, vă rog!, zise George Ghica. Spuneți-mi, pur și simplu, George. E mai firesc. Suntem camarazi de exil. Am trăit amândoi *ora douăzeci și cinci* și suferim la fel miasma și mizeria străzilor Parisului.

Monsieur Laforest nu răspunde. L-ar invita bucuros pe individ să părăsească locuința cât se poate de repede. Nu aveau nimic în comun. Într-adevăr, *monsieur* Laforest era un refugiat din România. Când rușii au ocupat țara, acesta a părăsit România. Descindea dintr-o fami-

lie de viticultori francezi, care se stabiliseră în nordul Mării Negre în urmă cu trei veacuri. *Monsieur* Laforest se născuse în România. Era cetățean român, la fel ca toți membrii coloniei franceze stabilite în Moldova. Din Franța, a păstrat numele, limba și religia catolică. Faptul de a se fi născut în România era tot ceea ce *monsieur* Laforest avea în comun cu George Ghica și cu toți ceilalți refugiați. Singurul lucru. În ultimii zece ani – când a trecut dintr-un lagăr de concentrare în altul împreună cu Johann Moritz și Traian Korugă – o parte dintre refugiați muriseră. Cei care au supraviețuit vor încerca să-și refacă viața într-o nouă patrie. Dar un astfel de „transplant" nu este încununat întotdeauna de succes. Cei mai mulți dintre cei care nu au murit fizic vor sucomba moral. Vor începe să trăiască din compromisuri. Vor deveni infractori. Vor umple închisorile. Se vor perverti moral. Cei care și-au păstrat demnitatea vor trăi modest, oasele și plămânii le vor putrezi chiar înainte de moarte. În timpul rătăcirii pe cele cinci continente. Au continuat să lupte, dar se simțeau amenințați neîncetat. *Monsieur* Laforest era un om care își păstrase, cât de cât, o bună sănătate morală și fizică. Însă era cumplit de sărac. Exilul este ca înotul împotriva curentului unui râu – e nevoie de o putere ieșită din comun.

– *Monsieur* Ghica, sunt lucruri pe care trebuie să le discutăm deschis, spuse *monsieur* Laforest fără să se așeze.

Îi mângâie capul lui Minou.

– Nu mai veni în casa mea. Sunt un om ce am mai bine de patruzeci de ani, care am pierdut totul în România. Aici muncesc din greu. Sunt angajat la o mică editură, abia deschisă, unde câștig cât pentru pâinea mea și a

acestor două ființe. Sunteți tânăr, vă ocupați de politică. Pe mine nu mă interesează politica. Cu atât mai mult comitetele de eliberare națională și altele asemenea. Seara, când vin acasă, prefer să stau în papucii mei. Sunt obosit. Nu am timp să primesc oaspeți. Așadar, vă rog să plecați! Mai mult, modelele dumneavoastră, ca ale atâtor tineri refugiați, nu mă interesează absolut deloc. Mă irită la fel cum mă irită să aud că i se spune soției mele „Chouchou" și că e întrebată dacă își iubește soțul. Astfel de intimități mi se par deplasate.

– Venisem să vă vorbesc despre lucruri serioase.

– Înainte de a vorbi de lucrurile serioase, să punem lucrurile la punct. După mine, nu poți discuta nimic serios cu o persoană prost-educată. Nu-mi pot imagina ce interese comune ar putea exista între noi doi. Nici măcar unul, cu siguranță.

– Amândoi suntem refugiați români, spuse Ghica.

– Pentru mine, a fi refugiat e o rușine. O mare rușine, nu o profesie, așa cum se pare a fi pentru dumneavoastră. Noapte bună!

***

George Ghica a plecat. Nu s-a simțit ofensat că a fost dat afară. Pe de altă parte, *monsieur* Laforest era supărat. Lui *monsieur* Laforest nu-i plăcea să fie violent. Și tocmai avusese loc o discuție aprinsă.

– Dacă mai vine acest individ, te rog să nu-l mai primești!, i-a spus *monsieur* Laforest soției sale.

Pentru a uita de vizita lui Ghica, *monsieur* Laforest o mângâie din nou pe Minou. Observă că fetița avea pijamaua roz desfăcută. Prinse nasturele mic.

În timp ce face un astfel de gest, *monsieur* Laforest se luminează la chip. Are părul cărunt. E înalt. Munca lui de zi cu zi îl îmbătrânise. În România, se bucurase de un post bun. Făcuse studii universitare la București, ca mai apoi să-și continue afacerea legată de viticultură. A înaintașilor. Aici, editura din Place Saint-Sulpice era un fel de *factotum*. O muncă nouă și grea pentru el. Seara, când se întorcea acasă, luând-o pe Minou în brațe, uita de toate. Ca acum, când a uitat de vizita lui Ghica. Ajunge chiar să-l compătimească.

– Trebuie să-l iertăm pe acest om atât de prost educat, pe acest Ghica. Știm deja că este suspect și un oaspete nepoftit. E un ticălos, un tânăr ce nu are nici o meserie.

– Nu trebuie să fim atât de indulgenți, a spus *madame* Laforest.

– Bunătatea nu este niciodată exagerată. Ghica a venit poate pentru a respira atmosfera de familie. Un aer de onestitate și viață normală. Acești tineri refugiați trăiesc în stradă. Pentru ei, familia este ceva total necunoscut. Știu de stradă, de închisoare, de spital și de tavernă. Trebuie să fim înțelegători. Poate că vrea să respire lângă noi un aer de viață normală. Hermann Hesse numea această viață de familie „lumea luminoasă". Tot ceea ce era în afara „lumii luminoase" – a universului familial – ținea de lumea malefică.

Monsieur Laforest deveni duios.

– E adevărat că viața noastră este „lumea luminoasă"?, a întrebat el. Lumea noastră luminoasă cuprinde trei persoane: pe Chouchou, pe Minou și pe bătrânul Laforest. Tot ceea ce este în afara lumii noastre e lumea cea rea.

Madame Laforest în spatele soțului ei surâde ironic. Se gândește: „Ia uite ce proști! De trei sute de ani emigranții francezi și-au părăsit țara pentru a se stabili în Canada ori în România și n-au făcut mare scofală. Au rămas ca la plecarea lor, cu franceza pe care o vorbeau în acele vremuri."

Madame Laforest îi așază pe masă, în liniște, supa de praz soțului său.

– Dacă n-aș fi avut parte de lumea ta luminoasă, spuse *monsieur* Laforest, nu aș fi putut îndura acești ani de exil. Aș fi trecut prin aceleași lucruri ca toți ceilalți. Fără tine, lumea mea luminoasă nu ar fi existat. Aș fi avut soarta celorlalți refugiați. Aș fi stat mereu cu un picior în spital și cu celălalt la închisoare.

Monsieur Laforest vorbea franceza de la Marea Neagră. O franceză asemănătoare cu cea a cărților vechi de sute de ani, pe care o vorbesc francezii din pădurile canadiene.

– Mănâncă supa și vorbim după aceea, spuse *madame* Chouchou.

Chouchou nu mai putea suporta limba învechită a soțului ei.

***

George Ghica fusese azvârlit în stradă de *monsieur* Laforest joi seara. După trei zile, duminică, la ora 11, Ghica a venit din nou. A bătut la ușă. Uitase că fusese dat afară. Uitase că i s-a spus să nu se mai întoarcă. *Monsieur* Laforest abia ieșise din baie. Îmbrăcat în halat. Duminică dimineața e singurul său timp de odihnă. I-a spus lui Chouchou să nu-l primească.

– Am zis limpede că nu vreau să-l văd. Nu vreau să-l primesc nici astăzi, nici altcândva. Niciodată!

– E atât de înțolit, că nu-i poți spune ceva, a răspuns *madame* Laforest.

– Am să-i spun eu, a replicat *monsieur* Laforest.

Era furios. S-a îndreptat spre ușă ca un dragon ce vrea să-și apere cuibul împotriva unui dușman.

– O să-i spun că la noi asta se face de Paști. Să o spui în română este atât de supărător...

Totuși, când a stat față în față cu Ghica, *monsieur* Laforest nu a putut să îi spună că nu vrea să-l vadă. Ghica zâmbea cu ochii lui mari, negri, ce străluceau prietenos. O strălucire ca cea din ochii copiilor atunci când primesc un cadou de Crăciun. Ghica părea un Moș Crăciun. Avea în mână un buchet de trandafiri albi, două sticle de vin și o cutie de prăjituri. Îi întinse mâna lui *monsieur* Laforest ca și când ar fi fost prieteni din copilărie și nu-l mai văzuse de atâta vreme...

Monsieur Laforest nu s-a simțit în stare să nu-l primească. I-a îngăduit să intre în casă. Ghica purta un costum nou și mirosea a apă de colonie. Pe întreg pământul doar francezii sunt în stare să folosească apa de colonie fără a atrage atenția. Apa de colonie ori parfumul ține de o cultură profundă, de o civilizație aparte. Pentru a folosi discret apa de colonie sau parfumul trebuie să faci parte dintr-o veche și mare civilizație. George Ghica era român. Nu se formase într-o mare națiune. Nu știa să folosească apa de colonie. Pentru a ști să faci asta e nevoie de o mie de ani de cultură. De o istorie glorioasă. Trebuie să ai un Napoleon, o Notre-Dame, o catedrală Chartres, o Ioana d' Arc, un Sfânt Ludovic. George Ghi-

ca nu avea nimic din toate acestea. Dar mirosea a apă de colonie. Micul apartament al lui *monsieur* Laforest s-a umplut de parfum.

– Vă duceți la o nuntă?, l-a întrebat *monsieur* Laforest, privind ironic spre flori, sticle și cutia de prăjituri.

– Nu, a răspuns Ghica. Am venit la dumneavoastră.

Caută un loc unde să lase florile și pachetele. Nu vede nici unul. Intră în bucătărie fără să ceară voie. *Madame* Laforest, în halat, stă lângă mașina de gătit.

– Sper că nu vă deranjează!, spuse Ghica.

Așază pachetele pe masa de bucătărie. Ghica se întoarce în sufragerie. Caută un loc unde să stea. Pe scaune sunt hainele pe care *monsieur* Laforest le purtase cu o zi înainte: cămașa, cravata, eșarfa.

– Nu vă deranjați!, spuse George Ghica.

A luat costumul, cămașa, pantalonii scurți și puloverul și le-a așezat pe toate pe un scaun. A împins într-o parte pantofii lui *monsieur* Laforest și s-a așezat. Era nespus de vesel. N-a ținut seama de mirarea lui *monsieur* Laforest.

– Ultima oară v-am supărat puțin, spuse Ghica. Îmi cer iertare. Pentru iertare am adus aceste flori și cadourile.

În timp ce vorbea râdea. Un râs stupid, plin de candoare.

– Știți, *monsieur* Laforest, că noi, tinerii români din exil, vă iubim mult. Vă considerăm unul dintre cei mai de seamă membri ai emigrației. Formăm un grup de tineri ce nu avem nimic de-a face cu cadavrele de demult, cu miniștrii și demnitarii de dinainte. Plănuim să facem ceva cu adevărat important nu doar pentru națiunea noastră în lanțuri, ci și pentru toate popoarele ce trăiesc sub ocupație străină astăzi. Indiferent cum priviți aceas-

– Cu alte cuvinte, vreți să mă afiliați unei organizații politice. Cine v-a trimis?

Madame Laforest intră în cameră roșie de furie.

– Soțul meu nu este interesat de politică. Terminați cu aberațiile, *monsieur* Ghica! Mergeți și spuneți celor care v-au trimis că *monsieur* Laforest nu acceptă vinul, prăjiturile și propunerile dumneavoastră.

– Nu e vorba de politică, *madame*, zise George Ghica.

– Dumneavoastră, cei de dincolo, din Europa Centrală, sunteți cu toții antisovietici. Ei bine, vă spunem încă o dată că nu suntem antisovietici, nici anticomuniști, a zis *madame* Chouchou. Soțul meu nu e astfel. Noi, francezii, nu avem nimic cu sovieticii și comuniștii. Dimpotrivă. Lăsați-ne în pace așadar și lăsați-l liniștit pe soțul meu! Spuneți celor ce v-au trimis că noi, franțuzoaicele, nu suntem anticomuniste. Nu doar femeile, ci și bărbații. Nimeni nu va ajunge să facă din francezi antibolșevici, nici reacționari, nici trotkiști. În inimile noastre franceze simpatizăm cu bolșevicii, revoluționarii lor. Franța este mama și tatăl tuturor revoluțiilor.

– Nu este vorba de nici o organizație antibolșevică, a spus Ghica.

Pentru prima oară devine serios.

– Le-am oferit un azil în Franța și încearcă să provoace un nou război cu bani de unde doar Dumnezeu știe. Noi suntem o veche civilizație. Cea mai mare civilizație din lume, Înțelegeți! Am învățat că cea mai mare fericire pe care o poate avea omul pe pământ este *fericirea măruntă*. E culmea culturii: știind că fericirea cea mai mare constă în fericirea cea mai măruntă. Noi, francezii, avem mica noastră fericire și știm să o apreciem.

Suntem fericiți cu ea și nu vrem să o pierdem. Suntem împotriva celor exaltați. Și câtă vreme bolșevicii nu se ating de mica noastră fericire, o vom respecta și pe a lor și vom fi prieteni sinceri cu comuniștii. Cât despre dumneavoastră, vă detestăm. Înțelegeți-ne! Vă detestăm.

George Ghica se ridică.

– Luați-vă pachetele. Dați-le agenților antibolșevici și spuneți-le să meargă în altă parte să recruteze agenți. În Germania, de pildă. Nemții sunt gata să facă asta. Să se angajeze. Dintre francezi, pe pământul francez, puține șanse să dați de agenți anticomuniști... Nici măcar de unul.

George Ghica a plecat trist. Își spune: „E vina mea. Nu am știut să-i conving, dar mă voi întoarce."

***

După plecarea lui Ghica, soții Laforest rămân tăcuți. Chouchou a așezat masa. Însă tăcerea e apăsătoare. Chouchou a deschis nervoasă fereastra pentru ca parfumul individului să se împrăștie. Nu spunea nimic. Minou tăcea și ea. Fetița nu înțelegea ce se întâmplă, însă băgase de seamă că părinții erau furioși.

Înspăimântată, Minou stătea tăcută în bucătărie.

– Toți cei din Europa Centrală sunt niște exaltați, spuse Chouchou. Exaltarea e o lipsă de cultură, o lipsă de civilizație. Vrei un aperitiv?

– Nu, mulțumesc!, răspunde *monsieur* Laforest.

Chouchou se servește singură.

– Nu înțeleg oamenii care mănâncă fără să ia un aperitiv, zice *madame* Laforest. Aperitivul e farmecul mâncării. Fără aperitiv, mănânci cu gâtul sec și uscat.

– Într-adevăr, aprobă *monsieur* Laforest. Un aperitiv face să aibă noimă toate mâncărurile de mai apoi. E ca și cum ai trage perdelele pentru a lăsa lumina să intre în dormitor. Trebuie să mă obișnuiesc să iau un aperitiv înainte de masă.

Monsieur Laforest se gândea la locul în care s-a născut, la regiunea din nordul Mării Negre, din sudul Moldovei. Acolo unde se născuseră părinții, bunicii și străbunicii și bunicii străbunicilor. Familia Laforest din România nu bea Martini și Cinzano înainte de masă. Din acest motiv nu o face nici el. Dar acum încearcă să se obișnuiască. Își toarnă câteva picături în pahar. Gustă. Însă fără chef.

***

În acea zi, masa de duminică a soților Laforest nu a fost una reușită. Universul francez e atât de armonios, atât de desăvârșit și de rafinat, că cea mai mică notă discordantă venită din afară capătă proporții dramatice. Pentru universul rafinat al societății franceze, aceasta e ca un elefant într-un magazin de porțelanuri. Este îndeajuns o lovitură a elefantului ca toate bibelourile din vitrină să se facă țăndări. O notă discordantă venită din afara universului francez e ca o picătură de apă într-o salată. Capătă proporții atât de mari, că devine monstruoasă.

Madame Laforest, enervată pe George Ghica, pregătise o salată, dar nu o storsese bine. Rămăseseră câteva picături de apă pe frunzele verzi. Rafinamentul cerului gurii lui Chouchou o împiedica să mănânce această salată cu picături de apă. Erau doar câteva picături, însă suficiente pentru a preface salata în ceva lipsit de gust. Salata trebuie stoarsă bine. Cu religiozitate. Astfel încât

frunzele verzi să fie zvântate, uscate. Doar barbarii pot mânca salată umedă. Ustensila cea mai importantă pentru a zvânta salata și andivele este coșul de gunoi. Căci o singură picătură în salată, la masă, e o dramă pentru gustul unei case franceze, pentru invitați ori pentru soț. Până la urmă, pentru toată lumea. Pe lângă această dramă, mai era și amintirea vizitei lui Ghica. La fel de serioasă ca apa din salata pregătită de Chouchou.

– Din ce trăiesc astfel de indivizi?, întrebă doamna Laforest.

Era iritată. Atât pentru salată, cât și din pricina lui Ghica. Nespus de iritată.

– Nu știu din ce trăiesc, răspunse *monsieur* Laforest. Nu am fost niciodată prieten cu el. De fiecare dată când l-am întâlnit ai fost cu mine. Presupun că nu are o meserie. Astfel de băieți au plecat foarte de tineri din România. Și-au petrecut adolescența în lagărele de concentrare din țările europene. Nu au putut învăța o meserie.

– Acești tipi fără slujbă sunt ciudați, zise ea. În definitiv, nu contează slujba lui, nici el, nici ceva din Europa Centrală. Astfel de indivizi nu au dreptul să ne deranjeze. Clar ca bună ziua. I-aș expulza. Ce fel de propunere îți făcea?

– Nu a precizat, a răspuns el.

– Ar fi vrut să te pună să fabrici bombe, mașini infernale sau să redactezi manifeste antisovietice? Dacă îl mai văd la ușă îl iau la palme. Te rog să fii mai energic de acum înainte. Sunt tipi periculoși. Vrei să ai neplăceri cu poliția din cauza lui?

Bărbatul continuă să mănânce. Are gâtul uscat. Înghite greu.

– Nu-l vom mai primi. Am încheiat-o cu el..., hotărî el.

– E vina ta că l-am cunoscut. Parisul este plin de biserici. De ce trebuia să mergi la biserica improvizată de pe strada Ribera? Am cunoscut astfel de indivizi suspecți pentru că ai insistat să luăm metroul și să mergem la biserica romano-catolică de pe strada Ribera. Altfel nu i-ai fi întâlnt pe Ghica și pe ceilalți ticăloși.

– A fost o slăbiciune din partea mea, mărturisi bărbatul. M-am născut în România. Îmi place să aud vorbindu-se românește din când în când. Doar pentru asta am mers pe strada Ribera. Însă îți promit că nu vom mai merge. Ai dreptate. De ce să mergi pe strada Ribera când poți să mergi la Notre Dame?!

Madame Laforest servește carnea. E gătită în sânge, ca de obicei. Bărbatul nu poate suporta sângele. Cu toate acestea, se forțează să mănânce. Doar pentru a simți în gură friptura crudă. Trebuia să guste puțin vin după fiecare înghițitură.

– Nu trebuie să mai bem vin alb la friptură. E o nenorocire, spune Chouchou. E un obicei de-a dreptul șocant să bei vin alb atunci când mănânci carne.

Monsieur Laforest își toarnă într-un pahar vin roșu. Nu spune nimic. Sunt trei sute de ani de când grupul de coloniști francezi, printre care se afla și familia Laforest, se stabilise în nordul Mării Negre, în România. Luând cu ei câțiva butuci de vie. Erau viticultori. Doreau să-și continue tradiția oriunde mergeau. Au adus cei mai buni butuci din Franța. S-a petrecut un lucru ciudat. Butucii din Champagne, care în dulcele și parfumatul pământ al Franței dă șampania ușoară, plantați pe pământul de la

nord de Marea Neagră au dat un vin greu și dens precum uleiul. Un vin roșiatic, asemenea chihlimbarului. Acești butuci de viță-de-vie, care în Franța dau șampania spumantă, acel sortiment de vin ce trece peste marginile paharului, în pământul românesc făceau un vin ce se lăsa la fundul sticlei, de parcă ar fi fost metal topit. Butucii de Burgundia, de Beaujolais și din Alsacia, transplantați în România, vor da un alt tip de vin. Acolo nici un vin roșu nu era bun. În Burgundia vinul rosu era ca oțetul. Doar vinul alb era bun. Prin urmare, coloniștii francezi vor bea vin alb. Vor bea acest vin alb pentru că era cel mai bun. Vreme de trei sute de ani vor bea vin alb chiar și la friptură. *Monsieur* Laforest a păstrat acest obicei.

– Oare toți oamenii din România sunt la fel ca acest Ghica?, a întrebat Chouchou. Toți cred că au o vocație profetică și că sunt chemați să îndeplinească fapte unice în numele umanității și al universului? Rezultă că oricine se crede profet și are o vocație universală de erou. Mi se pare nespus de amuzant.

– Înțeleg foarte bine că Ghica te-a iritat, răspunde *monsieur* Laforest. M-a iritat și pe mine. Da, e enervant acest individ. Dar acum să nu mai vorbim despre el. E un ticălos. Un băiat ce nu știe ce e o mamă, ce nu știe ce înseamnă să ai o casă. Face parte dintr-o generație care nu cunoaște însemnătatea mormintelor unde sunt îngropați strămoșii. Nu-l vom mai primi. Totul e hotărât. S-a încheiat.

– Nu aș putea trăi într-o țară unde există astfel de specimene. Nu știu cum au putut trăi nefericiții de francezi care s-au stabilit acolo.

Chouchou a adus brânza. Bărbatul a aprins o țigară.

– Mai întâi brânza, dragul meu, îi atrase atenția Chouchou.

– Iartă-mă, draga mea!

Monsieur Laforest își stinse țigara și luă o bucată de brânză.

– O masă fără brânză e ca o tânără frumoasă fără ochi, spuse Chouchou.

Cita aceste cuvinte ori de câte ori soțul ei uita să mănânce brânză. *Monsieur* Laforest cunoștea partitura. Știa că a nu mânca brânză e totuna cu a scoate ochii unei femei. Și e cumplit să scoți ochii unei femei. *Monsieur* Laforest era un om lipsit de cruzime. Îi era nespus de recunoscător soției sale că îl împiedica să săvârșească o faptă atât de sângeroasă. Cu atât mai mult că era duminică, ziua Domnului în care creștinii trebuiau să săvârșească numai fapte bune. Doar fapte bune. Fără vreun păcat.

***

Universul luminos al familiei Laforest își continua viața armonioasă. George Ghica, cu capul său de țigan, nu s-a mai ivit înaintea ușii acestei lumi. Ghica nu a mai tulburat fericirea măruntă a familiei. Poate că se convinsese că fericirea măruntă era adevărata fericire.

Un singur lucru era neliniștitor în această căsătorie. *Monsieur* Laforest slăbea. Era mereu obosit. Mai mult, situația materială mergea din rău în mai rău. Editura din Place Saint-Sulpice era la un pas de faliment. Chiar dacă avea doar patru ani de la înființare. Toate cărțile editate erau adevărate eșecuri. Din această cauză *monsieur* Laforest slăbea. Chouchou era nespus de îngrijorată. Știa că femeia era asemenea atmosferei. Și, pentru soțul

ei, ea era o atmosferă plină de lumină, de soare. Uneori, *monsieur* Laforest îi spunea:

– Tu, Chouchou, ești pentru viața mea un fel de Monte Carlo. Doar o franțuzoaică pe toată întinderea pământului poate fi în fiecare zi, în toate anotimpurile, o vară liniștitoare și amuzantă, la fel ca Monte Carlo. O femeie frumoasă e asemenea unei rochii făcute de o mare croitoreasă, măsură a soțului ei, pentru a-i face viața mai plăcută.

În timp ce *monsieur* Laforest devenea din ce în ce mai obosit de la o zi la alta, Chouchou părea tot mai luminoasă. Echilibrul acestei mici fericiri se păstrase. Dar într-o zi, la câteva luni după ultima vizită a lui George Ghica, acesta s-a ivit pe Chemin-de-Fer din arondismentul 20, în care trăiau soții Laforest. Ghica a reapărut ca un elefant într-un magazin de bibeloruri. Era un barbar. Chouchou era singură acasă.

– Soțul meu a spus să nu mai dați pe la noi!, a exclamat ea văzându-l pe George Ghica.

La ușă, în spatele refugiatului român, se așează un străin. Un om îmbrăcat în uniformă. Un american.

– Îl însoțesc doar pe acest domn, a replicat George Ghica. Mi-a spus să nu mai intru în casa lui. Nu voi mai intra. Însă l-am adus pe prietenul meu, pe *mister* Smithwood. Doar până la ușă. Este un căpitan de la ambasadă. Ar vrea să îl cunoască pe soțul dumneavoastră cu orice preț.

Chouchou strânse buzele cu un gest disprețuitor. Își spune că George Ghica a atins pragul de sus al grosolăniei. Ca și când, în vulgaritatea lui, românul nu era îndeajuns pentru a o înnebuni, ci venise acum însoțit

de un american. Două calamități lipsite de bun-simț. Nu putea trece peste proasta educație a lui Ghica și a americanului.

Chouchou îi cunoștea bine pe americani. Mama ei avea la periferie, lângă poarta unui cimitir, un magazin de marmură și o florărie. Acolo îi întâlnise pe americani. Pe cei în uniformă. La sfârșitul războiului, când americanii vor da năvală în Franța, vor intra după miezul nopții în cimitir cu sticle de rom. Se așezau pe morminte și stăteau la taclale. La miezul nopții, atunci când erau dați afară din tavernele din cartier pentru că sosise ora închiderii, își umpleau buzunarele cu sticle de rom și mergeau la cimitir. Iar acolo, așezați pe morminte, continuau să bea. Soldați ce beau rom noaptea așezați pe morminte, aceasta era în mintea lui Chouchou ori de câte ori se gândea la americani. Nu stricau nimic în cimitir, dar își lăsau sticlele goale pe alei și pe morminte. Era de-a dreptul grosolan. Uneori, erau însoțiți de femei. A fost necesară o petiție către comandant, semnată de toți locuitorii din cartier, pentru a pune capăt acestor petreceri nocturne din cimitir. Nu doar cei vii, ci și cei morți aveau nevoie de puțină liniște noaptea. Chouchou se întreba – în ciuda impresiei proaste pe care i-o făcuseră americanii – cum putea fi prieten un căpitan american, care nu era beat, cu un om ca Ghica. Un căpitan, totuși, fie și american, rămâne tot un căpitan. Iar Ghica era un om fără lucru. Un vagabond.

– Puteți să intrați, a spus Chouchou, privind către gradele căpitanului.

Nu pe american îl invitase în casa ei. Era limpede. Invita gradul de căpitan. Știa să respecte gradul de că-

pitan, făcând abstracție de persoana ce-l purta. Pentru a face asta, trebuie să ai o mare tradiție militară. Franța o avea. Și Chouchou credea, de asemenea, în ea. S-a născut cu o astfel de tradiție a respectului față de gradele militare. Îl privi pe Ghica cu dispreț.

– Puteți intra și dumneavoastră, i-a spus Chouchou refugiatului.

Nu invita un om, ci pe prietenul căpitanului. Pentru a ajunge la o astfel de concepție, se cuvine să ai nu puțină istorie în spate. Ce amintește de monumentele antice. De arcuri de triumf. Chouchou o avea.

Căpitanul se așază pe marginea scaunului. Americanii nu sunt obișnuiți să meargă în vizite la familii. Când nu sunt la serviciu, merg la bar. Se simt incomod în familie.

Ghica începu să vorbească tocmai când femeia arunca priviri asemenea unor fulgere dezlănțuite împrejur. Vorbea ca de obicei, aberații. Gesticula larg. Făcea profeții. Vorbea ca toți exaltații din Europa Centrală.

– Acești americani nu sunt prea simpatici, spuse Ghica. Știm asta. Dar sunt buni camarazi. Vor elibera România și celelalte țări ocupate de bolșevici.

– Nu vreau război, replică *madame* Laforest. Noi, francezii, nu dorim război. Sper că nici americanii nu doresc! Nici un om nu vrea război. Este adevărat, *monsieur* căpitan?

Căpitanul surâde.

– Nici noi nu vrem război. E limpede că nu. Am zis bine?

– Foarte bine, a răspuns Chouchou. Foarte bine. Dacă vreți să-mi întâlniți soțul, să știți că se întoarce acasă la ora nouă seara.

Chouchou îi însoțește pe Ghica și pe american până la ușă. Cu un ton mândru, îi spune lui Ghica:

– Puteți să-l însoțiți. Singur n-ar nimeri casa.

***

Madame Laforest se întreabă dacă nu cumva putea fi vorba de o slăbiciune din partea sa că l-a invitat pe Ghica. Apoi, a conchis că a procedat bine. Negocierile, înainte de toate. Puțin contează cu cine negociezi. Principalul lucru este să fie bun și cinstit. Dacă americanul acela dorește să-l angajeze pe soțul său, chiar dacă ar fi la mijloc o chestiune legată de politică, ar fi fost de acord. Putea fi o bună afacere să fie angajat într-unul din miile de birouri pe care americanii le deschiseseră la Paris. Erau locuri sigure. Chouchou și-ar fi dorit ca soțul ei să ajungă înaintea americanului pentru a-l informa despre vizită și să-l sfătuiască să-i accepte propunerea. Să primească nu contează ce serviciu, cu condiția, totuși, ca propunerea să vină de la americani și nu de la o organizație românească. Atunci nu putea fi nimic compromițător. Ca francez, e umilitor să fii funcționar american în propria țară. Dar *monsieur* Laforest, deși francez, era cetățean român și refugiat din România. Un refugiat își câștigă pâinea acolo unde poate. Un refugiat nu este un om ce are mândrie națională.

Gândindu-se la aceste lucruri, *madame* Laforest și-a ales o rochie pentru vizita americanului. I-ar oferi chiar un aperitiv. Nu avea whisky. Era prea scump. Dar i-ar putea oferi un aperitiv franțuzesc. La urma urmei, un francez trebuie să ofere băuturi naționale, nu băuturi

americane. Chiar dacă ar fi avut whisky, datoria ei era să ofere un aperitiv franțuzesc. S-a gândit apoi la viitoarea slujbă a soțului ei, care i-ar fi putut permite să-și cumpere o haină. Ar fi fost o șansă. Cu salariul de acum al soțului său abia dacă putea să-și cumpere două rochii pe an.

„Nu vreau să-mi cumpăr o mulțime de rochii. Doar una pentru fiecare anotimp. Numai ciudatele cumpără o mulțime de rochii, după moda veche, să-și umple șifonierele. O pariziancă adevărată are puține rochii. Însă toate după ultima modă. Nu vreau să-mi cumpăr multe, chiar dacă salariul soțului meu ar fi unul foarte mare."

Sună cineva. Era ora opt. Chouchou își dorea să fie soțul ei. Ar fi fost bine dacă ar fi venit mai devreme. Putea să-și schimbe cămașa. Trebuia să facă o impresie bună. „Căci – își spuse Chouchou – e aproape sigur vorba de un contract de angajare". Și surâse.

Dar a fost dezamăgită. Nu era *monsieur* Laforest, ci poștașul. Și nu era un poștaș obișnuit, ci unul special. Îi adusese o scrisoare urgentă. A deschis-o. Era anunțată să meargă îndată la casa părintească. Mama sa murise cu o seară înainte.

***

Chouchou a citit scrisoarea în trei rânduri. Era o scrisoare scurtă, din partea uneia dintre mătușile sale. Citind-o, *madame* Laforest dorea să afle mai multe detalii despre circumstanțele morții mamei sale. După a doua și a treia lectură, textul nu arăta însă nimic nou. Și, cu toate acestea, de fiecare dată *madame* Laforest afla tot

mai multe lucruri. O vedea în copilăria sa în acel magazin de marmură de la poarta cimitirului dintr-o suburbie pariziană. Vedea din nou cruci albe și negre, de toate soiurile. Vedea monumentele funerare din magazin, coroanele de flori artificiale și naturale. Vedea încă o dată vasele de flori. Mama sa îi spunea că marmura funerară era o afacere bună. Tatăl lui Chouchou murise pe când ea era foarte mică. Primele sale jocuri fuseseră printre marmura funerară. Pentru Chouchou, vânzarea articolelor legate de cimitir avea o altă semnificație decât pentru ceilalți oameni. Articolele funerare erau amintirile vesele ale copilăriei sale. Amintiri frumoase. Coroanele mortuare, crucile, statuile pe care le achiziționau oameni în doliu erau, de asemenea, o sursă de bucurie pentru mama lui Chouchou. Țineau o afacere. Când oamenii comandau o statuie funerară și se întristau, mama lui Chouchou se bucura. Îi dădea o caramea fiicei sale și o mângâia, fiind într-o dispoziție bună. Nici înmormântările nu erau un motiv de tristețe pentru stăpânii magazinului de marmură de la poarta cimitirului.

Madame Laforest nu era deloc cinică. Cu toate acestea, nu a simțit nimic când a primit notificarea despre moartea mamei sale. Pentru Chouchou, moartea nu avea ceva trist. Iar acum era pentru prima oară când murea cineva din familia sa – propria mamă; moartea avea aceeași semnificație dintotdeauna. În magazinul de marmură al mamei, unde Chouchou își petrecuse copilăria, poștașul aducea doar scrisori ce anunțau decese și prin care se comandau cruci, monumente, coroane de flori naturale și artificiale. Aceste scrisori care vorbeau despre decese erau primite zilnic, fără a tăia pofta de mân-

care ori a întrista pe cineva. Nici acum scrisoarea nu o întrista. Morții soseau mereu înaintea magazinului de marmură pe când Chouchou și mama sa stăteau la masă. Dar înmormântările nu-i tăiaseră niciodată pofta de mâncare. Chouchou știa că e pentru prima oară în viața sa când ar trebui să fie tristă. Nu putea fi însă. Doar o tristețe plină de raționamente și reflecții. Avea în sânge convingerea că moartea nu era deloc tristă. Era mult prea târziu ca Chouchou să se emoționeze la aflarea unei vești legate de moarte.

După ce a citit scrisoarea, a așezat-o printre facturi și chitanțe. Era un vechi obicei. Acasă, necrologurile morților erau depuse cu facturi, chitanțe și note de comandă. Chouchou a căutat apoi o fustă neagră și un pulover negru. Nu avea văl, însă spera să găsească ceva în magazinul de marmură. Și-a scos pălăria neagră. În afara ciorapilor și vălului avea doar haine de doliu.

Chouchou nu fusese niciodată prietenă cu mama ei. Mai de grabă se știau certate. După război, Chouchou, care era aproape matură, ar fi vrut să dea examene pentru a deveni stewardesă. Însă mama ei s-a opus. Moda existențialistă proclama că viața unui om însuma totalitatea faptelor sale. Cel ce nu acționa conform acestor preferințe era un sclav. Chouchou alesese să fie stewardesă. Mama sa o împiedicase. Chouchou aflase de la „amicii" ei că, dacă nu va fi stewardesă, nu ar fi o ființă liberă, ci o sclavă. Viața ei nu ar fi însemnat nimic. Bine sau rău, omul trebuie să realizeze ceea ce a ales. Chouchou a aflat asta de la „amicii" săi mai mari, care frecventaseră Saint-Germain-des-Prés. A plâns. Și-a abandonat mama pentru a fi un om liber. Doar astfel putea să

se salveze. Așa că Chouchou și-a părăsit mama și magazinul de marmură. S-a mutat la un hotel din Saint-Germain-des-Prés. Astfel l-a cunoscut pe *monsieur* Laforest. Avea bune maniere și era afectuos. Într-o zi, a rugat-o pe Chouchou să i-o prezinte pe mama ei. A râs la o astfel de propunere. I-a spus că era supărată pe ea. *Monsieur* Laforest a protestat, motivând că nu era important acest fapt. *Monsieur* Laforest a împăcat-o pe Chouchou cu mama sa. Mai târziu, s-au trezit căsătoriți. Chouchou s-a căsătorit, întâi de toate, ca să facă ce vrea. Și nu i-a părut rău. Sartre spune că în existențialism nu trebuie regretate faptele. *Monsieur* Laforest era mult mai în vârstă decât ea. Era un om cu un caracter blând, dar acest lucru nu avea vreo importanță. „Prietenii" lui Chouchou erau de părere că trebuie să fii pătimaș, dar că un soț se cuvenea să fie blând. *Monsieur* Laforest s-a înțeles foarte bine cu soacra. Acum, mama lui Chouchou murise. Chouchou știa că soțul ei ar fi plâns-o mai mult decât ea. Era normal, în definitiv. *Monsieur* Laforest provenea dintr-o familie de viticultori. Nu se născuse într-un magazin de pompe funebre de la poarta unui cimitir. Pentru *monsieur* Laforest, moartea era ceva întristător, jalnic. Nu era obișnuit cu morții. Era normal ca *monsieur* Laforest să o plângă pe mama lui Chouchou mai mult decât ea. Perfect normal.

***

Întorcându-se de la lucru, *monsieur* Laforest a aflat-o pe Chouchou îmbrăcată în negru. Se uita în oglindă. Copila dormea.

– Știi ceva? Mama mea a murit, i-a spus Chouchou. Trebuie să mergem acolo în această seară.

Monsieur Laforest a devenit palid. S-a așezat pe un scaun, apoi a întrebat-o pe Chouchou cum s-au petrecut lucrurile. A cerut scrisoarea. *Monsieur* Laforest era tot mai trist, mai palid. Se gândea la mama lui Chouchou. Nu era obișnuit cu morții. A băut un pahar cu apă.

– Ia un coniac dacă ești cu adevărat mișcat. De ce să bei apă?, spuse Chouchou.

În copilărie, când era cuprins de frică sau de emoție, mama sa îl sfătuia să bea puțină apă rece.

– Asta te va liniști!

Acum era speriat de moartea soacrei sale. Și bea apă. Dar, ca să nu-și supere soția, mai ales că mama ei tocmai murise, acceptă:

– Un coniac, da. Mulțumesc!

Chouchou și-a pus pălăria neagră.

– Vestea cea mare de astăzi este vizita unui căpitan de la ambasada americană. Vor să te angajeze la ambasadă, i-a spus ea. Îi vom aștepta și vom ieși după ce vei discuta cu ei. Mare minune dacă te vor angaja. Editura ta e pe marginea prăpastiei.

Monsieur Laforest se gândea la decedată, la mama lui Chouchou. O femeie pentru care simțea o admirație și un respect fără margini. Mama lui Chouchou era o persoană coborâtă direct din tablourile ce decorau istoria Franței. Trupul ei era format în egală măsură din cer și pământ. Era pământ și vis în proporții egale. Duminicile, când își punea pălăria de paie, dantela și nimic altceva, chipul i se schimba, și zâmbetul ei ar fi putut cuceri pe toți oamenii de pe pământ. Când ieșea pe ușă,

luni dimineața, cu eșarfa ei albă și cu încălțările sale, ai fi putut paria că era în stare să cultive, folosindu-se doar de mâinile sale, toate câmpurile dintre Loara și Marna. Când își făcea socotelile, când își investea economiile, când își calcula beneficiile, puteai fi sigur că negocierile băncii Franței ar putea fi bine administrate lăsate pe mâna ei. Știa să cânte, știa să danseze. Văzând-o, cât e ziua de mare, acasă, în încălțările ei ușoare, sau în magazin purtând escarpine negre, puteai fi sigur că e vorba de o adevărată doamnă. Era văzută în haine albe în fiecare săptămână în spatele tejghelei magazinului de marmură. O ținută a unei doamne distinse. O *madame* distinsă și vanitoasă. Și acum, această *madame* murise.

– Ar trebui să te schimbi. De ce stai ca o stană de piatră?, întrebă Chouchou.

Timbrul vocii evita orice supărare cu *monsieur* Laforest. Urma să vină căpitanul Smithwood însoțit de Ghica. Într-un sfert de ceas.

***

Căpitanul va aborda problema fără menajamente. Nu era la fel de reținut ca dimineața. Nu s-a așezat pe marginea scaunului, ci cât se poate de comod.

– *Monsieur* Laforest, l-a abordat el. Știu că ați fost unul dintre piloții de curse de frunte ai României. Ni s-a spus asta la centrul de emigrare. Ați fost un campion.

– În tinerețea mea, a răspuns *monsieur* Laforest zâmbind. În vremea în care eram student la București. Familia mea era bogată. Mi-a cumpărat o mașină de curse. Am luat parte la câteva competiți. Mai apoi, am devenit viticultor la fel ca părinții mei. Am uitat mașinile de

curse, doctoratul și studiile. Acum, am uitat că am fost viticultor. Sunt angajat la o mică editură, aflată pe marginea prăpastiei. Mâine poate că voi fi șomer. Și voi uita, de asemenea, că am lucrat la Paris.

Chouchou le-a oferit aperitivul. Asculta cu atenție fiecare cuvânt. Soțul ei îi spusese în multe rânduri că a participat la felurite competiții și că fusese campion la automobile. Era un capitol al destăinuirilor pe care îl considera o născocire. Minciuni pur și simplu. Că era doctor în filosofie, se vedea. Că fusese viticultor, se observa, de asemenea. Dar că fusese campion de curse, Chouchou nu putea să creadă. Nu condusese niciodată mașini, nu fusese nicicând șofer. Locuia împreună cu ea în această casă de șase ani. *Monsieur* Laforest nu se uitase niciodată la o mașină pe stradă. Mașinile nu-l interesau. Pe un vechi pilot de curse l-ar fi pasionat până în ziua morții sale.

– Noi, americanii, avem un birou pentru ajutorarea refugiaților din Europa Centrală. Când avem nevoie de personal, trimitem o listă la biroul respectiv. Se caută în fișiere, sunt dosare ale tuturor refugiaților, cu datele lor profesionale, intelectuale și morale. Acum, o firmă americano-germană din München caută piloți pentru testarea unor mașini de primă mână. Sunt plătiți foarte bine. Asociația românilor exilați v-a recomandat pe dumneavoastră. Am făcut o investigație. Toate datele concordă. Vă vom angaja. Acesta este obiectivul vizitei mele.

– De ce tocmai eu?, a întrebat *monsieur* Laforest. Am deja patruzeci și patru de ani.

– Ei bine, pentru că nu există un alt campion de curse automobilistice printre refugiați. În principiu, angajăm

francezi, germani ori de alte naționalități atunci când nu găsim oameni calificați printre refugiați. Îi ajutăm, de asemenea, pe exilați.

– Pentru că simțiți mustrări de conștiință după ce ați vândut țările noastre rușilor?

– Se poate, răspunde căpitanul.

Nu era supărat. Adaugă:

– Asociația românilor exilați ne asigură că sunteți unul dintre cei mai buni oameni ai lor. Vă felicit!

– În această noapte avem un deces în familie. E vorba de mama soției mele. Îmi e greu să iau o decizie în astfel de momente. Însă vă sunt recunoscător.

– A murit mama doamnei?, a întrebat căpitanul.

– În urmă cu câteva ceasuri, a spus *monsieur* Laforest. Locuia lângă Paris. Trebuie să mergem la ea. E un moment dificil pentru a-mi aduna gândurile și a lua o decizie. Ar fi o impietate. Bineînțeles că mă bucur pentru un loc de muncă. Când aș putea începe?

– Cât se poate de repede, spuse căpitanul.

În tot acest timp, Ghica nu a scos o vorbă. Căpitanul privea chipul trist al doamnei Chouchou. Avea înaintea ochilor un pulover răscroit. O pălărie neagră, elegantă. O fustă neagră, despicată în lateral, căzând pe șolduri. Era un doliu de operetă. Tot așa cum șorțul ei de bucătărie nu era un șorț de bucătărie.

– Sunt într-o situație delicată la o editură. De mai bine de două săptămâni, spuse *monsieur* Laforest. Merge spre faliment și trebuie să fiu mereu prezent. Trebuie ajutată.

– Aveți obligații? Am putea ajuta cu ceva, un împrumut, spuse căpitanul.

Sunt obligații morale, a răspuns *monsieur* Laforest. Nu se cade să părăsești o afacere atunci când ea se află în cea mai mare primejdie. Nu e un gest cavaleresc. Când lucrurile vor fi puse la punct, pot pleca. Cred că în două săptămâni se vor regla într-un fel sau altul.

– Ne vom întoarce peste două săptămâni, încuviință căpitanul ridicându-se.

Ghica îi șopti ceva căpitanului la ureche. Acesta se întoarce către doamna Laforest:

– Mașina e jos. *Monsieur* Ghica îmi spune că mama dumneavoastră locuia în cartierul Saint-Denis, în Chantilly. Cunosc bine Chantilly. Putem să vă luăm.

Au ieșit împreună. *Monsieur* Laforest îi șoptește soției:

– E ceva suspect în toată această poveste. Au prea mult interes. Știu prea multe. Vor să le iasă cât mai bine. Chiar suspect.

CARTEA A DOUA

Editura la care lucra *monsieur* Laforest a dat faliment. Afacerea a fost lichidată. *Monsieur* Laforest a ajuns șomer. Fără lucru, se gândea la căpitanul ce îi oferise un loc de muncă. Se gândea la Ghica. Dar nici unul, nici altul nu se mai iveau. A trecut o lună, apoi șase săptămâni. *Monsieur* Laforest l-a sunat pe căpitanul Smithwood. De la ambasadă i s-a răspuns că nu-l cunoșteau. Apoi, a întrebat tot prin telefon la biserica românească din Cartierul Latin unde locuia Ghica. I s-a răspuns că George Ghica era într-o călătorie în Elveția. Plecase pentru câteva luni. Se credea că definitiv. Nu se va mai întoarce în Franța. *Monsieur* Laforest era nespus de întristat. Era vina sa. Crezuse în acea ofertă. Și nu ar fi trebuit să o facă. A nu crede în promisiuni era unul dintre lucrurile pe care *monsieur* Laforest îl învățase în România. Românii sunt oameni buni, dar nu au cuvânt. Promit orice, fără să se gândească dacă sunt în stare să-și îndeplinească promisiunile. Știa asta. Mai mult, românul care venise cu propunerea era căpitanul Ghica. O persoană în care *monsieur* Laforest nu trebuia să își pună vreo nădejde. Ghica era un om ce trebuia evitat. Un vagabond. Un om care nu merita încrederea cuiva.

– Poate că acel căpitan nu era căpitan, a spus *monsieur* Laforest.

– Cu siguranță, a consimțit Chouchou. Îi cunosc pe americani. Era un fals căpitan. Pe de altă parte, faptul că era însoțit de Ghica trebuia să fie suficient pentru a înțelege că era un fals american.

Monsieur Laforest citește anunțuri în fiecare zi. Când nu citește anunțuri sau nu se prezintă la firmele care au nevoie de angajați, stă acasă, ajutând-o pe Minou să-și facă temele. E o fericire fără seamăn. *Monsieur* Laforest se regăsea în cărțile lui Minou, în cărțile de istorie, din nou în Franța. În acea Franță pe care o iubeau și o doreau toți coloniștii francezi de la Marea Neagră. Nu era o Franță măsurabilă, cu anunțuri-reclamă, cu editoriale după bunul plac, cu piețe, unde totul este mai scump de la o zi la alta, o Franță cu agenții care fac publicitate în periodice și înaintea cărora, când *monsieur* Laforest se prezintă, i se spune:

– Locul a fost ocupat.

În cărțile de istorie ale lui Minou e Franța pe care *monsieur* Laforest a cunoscut-o și la care visase pe când trăia în România. Era o Franță cu Sfântul Ludovic, cu îngeri care conduceau armatele către biruință, cu muschetari, cu regi și cu regine ce purtau la rochii, la armuri și la steagurile lor flori de crin alb pe fundal azuriu. *Monsieur* Laforest era doar în Franța din cărțile lui Minou. Își spunea: „E frumos să fii francez, e atât de minunat să fii în Franța...!"

***

Într-o zi, *monsieur* Laforest s-a îmbolnăvit, dar nu a murit. Și-a dat seama atunci că, pe lângă faptul că nu

mai are nici o slujbă, soția lui abia dacă mai suporta să stea în casă.

– Unde te duci, Chouchou?, a întrebat-o.

– Să fac comisioane, i-a răspuns ea.

Monsieur Laforest rămânea singur. Cum nu avea altceva de făcut, curăța cartofi, praz și morcovi, legume pentru supa de seară. Gătea, mergea la piață. Dimineața o ducea pe Minou la școală. La prânz, mergea să o ia. O însoțea apoi la ora două și se ducea după ea seara. Mergea la școală de patru ori pe zi. Acum, toți copiii îl cunoșteau. Și toate mamele îl numeau „tatăl lui Minou". Nu mai era *monsieur* Laforest, era „tatăl lui Minou". S-a dovedit a fi minunat să fii tatăl lui Minou. Dar puținele economii erau pe sfârșite. Trebuia să fie *monsieur* Laforest care lucra și mergea cu metroul. Dar nimeni nu voia să știe de el. Peste tot, atunci când îi vedeau tâmplele cărunte, i se spunea: „Locul este deja ocupat". Prin urmare, nu avea ocazia să redevină *monsieur* Laforest, adică să-și afle un loc de muncă. Era tatăl lui Minou, șomerul.

***

După moartea mamei lui Chouchou, a trebuit să lichideze magazinul de marmură. Formalitățile de succesiune și de intrare în posesie nu erau deloc puține. Nu exista vreo pretenție din partea cuiva. Chouchou era singura moștenitoare a magazinului și a tuturor bunurilor materiale ce aparținuseră mamei sale. Dar, până la a intra în posesia legală a acestor bunuri, Chouchou trebuia să aștepte. Cel puțin așa înțelesese *monsieur* Laforest. Acum, că era șomer, i se părea că aceste formalități vor dura o veșnicie. Toți șomerii sunt nerăbdători. Șomerii

nu măsoară timpul în luni sau în zile, ci în minute. *Monsieur* Laforest a observat că Chouchou nu-i vorbea niciodată despre magazinul de marmură ori de succesiune. Ar fi vrut să o ajute, să scurteze cumva durata intrării în posesie a moștenirii. Dar *monsieur* Laforest ar fi preferat ca, întâi de toate, Chouchou să aducă vorba despre asta. Și, într-adevăr, într-o zi, la câteva săptămâni după moartea mamei sale, Chouchou i-a spus:

– Știi, am vândut magazinul de marmură.

– Foarte bine, a încuviințat *monsieur* Laforest.

Avea gura uscată. Cuvintele îi erau seci. Astfel că a repetat:

– Foarte bine.

Monsieur Laforest știa că datoria lui de soț era să lucreze pentru a câștiga bani ca să-și întrețină soția și fiica. Știa că moștenirea lui Chouchou îi aparținea doar ei. Dar în acel moment *monsieur* Laforest era șomer și străin în Franța. A crezut că putea lucra în magazinul de marmură. Nu voia să profite de moștenirea lui Chouchou. Totuși, credea că într-o zi îi va spune: „Ei bine, Laforest, acum ai unde să lucrezi. Și nu e puțin de muncă. Te vei ocupa de marmură."

Era unul dintre visele sale de șomer. Un șomer visează la un serviciu. Chouchou vânduse magazinul de marmură. Nu-l angajase pe *monsieur* Laforest.

– Nu știu dacă ți-am spus despre condițiile în care am cerut agenției să vândă magazinul mamei. Am solicitat ca, în același timp cu vânzarea magazinului de marmură, să caute o mică cafenea. Au fost foarte amabili, au găsit ceva foarte bun. Totul este rezolvat.

– Ce le-ai cerut să-ți caute?, întrebă bărbatul.

– Ești surd?, exclamă Chouchou. Repet: am cerut agenției care a vândut magazinul de marmură al mamei să caute o cafenea. Ei bine, agenția a aflat una. O cafenea mică, destul de șic. Acum e limpede?

– O cafenea micuță?, a întrebat *monsieur* Laforest. Ce vrei să faci cu o cafenea mică?

Monsieur Laforest era uimit pe de-a-ntregul. Nu putea să-și creadă urechilor. Mult prea extravagant. Soția lui spusese că cumpărase o tavernă. Nu-și imaginase că soția lui ar fi vrut să cumpere o tavernă, căreia să-i fie singur proprietar. O tavernă! Dacă Chouchou i-ar fi spus că tocmai cumpărase o locomotivă ori un elefant, nu ar fi fost atât de surprins.

– Ce vrei să faci cu o tavernă?, a întrebat din nou.

– Să-ți spun încă o dată?, a zis Chouchou. De ce mă privești ca și cum aș fi de pe Marte? Ce e atât de ciudat? Am cumpărat o cafenea ca să câștig bani. Trebuie să câștig bani, nu?

– Și cine va conduce taverna?, a întrebat bărbatul. Cineva trebuie să se ocupe de ea.

– Eu, a răspuns Chouchou. Eu voi fi cea care o va conduce. Nu trebuie să mă ajute nimeni.

– Tu într-o tavernă? Toată ziua printre petrecăreți? Nu, dragostea mea, nu!

– De ce nu?, s-a mirat ea. Voi primi o clientelă mărunță, obișnuită. Va fi agreabil, chiar foarte drăguț.

– Și lumea noastră luminoasă?, a întrebat *monsieur* Laforest. Ne vom lăsa lumea noastră luminoasă pentru o tavernă?

– Tu crezi că lumea noastră luminoasă s-ar putea afla mai mult în magazinul de pompe funebre decât într-o

tavernă? Cred că ești de acord că o tavernă e mai veselă decât un magazin de articole funerare.

Logica lui Chouchou era implacabilă, carteziană.

– Într-adevăr, a răspuns bărbatul, o tavernă e mai veselă decât o prăvălie de articole funerare. Dar aș vrea să întreb ce se va întâmpla cu copilul nostru drag, cu Minou a noastră. Va merge și ea la tavernă?

– Tu crezi că la tavernă vine lume ce mănâncă copii? Sigur că va merge!

Monsieur Laforest și-a plecat capul. Avea lacrimi în ochi. Pentru prima oară de când era la Paris. Pentru întâia dată.

***

Dar omul, pe parcursul vieții sale pământești, se obișnuiește cu toate. *Monsieur* Laforest s-a obișnuit cu noua situație. Avea o soție ce era proprietara unei cafenele. Iubirea sa deținea o cafenea. Într-o lună de zile, *madame* Laforest a ajuns proprietara unei cafenele în Paris. *Monsieur* Laforest a ajutat-o să o aranjeze, dar mai apoi a evitat să meargă la taverna soției sale. Nu l-a invitat niciodată. Afacerile mergeau strună. Chouchou a avut succes. Era nespus de mulțumită. *Monsieur* Laforest se trezea cu o jumătate de oră mai devreme și prepara cafeaua pentru Chouchou. Dar Chouchou refuza cafeaua preparată de *monsieur* Laforest.

– Am un espresor italian la tavernă. Face o cafea mai bună. Mulțumesc, oricum!

Și pleca grăbită, fără a se atinge de cafeaua pregătită de *monsieur* Laforest.

În casa sa, în micul apartament al lui *monsieur* Laforest, în lumea lui luminoasă, nu exista, într-adevăr, mașină italiană pentru espresso. *Monsieur* Laforest n-ar fi putut cumpăra o astfel de mașină. Dacă și-ar fi permis, ar fi cumpărat o cafetieră italiană sub presiune pentru a pregăti dimineața cafeaua pentru soția lui, pentru Chouchou a sa, pentru Monte Carlo. Dar nu putea. Era normal ca Chouchou să bea cafeaua în taverna ei și să nu se atingă de cea făcută de el.

Când Chouchou ieșea, soțul ei o privea mereu pe fereastră. O privea cu dragoste. Cu durere în suflet că nu putea să-i ofere un espresso ce i-ar fi plăcut, o cafea mai bună ca la tavernă.

Chouchou lua întotdeauna un taxi. Îl aștepta în stația de autobuz. De la colț. *Monsieur* Laforest privea de la fereastră. De când avea taverna ei, Chouchou mergea la coafor de două ori pe lună. Se îmbrăca îngrijit. De la șapte dimineața purta deja perle, cercei și brățări. Era împodobită cu toate acestea când urca în taxi. Și se parfuma.

– Clientela pariziană preferă să meargă la o cafenea unde chelnerița este elegantă și plăcută, îi explica Chouchou soțului ei.

Era logic să fie astfel. Cât se poate de firesc. Când Chouchou dispărea cu taxiul, bărbatul rămânea singur cu Minou. Fetița îi era tovarăș pe parcursul acestor zile lungi, căci zilele șomerilor sunt mai lungi decât ale celor ce lucrează. *Monsieur* Laforest avea tâmplele argintii ca platina. Niciodată în întreaga lui viață până la această vârstă nu avusese un prieten la fel de bun ca Minou. Ceea ce era ciudat și îl surprindea era faptul că putea să discute cu Minou problemele cele mai serioase și

mai importante. Ca și cum între ei nu ar fi existat nici o diferență de vârstă. Prietenia lor era atât de mare, se înțelegeau atât de bine, încât uneori *monsieur* Laforest i-ar fi putut cere sfaturi lui Minou. Și sfaturile ei erau mereu bune. Sfaturile lui Minou erau excelente.

În urmă cu două zile, *monsieur* Laforest făcuse ceva ce nu putea mărturisi cuiva. Secret. Avea o tabacheră de argint. Era singurul obiect din toate lucrurile sale adus din România. Această tabacheră fusese fabricată la Paris. Fusese dusă în urmă cu trei sute de ani în România de către întâiul emigrant Laforest și aparținuse, din tată în fiu, bărbaților Laforest de la Marea Neagră. Pentru ei, era un obiect sacru. O tabacheră franțuzească. Acum, *monsieur* Laforest o vânduse. Cu banii obținuți de pe tabachera veche la care ținea, *monsieur* Laforest cumpărase un ceas elvețian, de mână, mic și delicat, pe care i-l oferise lui Minou. Un ceas de aur demn de a fi oferit lui Minou. Seara, după cină, când *monsieur* Laforest și-a aprins o țigară, chipul lui Minou era trist. Era singur în bucătărie. Ca în fiecare seară, Minou purta ceasul la mână.

– De ce nu ți-ai pus țigările în tabacheră?, a întrebat Minou privind pachetul albastru. Le puneai mereu în tabacheră și nu le lăsai niciodată în pachet.

– Le voi pune mai târziu, a răspuns el.

A roșit. Îi era rușine. Din copilărie nu-i mai fusese atât de rușine.

– Ai vândut tabachera, i-a zis Minou. Spune adevărul! Ai vândut-o. Acum știu cu ce bani ai cumpărat ceasul, căci nu aveai bani. Știu bine.

Minou se ridică de pe scaun și se aruncă în brațele tatălui său plângând.

– Sunt foarte fericită, a mărturisit. Știam de mult că mă iubeai atât de tare. Astfel că ai vândut tabachera familiei Laforest.

După câteva minute, Minou își ștergea lacrimile. Era nespus de mișcată.

– Tată, sunt nefericită. Foarte nefericită din cauza ta.

– E vina mea că te simți nefericită?, a întrebat *monsieur* Laforest.

– Nu ai de muncă, tată. Văd că suferi că nu afli un loc de muncă. Suferi mult. Și, văzând suferința ta, sunt nefericită. Nespus de tristă.

Minou plângea cu chipul lipit de pieptul tatălui său. Cu fața în halatul lui. Din când în când, o lacrimă mare a lui Minou cădea pe cămașa lui *monsieur* Laforest, iar el o simțea pe pielea sa ca pe o arsură cumplită. Voia să-i spună ceva pentru a o mângâia, însă *monsieur* Laforest știa că, dacă ar deschide gura, ar fi mai rău. Pieptul îi era plin de suspine și, dacă *monsieur* Laforest ar fi deschis gura, ar fi răzbătut de acolo toate suspinele pe care le ținea în pieptul său oprimat.

– Tată, sunt fiica ta pentru toată viața. Sunt a ta.

A încetat brusc să plângă și a continuat:

– Tată, vrei să fim parteneri? Camarazi cu adevărat? Să ne ajutăm unul pe altul. Până la moarte. Toată viața. Vrei să fii partenerul meu?

– Tu ești fiica mea, a spus *monsieur* Laforest. Ești fetița mea. Ești fetița mea cea scumpă.

Și i-a mângâiat părul.

– Nu-i de ajuns. Sunt fiica ta, dar vreau să fiu și tovarășa ta de nedespărțit. Pentru toată viața. La bine și la rău. Tovarăși, parteneri.

Minou întinse mâna ei albă, caldă și micuță. Mâna mare, osoasă a lui *monsieur* Laforest s-a întâlnit cu mâna cea mică a lui Minou.

– Parteneri? a întrebat Minou.

– Parteneri! a încuviințat tatăl său.

Nu erau doar cuvinte. Era mult prea solemn pentru a fi simple cuvinte.

***

În dimineața următoare, înainte de a coborî să ia un taxi, Chouchou i-a spus soțului ei:

– După ce o duci pe fetiță la școală, vino la tavernă să aranjăm crama. Nu ai nimic de făcut. Pierzi doar vremea.

Chouchou vorbea în timp ce-și punea cerceii. Vocea îi era seacă.

– Să vii după ce o duci pe fetiță. E destul de muncă până când trebuie să o aștepți.

Monsieur Laforest s-a dus. Înainte de a intra în taverna soției sale, s-a uitat prin vitrină. La ferestrele tavernei erau perdele pe care Chouchou le luase din bucătăria apartamentului lor. Perdele simple, cu pătrate roz. Șezuseră mai mulți ani la ferestrele bucătăriei. Acum erau curate și împodobeau intrările tavernei. În spatele tejghelei stătea ceasul de perete. Ceasul lor de acasă. Și un tablou, o litografie cu ramă aurită. Înainte, se aflase în dormitor. Acum, era pe peretele tavernei.

În fața tejghelei de zinc, patru scaune de metal înalte, și pe două dintre aceste scaune, cu picioarele sprijinite pe bare metalice, erau așezați doi bărbați. Chouchou juca „421" cu unul dintre ei. Din când în când, Chouchou arunca zarurile și se lăsa pe spate râzând cu gura larg

deschisă. Râdea de ceea ce bărbatul îmbrăcat cu salopetă spunea. După ce râdea, Chouchou bea ceva dintr-un pahar. Și cu un glas puternic exclama:

– Vai, ce amuzant sunteți, *monsieur* Jean!

Și râdea din nou. Punea paharul jos înainte de a arunca zarurile cu mâna dreaptă, apoi își așeza mâna stângă de pe tejgheaua de zinc, pe umărul celui îmbrăcat cu salopetă și repeta plină de admirație:

– Vai, ce amuzant!... Atât de amuzant!

Înaintea ușii cu draperiile de acasă, *monsieur* Laforest auzea cuvintele lui Chouchou. S-a înclinat. Se uita la ceasul din tavernă. Privea la tabloul cu cei doi francezi care se rugau. Era o reproducere după „L'Angélus". Chouchou îl lăsase fără „lumea lui luminoasă". Erau obiecte fără importanță. Dar ea uitase de casă pentru a decora taverna.

Monsieur Laforest nu mai voia să intre. Știa că e un oaspete nepoftit. Dacă ar fi fost altcineva, ar fi intrat și ar fi aranjat crama. Dar *monsieur* Laforest era un sentimental. Era trist că Chouchou luase ceasul, perdelele și tabloul cu ramă – unde doi țărani francezi se rugau – ca să le pună în tavernă. Era stupid să se înfurie. Era însă un sentimental, un viticultor de la Marea Neagră, care nu evoluase nicicum. Mai mult, a devenit gelos văzând-o pe Chouchou punând mâna pe umărul acelui bărbat pe care îl privea în ochi spunându-i: „Vai, cât de amuzant sunteți, *monsieur* Jean!"

Monsieur Laforest nu a mai aranjat crama tavernei lui Chouchou. A mers către școala camaradei sale, către colegiul lui Minou. A mers multă vreme fără să se gândească la ceva. La absolut nimic.

În fața școlii nu mai era nimeni. Copiii plecaseră deja. Rămăsese doar Minou singură. I-a văzut silueta mică de departe și a iuțit pasul. Minou s-a uitat la ceasul de la mână și a spus:

– Ai venit târziu, tată și partener al meu!

Apoi, l-a luat de mână și s-au îndreptat spre casă.

– Nu am pregătit nimic de mâncare, fetițo, a zis *monsieur* Laforest. Am fost plecat, iartă-mă!

– Nu contează, a răspuns Minou. Să zicem că am fost într-o călătorie. Vom mânca pâine cu brânză și vom bea apă. Ca doi prieteni într-o călătorie.

Vedea că tatăl ei e trist. Laforest se gândea mereu la ceasul de acasă ce bătea într-o tavernă. Un tic-tac pentru clienții tavernei.

– Știi, am fost pusă astăzi la panoul de onoare. Și-ți mulțumesc!

Monsieur Laforest încerca să fie atent la cuvintele lui Minou.

– Am scris istorisirea pe care mi-ai citit-o din *Poporul nemuritorilor*. Ai povestit că oamenii care au trăit acum două mii de ani aveau o religie ciudată. Credeau că nu vor muri vreodată și că viața oamenilor e ca zăpada. Și, precum zăpada se preface în apă curată, apoi în nori care se ridică la cer, și oamenii se evaporă atunci când mor și merg în cer. Doar oamenii care în viața lor au fost striviți precum zăpada călcată în picioare pe stradă, unde circulă mașini și pietoni, merg în infern. Așa cum se duce în canalizările din Paris. Oamenii deprimați, care sunt sclavi, merg în iad și niciodată nu mai ies de acolo, la fel cum zăpada de pe stradă merge în canalizare și nu mai poate ieși pentru a merge la cer. Mă asculți, tată?

– Te ascult, Minou.

– Atunci am scris morala. Oamenii, în timp ce se află pe pământ, nu trebuie călcați în picioare, pentru că altfel merg în iad. Și iadul este precum canalizările Parisului: murdar, întunecat, mizerabil. Nu se mai poate face nimic trecând de la o canalizare la alta. Pe veci. La ce te gândești, tată?

– Ascult ce spui, Minou.

– O să te ajut ca să nu te duci în iad. Nu vei merge. Șomerii se duc în iad, nu-i așa, tată? Șomerii sunt oameni deprimați. După moarte, șomerii merg la canalizare? La fel ca zăpada de pe stradă, călcată în picioare?

– Nu știu, Minou, răspunse tatăl. Asta credeau oamenii ce trăiau înaintea lui Iisus Hristos în pământurile României, unde strămoșii aveau vii. Erau credințele lor.

– Am putea vorbi deschis ca niște camarazi adevărați, tată?

– Spune, Minou, a răspuns *monsieur* Laforest.

Avea senzația că se înecă.

– Dar nu te vei înfuria?, a întrebat fetița. Îmi promiți că nu te vei enerva? Știu de ce nu găsești un loc de muncă. Știu perfect.

– De ce?, a întrebat *monsieur* Laforest.

Știa că nu-și poate afla un loc de muncă pentru că de acum era în vârstă, trist și exilat. În astfel de cazuri totul merge prost.

– Nu afli un loc de muncă pentru că ești viticultor, tată. Cauți un loc de muncă la Paris, dar aici nu sunt vii. Prin urmare, e normal ca un viticultor să fie șomer la Paris. Cum ai vrea să lucrezi la Paris dacă nu sunt podgorii? Înțelegi, tată? Zadarnic cauți ceva la Paris! În locul

tău, aș merge în Burgundia, unde sunt vii. Și ai găsi imediat un loc de muncă. Mă înțelegi, tată?

Prietenii lui *monsieur* Laforest, refugiații francezi de la Marea Neagră, care au ajuns în Franța odată cu el, după ce rușii au ocupat România, nu au venit la Paris – nici măcar unul dintre ei. Cu toții au mers în regiunile viticole ale Franței. Gândiseră la fel ca Minou. Exact ca ea. Și nu erau șomeri. În exil, erau fermieri, lucrători ai viilor. Patroni de podgorii. La fel ca în România. Erau tot viticultori. Nu erau oameni fără serviciu.

– Te-aș însoți și eu, desigur, a spus Minou. Voi merge cu tine acolo unde vei afla de lucru.

– Vrei să o lași pe mama singură la Paris?

– Bineînțeles că o las pe mama la Paris, a răspuns Minou. Voi merge să te ajut ca o camaradă. Mama nu are nevoie de ajutor. Are o cafenea care merge grozav.

– Nu vei simți lipsa mamei, Minou?

– Desigur, spuse Minou. Dar vom veni să o vedem din când în când. Când vom veni la Paris, vom aduce vin pentru tavernă. Va fi vin din podgoriile noastre.

– Îți mulțumesc, Minou!, zise bărbatul. Nu am îndrăznit să merg în provincie din cauza mamei tale. Nu am vrut să o las singură. Tu mi-ai dat aripi. Îți mulțumesc, Minou!

– Nu ai de ce. Între camarazi nu există „mulțumesc" niciodată. Nu este adevărat că prietenii nu-și spun niciodată „mulțumesc"?

***

În acea noapte a citit scrisori vechi, a căutat indicații, apoi a trimis o scrisoare amicilor săi de la Nuits-Saint-

Georges de lângă Dijon, rugându-i să îi caute de lucru în podgoriile la care trudeau. Era dificil să scrie o scrisoare. De parcă ar fi trebuit să rupă fiecare cuvânt direct din carnea sa. E dureros să scrii că îți lipsește pâinea, că ai nevoie de ajutor pentru a afla de lucru. Lui *monsieur* Laforest i se părea că cerșește. Există oameni care nu pot cerși. Cerșitul e ușor pentru cei ce știu să-și plece spatele. Însă coloana vertebrală la bărbații din familia Laforest era de granit. Coloana vertebrală a lui *monsieur* Laforest putea să se rupă, să se facă pulbere, dar nu se putea îndoi. De aceea nu putea să ceară.

Minou era lângă tatăl său. Îl privea scriind și nădăjduia că va încheia scrisoarea.

– Chiar și când ești mare, te îneci într-un pahar cu apă. Degetele se încurcă în litere, așa cum ghearele unei pisici se încurcă într-un ghem de lână. Curaj! Scrie!

Monsieur Laforest scrie. Apoi pune scrisoarea la poștă. După trei zile, a sosit răspunsul. Compatrioții săi de la Marea Neagră i-au aflat un loc la Nuits-Saint-Georges. Și îl așteptau cu brațele deschise. Nu-i spusese nimic lui Chouchou. Venise acum timpul să-i mărturisească totul.

– E o idee care trebuia să-ți fi venit în minte de multă vreme, a recunoscut Chouchou.

Se grăbea să meargă la afacerea ei. Dar bărbatul a vrut să-i vorbească despre ceea ce avea de gând.

– Minou va veni cu mine, a spus el. Își va continua cursurile la școala din Nuits-Saint-Georges.

– O idee bună. Aerul de la țară îi va face foarte bine. Am crezut întotdeauna că omul trebuie să crească la țară.

– N-o să-ți fie dor de ea?, a întrebat-o pe soția sa.

– Ți-e dor de cineva atunci când nu mai ai nimic de făcut, a răspuns ea. Taverna îmi ocupă toată ziua, mai cu seamă în ultimul timp. Am o clientelă tot mai numeroasă. Nu am timp să mă gândesc nici la mine. De asemenea, voi ști că fata este în aer liber. Și asta e important. De ce ai vrea ca timpul să-mi pară o veșnicie? Mergi la Nuits-Saint-Georges, la patru ore de Paris, nu te duci pe lumea cealaltă. O să fii în Burgundia, nu în mormânt.

***

Aceasta a fost părerea lui Chouchou. Destinul a vrut însă ca lucrurile să stea cu totul altfel.

Viața familiei Laforest de pe strada Chemin-de-Fer a continuat ca întotdeauna. *Monsieur* Laforest spera ca Minou să-și încheie trimestrul la Paris și să-l înceapă pe următorul la colegiul din Nuits-Saints-Georges. A dus-o la școală de dimineață, ca de obicei, și a mers după ea la prânz. O însoțea înapoi după ce mânca și mergea să o ia iarăși seara. Pentru toți ceilalți copii, era „tatăl lui Minou". *Monsieur* Laforest știa că în curând va avea un loc de muncă. De aceea era plăcut să fie „tatăl lui Minou".

Dar poezia își are sfârșitul ei. Într-o dimineață de noiembrie, devreme, *monsieur* Laforest a tras încet pătura de pe Minou. Voia să o trezească ca să meargă la școală. Dar lui Minou îi plăcea să doarmă dimineața. Când *monsieur* Laforest a trezit-o, a simțit remușcări de parcă ar fi săvârșit o crimă. Înainte de a o trezi și de a-i pune delicat palma pe umăr, a privit-o o vreme. În acea dimineață, pătura și perna lui Minou erau fierbinți. Corpul ei mic,

îmbrăcat în pijama roz, ardea ca para focului. Obrajii lui Minou erau roșii. Buzele și nasul îi erau umflate și respira greu, de parcă ar fi avut o piatră pe piept. Roșul obrajilor ei era la fel de aprins ca cel al bujorilor și trandafirilor. Obrajii, pe perna albă, erau sângerii.

– Bună dimineața, amico!, a spus *monsieur* Laforest.

Buzele lui Minou ardeau. Pleoapele lui Minou, cu genele ei lungi, negre și fine, ca firele unei pânze de păianjen, rămâneau închise. Mâna roșie a lui Minou a căutat, pe pernă, mâna tatălui ei. Mâna lui Minou era fierbinte. Ca de jar. Ardea cumplit. Trecuse aproape o oră de când mama lui Minou plecase la cafenea. Luase taxiul, ca de obicei. Pentru prima oară a simțit lipsa lui Chouchou. Singur nu știa ce să facă. Avea nevoie de Chouchou ca să-l ajute. Doar o mamă știa ce să facă. Însă mama plecase. O dâră din parfumul său mai rămăsese în casă, ca amintire a trupului ei. Chouchou era la tavernă cu clienții. *Monsieur* Laforest a privit ceasul. Era opt fără un sfert. I-a venit în gând să sune medicul.

– O să te las puțin, i-a spus lui Minou. Vreau să sun medicul. Ai febră.

Minou avea ochii închiși. Fără să-i deschidă, a murmurat:

– Tată, prietene, să nu întârzii!

– Am să-l sun pe medic și mă întorc imediat.

– Te rog, nu întârzia, tată! Nu mă lăsa singură! Vino repede, camarade și tată! Îmi este teamă fără tine. Mi-e foarte teamă.

Monsieur Laforest i-a acoperit umerii lui Minou cu pătura fierbinte.

– Vreau să văd cât timp vei sta afară, a zis Minou.

Monsieur Laforest a scos din noptieră ceasul pe care îl cumpărase pe ascuns, ca pentru o mireasă, vânzând tabachera moștenită de la strămoșii săi.

– Pune-mi-l la mână, l-a rugat Minou.

Fetița a deschis ochii pentru o clipă. S-a uitat la ceas.

– Stai afară cinci minute, nu mai mult. Azi mi-e teamă fără tine. Vreau să fii lângă mine.

Minou a întins brațul cu ceasul pe pernă.

– Când te întorci, adu-mi ceva rece. Ceva foarte rece, înghețat. Nu uita!

Monsieur Laforest a coborât greu scările, căci nu vedea treptele din cauza lacrimilor. L-a sunat pe medic, apoi pe Chouchou. Le-a spus că Minou este grav bolnavă, că avea temperatură.

– Voi fi acasă în două ore. Aștept o comandă de Cinzano. După ce o vor aduce, voi lua taxiul și voi veni.

***

După două ore, Chouchou a primit comanda. A luat un taxi. A fost punctuală, după cum promisese.

Minou nu era acasă. Pieptul fetiței era în flăcări. *Monsieur* Laforest a trebuit să o înfășoare în pături, ca pe o păpușă de foc. Să o ia în brațe și, împotriva voinței ei, să o ducă la clinică. Așa îi spusese medicul: „fără a mai pierde nici măcar un minut". Căci minutele pierdute puteau fi fatale.

Era o congestie. O pneumonie. Ceva galopant. Ceva ce avansase împreună cu febra și făcuse ca mercurul termometrului să urce. Ceva grav, foarte grav. Care va face ca frunțile medicilor să se întunece, la fel și cele ale

asistentelor. Febra avansa așa cum un cal merge la galop. Biciuită de mercurul din termometru de cum acesta atingea pielea îmbujorată a lui Minou. În acea noapte, Minou Laforest va muri.

Devreme. La ora nouă seara. Minou i-a spus tatălui ei:

– Tată și camarade al meu, povestește-mi istoria cu zăpada care se ridică în Rai dacă oamenii nu o calcă în picioare!

Fără să deschidă ochii, l-a întrerupt pe *monsieur* Laforest:

– Nimeni nu a călcat-o în picioare pe Minou, mica ta camaradă. Este adevărat? Nimeni, niciodată.

– Nimeni, a răspuns *monsieur* Laforest.

Dar Minou nu a așteptat sfârșitul poveștii. *Monsieur* Laforest a văzut că îi era somn.

– Minou, lasă-mă să îți scot ceasul, te va deranja atunci când o să adormi.

– Nu mi-l lua! N-o să mi-l iei, nu-i așa?

Vorbea cu ochii închiși.

– E de la tata, de la camaradul meu. Vreau să-l am la mână pentru totdeauna. Camaradul meu și-a vândut tabachera ca să mi-l cumpere. Nu-l lua. Vreau să-l port mereu la mână.

Chouchou a apărut în cele din urmă în salonul clinicii unde se afla copila. Nu s-a așezat, a stat în picioare lângă pat. A luat pulsul bolnavei. Chouchou se grăbea.

– Dacă e ceva grav, sună-mă, a spus Chouchou. Trebuie să plec. Am o întâlnire cu reprezentantul Martini.

Monsieur Laforest și-a văzut soția plecând. Era normal să plece dacă avea o întâlnire cu reprezentantul Martini. Era normal și logic.

– Dă-mi mâna, l-a rugat Minou. Tată drag, camaradul meu drag...

Mâna lui Minou era moale. Arzândă. Cu mâna în palma tatălui său a plecat ușor către cer. Pură. Curată precum fulgii de zăpadă pe care nimeni nu i-a călcat vreodată în picioare.

Ceasul de aur mergea în continuare. Dar arterele de la încheietura mâinii lui Minou nu mai pulsau. Ceasul de aur era însă viu. Arterele și inima lui Minou nu mai băteau. Doar ceasul își continua tic-tac-ul la încheietura mâinii ale cărei artere încetaseră să mai pulseze. Asemenea unui ceas minuscul care este gata să fie părăsit de tic-tac-ul său.

CARTEA A TREIA

Minou murise. *Madame* Laforest spera ca soțul ei să plece din Paris. Spera ca el să meargă în Burgundia, la Nuits-Saint-Georges. După mai multe schimburi de scrisori cu prietenii săi din Nuits-Saint-Georges, *monsieur* Laforest a înțeles că va fi angajat acolo pentru a lucra la vie. Pur și simplu ca muncitor, nu ca specialist. Ar fi fost plătit puțin. Dar a acceptat toate condițiile. Dorea să părăsească Parisul cu orice preț.

– Aerul de la țară îți va face bine, a spus Chouchou. Nu-ți poți închipui cât îți va prii această schimbare.

Monsieur Laforest știa că Chouchou era bucuroasă să-l vadă plecând. Era un melancolic. Acum, că putea să-l compare cu clienții săi, Chouchou a înțeles cât de puțin amuzant era soțul ei. Își arătase bucuria odată cu aprobarea plecării soțului, elogiind Burgundia. *Monsieur* Laforest cunoștea motivul pentru care Chouchou a lăudat atât de tare Burgundia. Și o lăsa să vorbească de acest subiect și de altele. Ei bine, nici unul dintre subiectele de conversație ale lui Chouchou nu-l interesa. *Monsieur* Laforest nu se certase niciodată cu soția lui. Dar universul lui Chouchou îi era complet străin și indiferent. Lumea lui Chouchou era burdușită, ca zidurile Parisului, cu mărci de aperitive și tot felul de băuturi. Cu Cinzano, cu Martini. O cafea mai dulce. Un Ricard foar-

te rece. Un vin alb. Un vin roșu. Un calvados. Aceasta era lumea lui Chouchou. Un rom, alt calvados, un alt vin roșu, un Beaujolais. Apoi zarurile. După aceea, comentarii despre crimele din ziare. Comentarii ale ultimului *hold-up*[1]. Ultimul jaf armat. Universul lui Chouchou era populat până la saţietate cu toate cazurile de pe pagina de slavă a ziarelor, cu mărci de băuturi. Nu mai era loc pentru altceva în universul ei. Şi, mai presus de toate, nu mai era loc pentru puţin amuzantul *monsieur* Laforest. Noaptea îi vorbea soţului ei despre clienţi. Oameni pe care el nu-i văzuse niciodată. Şi, în ciuda acestui fapt, Chouchou îi relata soţului ei ce au spus aceştia, ce gândeau şi ce simţeau. „Cutare este un tip distractiv", povestea ea din când în când. *Monsieur* Laforest o asculta gândindu-se la alte lucruri.

Viaţa lui Chouchou şi viaţa lui *monsieur* Laforest erau ca două şine de cale ferată. Mereu alături, dar sortite să nu se întâlnească niciodată. E ciudat să ne gândim că două şine de cale ferată sunt una alături de alta la un metru şi câţiva centimetri depărtare, pe parcursul a mii şi mii de kilometri, mereu separate, prin munţi, în câmpie, peste poduri. Oriunde una lângă cealaltă, dar fără să se atingă vreodată. Mereu la aceeaşi distanţă. Aşa a fost viaţa lui Chouchou alături de *monsieur* Laforest. Paralele pe vecie. Mereu alături, dar niciodată împreună. Chouchou ajungea acasă cu puţin înainte de miezul nopţii. Când apărea, *monsieur* Laforest era aproape adormit. Era un om politicos. Nu se culca niciodată înainte ca ea să vină acasă. O aştepta citind istoria Franţei. Dorea să ia la Nuits-Saint-Georges câteva valize cu

[1] Jaf, raid *(en.)*.

cărți de istorie. *Monsieur* Laforest era pasionat enorm de Franța. De Franța ce exista în cărțile de istorie. De Franța pe care japonezii, hindușii și sud-americanii o iubeau. De Franța prietenei sale moarte, Minou.

Într-o noapte, Chouchou nu a venit singură acasă. Era mai fericită ca de obicei. Se întorcea întotdeauna bucuroasă de la taverna sa. Dar în acea seară era mai fericită ca oricând.

– Ți-am adus pe unul dintre clienții mei, i-a spus Chouchou de pe hol.

Monsieur Laforest a auzit cum clientul – un bărbat – își scotea haina pe hol.

– Ghicești cine este?, a întrebat Chouchou. Un client care nu vrea să părăsească taverna. Am fost obligată să-l aduc aici. Nu știam ce să fac. Ghici cine este!

În acea noapte, ca în toate nopțile, Chouchou era puțin amețită. *Monsieur* Laforest se obișnuise să o vadă astfel. Dar nu putea spune nimic. Absolut nimic. Nu i se poate spune unui francez că este beat. Nu i se poate face vreun reproș. Un englez da, dacă este beat, poate fi luat prietenește de umeri și trimis la culcare. Dacă un american este beat, poate fi dat afară sau se poate suna la poliție pentru a-l ridica. Dacă un rus este beat, poate fi pus în cămașă de forță dacă devine violent. Dacă devin furioși, un român și un maghiar sunt întinși pe marginea trotuarului și adorm. Sunt beți, tratați precum un tomberon. Cu dezgust. Dar unui francez nimeni nu-i poate spune asta vreodată: că e beat. E cu neputință. E unul dintre avantajele sale. Francezul aparține celei mai profunde culturi de pe pământ. În aceasta se văd măreția, civilizația, cultura. Chiar și în modul în care se ia tem-

peratura cu termometrul unei persoane. Din asta se poate înțelege că în afară de cultura franceză nu există o altă cultură pe pământ. Că e unică. Un francez bea ca toți ceilalți bărbați. Dar francezul se oprește la ultima picătură, picătura fatală, care l-ar putea face să se clatine. Nu bea această picătură. Merge la birou și-și continuă munca. După o oră, se întoarce la tavernă și bea din nou. Acum picătura sau paharul care l-ar fi făcut să cadă mai înainte nu îl conduc la a-și pierde echilibrul.

Rămâne mereu în picioare. În echilibru. Aceasta înseamnă cultură. E vorba, pur și simplu, de dozarea cantităților. Un francez poate bea trei, patru, cinci sau șase litri de vin pe zi și nu se clatină măcar o dată. Aceasta este civilizația. La fel de greu de învățat ca latina și greaca. Atât de dificil, că doar francezii ating un astfel de nivel de cultură. Numai ei pe întreg pământul. Celelalte popoare au arătat în această probă de foc că sunt incapabile de cultură și civilizație.

Chouchou, de pildă, bea non-stop. Întreaga zi. Dacă Chouchou ar fi aparținut unei alte națiuni, ar fi trebuit să fie adusă în fiecare seară acasă beată moartă. Dar Chouchou avea cultură. Chouchou era civilizată. Se menținea singură și își păstra logica. Când se întorcea, se ocupa de casă ca și cum nu ar fi băut nimic. Memoria ei era bună. Asemenea și logica. Ultimul *hold-up*. Totul. Cu detalii precise. Îi spunea soțului ei ce era la modă în materie de bluze și pulovere. În astfel de lucruri, la fel ca în altele, *monsieur* Laforest era un ignorant.

Monsieur Laforest iubea pătimaș Franța și tot ce era franțuzesc. Îi plăceau moda pariziană, eleganța femeilor pariziene, șicul pariziencelor. În același mod în care îi

plăceau toate femeile de pe pământ. Chiar și femeile eschimose, îmbrăcate în piei, adoră eleganța franceză. Și negresele care merg goale prin pădurile tropicale visează la eleganța Parisului. E unica eleganță din lume.

Dar, pentru un domn, nu există eleganță fără pălărie. Iar pariziencele întâlnite la metrou, pe stradă și Chouchou a sa nu purtau pălărie. *Monsieur* Laforest nu putea concepe o franțuzoaică fără pălărie. Iar acum toate pariziencele se îmbrăcau cu pulover și fustă. Și mergeau fără pălărie. Pariziencele purtau pălării doar în cărțile de istorie ale lui Minou. Chouchou avea bluze foarte drăguțe. Toate femeile din lume purtau bluze de la Paris.

Monsieur Laforest nu concepea însă pariziencele să poarte pulovere și bluze fără minunatele pălării, fără unicele și minunatele pălării pe care le creaseră femeile de la Paris și pe care nici o modistă din lume nu le egalase încă. Chouchou îi vorbea de pulovere, bluze și fuste. De fuste deschise. Cu deschizătură dublă ori cu falsă deschizătură. De un alt tip de bluze. Și de pulovere ajustate. Dar nu spunea nimic despre pălării. Nu purta nicicând. Nu era precum pariziencele din istorie. Iar *monsieur* Laforest credea că nu exista o altă modă pariziană. Nici șic parizian. Nici un fel de modă, nici cochetărie franceză, fără pălăriile de la Paris. A fi pariziancă, pentru el, însemna pălăria. Și pariziencele de acum nu le mai purtau.

– Ghicește ce client am adus!, a zis din nou Chouchou.

– Nu cunosc pe nici unul dintre clienții tăi, a răspuns bărbatul.

– Pe acesta îl cunoști, l-a asigurat ea.

În cameră intră George Ghica. Cu chipul său rotund, cu ochii negri, strălucitori, și cu mustața de violonist țigan.

– Nu știam că ești clientul soției mele, spuse *monsieur* Laforest.

Ar fi vrut să adauge: „Și nu știam că te afli într-un asemenea grad de amiciție." Dar *monsieur* Laforest s-a mulțumit să spună:

– Mi-ați făcut o promisiune, *monsieur* Ghica, și ați dispărut fără urmă. Ați dispărut cu americanul dumneavoastră. Ați dispărut când aveam nevoie de dumneavoastră. Erați unica mea speranță. De la ultima mea întâlnire și până astăzi, am fost șomer și v-am căutat pe dumneavoastră și pe american. În zadar...

– Ce american?, întrebă Ghica.

– Presupusul american pe care mi l-ați prezentat. Acel Smithwood. Căpitanul sau presupusul căpitan.

– De mult timp Smithwood este în America. Era firesc să nu dați de el. Permisia lui s-a încheiat.

– Mi-ați spus că locuiește la ambasada de la Paris.

– Totuna, a răspuns Ghica. Politicienii americani trimit în Europa familia și pe fiii electorilor lor. E unul dintre cele mai obișnuite cadouri pe care le oferă alegătorilor și prietenilor lor. Îi trimit împreună cu familiile vreme de trei luni, dându-le o slujbă la Paris, la Roma, la NATO sau ONU, ori în altă parte. Sunt un fel de vacanțe în Europa. Smithwood făcea parte din acest grup al privilegiaților, dar a cărui vacanță a luat sfârșit. Acum sunt alții. Politicienii americani au mulți alegători și mulți prieteni. Trebuie să-i facă pe toți fericiți.

– Și dumneavoastră de ce nu ați dat până astăzi un semn de viață?

Ghica s-a așezat pe un scaun și și-a desfăcut jacheta.

– Mi-a fost imposibil. Am avut multe treburi importante, am lipsit. Dar nu este prea târziu. Puteți să preluați

slujba în orice moment. Vreți să mergeți cu mine în Germania mâine dimineață? Puteți prelua funcția imediat.

– Poimâine plec la Nuits-Saint-Georges, a spus *monsieur* Laforest. Am găsit un loc de muncă acolo. La vie. Un viticultor trebuie să lucreze la vie chiar dacă nu ca un specialist. Este ceea ce mi-a spus micuța Minou.

Ochii lui *monsieur* Laforest se umezesc. De fiecare dată când se gândește la Minou, totul se înceţoşează în jur. A fost marea lui dragoste. Minou fusese singura prietenă şi dragoste a lui *monsieur* Laforest.

– Oricum, vă las contractul, spuse George Ghica. E o ofertă nemaipomenită. Un loc de muncă ce nu poate fi refuzat.

– Plec la Nuits-Saint-Georges poimâine dimineață, la ora opt. Dacă ați fi venit în urmă cu o lună aş fi acceptat orice. Mă înțelegeți? Orice. Acum mi-am dat cuvântul prietenilor mei că voi fi în curând acolo.

Ghica i-a pus pe masă un dosar cu contractul.

– Firma vă poate da un avans la salariu. Îl poate da încă de aici, din Franța, ori din Germania. Nu contează de unde. Mi-ar plăcea să acceptați.

Chouchou a sosit cu cafelele. Pe tavă era, de asemenea, un plic. *Madame* Laforest a adus scrisoarea pe tavă ca la tavernă. Un astfel de obicei îi era străin lui *monsieur* Laforest. Erau obiceiuri din lumea rea. Nu erau maniere ce țineau de lumea luminoasă a timpului în care *monsieur* Laforest îi spunea lui Chouchou: „Eşti frumoasă, eşti luminoasă şi strălucitoare ca Monte Carlo!" Era un Monte Carlo fără Mediterană, fără soare, fără albastru. Era un Monte Carlo care păstrase doar ruleta. Doar ruleta de cazinou, cu uşa închisă. De la Chouchou,

la fel ca de la ruleta din Monte Carlo, *monsieur* Laforest se putea aștepta la orice. Ea lucra cu cifre, prin surprindere, cu cruzime. Ca la ruletă. Exact ca la ruletă.

– E o scrisoare pentru tine, a spus Chouchou.

Monsieur Laforest a deschis scrisoarea. Era scrisă cu creionul. În românește. Prietenii de la Nuits-Saint-Georges îi spuneau că patronul îi menține contractul, dar nu va intra în vigoare decât în primăvară. Pe timpul iernii, adică vreme de patru luni, nu aveau nevoie de el. I-au cerut să vină în luna mai.

– Am putea ști despre ce e vorba?, a întrebat Chouchou.

A privit scrisoarea. L-a privit pe soțul ei. Era pământiu la chip.

– Slujba mea de la Nuits-Saint-Georges se amână, a spus *monsieur* Laforest. Nu au nevoie de mine pe timp de iarnă. Mă roagă să merg acolo în luna mai.

Monsieur Laforest își simțea viața călcată în picioare. La fel ca zăpada ce cade pe stradă și se preface în promoroacă. Și-a amintit de cuvintele lui Minou: „Nu este adevărat că șomerii merg în infern? Șomerii sunt oameni călcați în picioare. Se duc în iad așa cum zăpada călcată în picioare ajunge în canalizare."

„E limpede că șomerii merg în iad", ar fi vrut să spună *monsieur* Laforest. Dar, la fel ca toți francezii de la Marea Neagră, își menținea toate vertebrele șirei spinării tari precum granitul. Nu puteau fi zdrobite, făcute praf și pulbere. De aceea nu se putea pleca.

– Ascultă, Ghica! Nu am nici un dram de încredere. Iertați-mă, dar sunteți un om care nu-mi inspiră încredere. Însă, cântărind totul, trebuie să accept oferta dum-

neavoastră. Sunt șomer. Accept ce-mi pică. Un șomer culege, nu alege. Deci accept. Voi merge în Germania, în orice loc.

Monsieur Laforest privește contractul. Era de la o fabrică germană de automobile din München. Urma să fie angajat ca pilot de probe pentru mașinile de curse. Durata contractului era de un an. Fruntea lui *monsieur* Laforest se întunecă. Semnează contractul cu stiloul său.

– Nu se semnează un contract așa pe sec, spuse George Ghica. Să bem un pahar de șampanie!

A ieșit să aducă șampania. În timp ce erau singuri, Chouchou i-a zis soțului său:

– După mine, e un contract ideal, e o firmă internațională. Salariul e destul de mare, iar munca e onorabilă. Ce vrei mai mult? Toate condițiile contractului sunt perfecte. Nu există în Franța contracte atât de avantajoase.

– De unde cunoști tu condițiile contractului?, a întrebat *monsieur* Laforest.

– Mi l-a arătat Ghica la tavernă. Mi-a explicat totul.

Monsieur Laforest o privește pe soția sa cu neîncredere. Ar fi dorit să o întrebe ce ascunde de fapt. Ce complicitate o lega pe soția sa de Ghica. *Monsieur* Laforest simțea că este vorba de un complot. Un complot între soția sa și Ghica. Dar nu a avut timp să pună întrebări. Ghica a apărut cu două sticle de șampanie în brațe. Nu ceruse vânzătorului hârtie de ambalat. Le-a adus așa cum se aflau la taverna de la colțul străzii, singura deschisă la acea oră. Chouchou a adus cupele. Soțul ei a citit contractul. Nu avea chef de șampanie.

– Ia o cupă, dragă, a spus Chouchou soțului ei. O cupă întotdeauna te ajută să te simți bine.

Era limbajul proprietarului de tavernă ce îi invita pe clienți să bea. *Monsieur* Laforest nu recunoștea glasul soției sale Chouchou. Nu mai era Monte Carlo.

– Mâine dimineață la ora nouă vin să vă iau, spuse Ghica. Am mașină. E a unui american.

– Mâine de dimineață la ora nouă, a confirmat *monsieur* Laforest.

Era ora unu după miezul nopții când Ghica a plecat și *monsieur* Laforest a mers la culcare.

Purta la gât un medalion de mărimea unui ludovic aurit. În medalion prinsese o șuviță din părul prietenei și dragii sale Minou. A strâns medalionul în mână înainte de adormi: „Mica mea camaradă, tatăl tău face prostii, prostii nespus de mari. Tatăl tău a acceptat oferta unui aventurier. Și asta este nespus de grav, foarte grav, mica mea camaradă!"

***

Toate gândurile negre ale lui *monsieur* Laforest s-au topit când a părăsit Parisul. Proprietarul mașinii a rămas la Paris pentru ceva ce se întâmplase în ultimul moment. *Monsieur* Laforest era cel ce conducea. În mașină erau doar el și Ghica. Și-a așezat valizele pe bancheta din spate. În ele erau cărțile de istorie ale lui *monsieur* Laforest. Își luase doar două cămăși. Nu-și făcea prea multe iluzii. Era sigur că după o săptămână va fi din nou la Paris. Nu putea fi nimic serios în această treabă.

În acel moment, *monsieur* Laforest nu se mai gândea la contract. *Monsieur* Laforest era fericit.

Era pentru prima oară când vedea Franța. Cunoștea doar Parisul. Ajunsese noaptea. Acum, vedea Franța pe

care o iubea și pe care o visase întreaga copilărie. Era iarnă. Ochii savurau peisajul. Câmpurile erau înghețate. Dulcele și înmiresmatul pământ al Franței era acoperit pe alocuri de pâlcuri de zăpadă.

Din când în când, se întâlneau cu țărani cu căruțe. Satele erau liniștite. Locuitorii acestor sate nu puteau să-și închipuie cât visau la ei oamenii din alte locuri. Franța este o țară pe care o iubesc și la care visează, fără să știe de ce și fără să o cunoască, majoritatea oamenilor de pe pământ. În toate limbile lumii e firesc să se spună „Iubesc Franța". Dacă îi spui unui necunoscut din Ecuador, din Asia Mică, din India ori din Japonia că iubești o altă țară, interlocutorul tău așteaptă să-i explici de ce o iubești. Dacă îi spui că îți place Franța, i se va părea firesc. Nimeni nu te va întreba de ce iubești Franța. E un sentiment firesc. La fel cum nimeni nu te va întreba de ce-ți iubești tatăl.

Monsieur Laforest conducea cu mare viteză. De parcă ar fi vrut să îmbrățișeze, la volan, cu viteză maximă, *la campagne française*. Simțea o mare plăcere să conducă. Se gândea la americani. Erau oameni nespus de ciudați.

Personalitatea lui *monsieur* Laforest, adică a viticultorului Laforest, a doctorului în filosofie Laforest, a refugiatului Laforest, a poliglotului Laforest însemna doar a fi șoferul Laforest. Un lucru nespus de ciudat. Niciodată nu și-ar fi imaginat că, din toată familia Laforest, americanii vor alege un Laforest șofer, iar ceilalți membri nu-i vor interesa deloc.

Ghica și-a aprins o țigară.

– *Monsieur* Ghica, de ce nu mi-ați dat nici un semn de viață?

– Era cu neputință, a răspuns Ghica.

– Chiar dacă ați fi fost la închisoare, mi-ați fi putut scrie.

– Aveți dovezi că nu am uitat, a zis Ghica. Am venit cu contractul. Nu v-am putut scrie. Era cu neputință. Nu pot să vă spun mai multe.

– Această slujbă și această dispariție și reapariție... Cu americani care vin și se duc? Vă place?, a întrebat *monsieur* Laforest. Nu vi se pare că e o aventură? Nu vi se pare un pic neserios? Nu e straniu?

– Dacă ar fi fost o aventură, nu l-aș fi căutat pe *monsieur* Laforest, a spus Ghica. *Monsieur* Laforest este opusul unui aventurier. Prezența sa e cea a unui om ce trăiește cu picioarele pe pământ. Chiar și cu pământul până la genunchi. E o garanție că ceea ce facem nu este o aventură. Mai degrabă e o chestiune serioasă, nespus de serioasă.

***

Fabrica de mașini, care l-a angajat pe *monsieur* Laforest și care îl aduce din Franța cu un permis special, fără pașaport, pur și simplu, cu un simplu ordin al serviciilor Comisiei internaționale de ajutorare a refugiaților, este situată în apropiere de München. Nu în oraș. *Monsieur* Laforest a fost primit la secretariat. Fișele care îl priveau erau în regulă. Era așteptat. Avea acum ocazia să vorbească cu funcționari, subalterni.

– Veți testa mașinile noastre în tururi pe munte cu *Herr* Lang, care vă va explica totul. E vorba de un specialist în mașini.

Monsieur Laforest îl va cunoaște pe *Herr* Lang. Trecuse o jumătate de oră de când se afla în fabrică. Înce-

până din acel moment, *Herr* Lang ar fi vrut să stea mereu lângă *monsieur* Laforest. Văzându-l pentru prima oară pe *Herr* Lang, *monsieur* Laforest a surâs.

– E o piesă perfectă. *Herr* Lang e o piesă perfectă pentru mașină.

Munca lui *monsieur* Laforest era exclusiv tehnică. Domiciliul său era situat într-un cătun din munții Allgäu, în Immenstadt. Un sat la o mie de metri altitudine. Va sta într-un hotel condus de un român din Macedonia. Vreme de câteva zile *monsieur* Laforest a privit peisajele mirifice dimprejur. I-a scris apoi lui Chouchou. Dorea să o informeze precis.

„M-am înșelat în presupunerile mele. Am luat numai două cămăși crezând că e vorba de o treabă deloc serioasă. Dimpotrivă, e cel mai serios lucru din lume. La München am fost primit de tehnicieni, doar de tehnicieni. Nimic politic. Nimic care să semene cu o aventură. Mi-au stabilit domiciliul la Immenstadt. Locul meu de muncă constă în testarea mașinilor pe drumuri de munte. Mi-au încredințat toate automobilele ce ies pe ușa fabricii. Doar să conduc prin munți, pe zăpadă, timp de cinci ore pe zi, însoțit de un tehnician german, *Herr* Lang. E un refugiat german din Transilvania. Pare să fie inginer. În fiecare vineri ne întoarcem cu mașina la fabrică și tot atunci facem raportul asupra funcționării sale, pentru a primi o alta în săptămâna următoare. Unicul control e kilometrajul. Trebuie să mergem 2000 de kilometri. Tot ce facem cu mașina e o activitate sportivă, plăcută, în mijlocul naturii plină de farmec. Aici e zăpadă, totul e acoperit de omăt. Aș vrea să-ți spun că Ghica îți transmite salutări, dar nu l-am mai revăzut de când

sunt în Germania. Nu va fi fiind la Paris oare? Se poartă misterios. În orice caz, mi-a făcut un mare bine. Poziția pe care mi-a oferit-o e perfectă. Dacă aș mai fi tânăr și ar trebui să aleg o meserie, pe aceasta aș alege-o."

***

Programul zilnic al lui *monsieur* Laforest era perfect cronometrat. Dimineața la ora opt se trezea. *Herr* Lang îl aștepta în sala de mese. După micul dejun, verifica uleiul și benzina. Hotelul românului macedonean, numit Piciola, era un garaj perfect. Avea benzină, petrol și lumină electrică. La ora opt și jumătate era în mașină împreună cu *Herr* Lang. La Immenstadt e un strat gros de zăpadă. Ca pe toate drumurile de munte, virajele sunt foarte strânse. La început, *monsieur* Laforest a fost puțin speriat. *Herr* Lang, care era lângă el în mașină, nu-l lăsa să scadă viteza sub 100 de kilometri la oră, chiar dacă s-ar fi rostogolit pe zăpadă ori ar fi fost pe un drum alunecos. Deloc ușor.

– Fără *Hemmungs*[1]!, a strigat *Herr* Lang. Anvelopele sunt perfect antiderapante.

Monsieur Laforest era convins de acest adevăr. Chiar echipate cu lanțuri, roțile automobilului nu puteau fi perfect antiderapante. Anvelopele puteau să muște din ghețuș, din polei și zăpadă. Putea frâna brusc, putea porni brusc, în cea mai mare viteză. Era îndeajuns să apese pe accelerație ca mașina să pornească cu 50 de kilometri la oră și să parcurgă întreg drumul la o viteză de 140 până la 160 de kilometri. Uneori, ieșeau noaptea. Auto-

[1] Ezitări *(germ.)*.

mobilele testate de Laforest erau echipate cu faruri galbene, care le permiteau să circule fără a atrage atenția. Aveau, de asemenea, și faruri albastre, o culoare ce părea de zăpadă noaptea. În ultimul rând, aveau faruri albe, adevărate reflectoare de teatru.

– Nu sunt mașini de curse, constata *monsieur* Laforest. Despre ce mașină e vorba?

– *Polizeiwagen*, spunea *Herr* Lang. Sunt mașini pentru poliție.

La sfârșitul primei săptămâni, joi seara, în *die blaue Stunde*[1], când străbăteau cu greu o pantă abruptă, *Herr* Land a strigat:

– *Halt*!

Șoferul a încetinit viteza. *Herr* Lang era furios. Nespus de furios.

– Rulați cu 100 de kilometri la oră minimum, a zis el. Apoi, frânați brusc. Nu încetiniți.

Panta avea o înclinare de 25 de grade. Drumul era îngust. Zăpada, înaltă. În stânga era un perete stâncos. La dreapta, o râpă al cărei fund nu se vedea în lumina amurgului. *Monsieur* Laforest a ezitat, căci nu se cuvenea să frâneze brusc pe zăpadă și pe o asemenea pantă. A privit spre râpă. Știa că mașina avea anvelope antiderapante, care păreau că mușcă cu dinții din zăpada înghețată. Era sigur de asta. Cu toate acestea, nu se cuvenea să frâneze brusc pe marginea prăpăstiei. Era periculos.

– *Keine Angst*[2]!, a ordonat *Herr* Lang.

De această dată, a vorbit cu asprime.

– Ne plătesc pentru testare, *monsieur* Laforest, a insistat Lang.

---

[1] Crepuscul *(germ.)*.

[2] Fără frică *(germ.)*.

– Vom cădea în prăpastie, a răspuns *monsieur* Laforest. Dar, dacă vreți, voi face asta. Veți merge cu mine. De ce doriți să ne prăbușim în râpă?

Monsieur Laforest a pornit cu toată viteza. Automobilul a urcat fără efort. Când a atins 100 de kilometri la oră, *monsieur* Laforest a frânat brusc. Mașina s-a oprit fără să alunece un centimetru. Un nor de zăpadă a fost pulverizat împrejur.

– Lăsați motorul să meargă și *los*[1]!, a strigat *Herr* Lang.

L-a îmbrâncit pe *monsieur* Laforest afară din mașină. Motorul încă funcționa. Mașina era pe zăpadă în mijlocul drumului.

– Trageți pe marginea drumului, a spus *Herr* Lang, arătând mai apoi la cinci metri depărtare de mașină.

Monsieur Laforest a ascultat. Era lângă stâncă, privind fix mașina. *Herr* Lang s-a întins pe pământ în mijlocul drumului în zăpadă. Era în spatele automobilului.

– Când vă dau un semnal, urcați-vă în mașină și porniți cu viteză maximă. E limpede?

– Da, a răspuns *monsieur* Laforest.

Mașina se afla pe un drum la un metru de marginea prăpastiei.

Herr Lang a scos din haină acum un fel de revolver uriaș. A întins brațul drept și a tras de două ori asupra roții din spate. În cauciucuri. Zăpada a zburat de sub anvelopa unde pătrunseseră gloanțele ca un praf alb. Alte două gloanțe au intrat în roata dreaptă. *Herr* Lang s-a târât pe pământ și a tras cu brațul întins. De sub mașină a tras de două ori în anvelopa dreaptă și apoi în cea stângă. Le-a țintit din plin. Putea să vadă acum locul din ca-

[1] Hai *(germ.)*.

re zăpada era pulverizată. Două gloanțe de revolver în fiecare anvelopă. Exact în centru.

Herr Lang s-a ridicat.

– *Los! Monsieur le français,* a strigat el, *Los! Keine Angst. Keine Hammmung.*

Herr Lang, despre care *monsieur* Laforest spusese că era o piesă perfectă de automobil, era arogant în acel moment. Atunci când ești arogant nu mai poți fi o piesă perfectă. *Herr* Lang era arogant și victorios. *Monsieur* Laforest ar fi putut să conducă până pe marginea stâncii o mașină în care fuseseră trase gloanțe de revolver în roți. Dar era o aberație.

„*Herr* Lang e într-o criză de nebunie", și-a spus *monsieur* Laforest.

– *Keine Angst, monsieur le français!,* a strigat din nou germanul.

Cu piciorul i-a făcut semn să apese pedala acceleratorului.

Monsieur Laforest avea nervii întinși ca un seismograf pentru înregistrarea oricărei anomalii.

Echilibrul era perfect.

A apăsat atunci mai mult pe accelerație. Se uita la kilometraj, mergea cu 160 de kilometri la oră. Panta era din ce în ce mai abruptă. Înaintea lor se afla celebra stațiune Oberstdorf. Erau înconjurați de păduri de brad scăldate în lumina albăstruie a amurgului. Vârfurile munților păreau că se țin de mână. Și, totuși, ele atingeau cerul.

– Ți-a plăcut?, a întrebat *Herr* Lang. *Merkwürdige Dinge*[1] aceste anvelope. În loc de camerele vechi pe ca-

[1] Minunate lucruri *(germ.).*

re le înlocuiam, la fiecare roată sunt câte patru sute de mici camere rotunde. Camere individuale, precum moleculele. Fiecare roată poate rezista la câteva zeci de gloanțe. Dacă e nevoie, rezistă chiar și la o rafală de mitralieră. Nu se pierde aer. Săptămâna viitoare vom folosi gloanțe dum-dum la toate roțile, apoi vom face două sute de kilometri într-o singură cursă.

– Ați spus că sunt mașini de poliție?, a întrebat *monsieur* Laforest. Ale cărei poliții?

– *Jawohl*, a răspuns *Herr* Lang. Mașini pentru poliție. Formidabile, nu-i așa? Se poate trage asupra lor cu o mitralieră fără ca roțile să se dezumfle. Dacă gloanțele trec prin zece, o sută dintre aceste de camere și le dezumflă, camerele vecine le iau locul. Și presiunea nu scade. Când una dintre camere se dezumflă, cele din apropiere sunt mai bune și le înlocuiesc. Minunat, nu-i așa? Aceste minuni rezistente la alunecare sunt atât de elastice, încât gaura făcută de glonț se închide imediat. E cu neputință să se distrugă roata în momentul pătrunderii unui glonț. E cu neputință. Aceste roți nu vor trebui schimbate deloc.

Herr Lang era mai vorbăreț ca de obicei, dar nu a spus pentru ce poliție erau fabricate acele mașini.

***

Când *monsieur* Laforest s-a întors la hotel, l-a găsit aici pe George Ghica. Tânărul refugiat îl aștepta. Discuta cu Piciola. Păreau să fie în cele mai bune relații. Că erau prieteni ori ba, îi era complet indiferent lui *monsieur* Laforest. Dar îl deranja dacă ar fi pus la cale un complot. Toți indivizii din Europa Centrală, când

vorbesc între ei în limba maternă, parcă conspiră. Acum Ghica vorbea cu Piciola de parcă ar fi pus la cale atentate cu bombe și dinamită. Piciola era de aceeași vârstă cu Ghica. Stăteau unul lângă celălalt, asemenea unor conspiratori, și vorbeau aprins. Când *monsieur* Laforest s-a apropiat, au tăcut. Era o lipsă de curtoazie. Așa ceva nu se face. *Monsieur* Laforest voia să facă un pas înapoi și să meargă în camera sa, dar opulenta, mult prea tânăra și blonda *Frau* Ketty l-a chemat.

Monsieur Laforest primise un pachet de la Paris. Un pachet cu îmbrăcăminte. Printre cămăși se afla și o scrisoare de la Chouchou. Trecuseră șase ani de când *monsieur* Laforest se căsătorise. În cei șase ani nu avusese niciodată șansa să primească o scrisoare de la Chouchou. Era prima scrisoare a soției sale. Și această scrisoare i se părea atât de stranie, încât o credea un fals. Avea în mână scrisoarea soției. O cunoștea perfect pe Chouchou. Își spunea că era cu neputință ca o astfel de scrisoare să vină din partea ei. Trăiseră împreună atâtea zile. Chouchou era o femeie inteligentă. Francezii sunt printre cei mai deștepți oameni de pe pământ. E fapt verificat. Chouchou nu făcea excepție. Era inteligentă. Chiar foarte inteligentă. În multe rânduri, *monsieur* Laforest îi vorbise de cărțile pe care le citea. Chouchou lua parte în mod activ la discuție. Nici un subiect nu era superior inteligenței sale. Timp de șase ani au avut vreme să discute de toate. *Monsieur* Laforest vorbise despre atâtea lucruri cu Chouchou... Era o parteneră de discuții inteligentă și instruită. Din aceste motive, *monsieur* Laforest a plecat, cu scrisoarea în mână, fără să poată crede că era vorba de o scrisoare de la Chouchou. Această scri-

soare era o revelație. O revelație de-a dreptul uimitoare. *Monsieur* Laforest își putea da seama că Chouchou nu era cea pe care o cunoștea din pricina caligrafiei. Nu avea nici măcar noțiuni elementare. Literele trasate de Chouchou semănau cu literele unui copil care nu știa să țină în mână un pix. Rândurile lui Chouchou erau ca scrisorile unui copil care nu știa încă dacă să țină stiloul în mâna dreaptă ori în mâna stângă. Cine ar fi avut o dispută cu Chouchou nu ar fi crezut că nu era în stare să țină în mână un stilou. *Monsieur* Laforest și-a dat seama mai târziu că Chouchou nu avea nici cea mai vagă idee despre acordul subiectului cu predicatul, nici o idee despre accente. Nu se pricepea deloc la gramatică.

Dacă nu ar fi purtat semnătura lui Chouchou, pe care el o cunoștea, acea semnătură apăsată în care literele erau unele peste altele, *monsieur* Laforest nu ar fi crezut că este vorba de o scrisoare de la soția lui. Dar era semnătura ei. Și înaintea semnăturii, o formulă care îi aparținea și care avea farmec atunci când o auzea, dar care scrisă părea vulgară: „a ta Chouchou".

În timp ce *monsieur* Laforest stătea nedumerit cu scrisoarea soției în mână, Ghica s-a apropiat de el.

– Vă mulțumesc sincer, *monsieur* Ghica!, a spus Laforest. Mi-ați aflat un loc de muncă excepțional. Perfect. Îl apreciez. Vă rog să mă iertați că nu v-am luat în serios. De când sunt în exil, e pentru prima oară când cineva îmi întinde o mână de ajutor. Dumneavoastră mi-ați dat singurul ajutor efectiv.

– Spuneți-mi George, a zis Ghica. Amândoi suntem refugiați. Camarazi de exil. E ridicol să mă numiți domn.

– De acord, a răspuns *monsieur* Laforest. La Paris eram sigur că e vorba de o aventură. Acum vă pot spune: luasem doar două cămăși. Eram sigur că mă voi întoarce peste câteva zile. Sunt convins că e vorba de un lucru serios.

Monsieur Laforest i-a arătat, fără să-i ceară, scrisoarea lui Chouchou. Omul voia să-l întrebe pe Ghica cum a fost posibil – în timp ce Laforest, un om categoric, nu putea să-și afle o slujbă, nici măcar una modestă, ci a stat atâta timp fără lucru – ca el, Ghica, să-și permită să jongleze cu locurile de muncă, cu banii și călătoriile. *Monsieur* Laforest ar fi vrut să-l întrebe, mai ales, cum se putea explica faptul că în timp ce el, Ghica, afla locuri de muncă pentru alții, precum cel pe care i-l oferise, el, Ghica, nu lucra. Trăia ca un vagabond. Dar *monsieur* Laforest avea ochii ațintiți la scrisoarea lui Chouchou.

L-a întrebat pe Ghica:

– Ce vârstă credeți că ar putea avea persoana care a scris această scrisoare?

Ghica surâde.

– E un scris de copil, nu-i așa?, a întrebat *monsieur* Laforest. Este, fără îndoială, scrisul de mână al unui copil care nu știe să țină stiloul între degete.

– Așa este, a spus Ghica.

– Ei bine, a continuat el, nu este scrisoarea unui copil. Este scrisul soției mele. Al unei persoane de treizeci de ani. E o persoană cu care te poți prezenta în societate. O cunoașteți. Scrisoarea este imaginea perfectă a ignoranței. A ignoranței celei mai crase. Cea mai cruntă ignoranță. Care este adevărata *madame* Laforest? Care este adevărata mea soție? Este femeia strălucitoare, ca-

re cunoaște bine arta conversației, sau autoarea acestei scrisori, ale cărei caractere se confundă unele cu altele la fiecare cuvânt, ca niște cârpe agățate pe o culme? Care este adevărata *madame* Laforest?

– Amândouă, a răspuns Ghica.

Nu era surprins.

– Nu există nici o asemănare între femeia pe care o cunosc de șase ani și cea care a scris această scrisoare. E vorba de două persoane care nu au nimic în comun.

– *Doch*, a răspuns Ghica.

Cuvântul german folosit de Ghica înseamnă: „Vă înșelați, deși aveți dreptate".

– Una dintre aceste femei, doar una, este cea adevărată, a continuat *monsieur* Laforest.

– Amândouă sunt adevărate, a răspuns Ghica. Doamna Chouchou aparține uneia dintre națiunile cele mai culte de pe pământ. La marile națiuni, cultura nu e o chestiune individuală, cultura este o problemă colectivă. De mai bine de o mie de ani, Franța este campioana culturii. Fiecare francez o primește odată cu laptele din biberon. Primește această cultură unică, perfectă, armonioasă, inegalabilă, excepțională. Repet: o primește în același timp cu laptele din biberon. O primește din sticla lui. De-a gata. Trebuie doar să o asimileze. O primește mestecată, rumegată, digerată. Trebuie doar asimilată, așadar. La fel cum un bebeluș își primește mâncarea fără să o mestece, fără să fie nevoie să o digere.

În cazul nostru, când e vorba de națiuni mici, cultura este o chestiune individuală. La fel ca sălbaticii, trebuie să o sfâșiem cu dinții, să o preparăm și să o mestecăm. Membrii marilor civilizații primesc hrana mestecată,

asemenea celor bolnavi. Pentru ei, e o mare şansă. Odată cu biberonul, primesc răspunsuri la toate întrebările. Le au deja pregătite. Răspunsuri la toate dificultăţile vieţii, la toate nelămuririle, la toate neliniştile. Nu trebuie să-şi dea osteneala. Pentru tot ceea ce este necesar în materie de cultură alţii s-au ostenit înaintea lor şi au lăsat totul de-a gata. Nu trebuie să se instruiască individual. Ei învaţă doar tehnica de utilizare a culturii. La fel cum se întâmplă cu un automobil. Nu e nevoie să cunoşti ceva despre mecanică. Te aşezi la volan, apeşi pe acceleraţie şi ţii volanul cu mâna. Asta e tot. E o prostie ca orice om care are o maşină să se apuce temeinic să studieze mecanica. Se învaţă doar cum se foloseşte maşina. E îndeajuns. Fiecare francez, încă de la naştere, posedă o cultură perfectă. De parcă ar avea o maşină. Învaţă arta de a o folosi. Ar fi o prostie să înveţe mai multe, să se instruiască. Cultura se moşteneşte. Învârţi cheia, curge gazul, se roteşte volanul şi devii un om educat. Necunoaşterea este descoperită doar atunci când motorul se defectează sau, ca în cazul dat (când trebuie scrisă, iată, o scrisoare). Toate răspunsurile lui Chouchou, toate replicile ce păreau grozave, uimitoare, nu-i ieşeau din cap, la fel şi cele legate de istoria Franţei. Folosea răspunsuri deja pregătite. De fapt, sunt foarte puţine. Cu doar câteva răspunsuri faci faţă tuturor provocărilor şi primeşti o medalie din partea oamenilor educaţi.

– Deci întreaga ei cultură e una superficială?, întreabă *monsieur* Laforest.

– Dimpotrivă, răspunde Ghica. Cultura fiecărui francez e autentică, perfectă şi profundă. E o cultură organică. E a sa. Una pe măsură. Şi utilizată perfect. Inclusiv

de către ignoranți. Două săptămâni la școala de șoferi, și ai permisul de conducere în buzunar. E atât de organizat totul, încât noi, străinii, ne putem folosi de asta după cumplite sforțări. Și, după ce facem aceste sforțări, ne dăm seama că nimic nu e pe comanda creierului nostru. Atunci trebuie să ne fabricăm altul, adaptat înțelegerii noastre. E foarte simplu pentru ei, *monsieur* Laforest. Luați ca exemplu moda feminină.

Unei romance îi trebuie o viață pentru a învăța să se îmbrace. O pariziancă învață din copilărie, ca și cum ar fi o axiomă, că atunci când vrea să fie elegantă și distinsă trebuie să se îmbrace în negru. Parizianca nu alege, nu are nevoie de vreun efort. Face ceea ce e deja stabilit. O pariziancă știe că dimineața este de preferat să porți o fustă plisată ori sport. Se îmbracă așa pentru că știe că e dimineață, fără să aleagă. Alegerea a fost făcută de mii și mii de parizience cochete de dinaintea ei. O pariziancă vrea pantofi de lac. Îi place să iasă dimineața purtând acești pantofi, dar știe că e cu neputință. Milioane de parizience cochete au descoperit că se poate ieși dimineața și umbla pe străzi cu pantofi de lac, fără a fi fără gust, cu condiția ca acești pantofi să aibă un toc nu prea înalt. E foarte simplu.

Toate aceste lucruri, ca toate celelalte, pe care le deține un om educat, au fost descoperite. Contemporanii trebuie doar să le folosească. Toată lumea admiră acest *savoir-vivre*. Dar acest *savoir-vivre* nu este unul individual. Aparține culturii franceze, istoriei Franței. Inteligența lui Chouchou, eleganța lui Chouchou, cultura lui Chouchou nu sunt ale ei personale, ci ale Franței. Ea le folosește ca pe niște mașini. Trebuie să fie doar atentă la volan. Noi,

care nu aparţinem unor culturi profunde, suntem ca dumneavoastră în acest moment – piloţi de probe... Şi, din moment ce vorbim despre maşini, cum stau lucrurile? Ce părere aveţi despre aceste formidabile maşini de poliţie?

– Foarte bună, a răspuns *monsieur* Laforest, mai cu seamă în privinţa roţilor.

– Astăzi voi lua locul lui *Herr* Lang, a spus Ghica. Te voi însoţi de această dată.

***

Herr Lang a rămas la hotel. *Monsieur* Laforest a ieşit cu Ghica. Era ceva suspicios în această schimbare. *Monsieur* Laforest şi-a dat seama că Ghica nu doar mergea cu el, ci chiar luase locul lui *Herr* Lang. Ghica ţinea o hartă în mână, pe care o studia cu atenţie, cu fruntea încruntată.

A pus un deget pe hartă şi i-a spus lui *monsieur* Laforest:

– Aţi încercat această pantă? E cea mai abruptă din lume. Aş vrea să văd cum rezistă *Polizeiwagen*-ul nostru. Sunt curios să văd.

Monsieur Laforest a privit harta. Drumul semnalat de Ghica se întindea de-a lungul frontierei. Din ceea ce se putea vedea pe hartă, era un drum foarte îngust.

– Cred că va fi plin de zăpadă, a zis *monsieur* Laforest.

– Cu atât mai bine, a răspuns Ghica. Vom testa la mare înălţime, pe zăpadă. Maşina trebuie să poată ieşi din zăpadă ca şi cum ar fi un tractor. Partea de jos a caroseriei este netedă şi blindată. Nu se poate afunda în zăpadă. Trebuie să alunece ca o sanie, ca o barcă. Cel puţin aşa a fost planul iniţial.

Monsieur Laforest s-a îndreptat către locul indicat de Ghica. Și-a dat seama că refugiatul nu era un amator. Cunoștea mașinile la fel de bine ca *Herr* Lang. Acest Ghica era o surpriză permanentă.

– Cine cumpără astfel de mașini?

– Oricine, a răspuns Ghica. Dar mai ales poliția. Cel mai bun client este poliția nord-americană. Un particular nu ar ști ce să facă cu o astfel de mașină. Pentru a vizita obiective turistice, nu e deloc nevoie de un automobil ca acesta.

S-a lăsat liniștea. Apoi, Ghica a zis:

– Dacă este multă zăpadă pe drum, vom face proba lângă drum, în plin teren. Ați încercat în afara drumului?

– Niciodată, a răspuns *monsieur* Laforest.

– Astăzi o vom face. *Herr* Lang nu a vrut să vă dezvăluie toate secretele mașinii noastre. Sunt nenumărate. Nu mi-e teamă să vă spun asta. Suntem camarazii orei douăzeci și cinci. Nu avem secrete unii față de alții, nu-i așa, *monsieur* Laforest?

Monsieur Laforest și-a amintit că era în bune relații cu Ghica și a răspuns:

– E adevărat, dragă Ghica.

Dar inima lui *monsieur* Laforest bănuia că cele ce se întâmplă nu sunt în regulă, că nu erau atât de bune. Drumul alături de Ghica îl conducea în prăpastie. Inevitabil.

***

În acea noapte, George Ghica a părăsit Immenstadtul. *Monsieur* Laforest știa că nu-l va mai vedea pentru multă vreme de aici înainte. De fiecare dată când Ghica dispărea, lipsea cel puțin o săptămână. De data aceasta,

absența lui Ghica a fost doar de o noapte. Poate nici măcar o noapte întreagă. A doua zi dimineața, la ora opt, *monsieur* Laforest l-a aflat pe tânărul refugiat în sala de mese, la micul dejun. Era proaspăt bărbierit și odihnit. Ghica discuta cu *Frau* Ketty, soția blondă a proprietarului, cu Piciola și cu *Herr* Lang.

Vorbeau aprins, ca de obicei.

„Se pune la cale ceva nou", și-a spus *monsieur* Laforest. Crâmpeie de cuvinte îi ajungeau la urechi. A înțeles că cei trei bărbați și *Frau* Ketty vorbeau în românește. Asta îl rănea pe *monsieur* Laforest. *Frau* Ketty și *Herr* Lang susțineau că nu cunoșteau nici un cuvânt în română. Și, totuși, *monsieur* Laforest îi auzea vorbind pe toți patru în această limbă. *Monsieur* Laforest nu era un om care știa să se orienteze. Se putea înșela ca un copil. În ciuda lipsei simțului său practic, vedea limpede că cei din jurul lui, toți acești oameni, îi ascundeau ceva. Se ocupau de lucruri suspecte. *Monsieur* Laforest a înțeles că era de datoria lui, ca om onorabil, să-i evite. A început să-și soarbă cafeaua. S-a străduit să rămână calm. Ghica a mers la masa lui. S-a așezat pe un scaun în fața sa. Ceilalți au părăsit sala de mese. Cu toții.

– De ce mi-ați ascuns că *Herr* Lang vorbește românește?, a întrebat *monsieur* Laforest. În nenumărate rânduri, fără să îl întreb, *Herr* Lang mi-a spus că știa numai germana. Doar ce v-am auzit vorbind în românește. Și *Frau* Ketty îmi spunea, de asemenea, că știe doar germana. Când am intrat în sala de mese, am auzit vorbindu-se în românește. De ce mi-ați ascuns asta?

– *Herr* Lang e foarte timid, a răspuns Ghica. E un tehnician admirabil. Dar este cel mai timid om. Nu tre-

buie să vă simțiți jignit. E jenant să vorbești incorect. Asta e tot. Preferă să spună că nu știe limba română din timiditate.

– *Frau* Ketty nu pare o femeie timidă, spune *monsieur* Laforest. De ce nu mi-ați spus că vorbea românește?

În acest timp, *Herr* Lang, venind cu valiza, șapca și haina în carouri, a intrat în sala de mese. *Monsieur* Laforest îl privea curios. *Herr* Lang nu-și anunțase plecarea. Urmau să iasă cu mașina. Seara plănuiseră amândoi traseul pe care îl vor avea dimineața. Acum *Herr* Lang se pregătea să plece la drum. S-a apropiat de masă pentru a-și lua rămas-bun.

– Mi s-a ordonat să mă prezint la Direcție, a spus *Herr* Lang. Fabrica, probabil, îmi va încredința o altă poziție. Locul meu va fi ocupat de *Herr* Ghica. Așa a hotărât Direcția.

Herr Lang i-a arătat lui *monsieur* Laforest scrisoarea prin care fusese convocat urgent la München și prin care se decidea că poziția sa va fi ocupată de *Herr* Ghica.

– Îmi pare rău că plec, a spus *Herr* Lang. Îmi pare nespus de rău. Colaborarea noastră a fost perfectă. Desăvârșită.

Fără a pierde timp și, cu siguranță, pentru a evita întrebările indiscrete ale lui *monsieur* Laforest, *Herr* Lang i-a strâns apoi mâna. Și-a luat rămas-bun de la Ghica:

– Vă veți înțelege mai bine cu *Herr* Ghica. *Herr* Ghica vorbește românește. Aceasta va ajuta mult.

***

Herr Lang a plecat. În același timp cu *Herr* Lang, și *joie de vivre* a lui *monsieur* Laforest. Bunul Laforest nu

se mai putea bucura de frumusețea peisajului de munte, de mireasma zăpezilor și a brazilor. Nici de căldura camerei sale, unde în fiecare noapte stătea confortabil și citea vreme de două ceasuri. Toate aceste mici bucurii pe care *monsieur* Laforest știa să le savureze au dispărut. Au dispărut din cauza lui Ghica. Doar din cauza lui. Ghica ignora un lucru nespus de important – și anume că cea mai mare dramă ce se poate ivi în timpul vieții pământești a unui francez este apariția unui indiscret care tulbură viața privată. *Monsieur* Laforest era francez și, în ciuda celor patru generații Laforest care trăiseră la Marea Neagră, rămăsese francez. Un francez se regăsește și trăiește cu adevărat doar în intimitate, departe de ochii curioși.

Această pasiune pentru viața privată, pentru intimitate, este ilustrată de inventarea bicicletei cu două locuri: tandemul. Francezul își ia prietena pe aceeași bicicletă și fug de indiscreți. Nici un mijloc de locomoție în afara bicicletei nu-i oferă omului certitudinea individualismului și independenței sale. Doar pe bicicletă individualismul francez este realizat întru totul. Din această cauză, francezii sunt cei mai buni bicicliști din lume. Nu este o cauzalitate. Doar un individualist poate fi campion la ciclism. Când se află pe bicicletă sau tandem, francezul dă frâu liber pasiunii. Cu întreaga independență și individualismul său. Așadar, nu mai are nevoie de restul universului. Universul este cu el.

Din acest motiv, bicicleta și bicicliștii se bucură de un fel de cult în Franța. *Monsieur* Laforest simțea, de asemenea, această nevoie vitală de intimitate. Însă Ghica era indiscreția personificată.

În ziua plecării lui *Herr* Lang, *monsieur* Laforest a urcat, ca de obicei, în camera lui la ora nouă seara. Viața reală a lui *monsieur* Laforest începea la această oră. Acum se simțea departe de indiscreția celor din jur. Își lua papucii, halatul și o țigară. Savura un pahar de coniac. Deschidea o carte. În timp ce era singur, cu el însuși, Ghica a bătut la ușă. Era ora zece seara. *Monsieur* Laforest se afla într-o stare nespus de bună atunci. La fel ca milioanele de francezi care ziua aleargă pe drumuri magnifice, pe munte, pe biciclete ori în tandem. *Monsieur* Laforest își potolea acum setea de individualism. Era fericit ca un biciclist. Se simțea întru ale sale.

Monsieur Laforest a greșit deschizându-i ușa lui Ghica. Acesta a intrat în cameră fără a fi invitat. Sosirea lui a fost îndeajuns pentru a face ca armonia să dispară.

Refugiatul a privit cărțile pe care *monsieur* Laforest le ordonase atent pe valiza sa ca pe un raft.

– Ca să cunoști un om, e îndeajuns să te uiți la cărțile pe care le citește, a constatat Ghica. Cărțile pe care le citești îți dezvăluie personalitatea mai bine decât pașaportul.

Monsieur Laforest tăcea. Avea buzele strânse.

– Dumneavoastră citiți doar cărți de istorie, a continuat Ghica. Și mai cu seamă istoria Franței.

– Fiecare vârstă își are lecturile sale, a răspuns *monsieur* Laforest. Adolescenții citesc versuri. Tinerii citesc romane, iar oamenii maturi citesc lucrări de istorie.

– Dumneavoastră nu citiți astfel de cărți pentru că sunteți un om în vârstă, ci pentru că sunteți un exilat. Un exiltat își caută mereu, inconștient, patria. Acum nu o are, însă nu poate trăi fără o patrie. Atunci încearcă să și-o procure din cărțile de istorie.

– Oricine poate să aibă teorii proprii despre asta, spuse *monsieur* Laforest.

Avea un ton sec. Spera că Ghica va pleca. Dar s-a așezat pe un scaun fără a fi invitat.

– Motivele pentru care dumneavoastră vă place istoria nu mă interesează, a zis Ghica. Există un fapt cert: vă place istoria. Și chiar vă place foarte mult.

– Îmi place foarte mult, a zis celălalt pe tonul pe care i-ar fi spus: „Afară!"

Monsieur Laforest s-a uitat la ceas. Își căuta cuvintele pentru a-i spune lui Ghica să plece.

– Dumneavoastră, căruia vă place atât de mult istoria, nu ați fost tentat niciodată de ideea de a intra în istoria Farnței?

Nu se putea întreba ceva mai stupid. *Monsieur* Laforest și-a amintit de desenele animate pline de umor publicate în fiecare zi de *New York Herald Tribune*, sub titlul „People you can murder", ori altfel spus „Oameni pe care îi poți ucide". Ghica era unul dintre oamenii pe care ai vrea să-i omori.

După ce intrase în cameră la ora zece seara – săvârșind astfel infracțiunea indiscreției, prin tulburarea vieții private – cea mai mare crimă care se poate comite împotriva unui francez, Ghica aborda subiecte care țineau cu adevărat de locatarii unei case de nebuni.

– Vă pun întrebarea foarte serios, a insistat Ghica. Vă pot da ocazia să intrați în istoria Franței. Alături de Sfânta Genoveva, de exemplu. Dumneavoastră, căruia vă place atât de mult istoria Franței... Ar trebui să fiți părtaș activ la ea. Acum aveți această ocazie. Și astfel de ocazii sunt rare.

Monsieur Laforest s-a îndreptat către ușă. A pus mâna pe clanță. A deschis ușa fără să-și piardă calmul și fără să-și schimbe vocea. A spus:

– Vă rog să părăsiți această încăpere imediat. Noapte bună!

Ghica s-a ridicat de pe scaun și a ieșit.

***

Monsieur Laforest a rămas singur. A încuiat ușa, dar nu a mai putut relua lectura. Era nervos într-o asemenea măsură pe vizita acestui individ, că nici măcar nu mai putea dormi. *Monsieur* Laforest își datora slujba lui Ghica. Dar asta nu însemna că trebuie să-i suporte aberațiile și toată grosolănia. Cu cât trecea timpul, cu atât se simțea mai nervos. A băut coniacul rămas în pahar. Și-a scos halatul și s-a îmbrăcat. A ieșit din casă și a început să hălăduiască prin zăpadă. Era o noapte senină. Zăpada părea albăstruie la lumina lunii. Un decor de basm. Brazii erau aliniați pe ambele laturi ale drumului ca niște husari în uniformele lor de gală. Cu vârfurile acoperite cu zăpadă, păreau că purtau o pălărie albă. Laforest știa să viseze. A uitat din nou totul. Când și-a dat seama că își recâștigase calmul, s-a întors în casă. Gândurile sunt supuse voinței. *Monsieur* Laforest știa că putea să cugete la orice lucru dacă are voință. Gândul se lasă condus. Dar, atunci când vine vorba de alungarea unui gând, voința este neputincioasă.

În timpul nopții, *monsieur* Laforest s-a trezit în mai multe rânduri gândindu-se la întrebarea lui Ghica: „Nu vreți să intrați în istoria Franței, *monsieur* Laforest? Am

un loc liber lângă Sfânta Genoveva. E o ocazie unică. Nu vreți să intrați în istoria Franței?"

Nu putea să-și alunge acest gând din minte. Era cea mai stupidă întrebare ce-i fusese pusă vreodată. Și, în ciuda acestui fapt, nu putea să îi iasă din cap.

***

Monsieur Laforest a coborât în sala de mese la ora șase. Cu o oră mai înainte ca de obicei. Ghica stătea deja la masă. Ras, după ce făcuse un duș. Citea un ziar. *Frau* Ketty, care era în bucătărie, a venit la ușă spunându-i lui *monsieur* Laforest:

– *Guten Morgen, Herr* Laforest. *Haben Sie gut geschlafen*?[1]

Faptul că toată lumea se trezea la șase dimineața îl intriga pe *monsieur* Laforest. Hotelul avea două niveluri. *Monsieur* Laforest nu știa exact numărul camerelor. Trebuie să fi avut în jur de cincisprezece. În afară de *Herr* Lang, care tocmai plecase, de Ghica și de soții Piciola, nu mai era nimeni. Nici măcar un servitor. În acea vreme, a sporturilor de iarnă, hotelul lui Piciola era gol. Părea inexplicabil. La Immenstadt, *monsieur* Laforest văzuse un număr mare de sportivi care schiau sau făceau bob. Dar nu era cazat nici măcar unul în hotelul lui Piciola.

– În această dimineață, au sosit doi prieteni de-ai noștri, a spus Ghica.

Se purta firesc. Ca și cum în noaptea de dinainte nu ar fi dat buzna în camera lui *monsieur* Laforest.

[1] Bună dimineața, domnule Laforest! V-ați odihnit bine? *(germ.)*.

– Sunt doi băieți excepționali, a continuat. Până acum au locuit în Franța. Au ajuns la ora cinci. Am fost să-i aștept în stație.

Cei doi tineri au apărut la *Frühstück*[1]. Erau același tip de oameni ca Ghica și ceilalți indivizi din Europa Centrală. Cu excepția faptului că erau mai tineri, mai palizi și timizi. Nu îndrăzneau să intre. Ghica s-a ridicat și i-a prezentat lui *monsieur* Laforest:

– *Messieurs* Cosma și Umberto. Doi studenți. Ultimii care au putut evada din România. În 1954.

Frau Ketty i-a servit cu cafea. Cosma și Umberto mâncau fâstâcindu-se. Nici unul dintre ei nu a deschis gura pentru a cere unt, pâine ori marmeladă. Din puține cuvinte, s-a văzut că știau limba franceză, dar o vorbeau cu un accent mai pronunțat. În maniera Elvirei Popesco. Cei doi studenți au mâncat fără poftă, privind în jur, uitându-se la *monsieur* Laforest. Îl priveau pe *monsieur* Laforest ca și cum ar fi fost vorba de un personaj nespus de important. În același fel în care un elev de școală primară îl vede la o inspecție pe ministrul Educației naționale. Când *monsieur* Laforest și Ghica se vor ridica pentru a ieși cu mașina, cei doi tineri se vor scula în picioare, de asemenea, salutând cu reverență. Au fost surprinși să-l vadă pe *monsieur* Laforest că le-a întins mâna. Au roșit până în vârful urechilor. Unul dintre ei, Cosma, avea o mustață blondă, subțire. Ghica, în drum spre ieșire, i-a bătut amabil pe umăr. Nu le-a întins mâna, ci le-a spus doar părinteşte:

– Ne vedem la prânz. Fiți cuminți și faceți ce vă spune *Frau* Ketty!

[1] Mic-dejun *(germ.)*.

CARTEA A PATRA

Monsieur Laforest se afla la Immenstadt de două luni. Viața își urma cursul normal. Ghica nu l-a mai deranjat. Nu a mai venit în camera sa. Refugiatul român și-a petrecut cea mai mare parte a timpului alături de cei doi tineri, Cosma și Umberto. Aveau camerele la al doilea etaj. Abia ce coborau, și erau mereu împreună. Stăteau în permanență în cameră. Coborau la ora mesei și noaptea făceau o plimbare împreună. Când erau în fața hotelului, pe stradă, erau fericiți. De la fereastra camerei sale, *monsieur* Laforest îi vedea alergând și aruncând bulgări de zăpadă. Cosma și Umberto erau ca niște copii. Nu păreau să aibă mai mult de douăzeci de ani. Poate chiar mai puțin. Lui *monsieur* Laforest i-ar fi plăcut să vorbească cu ei. Erau nespus de respectuoși. Și răspundeau la toate întrebările lui cu da sau nu. Asemenea unor școlari. De fiecare dată când *monsieur* Laforest venea la hotel sau în sala de mese, se ridicau. Când s-a convins că nu voiau să vorbească, *monsieur* Laforest nu a mai încercat să discute cu ei. Viața la hotel era una de mormânt. A fost astfel până pe 27 ianuarie.

Era sărbătoarea Sfântului Ioan Gură de Aur. Pentru catolici, Sfântul Ioan Gură de Aur este patronul oratorilor creștini. Refugiații români îl considerau patronul lor,

de vreme ce Sfântul Ioan Gură de Aur fusese mitropolit al celor persecutați, goi și exilați. În ziua Sfântului Ioan Gură de Aur, un alt personaj s-a ivit la Immenstadt. Era Excelența Sa Nicolae Mitulescu, fost ambasador al României. Tot un exilat. Avea cămașă de mătase. Părul său alb era dat cu briantină. Purta costume englezești, pantofi negri, butoni, ceas de aur și o pălărie ca a lui sir Anthony Eden.

Când a apărut pentru prima oară în sala de mese a hotelului, în haina sa neagră cu guler de vison, după moda timpurilor de altădată, i-a făcut să surâdă pe Cosma și Umberto. Excelența Sa a spus „bună seara" ca la teatru, apoi s-a îndreptat direct către bucătărie și a sărutat în mai multe rânduri mâna lui *Frau* Ketty. Tot timpul cât a vorbit cu ea, a ținut mâna lui *Frau* Ketty între mâinile sale, făcându-i complimente. La masă, Excelența Sa a povestit felurite lucruri din viața de ambasador plenipotențiar. A vorbit de Liga Națiunilor, de Chamberlain, de Masaryk, de banchete. Umberto și Cosma își terminaseră compotul. Se plictiseau cumplit. Tot ceea ce spunea Excelența Sa Nicolae Mitulescu îi plictisea. Ghica a observat și le-a spus:

– Puteți merge să alergați prin zăpadă.

Cei doi adolescenți și-au pus șervețelele pe masă și aproape că au rupt-o la fugă. Fostul ministru a mâncat repede și a început să povestească din nou mulțime de lucruri. De această dată doar pentru *Frau* Ketty. Se întorsese către ea. Îi vorbea despre Viena, despre Masaryk, despre Beneš și Chamberlain. Lui *monsieur* Laforest îi era milă de Excelența Sa. Era un om ce supraviețuise timpului său. *Frau* Ketty se arăta politicoasă și l-a as-

cultat cât a putut. Fusese educată în *Aufrichtigkeit*[1]. Dar nu l-a mai îndurat prea mult pe fostul ambasador. S-a scuzat şi a plecat spre bucătărie. Excelenţa Sa a urmat-o. De afară se auzeau râsetele celor doi adolescenţi. *Monsieur* Laforest l-a întrebat pe Ghica:

– Ce fac aceşti băieţi, Cosma şi Umberto, toată ziua în camerele lor?

Ghica, aprinzându-şi o ţigară, a zâmbit. Era un surâs triumfător. De când l-a văzut pe Ghica, nu observase niciodată la el un chip atât de strălucitor, *strahlend.* Radios.

– În sfârşit, din fericire, îmi puneţi o întrebare importantă, răspunse Ghica.

– E normal, a zis *monsieur* Laforest. Aceşti doi tineri se bucură de zăpadă, de jocuri şi de plimbări cu toată fiinţa lor. Mă uit la ei noaptea când ies afară. Arată ca doi mânji ce zburdă mereu. De ce, totuşi, stau închişi în timpul zilei în camerele lor? De ce nu schiază? De ce nu fac sport? De ce au venit la Immenstadt? Cu siguranţă, nu ca să rămână închişi în casă.

– Chiar doriţi să vă răspund?

– Sigur că da!, a încuviinţat *monsieur* Laforest. Mi-e milă de ei. Stau închişi într-o cameră la vârsta lor...

– Dragă Laforest, spuse Ghica, niciodată nu am avut succes în discuţiile cu tine. Cereţi să fiu educat într-o conversaţie. Să vorbesc *durch die Blumen*[2]. Nu suportaţi niciodată adevărurile. Pentru mine, toate cumplite. Sunt *Qwach*[3]. Aţi înţeles? *Qwach.* Vreţi să vă spun de ce

[1] Spiritul sincerităţii *(germ.).*
[2] Printre flori *(germ.).*
[3] Glume *(germ.).*

acești doi tineri nu-și părăsesc camerele în timpul zilei? Vreți să știți de ce nu schiază, de ce nu merg la plimbare, de ce nu se dau cu sania? Ei bine, pentru că nu au timp.

– Dar ce fac toată ziua?

– Se pregătesc să moară. Asta fac toată ziua. Se pregătesc să moară. Minuțios. Astăzi suntem în 27 ianuarie 1955. E sărbătoarea Sfântului Ioan Gură de Aur, patronul nostru, al celor proscriși. Cosma și Umberto au venit aici pentru a se pregăti de moarte. Amândoi vor muri în luna februarie, anul acesta, peste o lună.

– Nu se poate!, a spus *monsieur* Laforest.

– Nu fac altceva în afară de a se pregăti să moară. Mă bucur că m-ai întrebat un lucru serios. Un lucru important. E bine că ai uitat că educația cere să nu întrebi niciodată nimic, și, când pui întrebări, să nu fie nepoliticoase.

Ghica era furios. Pentru prima oară era furios. Și, ca să nu-i adreseze cuvinte dure lui *monsieur* Laforest (se temea ca nu cumva să fie silit să spună astfel de cuvinte dure), a ieșit din sala de mese. A plecat fără să zică noapte bună.

Vocea fostului ambasador plenipotențiar se aude în bucătărie:

– Vă asigur că sunteți cea mai frumoasă femeie din câte au existat vreodată, din câte am întâlnit, *Frau* Ketty!

De afară se auzeau țipetele lui Cosma și Umberto. Se băteau cu bulgări de zăpadă. Lui *monsieur* Laforest nu-i venea să creadă. În luna următoare, în februarie, vor muri. În camerele lor, se pregătesc să moară. Minuțios. În acel moment ei râdeau și se băteau cu bulgări de zăpadă sub ferestrele hotelului din Immenstadt.

***

În acea seară, *monsieur* Laforest nu a mai putut să citească, nici să doarmă. S-a trezit în mai multe rânduri. S-a hotărât să facă o plimbare. Ghica îi spusese că cei doi adolescenți care locuiau la etajul al doilea, deasupra camerei sale, se pregăteau să moară. Minuțios. Auzise bine. Încă din primul moment observase ceva suspect în comportamentul lui Ghica și al prietenilor săi. Tot hotelul era suspect.

Înainte de a ieși, *monsieur* Laforest s-a uitat la ceas. Era miezul nopții. În sala de mese era lumină. Ghica stătea singur, așezat la o masă, având în față o sticlă de vin și mai multe pliante.

Monsieur Laforest intră. Se așază lângă el. Ghica pune un ziar pe pliantele deschise. A făcut-o în așa fel, încât *monsieur* Laforest să nu poată vedea conținutul lor.

– Dumneavoastră, francezilor, vă e teamă de ridicol. Vă e teamă de ridicol mai mult decât de moarte. Când ți-e frică de ceva, dragă Laforest, trădezi adevărul și viața. Pe amândouă. Pentru că sunt, poate, același lucru. Viața, la fel ca adevărul, cere să fie înfruntată. Chiar și riscând să fii ridicol. Cel care nu riscă, inclusiv în cazul dat, ajunge pe buza prăpastiei și el cândva. Și în afara adevărului.

– Ce mi-ai spus despre cei doi băieți este o glumă?, a întrebat *monsieur* Laforest. Sau ce este?

– Merg să moară, a răspuns Ghica. Am vrut să vă explic situația noastră de mult timp. Dar dumneavoastră pretindeați un exces de educație. Dragă Laforest, curtoazia și adevărul nu merg niciodată împreună. Spun

la fel ca Kierkegaard: *entweder oder*; unul sau celălalt. Urmați-vă calea curtoaziei, și noi ne-o vom urma pe a noastră. Totuși, vreau să vă anunț, și este onorabil să fac asta pentru că am fost întotdeauna sincer cu dumneavoastră, că până la sfârșitul lunii februarie, adică peste treizeci de zile, nu veți avea permisiunea de a părăsi Immenstadtul. Nu sunteți prizonier, dar trebuie să ne apărăm împotriva indiscreților. Este mai bine să stați în permanență aici. Știm că sunteți un om categoric și că nu veți vorbi niciodată despre ceea ce nu vă privește. Totuși, este preferabil să rămâneți aici până se finalizează faptele. E vorba de ceva important. Nu e un mare sacrificiu din partea dumneavoastră.

Monsieur Laforest stătea în fața unui Ghica necunoscut. Un Ghica serios, care dădea ordine. Și *monsieur* Laforest a înțeles cât de departe poate merge un om laș în viață. Pe acest Ghica nu îndrăznise să-l dea afară din casă. Dimpotrivă, l-a acceptat fără să se supere. Ghica ar putea fi cel care să-l dea afară. Era un Ghica autoritar, plin de prestanță, căruia i se cuveneau toate.

– Acum, din moment ce nu puteți ieși de aici înainte de a se petrece faptele, vă pot spune în mare despre ce este vorba.

– Cred că este o chestiune politică, a sugerat *monsieur* Laforest.

– Greșiți! În toată activitatea noastră nu e nimic politic. Încă din 1945, adică, mai exact, de acum zece ani, de la așa-numitul sfârșit al războiului, lumea este împărțită în două blocuri: pe de o parte, rușii și Asia și, pe de alta, Occidentul. România noastră a fost încorporată cu de-a sila în Rusia. Nu e nimic de făcut. Nu o putem elibera.

Este chiar imposibil să încercăm. Un fapt absurd, înaintea căruia, pe moment, nu putem face nimic. Aceste două blocuri – numite de ziare: blocul occidental, condus de Statele Unite, și blocul răsăritean, condus de Rusia – se înarmează. Jumătate din bugetele tuturor țărilor celor două blocuri sunt cheltuite pe armament. Când se face aceasta, există obligația de a le folosi. Toate armele celor două blocuri vor fi folosite. Nu sunt fabricate pentru a fi aruncate în mare. Într-o zi se va ajunge la asta. Chiar dacă nu există nici un motiv pentru a le folosi. Matematic, unul dintre cele două blocuri le va folosi. Este legea producției și a consumului. Nu se știe cine va începe. Pe de altă parte, nici nu are importanță. Va fi un început.

Noi presupunem că toți oamenii raționali din lume gândesc la fel. Sperăm într-o victorie a blocului occidental. Nu există nici o așteptare de la vreo atitudine politică. Din partea mea, aș fi comunist de bunăvoie. E vocația mea. Dar comunismul a fost monopolizat de ruși. Comunismul nu mai este o piatră de temelie pe calea către progres. O victorie a comunismului ar deveni o victorie exclusivă a poporului rus asupra celorlalte popoare. În primul articol al statutului partidului comunist, este scris că orice comunist din lume trebuie să considere Rusia ca cea dintâi patrie a sa.

Acesta este unul dintre motivele pentru care noi dorim victoria Occidentului, adică dorim ca lumea să nu fie ocupată de armata rusă. În al doilea rând, Occidentul este floarea universului. Occidentul – și puțin contează dacă noi, exilații, trăim bine sau rău aici – a creat o civilizație frumoasă, mare și demnă pentru om. Acum, acest Occident, în ciuda profundei sale civilizații, își

joacă cartea cea mare. Occidentul poate să spună: „a fi sau a nu fi". În cazul unei victorii ruse, poate dispărea într-o singură noapte. De aceea Occidentul se înarmează. Occidentul este conștient. Întotdeauna a fost. Vrea să reziste agresiunii rusești. Occidentul vrea să dăinuie. Toate fabricile, fie de la Londra, New York ori Paris, fabrică arme continuu. Totuși, se întâmplă ceva de-a dreptul dramatic. Secretele armamentului, ale armatei, ale politicii occidentale și ale planurilor sale strategice sunt comunicate rușilor. Intelectualii occidentali s-au convertit în spioni comuniști. E o boală a intelectualilor occidentali. Ei transmit rușilor toate secretele referitoare la armamentul occidentalilor. Zi și noapte, toate secretele Occidentului pornesc spre Rusia prin canale misterioase. Este imposibil să obstrucționezi aceste canale. Rusia știe tot ce se întâmplă în Occident, așa cum ar citi într-o carte deschisă. Atâta timp cât rușii cunosc toate secretele apărării occidentale, vor deține superioritatea. Atâta timp cât rușii cunosc aceste secrete, vor păstra supremația. În orice moment, tancurile rusești de douăzeci de metri înălțime pot, așa cum visează Ilia Ehrenburg, să pornească într-un marș către Paris, asupra Luvrului și asupra întregii civilizații occidentale. Armata rusă nu va putea fi oprită până la închiderea canalelor pe care circulă secretele apărării occidentale. Dacă Rusia dorește să înainteze în Apus, cu infanteria sa motorizată, poate face acest lucru în orice moment. Victoria va fi de partea sa. Adică va preface Occidentul în cenușă. Pentru a preveni înaintarea tancurilor roșii către Occident, este necesar, cu orice preț, să fie distruse cuiburile spionajului rusesc din Occident. Dar acest lucru este cu

neputință. Americanii au depus toate eforturile, însă în fiecare zi se descoperă că oameni în care au avut încredere deplină sunt spioni sovietici. De pildă, se descoperă subit că savantul american însărcinat cu construcția armelor secrete este un spion sovietic. Se descoperă că diplomatul însărcinat cu cifrul în Ministerul englez al Afacerilor Externe este un spion sovietic. Ori că sunt spioni sovietici secretarul Ministerului francez al Apărării Naționale sau șeful poliției din Germania de Vest. Aceștia au fost descoperiți, dar sunt și alții care nu pot fi descoperiți. Și, atâta timp cât nu vor fi descoperiți, infanteria și tancurile rusești vor avea cale liberă către Occident. Occidentul este destinat exterminării.

Și ar fi păcat dacă ar fi exterminat, dragă Laforest. Căci, dacă rușii ar avansa, Occidentul ar dispărea fără să lase urme pe pământ. Nimeni nu ar mai reface vreodată Luvrul, nici biblioteca Vaticanului, nici turnurile Amsterdamului. Nu este nici un motiv politic în toată această angoasă. În trei mii de ani, Occidentul a creat, începând cu Grecia, cea mai frumoasă civilizație, cea mai frumoasă cultură de pe pământ. O capodoperă. Dacă Dumnezeu ar privi la civilizația occidentală Și-ar putea spune: „Într-adevăr, omul seamănă cu Mine. Într-adevăr, a fost realizat după chipul Creatorului, după chipul Meu." Această civilizație, care nu-L dezonorează pe Dumnezeu, este pe cale de a fi distrusă complet de barbarii motorizați de pe Volga, din Asia. Sunt, de asemenea, oameni. E un adevăr. Dar asemănarea lor cu Dumnezeu este imperceptibilă. Civilizația occidentală se poate salva doar dacă, întâi de toate, sunt obstrucționate modalitățile prin care secretele scapă către Rusia. Dacă

se află numele intelectualilor occidentali care vând Occidentul Asiei.

– Occidentul deține, totuși, un serviciu de spionaj de înaltă clasă. Adică e mai bun decât cel al rușilor.

– Exact, spuse Ghica. Ca în toate domeniile de activitate, în materie de spionaj și contraspionaj, Occidentul este superior rușilor. Și e logic. Dar Occidentul este trădat de intelectuali, de către miniștri-intelectuali, de generali-intelectuali. De toți intelectualii. Statele Unite, care conduc apărarea militară a Occidentului, au nevoie cu orice preț de lista spionilor sovietici care se află în Occident. Această listă cuprinde generali, savanți, oameni de stat, șefi ai poliției secrete. Nu pot fi descoperiți. Doar rușii le cunosc numele. Prin urmare, de la ruși putem să luăm listele cu numele lor. Doar ei le au.

Monsieur Laforest își pleacă capul. Se gândește. Ghica nu exagerase. Toată lumea știa aceste lucruri. Toată lumea știa că șeful poliției germane trecuse de partea rușilor. Că cel care a construit bomba atomică americană a remis rușilor planurile ei. Că secretarul Ministrului francez al Apărării Naționale a făcut cunoscut rușilor numărul soldaților pe care Franța îi trimitea în Indochina. Că șeful serviciului cifru englezesc a trecut de partea rușilor. Și atâtea și atâtea cazuri. Erau fapte despre care pomeneau toate ziarele. Pe câmpul de bătălie, cel ce cunoaște secretele inamicului este cel care câștigă lupta. Chiar dacă este cu mult mai slab. Rușii știu secretele Occidentului și vor învinge, fără doar și poate. Dacă vor câștiga, rușii vor acționa în Occident în același fel în care au făcut-o în țările ocupate. Îl vor cufunda în întuneric, în beznă, în barbarie, în teroare.

Monsieur Laforest nu era anticomunist. Nici un francez nu este anticomunist. Chouchou avea dreptate. În ciuda acestui fapt, știa că, dacă rușii vor înainta spre Occident, atunci Occidentul va înceta să mai existe. Parisul ar înceta să mai existe. Roma nu va mai fi. Nu va mai fi nimic din ceea ce a constituit mândria umanității. La Notre Dame va fi instalat un cinematograf. La fel va fi în toate catedralele ce ar cădea în mâna rușilor. Tancurile din romanele lui Ilia Ehrenburg urmau să treacă peste Notre Dame. Dacă rușii învingeau, în locul maeștrilor decadenți, în locul lui Leonardo da Vinci și Rubens, tablourile de la Luvru vor fi picturi cu muncitori de la fabrica Renault din Billancourt. Așa cum făcuseră peste tot. *Monsieur* Laforest nu era anticomunist, era francez. Dar știa că așa se va întâmpla, deși nu însemna că era anticomunist.

– Serviciile secrete ale comandamentului Apărării Occidentului, cu sediul la Paris, dar conduse de americani, din care fac parte, au decis să pună mâna pe lista spionilor din Occident care e în mâinile rușilor. E singura modalitate de a le cunoaște numele și de a-i reduce la tăcere. Însă aceste liste pot fi obținute doar prin violență.

– Această listă de spioni va fi fiind la Moscova, a spus *monsieur* Laforest. În seifurile de la Moscova. E o iluzie că cineva ar putea intra în Kremlin pentru a le sustrage.

– Există în Occident, undeva într-o ambasadă care se ocupă cu remunerarea acestor spioni, instrucțiunile care le sunt date la reuniunile raportorilor. Nu este o listă completă, dar nici departe de a fi astfel. Dacă poate

pune mâna pe ea, Occidentul va deține o bună parte din rețeaua de spionaj rusă. Timp de un an sau doi, tancurile rusești vor putea fi oprite de această listă. Noi, adică prietenii mei și cu mine, vom obține această listă care conține numele și adresele majorității spionilor ruși din Occident.

Monsieur Laforest îl privi pe Ghica cu ochii mari.

– Vă surprinde? Dumneavoastră vă întrebați de ce tocmai eu? Mă credeți un vagabond și un profitor. Nu neg asta. Sunt și una, și alta. Dar sunt fericit că pot realiza o acțiune demnă de un bărbat. Nu un act politic. O mare acțiune umanitară, pe măsura unui bărbat. A opri tancurile rusești pentru a nu sfâșia Occidentul. Americanii mi-au acordat această șansă. Au nevoie de o echipă de bărbați pentru a intra în acea ambasadă, unde se află numele și adresele spionilor. Americanii, în acord cu francezii, cu germanii, cu belgienii, norvegienii și cu toate națiunile occidentale, au decis că această misiune poate fi efectuată doar de români. Sunt mândru. Doar românii pot îndeplini această misiune.

Monsieur Laforest roșește de satisfacție. Și el era puțin român. Părea că îi vede pe toți acești generali adunați la Versailles, în apropiere de Paris, la sediul central al Forțelor Aliate din Europa, spunând: „Doar românii ar putea conduce acest act de curaj, acest act eroic!"

– De ce tocmai românii?, a întrebat *monsieur* Laforest.

Acum se simțea asemenea celor doi tineri ajunși în lumea liberă, Cosma și Umberto.

– Dintre toate popoarele europene, românii sunt singurii care nu se tem de moarte, a răspuns Ghica. Probabil că sunt descendenți ai dacilor, care se credeau nemu-

ritori. Românilor nu le este teamă de moarte. Americanii au verificat statistic. E un fapt sigur, confirmat de medici, de psihiatri. Românii se tem mai mult de injecții, se tem să meargă la dentist. Românul nu suportă nici cea mai mică durere. Un român nu poate dormi dacă e un purice în pat. Atât de mult îl deranjează pișcătura puricelui. Dar românii, deși vulnerabili când e vorba de suferințe mărunte, nu se tem de moarte. Se duc mai ușor spre moarte decât la dentist. Pare curios, dar așa stau lucrurile. Din această cauză s-a încredințat misiunea de a ataca ambasada unde se află lista spionilor unui grup de români. Fac parte și eu din acest grup. E alcătuit din Cosma, Umberto, *Frau* Ketty, *Herr* Lang, Piciola. Am vrea să vă luăm cu noi doar ca șofer. Sunteți poliglot și fost campion de curse. Dar n-am ajuns să discutăm niciodată despre asta. De fiecare dată când o făceam, îmi dădeați papucii.

– Nu este adevărat!, răspunse *monsieur* Laforest.

– Am crezut că pe dumneavoastră, ca francez, ar fi putut să vă intereseze salvarea Franței. Căci este vorba de salvarea Franței. Că ați fi interesat ca tancurile sovietice să nu vină asupra Parisului. În același fel în care Sfânta Genoveva a împiedicat hoardele lui Attila. E o acțiune similară. Ușor, așadar, de intrat în istorie. E nespus de ușor, însă ușile prin care se intră nu sunt cele principale. Nici Ioana d'Arc, nici Sfânta Genoveva nu au intrat în istorie pe ușa din față. Nu duce în istorie. Ușa din față este doar pentru miniștri, pentru diplomați și care duce, întâi de toate, la buget, apoi către o pensie. Cei care apelează la această ușă nu lasă nimic în urma lor. Doar prin ușa disprețuită de demnitari se intră în istorie. Și această ușă nu duce la încasări de la buget, nici

la primirea unei pensii. Din toate aceste motive am contat pe dumneavoastră. Dacă aș fi fost francez, aș fi vrut să conduc mașina în noaptea istorică în care un grup de oameni va opri tancurile sovietice. Va opri o întreagă masă de asiatici pentru a salva Occidentul. Așa ar fi procedat Sfânta Genoveva. Avem doar o singură viață. E frumos să mori spunându-ți: „Am realizat ceva demn de un om!" Majoritatea oamenilor mor cu o moarte lașă. Mor cu gura apăsată pe fulgii unei perne. Ar fi păcat dacă ați refuza. E o oportunitate. Ați putea intra în istorie. Și vă place atât de mult istoria!

***

Au trecut trei zile de la conversația cu Ghica. Dar *monsieur* Laforest nu avea în minte decât o singură imagine: un pahar obișnuit în care se dorea să se pună zece litri de apă fără a da peste margine. Creierul său semăna cu acel pahar. Ceea ce îi spusese Ghica era prea mult. Nu era pe potriva minții sale. Încerca să înțeleagă, să judece, să ia o decizie. Însă evenimentele erau mult prea mari. Păreau un soi de avalanșă. O masă de fapte gigantice. Vaste. Prea mult. În afara măsurilor obișnuite, ieșite din comun.

– Și acel diplomat ce face printre voi?, întreabă *monsieur* Laforest. Excelența Sa nu are nimic dintr-un erou. Este exact contrariul lui Cosma, Umberto și al dumneavoastră. Ce face între dumneavoastră?

Monsieur Laforest era hotărât să însoțească echipa lui Ghica. Nu știa unde. Era decis să conducă mașina. Asta era tot. Acțiunea nu-l interesa. Dorea să participe la ea. Dar mai erau și alte lucruri ce îl puneau pe gânduri.

– Mitulescu a fost diplomat și a locuit în casa pe care trebuie să o luăm cu asalt. Cunoaște intrările, cunoaște toate ușile, camerele, pereții. Pe scurt, totul. A locuit acolo vreme de zece ani. Avem fotografii cu fiecare cameră. Da, detaliile date de cineva care a locuit vreme de zece ani sunt prețioase. Din acest motiv e cu noi. Să ne povestească despre casa ambasadei. Acesta este rolul lui Mitulescu în echipa noastră. Trebuie să știm toate detaliile legate de clădire. Toate.

E ora șapte dimineața. Mitulescu se scoală la prânz. Cu picioarele pe o sticlă de apă caldă, doarme până la prânz. Miezul zilei e întotdeauna ora trezirii sale. Așa a fost toată viața. Și își păstrează acest obicei și acum.

Din tot ce îl înconjoară pe Mitulescu, doar *Frau* Ketty îl interesează. În fiecare zi îi recită versurile pe care le-a scris în franceză în timpul nopții. Versuri în stilul lui Alfred de Musset. Le citește lui *Frau* Ketty în bucătărie. Îl invita, de asemenea, pe Piciola să le asculte.

Ghica era un om incapabil de ură, dar îl ura pe Mitulescu. I-a spus lui *monsieur* Laforest:

– Când acest individ era ambasador al României, călătorea cu un tren special prin toată Europa, iar salariul său era egal cu toate salariile tuturor profesorilor laolaltă. Primea, de la bugetul de stat, același salariu primit de câteva mii de profesori împreună. Însă nu asta mă înfurie, ci faptul că în cei zece ani în care a trăit la palatul ambasadei nu a putut să-și dea seama dacă peretele ce separă camera de zi de dormitor e de piatră ori de cărămidă... Pentru noi, e foarte important, iar imbecilul nu știe. În această după-amiază îl voi întreba din nou.

– Nimeni nu știe din ce sunt făcuți pereții casei sale, comentă *monsieur* Laforest.

– Orice om a bătut un cui în peretele casei ca să agațe un tablou ori o oglindă. Îl rog să-și amintească modul în care a intrat cuiul. Dacă cuiul s-a strâmbat ori a intrat dintr-odată. Dacă a folosit mai multe cuie. Dacă peretele s-a spart sau cuiul a intrat în el ca în brânză. Aceste lucruri sunt foarte importante pentru mine. În urma acestor informații, am ști din ce este făcut peretele și ce fel de scule să luăm cu noi. Căci în acest perete, dintre camera de zi și dormitor, trebuie făcută o gaură. Ușa a fost înlocuită. Rușii au pus o ușă blindată. O ușă ca un seif. Cifrul e în dormitor. Dar acest idiot de ambasador nu-și amintește să fi bătut vreodată un cui în perete. De-a dreptul bou. Uite că nu a bătut un cui vreme de zece ani!

Ghica e furios. Își dă seama că este nedrept cu bătrânul ambasador.

– Sărmanul Nicolae Mitulescu! Dacă nu e în toate mințile, nu e vina lui. Povestea sa e una jalnică. Știți că am studiat trecutul fiecărui membru al grupului nostru. Și al dumneavoastră. Al tuturor. Toți polițiștii occidentali ne-au ajutat să reconstruim trecutul oamenilor din echipa noastră pentru a evita surprizele. Fișa lui Mitulescu e dramatică. Am primit-o la Paris. Și-a făcut studiile la Sorbona. La nouăsprezece ani era doctor în drept. Aristide Briand i-a spus că era cel mai bun orator din lume. Pentru a-și păstra timbrul vocii, acest Mitulescu a făcut precum cântăreții antici. S-a castrat. Și-a iubit meseria cu atâta pasiune, că s-a castrat pentru a-și păstra vocea. Rezultatul a fost că și-a păstrat timbrul vocii perfect, dar sistemul nervos a cedat și, în consecință, acest om a ajuns așa cum îl vedem astăzi.

Citește în bucătărie cu vocea sa muzicală versuri de dragoste pentru *Frau* Ketty. Dar asta nu are importanță. Ceea ce este dramatic e că nu mi-a dat până acum detaliile necesare care ar permite să ne dăm seama din ce este construit peretele ce desparte sufrageria de dormitorul ambasadei. Astăzi suntem în 4 februarie 1955. În câteva zile, trebuie să facem o gaură în acel perete. Acest imbecil însă nu poate să îmi spună dacă este de cărămidă sau de piatră.

***

Monsieur Laforest înțelege tot mai mult, de la o zi la alta, că Ghica este un om ieșit din comun.

– Nu am nici un merit, mărturisi Ghica atunci când *monsieur* Laforest îl laudă. Totul se datorează exilului. Un exilat este un om deprins cu toate. Dezbrăcat de toate. Asemenea sfinților. Un exilat nu e un balast. Un tată de familie nu sare în apă pentru a salva un om care se înecă. Dacă s-ar îneca, și-ar lăsa copiii orfani. Nu poți face ceva ieșit din comun. Un exilat poate să o facă. Un intelectual englez nu-i poate apăra pe negrii pe care soldații englezi îi vânează în Africa ca pe fiarele sălbatice. Patria sa engleză îl împiedică. Un exilat îi poate apăra. Nu are patrie. Dacă noi, refugiații români, luăm cu asalt ambasada, patria noastră nu va avea nici un conflict cu Rusia. Nu avem nici un stat care să ne susțină. Rezultatul e că, pentru libertatea noastră, putem opri pentru o vreme Armata roșie. Da, mulțumită nouă, țăranii occidentali vor putea să-și cultive câmpurile vreme de două veri, fără să vadă apărând tancurile roșii

pe ogoarele și în fermele lor. Nu vor avea grija lor. Nu vor ști nimic. Nici francezii, nici nemții, nici englezii, nimeni nu va afla că asta ni se datorează. Dacă vom ști noi, este suficient. Doar Dumnezeu va ști.

– Și guvernele occidentale susțin echipa noastră?, a întrebat *monsieur* Laforest. Guvernul francez, de exemplu, ne acordă sprijinul?

– Nici un guvern nu susține echipa noastră. Nici un guvern nu știe ce vom face. Dacă unul dintre guvernele occidentale ar ști, ar ști și rușii. Una-două persoane din Franța de astăzi sunt la curent, dar în mare. În Germania, în Anglia, în Statele Unite, la fel. Și rușii nu o vor ști. Este adevărat că ei au pus la dispoziția noastră toate mijloacele materiale: automobile, documente, pașapoarte, arme. Deținem toate de câte avem nevoie, însă nimic mai mult. Dacă cineva din acest grup reușește să scape cu viață, poate spune: „Sunt unul dintre cei care a împiedicat tancurile rusești să avanseze în Occident, în februarie 1955!" Și va fi mândru. Dar cei din jur nu vor ști că sunt liberi mulțumită unui astfel de om. Îl vor considera un venetic, un *ausländer*. Un străin, un american. Ca pe cineva care îți fură aerul din spațiul tău vital și așa insuficient. Cei care vor muri în această acțiune vor fi mai fericiți decât cei care vor supraviețui. Nu uitați, insistă Ghica, vă spun acestea pentru că veți supraviețui. Misiunea dumneavoastră este de a supraviețui până ce lista spionilor, intelectualilor occidentali, care luptă să extermine Occidentul va fi predată celor ce au nevoie de ea. Trebuie cunoscută. Ca Occidentul să supraviețuiască. Ca Franța să dăinuie. Și Anglia, și Italia, și țările scandinave. Ca ele să trăias-

că și să poată întinde într-o zi o mână compătimitoare descendenților noștri români pentru a-i salva de la sclavie. Dar dacă Occidentul dispare, toată speranța și toată dreptatea se vor face nevăzute de pe pământ. Trebuie să prevenim ca intelectualii occidentali să distrugă Occidentul cu complicitatea rușilor. Trebuie să-i împiedicăm pe intelectuali să devină paricizi.

***

Visele nu au vitamine, visele nu au grăsimi. Visele nu au nici o substanță nutritivă. Și totuși, omul nu poate trăi fără vise. Oamenii care nu visează sunt nespus de triști. De parcă le-ar lipsi hrana.

Monsieur Laforest avea acum un vis. Un vis grozav. Cu care se putea hrăni copios. În timp ce gonea cu mașina pe drumurile din munți, în timp ce stătea singur în camera sa, ori se bărbierea. Nu mai simțea nevoia să citească. Știa că face parte din echipa ce va salva Occidentul de la distrugere. Nu pentru totdeauna, dar cel puțin pentru doi ani.

Pe 5 februarie, după ce a plecat cu mașina ca de obicei, Ghica i-a spus lui *monsieur* Laforest, arătându-i harta:

– Luați-o pe acest drum, vă rog! E drumul spre Berna. De acum înainte, în fiecare zi, vom studia doar drumul spre Berna.

Cuvintele lui Ghica erau limpezi. *Monsieur* Laforest a înțeles că ambasada pe care trebuiau să o atace era o ambasadă sovietică de la Berna.

– Până acum, centrul de spionaj era la Viena. Toate secretele occidentale se îndreptau către Rusia prin Vie-

na. Apoi rușii au mutat statul major al spionajului lor la ambasada cehoslovacă de la Berna. Acum, sediul central e la ambasada română.

– Pe când?, a întrebat *monsieur* Laforest.

– Depinde de starea meteo, a spus Ghica. Avionul cu corespondența de la Moscova ajunge la Berna în prima și în cea de-a cincisprezecea zi ale fiecărei luni.

CARTEA A CINCEA

Atacul de la Berna depindea doar de starea vremii. Pe 7 februarie, când *monsieur* Laforest s-a trezit, a deschis fereastra și a privit afară. *Monsieur* Laforest a privit zăpada. A văzut brazii. Lumina lăptoasă a zorilor de la munte. Dar sentimentele lui nu puteau distinge dacă vremea zilei de 7 februarie era favorabilă zborurilor avioanelor. *Monsieur* Laforest a privit cerul. Era acoperit, ca de obicei. A respirat adânc, dar s-a resemnat. Era cu neputință să ghicești dacă atmosfera putea fi favorabilă zborurilor. A început să se îmbrace. Dar s-a îmbrăcat fără să știe dacă va pleca ori ba în acea zi. În tot acest timp, *monsieur* Laforest și-a imaginat cum s-ar fi desfășurat atacul de la Berna. Poate că în acel timp, în care se îmbrăca la hotelul Edelweis din Immenstadt, un avion cu stea roșie decola de pe aeroportul alb din Moscova. Plecarea depindea de starea vremii. Oamenii la Immenstadt, la fel ca la Moscova, puteau să-și dea seama dacă ningea, dacă era frig, dacă era soare ori cald. Doar raportul meteorologic ar fi putut decide dacă timpul ar fi fost favorabil pentru zbor. Dacă vremea ar fi răspuns favorabil, atunci avionul cu stea roșie trebuia să facă un tur pe aeroportul alb din Moscova și să se îndrepte către Occident. În avion erau oameni gravi, cu arme

automate. Cu valize de fier, ce conțineau corespondența. Îmbrăcați în costume de piele.

Monsieur Laforest nu știa dacă avionul plecase. O știau prietenii lui Ghica. Au citit indicațiile prognozei meteorologice și-l așteptau. Cu toate acestea, *monsieur* Laforest s-a bărbierit încet. Și-a pieptănat părul cărunt și se gândea că avionul cu stea roșie zboară către Vest cu corespondența. În cursul după-amiezii, avionul ar fi putut zbura peste Elveția. Apoi va ateriza pe zăpada albă a aerodromului din Berna.

Monsieur Laforest nu fusese niciodată la Berna. Cu toate acestea, cunoștea toate străzile orașului, semafoarele din trafic și locul unde se afla ambasada. Asemenea și intersecțiile în care staționa poliția. Și casele dimprejur. Distanțele. Numărul copacilor de pe bulevardul ce dă către ambasadă. Știa toate acestea după planuri și fotografii. Deși nu fusese niciodată la Berna, putea conduce mașina prin oraș legat la ochi. Cunoștea Berna mai bine decât arondismentul 20 din Paris unde locuia. Nu condusese niciodată o mașină în Paris. Prin Berna conducea în fiecare zi în gând. Pe toate străzile orașului. De săptămâni întregi. Conform hărții. Era în fiecare zi cu gândul doar la toate străzile din Berna. Cunoștea perfect drumul ce duce de la Immenstadt către frontiera elvețiană.

De la începutul lui februarie, *monsieur* Laforest își suspendase toate antrenamentele montane. Mașina era în permanență în garaj. Au încărcat armele și instrumentele necesare asaltului. Rezervoarele erau pline. Cheia în contact, gata de pornire. Totul era pregătit de plecare. *Monsieur* Laforest, *Frau* Ketty, Piciola, Ghica și cei doi băieți de la radio, Cosma și Umberto, așteptau doar

ca unul dintre observatorii lor să le comunice prin radio: „Avionul cu stea roşie a aterizat pe zăpada albă din Berna." Avionul cu stea roşie, avionul lor. În mod firesc, această veste trebuia transmisă cifrat. Lui *monsieur* Laforest nu-i păsa de cifru. Doar cei doi adolescenţi responsabili de radio, de la cel de-al doilea etaj al hotelului Edelweis, îl cunoşteau. Cei doi adolescenţi se vor bucura când vor afla vestea. Se plictiseau cumplit să rămână mereu închişi în camerele lor, în faţa staţiilor de radio. Vor fi fericiţi ca totul să se încheie. Când vor primi semnalul de plecare, vor dansa de bucurie şi vor striga:

– *Los! Los! Es ist so weit! Es ist so weit!*[1]

Se vor bucura. Deşi ştiau sigur că vor muri în această misiune. Însă, înainte de a muri, vor putea să iasă din cameră şi să se bucure de zăpadă. Poate chiar acum. Şi asta e tot ceea ce conta pentru ei, să poată să-şi părăsească camerele.

Monsieur Laforest a rupt fila zilnică din calendar, a privit apoi din nou pe fereastră. Îi părea rău că nu ştia nimic despre starea vremii. Dacă ar fi ştiut ceva, ar fi fost sigur sau nu dacă pleacă la Berna. Însă vedea cerul opalin, ca un pahar cu apă în care s-a vărsat o picătură cu lapte. Plecarea către Berna părea sigură. Erau aproape siguri că vor pleca de aici până pe 15 februarie. La fel de sigur cum omul ştie că trebuie să moară fără să cunoască la ce dată anume. Putea să plece în chiar acea zi. Era doar o problemă de vreme. Doar de starea vremii.

***

[1] Afară! Afară! S-a terminat! S-a terminat! *(germ.)*.

Se află cu toții în sala de mese. *Monsieur* Laforest îi privea atent pe Ghica, apoi pe Picola.

– *Es ist so weit*?, ar fi dorit să întrebe *monsieur* Laforest. Plecăm azi ori ba? Ce spune serviciul meteorologic?

Dar, când se aflau împreună, nu vorbeau niciodată despre plecare. Ambasadorul Mitulescu și Cosma nu erau acolo. Unul dintre cei doi radiotelegrafiști lipsea mereu dimineața la micul dejun. Mitulescu nu era acolo pentru că se trezea la prânz. Chiar dacă erau singuri, nu vorbeau despre plecare. *Monsieur* Laforest s-a așezat la masă. Privirea lui Ghica era precum cerul la ora șapte dimineața. Nu spunea nici da, nici nu. Femeile sunt mai emotive. *Monsieur* Laforest a privit-o pe *Frau* Ketty. Dar nu a putut vedea în ochii ei dacă vor pleca în acea zi. *Monsieur* Laforest nu a mai insistat. Era zadarnic. Micul dejun era pentru el cea mai frumoasă oră a zilei. Dimineața, când cobora să ia micul dejun, se simțea, chiar înainte de a ajunge în *Frühstücksaale*, ca pe o scară, apropiindu-se de „lumea luminoasă". Nimic nu se dovedește mai familiar decât un mic dejun german.

Masa era acoperită cu o față de masă albă, ce tocmai fusese luată din dulap. În fiecare dimineață, o față de masă curată. Mirosea a cafea, a pâine caldă ce tocmai fusese scoasă din cuptor. Se simțea miros de unt proaspăt, de lapte cald. Alături stăteau crema de smântână bătută, borcanele de marmeladă de cireșe și caise. Fiecare ceașcă era încălzită. La fel și farfuriile. Stăteau acolo, călduțe, lingurile și cuțitele înainte de a fi așezate pe masă.

Frau Ketty prepara *Frühstück*-ul cu religiozitate. În fiecare dimineață, în timpul dejunului, *monsieur* Laforest avea impresia că revede la masă întreaga copilărie,

tot firescul și întreaga viață de familie. Se uita la gemul de caise aurii și de cireșe de culoarea lemnului vechi. Și la unt. La zahărul alb, la lingurile fierbinți și strălucitoare. Pentru a menține cafeaua caldă, cafetiera de porțelan alb stătea acoperită întotdeauna cu un mic acoperământ ornat cu flori brodate, numit în germană *Kaffeewärmer*. Acest acoperământ era căptușit și împodobit ca o rochie de păpușă. Păstra nu numai căldura, ci și aroma cafelei. *Monsieur* Laforest se gândea să-i trimită lui Chouchou pentru cafetiera de la Paris o *Kaffeewärmer*. Se spăla precum rochiile de fetiță. Părea că e de mătase, din catifea, dintr-o mulțime de șervețele.

Frau Ketty spăla și călca aceste huse de cafea de parcă ar fi fost rochiile unui copil. În fiecare dimineață, în timpul *Frühstück*-ului, cafetiera purta o husă nouă. *Monsieur* Laforest știa că lui Chouchou i-ar fi plăcut această husă ca acoperământ al cafetierei. Ar fi învățat-o pe Chouchou să prepare cafeaua ca la Immenstadt. Pentru a scoate aroma cafelei fără brutalitate. Cu o delicată grijă – *mit Samftegewalt* – se pune cafeaua în aparatul de cafea încălzit mai înainte. Se toarnă apoi apă clocotită și se lasă astfel în jur de douăzeci de minute. În acest chip se obține o aromă completă a cafelei fără a fi avut parte de violența focului ori de aburii unei temperaturi prea înalte. Cu o iuțime plină de delicatețe.

Dar în acea zi de 7 februarie, când *monsieur* Laforest a coborât scara, nu a mai simțit aroma de cafea, de lapte și de dulceață de cireșe. Nici mirosul de pâine proaspătă. Pe fața de masă albă, asemenea aeroportului din Moscova ori din Berna, se aflau o ceașcă de ceai, pâine uscată și o lămâie tăiată în bucăți mici.

– Ținem post înainte de plecare, a spus Piciola, ca și cum s-ar fi scuzat.

Monsieur Laforest s-a uitat adânc în ochii săi. Ar fi dorit să-l întrebe: „Plecăm astăzi?"

– Pentru dumneavoastră pot aduce lapte, *monsieur le français*, a spus *Frau* Ketty.

A rostit „*Herr Franzose*" ca și când ar fi fost o poreclă și, zâmbind, a repetat:

– Spuneți, căci *ist mir keine Mühe*. Nu este o problemă dacă vreți vă aduc cafea cu lapte și unt. Sincer, vreți cafea cu lapte, *Herr Franzose*?

– Mulțumesc, a refuzat *monsieur* Laforest. Voi bea ceaiul cu plăcere.

Monsieur Laforest auzise perfect: „Astăzi postim înainte de plecare." Asta însemna că plecarea era iminentă. Că plecarea va fi în acea zi, pe 7 februarie. *Monsieur* Laforest era obișnuit cu gândul plecării. Nu-i era teamă. Însă acum inima îi bătea puternic, nespus de puternic.

Toți scafandrii din lume își simt inima bătând în momentul în care trebuie să se scufunde. *Monsieur* Laforest simțea la fel. I se părea că închide ochii și se scufundă. Dar nu singur, ci cu mașina. În mașină.

– Spuneți-mi, *aufrichtig*, *Herr Franzose*, dar *aufrichtig*. Doriți să vă prepar o friptură bună la prânz?

S-a gândit că plecarea va avea loc în după-amiaza acelei zile. S-a uitat la ceai, la pâinea uscată și la lămâia tăiată în bucăți. În special, lămâia era dătătoare de tristețe. În Germania se face economie la lămâi. Germanii nu au colonii. Lămâile sunt scumpe. De aceea *Frau* Ketty o tăiase în bucăți atât de mici; s-ar fi putut spune că lămâia era zdrobită. Iar fără mirosul de cafea, de lap-

te, de pâine proaspătă, sala de mese era ternă. Pustie. Era prima dimineață pustie.

După micul dejun, Ghica i-a spus lui *monsieur* Laforest, luându-l de braț:

– Vă rog să nu vă faceți griji. Puteți comanda orice mâncare doriți. *Frau* Ketty o va prepara cum vă place. Dumneavoastră nu o cunoașteți pe *Frau* Ketty. E o femeie nemaipomenită. E din Bucovina. E nespus de amabilă. Poate fi întrebată orice. Știe că sunteți francez. Înțelege că sunteți un om civilizat. Noi, românii, ajunăm înainte de plecare. În ziua în care ne îndeplinim misiunea, ținem post negru. Nu ne atingem nici de pâine, nici de apă. Credem în Dumnezeu. Pătimaș. Asemenea misticilor. Dar dumneavoastră sunteți francez. Ați trecut de faza religioasă a vieții, faza credinței oarbe. *Frau* Ketty înțelege asta. I-am explicat. Dumneavoastră sunteți un om civilizat. Puteți comanda orice platou cu carne doriți. De pildă, o friptură la prânz? Îi vom spune lui Ketty. Doriți o friptură ca la Paris, pe jumătate crudă?

Începe să ningă.

– Plecarea nu este astăzi, nu-i așa?, a întrebat *monsieur* Laforest.

– Nu astăzi, nu, a spus Ghica. Răspundeți-mi. Doriți o friptură la prânz?

Monsieur a refuzat friptura. A postit împreună cu camarazii săi. Avea toată delicatețea franceză în acest gest. Francezii știu să aibă gesturi atât de delicate. Sunt de neegalat în asemenea situații.

Lui *monsieur* Laforest i-a părut rău că plecarea nu va fi în acea zi. Era mai mult decât un sfârșit tragic, decât o dramă nesfârșită. O așteptare sfâșietoare. *Frau* Ketty

i-a servit o salată de cartofi. Nemții pun mult oțet în salata de cartofi. Au o zicală: „Oțetul te face fericit" (*Essig macht lustig*). Piciola, Ghica, Umberto și Cosma sunt triști. Oțetul vărsat din abundență în salată nu le-a adus bucuria. În hotel era la fel de cald ca în zilele de mai înainte. Și, totuși, s-ar fi putut spune că hotelul era rece. La desert, au fost servite mere. Merele au fost singura fericire a mesei. Erau mere cu coaja roșie, precum obrajii fetelor ce schiau la Immenstadt.

– Dacă aveți ceva să transmiteți soției dumneavoastră, scrieți-i azi, a zis Ghica adresându-se lui *monsieur* Laforest. Începând de acum trebuie să fim gata în orice clipă. Nu veți mai avea timp să o faceți.

– M-am gândit să îi scriu ceva special soției mele, a spus *monsieur* Laforest. E o situație excepțională. Ar fi firesc să-i scriu ceva aparte. Nu am nimic de scris. Nu pot să vorbesc decât de Berna. Plănuisem să îi trimit un testament. Se spune că un pilot de probe trebuie să-și facă testamentul. Dar nu pot. Nu pot face nimic. Am niște cămăși, un costum, o canadiană și câteva zeci de cărți vechi. Pentru astfel de lucruri nu se face un testament. Nu am ceva special să-i scriu lui Chouchou. Din păcate. Căci, logic, ar trebui să îi scriu o scrisoare cu totul și cu totul deosebită. E posibil să nu o mai văd.

– Nu trebuie să vă gândiți la un astfel de lucru, i-a spus Ghica. Misiunea dumneavoastră în această acțiune e să scăpați cu viață și să reveniți cu documentele și cu *Frau* Ketty la Immenstadt. Aceasta înseamnă drumul dumneavoastră la Berna. Să trăiți și să vă întoarceți aici.

– Toate misiunile pot fi îndeplinite, a răspuns *monsieur* Laforest. Mai e nevoie și de șansă pentru a îndepli-

ni o misiune. Mai cu seamă să scapi cu viață. S-ar putea ca vameșii elvețieni să mă împuște cu mitralierele lor.

Ghica și *monsieur* Laforest au vrut să schimbe subiectul. S-a dovedit stupid să se gândească la o scenă atât de crudă. Un *monsieur* Laforest ucis de vameșii elvețieni. Rațiunea a avut câștig de cauză. Dar, chiar și atunci când au schimbat subiectul au rămas aproape de Berna. Gândurile nu au părăsit nicidecum Elveția. Elveția era principala preocupare. Acolo trebuia jucată o carte. Pe viață și pe moarte. Și, vorbind despre altceva, și-au dat seama că, de fapt, continuau să vorbească despre Elveția. Tema, așadar, îi preocupa. Ghica a spus:

– Un poet elvețian, Ramuz, a scris:

Nu se poate avea totul, e interzis.
O fericire este întreaga fericire;
Două, e ca și cum nu ar exista.

E frumos, mai cu seamă când versurile au fost scrise de un elvețian. Elvețienii vor să aibă în același timp toate bucuriile vieții și reușesc să le acumuleze. De pildă, tinerii elvețieni doresc să devină războinici, soldați, cu cască, cu înfățișări feroce, precum marii războinici din cărțile de istorie. Armata reprezintă o mare tentație pentru tineri. Dar ei doresc, în egală măsură, o viață cronometrată sigur și fără aventuri. Un războinic este prin definiție un om ce nu are poliță de asigurare de viață, un om dispus să moară în orice moment. Elvețienii nu pot trăi fără polița lor de asigurare de viață. Nimeni nu poate fi în același timp un războinic feroce și un funcționar cu un cont curent în bancă. Ingeniozitatea elvețiană a reușit să le aibă pe amândouă. Elvețienii au devenit soldați

cu scut, lănci, armuri, exact ca în cărțile de istorie, fără să-și asume vreun risc. Dacă sunt judecați după uniformă, soldații elvețieni sunt cei mai războinici oameni din lume. Și, în același timp, sunt siguri că nu vor avea parte nicicând de vreo aventură, căci papa nu va declara vreodată război. Elvețienii își petrec viața purtând căști și armură în garda pontificală. Aspectul lor de super-războinici este înfricoșător pentru toți *bambinii* din Italia, dar sunt siguri că nu vor scoate niciodată sabia din teacă decât pentru a o lustrui.

Și au un cont curent, la fel ca vecinii lor germani. Elvețienii se aprind când se pronunță cuvântul „frontieră". Vor să-și apere frontierele. Dacă vorbești cu un elvețian despre granițele țării sale, este încântat și pare că s-a îmbătat bând *schnaps*[1]. Apărarea frontierelor îi preocupă. Și îi preocupă, totodată, faptul de a nu risca ceva. Geniul elvețian le-a împăcat pe cele două. Îmbrăcați în uniforma cea mai războinică, înarmați până în dinți, elvețienii rămân pătimași în privința frontierelor lor. Le apără nu ca soldați, ci în uniformă de soldați, ca vameși. Ei au, în calitate de vameși, toate privilegiile soldatului. Fără să-și asume vreun risc. La frontieră, îmbrăcat ca războinic, vameșul elvețian are aspectul unui erou. Își poate astfel împlini pasiunea pentru apărarea frontierelor. De a le apăra eroic. Iar contul său curent nu se diminuează. Dimpotrivă. Inclusiv civilii devin energici apărători ai frontierelor. Cel mai inteligent dintre filosofii elvețieni, care este, în același timp, cumnatul președintelui națiunii elvețiene, când a fost vorba să aleagă un loc de a se sta-

[1] Băutură alcoolică puternică, obținută prin distilarea vinului, fructelor, cerealelor etc. *(germ.)*.

bili, un loc de a trăi, l-a ales la frontieră. Acolo trăiește filosoful, acolo își are casa. La frontieră nu se consideră doar filosof. Se simte și puțin apărător al țării sale. Frontiera se convertește în pasiune. Pentru noi, a trece această frontieră elvețiană e un risc. Dar să nu ne temem. Elvețienii pot trage cu mitraliera asupra mașinii noastre, însă aceasta va merge. Nu ne vor putea ucide. Nu va rămâne văduvă *madame* Chouchou. Din nefericire, nu va avea parte de marea durere de a fi văduvă. E calculat matematic.

– Credeți că ar fi o mare durere pentru Chouchou dacă aș muri în această acțiune?, întreabă *monsieur* Laforest.

– Ce întrebare stupidă!, a exclamat Ghica. Sigur că da, ar fi o mare nenorocire pentru soția dumneavoastră! Tocmai și-a pierdut, una după alta, mama și fiica. A treia moarte ar fi o dramă. Din această cauză v-am acceptat ca șofer. Pentru că totul este planificat, astfel încât șoferul să supraviețuiască expediției la Berna. În fața doamnei Chouchou, soția dumneavoastră, aveți datoria de a trăi. Și, mai mult, aceasta este misiunea dumneavoastră în acțiunea noastră.

– Nu fac parte din *joie de vivre* a soției mele, a mărturisit *monsieur* Laforest. Fiecare om crede că este de neînlocuit. Eu nu sunt indispensabil vieții și fericirii dragii mele soții. Trist, dar adevărat.

– Nu vorbiți prostii, *Herr Franzose*, a zis Ghica imitând-o pe *Frau* Ketty.

– M-am gândit serios la acest lucru, a spus *monsieur* Laforest. Poate că nu vom mai avea ocazia să discutăm. Ceea ce vă voi spune acum arată o parte din lașitatea mea, dar cu toții avem o picătură de lașitate în suflet.

Dacă aș ști că moartea mea ar provoca durere soției mele, nu aș fi fost de acord să merg cu dumneavoastră. Nu am rănit niciodată pe nimeni și, cu atât mai mult, pe Chouchou. Mai ales după moartea lui Minou. Înstrăinarea mea față de Chouchou nu o îndurerează absolut deloc. Nici dispariția mea nu o va întrista. Cineva se întristează când dispare un om de neînlocuit. Pentru unul ca acela. Nu sunt astfel. Sunt sărac. Și nu sunt nici măcar amuzant.

Franțuzoaica este unica femeie din lume care nu are nevoie de bani. *Madame* Chouchou este franțuzoaică. Din fericire sau din nefericire, banii nu înseamnă nimic pentru o franțuzoaică. Nici unul. Un îndrăgostit, un amant, poate face o femeie fericită chiar și fără bani. Un soț fără bani poate face o femeie nefericită. Lipsa banilor soțului înseamnă pentru soție muncă grea. Sărăcie, frig, lipsa rochiilor. Doar amanții pot să-și permită să fie săraci și fără un loc de muncă. Soții nu au acest drept. Un soț sărac este un sfert de soț.

– Vă este dor de-acasă, atâta tot, a spus Ghica. Când vă este dor, totul devine negru.

– Sunt un om rațional, a răspuns *monsieur* Laforest. Tot ceea ce spuneți dumneavoastră a fost frământat și rumegat în capul meu. Nu pentru aventură voi merge la Berna. Știu că intelectualii occidentali, care au atins înălțimi sublime în talentul și relațiile lor, vor distruge înaintea ochilor noștri propria operă. E un lucru care se petrece în mod regulat în întreaga lume. Ocupația militară a Occidentului de către ruși, pregătită prin intelectualii occidentali, este o calitate. Altfel spus, distrugerea sublimă a omului occidental este un fapt. E un păcat. Pă-

catul lui Lucifer, păcatul marilor genii. Păcatul tuturor creatorilor geniali. Când ajung în ziua gloriei lor, creatorii își distrug creația. E o realitate. Ar trebui ca intelectualii să fie împiedicați să distrugă creația geniului occidental. Această operă aparține umanității. E o moștenire universală. În ciuda geniului lor, Charlie Chaplin, Picasso, Einstein nu au dreptul de a distruge această operă. Nu neg geniul lui Einstein, Picasso, Chaplin, Oppenheimer, Thomas Mann, nici pe cel al lui Sartre, dar în ciuda geniului lor nu au dreptul să săvârșească această crimă: să distrugă Occidentul, predându-l rușilor. O spun încă o dată: civilizația occidentală aparține speciei umane. În al doilea rând, aceste genii și colaboratorii lor intelectuali nu au dreptul să-i predea pe bărbații, femeile și copiii Occidentului unei ocupații militare a barbarilor. Angajându-mă în misiunea de la Berna, misiune ce va evita această crimă, știu că vom săvârși un act umanitar, istoric.

Aș fi mers cu dumneavoastră chiar dacă aș fi avut și zece copii. Dar, în afară de aceste motive, voi merge la Berna dintr-un motiv personal, voi merge mai mult din dragoste, din dragoste față de Chouchou. Sunt îndrăgostit de Chouchou. Voi merge din dragoste pentru dumneavoastră, față de soția mea.

– Nu înțeleg, s-a mirat George Ghica. Care este legătura între dragostea pentru *madame* Chouchou și aventura noastră de la Berna?

– Dragă Ghica, când iubești pe cineva vrei să-i oferi un dar care-i va plăcea. Soția mea ar fi dorit să aibă o brățară. Nu i-am cumpărat-o niciodată, chiar dacă și acum sufăr că nu i-am putut cumpăra o rochie ori cercei

care să-i placă. Nu am reușit să-i cumpăr lui Chouchou nici măcar un inel. Am fost mult prea sărac. Din cauza sărăciei mele, a luat o tavernă. E vina mea. Mergând la Berna cu dumneavoastră, îi ofer soției mele cadoul unui îndrăgostit. Acest cadou, nici măcar Rotschild, cu toată bogăția lui, nu l-ar putea face. Înlăturând, prin acțiunea de la Berna, avansul de moment al rușilor spre Vest, fac un cadou soției mele. Un cadou care contribuie, la drept vorbind, la fericirea cuiva mai mult decât milioanele. Doar un american își poate închipui că fericirea depinde de milioane. O franțuzoaică nu are nevoie de bani. O franțuzoaică are bucurii care nu costă o centime. Chouchou, desigur, vrea ca acestea să dureze. Francezilor nu le plac schimbările. *Je hais le mouvement qui déplace les lignes*[1], a spus Baudelaire. Dacă rușii vor ocupa Parisul, toate bucuriile soției mele ar fi călcate în picioare. Taverna ei ar fi închisă. Rușii au cantine publice cu cartele. Nu tolerează tavernele. Rușii l-ar deporta pe *monsieur* Jean care spune: „Ce încântătoare sunteți, *madame* Chouchou!" Rușii îi trimit pe toți bărbații la slujbe din care nu câștigă suficient cât să poți merge la tavernă. „421" este interzis în locurile publice. Crimele, dramele sentimentale și jafurile nu apar în ziare. Rușii interzic publicarea lor în ziare. Și Chouchou citește doar despre astfel de lucruri. Dacă ziarele nu mai publică asemenea fapte, e ca și cum pentru ea nu ar mai exista ziare. Bucuriile de acum ale lui Chouchou sunt foarte mici: o friptură, brânză, cartofi prăjiți, un pahar de vin roșu. Și strălucește, e luminoasă. Fără ele, viața nu valorează nimic. Ei bine, rușii o vor lipsi de aceste lucruri simple

[1] Urăsc mișcarea care sparge liniile *(fr.)*.

pe Chouchou. Știu că nu are vreo importanță aceasta. Pentru mulți oameni sunt lucruri fără valoare, dar pentru Chouchou sunt importante. Sunt toată viața ei. Și, salvându-le, îi salvez viața. „Un vin roșu, un vin alb, un Ricard foarte rece." Ce ar fi viața fără toate acestea? Nu este nevoie să bei. E îndeajuns să intri în tavernă și să auzi: „Un calvados, o cafea cu mult zahăr, un anason!" Salvând aceste lucruri pentru Chouchou, îi fac un cadou minunat. Nu trebuie multe milioane pentru a fi fericit. Fericirea ei este una măruntă. Nu are nevoie de briliante și bijuterii pentru a fi fericită. Are mica ei fericire, taverna ei, un colț liniștit, o conversație măruntă, un aperitiv. La prânz, o friptură, o bucată de brânză și un pahar de vin roșu. E o fericire foarte simplă. Iar unica ei dorință este: „atâta timp cât durează". Îi îndeplinesc dorința lui Chouchou: „atâta timp cât durează". Mulțumită acțiunii noastre de la Berna, aceasta va dura. Nu se va schimba. Dacă mor, voi muri cu zâmbetul pe buze. Știu că îi voi face lui Chouchou un cadou neprețuit. Un cadou demn de un iubit. Din prea multă dragoste. Am iubit-o întotdeauna pe Chouchou. Din tot sufletul meu.

***

În dimineața zilei de 8 februarie, la radio, s-a anunțat că vremea va fi rea în întreaga Europă.

– Dacă va fi timp rău până pe 15 februarie, avionul nostru va întârzia la Berna, a comentat *monsieur* Laforest.

– Corespondența ajunge înainte de 15 februarie, a răspuns Ghica. În Europa timpul rău nu va dura. Două săptămâni de vreme rea nu s-au văzut nicicând în Euro-

pa. În Europa, vremea e schimbătoare, nicicum monotonă. În timpul acestor două săptămâni, putem fi siguri că va fi o zi bună. Iar avionul nostru cu stea roșie va aduce corespondența. Astăzi este cea de-a opta zi de vreme rea. Mâine sau poimâine s-ar putea să fie bine.

Cu toate acestea, așteptarea părea una lungă. *Monsieur* Laforest nu mai putea citi. Liniștea lui *monsieur* Laforest se făcuse nevăzută. Toate gândurile sale erau legate de afacerea de la Berna. Dar știa foarte puține lucruri despre ea. Ceea ce l-a uimit cel mai mult a fost faptul că, deși era neîncrezător din fire, avea o încredere absolută în această acțiune. Nu cunoștea detaliile. Fiecare dintre membrii echipei cunoștea doar detaliile acțiunilor pe care trebuiau să le realizeze personal.

– Avem și o echipă auxiliară, a explicat Ghica.

– Știu, a răspuns *monsieur* Laforest. Mi-ați mai spus de două mașini.

Monsieur Laforest zâmbește. Verificase o duzină de mașini. Pentru el, afacerea de la Berna cerea doar două mașini. Aceste două mașini trebuiau să participe la atacul asupra ambasadei. Făceau parte din lotul de automobile comandate de poliția unui stat din America de Sud. Trebuiau să ajungă la destinație. Urmau să traverseze oceanul. Dar, până atunci, două dintre ele vor lua parte la acțiunea de la Berna. Direcția fabricii de automobile s-a făcut că ignoră activitatea clandestină a acestor două mașini. Poate chiar a ignorat-o realmente. În orice caz, dacă ar fi izbucnit vreun conflict sau s-ar fi deschis o anchetă, fabrica putea dovedi că nu are nici o legătură cu această acțiune. Cei de la fabrică habar nu aveau. Fabrica nu era implicată în afacerea de la Berna. Fabrica mașini

pentru poliția din acel stat din America de Sud. Dacă un șofer de probe pleca clandestin într-o noapte în Elveția, luând două mașini, fabrica nu avea de-a face cu asta.

– Am lucrat zi și noapte vreme de șase luni pentru a organiza acest atac. A fost o muncă cumplită. Mulțumită organizației „Apărarea Occidentului" am avut parte de facilități. Doar o singură chestiune a rămas nerezolvată.

– Care?, a întrebat *monsieur* Laforest.

Știa că e o imprudență să acționeze fără ca totul să fie pus la punct. Ar fi, ca șofer, o plecare cu motorul într-o stare proastă.

– Cea mai mare dificultate a fost cea pe care ați rezolvat-o dumneavoastră. În colonia exilaților români, toți oamenii capabili să participe la acțiune puneau condiția să nu fie șoferi. Nu găseam un șofer printre toți românii. Nici măcar unul.

– Totuși, remarcă *monsieur* Laforest, a învăța să conduci o mașină e cel mai simplu lucru din lume.

– Când e vorba de condus, toți ne pricepem, aprobă Ghica. Desigur, nu suntem așa la volan ca dumneavoastră. Cu toate acestea, nici unul nu a vrut să accepte rolul de șofer.

Monsieur Laforest asculta cu o atenție tot mai mare.

– Nici un român, nici unul, nu a acceptat să fie șofer. Deci aveam nevoie cu orice preț. Am tras la sorți. Am fost desemnat eu, Ghica. Întâmplător. Să fie angajat la fabrică ca pilot de probe, care să alerge mașinile. Dar nu puteam să accept această misiune. Atunci m-am gândit la dumneavoastră. V-am văzut în mai multe rânduri pe strada Ribera și am încercat, să mă iertați, vă rog, cu disperare să vă fac să acceptați.

– De ce?, a întrebat *monsieur* Laforest. E atât de greu să fii şofer? Cred că sunt lucruri mai dificile în cadrul unei acţiuni. De exemplu, cel care trebuie să spargă seiful are o treabă mult mai grea decât cel ce conduce maşina de la Immenstadt la Berna.

– Dintre români, nu a vrut nimeni să fie şofer. Şoferul are misiunea de a-şi salva viaţa şi de a se întoarce teafăr. A se întoarce şi a-şi relua viaţa de dinainte. Ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Ca şi cum Berna nu ar fi existat. Aşa ceva nu putea să accepte nici un român.

– Preferau, aşadar, să moară cu toţii la Berna decât să se întoarcă?

– Exact. După mai multe investigaţii, americanii ne-au înţeles. La început, li s-a părut straniu, anormal. Mai apoi, s-au convins că, deşi părea ciudat, era adevărat. Au înţeles că pentru un român era greu să moară. Pentru orice ar muri omul, este foarte greu. Dar, totodată, i se pare şi mai greu să trăiască ofensat şi batjocorit. Americanii ofereau celor care scăpau teferi o viză pentru Statele Unite şi un *job*. Pentru noi, ca oameni cu strămoşi „popor al nemuritorilor", viza pentru Statele Unite nu ne interesa. Nici *job*-ul. Ceea ce ne interesează sunt libertatea şi onoarea la care are dreptul fiecare fiinţă umană. Dar onoare fără cămaşă nu există. E ruşinos să n-ai cămaşă pe tine. Exilul este ruşinos. Mai rău chiar decât lipsa cămăşii. Ocupaţia rusă e ruşinoasă. *Job*-ul necinstit e egal cu zero. Atunci am venit la dumneavoastră. Vă mulţumesc! Am luptat cu disperare pentru a vă convinge. Eram atât de disperat, fiind un neexperimentat. Şi dumneavoastră m-aţi dat pe uşă afară. Toate acestea nu mi-au căzut deloc bine, dar, din fericire, totul s-a încheiat. Vă mulţumesc încă o dată!

– Am venit din proprie voință. Nu m-ați forțat.

Ghica schimbă subiectul.

– Cum explicați dumneavoastră, dragă Laforest, că mințile cele mai luminate ale Occidentului au fost în așa hal amăgite de Rusia, încât luptă pentru distrugerea propriei civilizații, pentru exterminarea propriei familii, pentru ocuparea propriei țări de către o armată străină? Campionii acestei crime sunt cele mai luminate, cele mai înțelepte și mai sofisticate creiere și suflete din Occident. Cu ce ispitește Rusia nu e deloc o noutate. Occidentul a experimentat deja procesul care se desfășoară astăzi în Rusia. Nu e nimic nou. În Evul Mediu, Occidentul a cunoscut exact aceleași cruzimi, aceleași realizări gigante ale revoluției ce se desfășoară astăzi în Rusia. În Evul Mediu, Occidentul a acționat așa cum acționează rușii astăzi. Cu misticism. Văzând eretici peste tot, distrugând tot ceea ce nu le convenea, arzând de vii pe cei care îl contraziceau și, în același timp, înălțând catedrale monumentale. De ce înțelepții occidentali sunt uimiți de ceva ce Occidentul a trăit și a depășit cu cinci secole mai înainte? Occidentul a acționat exact cum face Rusia astăzi atunci când a cerut, în timpul Inchiziției, negarea lui Galilei, când a construit Notre Dame și Chartres.

– Există un fabulist, un fel de La Fontaine, slav. Se numește Krîlov. Cunoașteți limba rusă?, a întrebat *monsieur* Laforest.

– Nu, a răspuns Ghica.

– Voi cita atunci din traducere:

Uneori, vulturii zboară mai jos decât găinile.
Dar găinile nu vor ajunge nicicând la nori.

Intelectualii occidentali, în acest moment, zboară mai jos decât găinile. Trebuie să-i împiedicăm să comită un paricid. Dar nu trebuie să îi condamnăm. Nu. Toată vina este a lor. Din cauza celui de-al Doilea Război Mondial, omul occidental se simte obligat să se vâre în politică. Este cea mai josnică dintre toate activitățile. Intervenind în politică, acest pod cu comandă putredă, înțelepții, obișnuiți cu înălțimile, sunt la fel ca albatrosul lui Baudelaire. Sunt ridicoli. „Acest rege de azur... acest călător înaripat, cât de stângaci și de slab este! El, mai înainte atât de frumos, cât e de comic și urât! Exilat pe pământ, în mijlocul stridențelor, aripile lui de uriaș îl împiedică să meargă."

Parcă e un blestem.

Măreția obținută de omul occidental dă acestor Prometei intelectuali și acestor creatori de cultură și de minuni un orgoliu fără seamăn. Cerul îi pedepsește cu cele mai negre pedepse. Dumnezeu nu îi iartă omului mândria fără limite. Acum, Dumnezeu îi pedepsește pe intelectuali cu cele mai crunte pedepse; acelea de a vinde barbarilor de pe Volga propriile case, propriile familii, patria și pe concetățenii lor. Îi pedepsește, permițându-le să facă compromisuri ca slujitori ai rușilor. Nu există o pedeapsă mai cumplită decât să îi aduci pe barbari ca să-ți ocupe propria țară.

Dumnezeu a fost sever cu înțelepții, artiștii și intelectualii occidentali, incitându-i să îndeplinească o sarcină atât de urâtă, atât de murdară. Atât de sinistră. Fără egal. Și pentru cine? Pentru ei, desigur. Pentru cei mai luminați oameni ai universului. Pentru ei, figurile marcante ale istoriei. Pentru ei, campionii luminii.

Cruzimea lui Dumnezeu este uneori cumplită. În orice caz, Dumnezeu, de această dată, nu putea să facă ceva mai crud.

***

Era ziua de 11 februarie şi ordinul de plecare încă nu sosise.

Ghica nu mai putea dormi. Ghica slăbea. Singura persoană care rezista acestei aşteptări era *Frau* Ketty. Era de un firesc desăvârşit. Poate că din acest motiv era atât de dolofană. Avea mereu un zâmbet pe buze. Un zâmbet ca o floare. Când *Frau* Ketty termina de spălat vasele, mergea la culcare. *Frau* Ketty nu se ducea niciodată la culcare fără a fi spălat vasele şi fără să şteargă gresia din bucătărie.

Ghica rămăsese singur în sala de mese. În timpul acestor zile de abstinenţă, nu a băut vin. Dacă ar fi băut o sticlă de vin, ar fi putut dormi.

A urcat în camera lui *monsieur* Laforest. Era fericit să-l vadă pe Ghica în camera lui. Nici el nu putea dormi.

– Fără doar şi poate vom pleca mâine. Mâine e 11 februarie. Vremea va fi frumoasă de dimineaţă. Avionul nostru ajunge la Berna.

Când vorbea, numea avionul rus „avionul nostru". Vorbea acum în chip nesăbuit. Adeseori. Toată ziua se gândea la Berna.

– Ştiţi ce vor scrie ziarele despre noi?, a întrebat Ghica. O să citiţi. Ziarele vor spune că suntem o bandă de fascişti, că fasciştii au atacat ambasada. Vor spune că suntem antisemiţi. Ştiţi dumneavoastră care sunt organi-

zatorii atacului asupra ambasadei și colaboratorii noștri în această acțiune? Evreii! 99% dintre oficialii serviciilor de informații americane și ale aliaților, de la „Apărarea Occidentului", sunt evrei. Au pregătit împreună cu noi atacul de la Berna. Și, în ciuda acestui fapt, ziarele vor spune că suntem antisemiți. Toți ne vor insulta, toți ne vor jigni. Va fi groaznic. E un lucru cumplit.

Se lasă liniștea.

– Nu ar trebui să vă spun, însă știți cine este agentul nostru de legătură? O evreică celebră din România, o mare jurnalistă. Îi știți numele. Comunică cu ai noștri prin radio în fiecare ceas. Ea este cea care va da semnalul de plecare. Și, în ciuda acestui fapt, presa va spune că suntem hitleriști. Ne este alături pentru că are aceeași convingere ca noi. Crede la fel ca noi. Că oricine moare pentru Occident moare pentru răscumpărarea omului. Dar presa ne va acoperi cu noroi.

– Ce importanță are însă pentru dumneavoastră ce spune presa?, a întrebat *monsieur* Laforest.

– Îmi pasă foarte mult, a răspuns Ghica și a schimbat subiectul. Dacă într-o zi România ar fi eliberată, dragă Laforest, și dacă într-o zi rușii vor fi expulzați din România, spuneți-mi, v-ați întoarce acolo?

– Sigur că da! Sunt francez, dar țara mea este România.

– Vă place să călătoriți?, a întrebat din nou Ghica.

– Tuturor oamenilor le place să călătorească.

– Mă bucur, a spus.

A acordat o mare importanță faptului că lui *monsieur* Laforest îi plăcea să călătorească.

– Vă place muntele?

– Îmi plac munții, dar și marea.

– Sunteți sigur că nu veți rămâne la Paris după eliberarea României?

– Absolut sigur.

– Bine. Atunci am să vă cer ceva. Când veți fi în România, să mergeți o dată să vedeți munții Neamțului. Nu să mergeți neapărat. Nu știu cum să vă spun. Dar dacă într-o zi veți dori să petreceți o vacanță frumoasă, mergeți în munții Neamțului. Sunt în Carpați, în nordul Moldovei. În Neamț, aerul este la fel de puternic ca rășina brazilor, ca esența pinului. Apele sunt curate și strălucitoare ca diamantele. Sunt ape iuți prin care nimeni nu poate trece. Doar păstrăvul poate înfrunta apele țării noastre. Oamenii din Neamț sunt înalți și subțiri ca brazii. La fel ca brazii. Oameni admirabili. Kierkegaard spune că „cel care este sortit să trăiască veșnic are o nevoie constantă de dispoziție de dezgust față de viață". Apoi, dragă Laforest, dumneavoastră veți vedea că oamenii din Neamț au întotdeauna un dezgust față de viață. Chiar și copiii. Și, de asemenea, femeile. Este straniu, mai ales când vine vorba de femei. Pe tot pământul femeile se agață de viață ca lipitorile. Nu vor să se desprindă de ea. Ei bine, în Neamț e cu totul altfel. Bărbații și femeile din Neamț trăiesc la fel ca brazii. O parte a ființei lor este pe pământ, dar creștetul capului lor e în cer. Trăiesc pe pământ și deasupra lui. Astfel trăiesc oamenii din Neamț. Vă va plăcea. Credeți că o să ajungeți vreodată?

– Promit!

– Sunteți foarte amabil. Dacă rămâneți în zonă mai multă vreme, vizitați și orașul de pe Ozana, numit Pia-

tra. Turiștii nu-l vizitează niciodată. Mergeți dumneavoastră. E orașul meu.

– Aveți un mesaj pentru ai dumneavoastră?

– Toate rudele mele au fost asasinate de ruși. Dar veți vorbi cu oamenii din Piatra. Știu că ziarele vor publica despre acțiunea de la Berna doar minciuni. Însă vor fi fericiți să audă din gura unui francez că ceea ce am făcut la Berna e cu totul diferit față de cele relatate în ziare. Le veți spune, pur și simplu, adevărul. Le veți spune că am stat în exil. Trist. Ca orice exilat. Că într-o zi, mi-am dat seama că oamenii care ne-au dat pâine când ne era foame, care ne-au dat apă când ne era sete și ne-au oferit adăpost când stăteam sub cerul liber, erau în primejdie. Intelectualii îi vânduseră pe acești oameni care au fost buni cu noi. Îi vindeau în fața ochilor noștri. Intelectualii îi vindeau pe binefăcătorii noștri rușilor. Îi vindeau împreună cu copiii lor, cu soțiile lor, cu casele lor, cu istoria lor. Îi vindeau pe toți laolaltă. Erau în primejdie să cadă sub stăpânirea armatelor barbare din Rusia. Pentru ei am fost la Berna. După cum se știe, te arunci în apă atunci când cineva e pe cale să se înece, Ori dacă ți se pare că ar fi în primejdie. Pentru a-l salva. Dumneavoastră le veți spune: a fost acțiunea unui om de onoare. Cei din Piatra cunosc semnificația acestor cuvinte. Vor fi mulțumiți să audă un francez spunând asta. Aproape că nu văd niciodată francezi, dar știu că francezii sunt frații noștri, pentru că ei descind, de asemenea, din cei doi prunci hrăniți de lupoaica de bronz, care se află și înaintea primăriei din Piatra. Știu că românii și francezii descind din Romulus și Remus, cei doi copii ai lupoaicei de bronz. Știu că francezii sunt oameni extraor-

dinari. La Piatra, despre o tânără frumoasă, se spune că e frumoasă ca o franțuzoaică. Se spune că e „suavă ca o franțuzoaică", „trasă ca prin inel ca o pariziancă". Se vor simți fericiți să audă un francez care ne aduce elogii, plin de respect. Totodată, le veți spune că evenimentul de la Berna nu a fost acțiunea unui om bun, cât acțiunea unui om bun din casa lor. Acțiunea unui om cu judecată. Pământul țărilor din Poniente deține lucruri atât de prețioase, fără egal în lume... Oamenii din Occident le-au creat pe toate cu sudoarea frunții lor. E firesc să facă ceva pentru a salva aceste lucruri incomparabile și de neprețuit pe cale de a fi călcate în picioare de cazaci, turkmeni și barbarii motorizați de pe Don.

Oamenii de acolo mă iubesc. E firesc, căci sunt unul dintre ei. Atunci vă vor întreba:

– În exil, acest Ghica din Piatra nu a aflat nimic mai bun de făcut decât să sară în foc ca să salveze bunurile altora? Acest Ghica nu a aflat nimic mai bun pentru a-și umple viața decât să se sacrifice pentru alții? Pentru străini?

– Ce ar trebui să le răspund? Că nu ați aflat nimic mai bun?

– Exact, a spus Ghica. Toate celelalte activități cărora mă puteam dedica erau lucruri mărunte pe lângă aceasta. Erau chiar umilitoare. Inferioare. La Piatra se spune: „De ce să fii soldat dacă poți fi general?" Aș fi putut alege între activitatea unui general care se îndreaptă spre Berna sau a unei ordonanțe, a unui exilat, a unui slujitor. Am ales să fiu general. Poate că exista ceva mai bun, dar nu mi-a ieșit în cale. În plus, omul are obligația de a da ce este mai bun în el. E o lege în țara noastră.

Monsieur Laforest a înțeles. A pus o mână pe umărul lui Ghica, așa cum o mai făcuse altădată punând-o pe umărul lui Minou, fiica și camarada sa.

***

Conversația cu Ghica l-a impresionat nespus pe *monsieur* Laforest. În acea noapte a visat munții Neamțului. Simțea în visul său parfumul brazilor. S-a deșteptat zâmbind. Lângă patul său stătea *Frau* Ketty. Buna și blânda *Frau* Ketty avea mâna așezată pe fruntea lui *monsieur* Laforest.

– Îmbrăcați-vă și coborâți, *Herr Franzose*!

În timp ce zâmbea, își arăta toți dinții albi și frumoși. Purta o rochie neagră, decoltată. Își dăduse cu mult parfum. Acesta era motivul pentru care *monsieur* Laforest visase că se află în pădurile de brad din Neamț. De la mâna albă și rece care îi mângâiase fruntea visase că se află pe malul unor râuri reci de munte. *Monsieur* Laforest se uita în calendar și la ceasul deșteptător ce stătea de cealaltă parte, pe raft. Era 13 februarie 1955. Ora cinci dimineața.

– Sunteți îmbrăcată ca pentru cocktail, a remarcat *monsieur* Laforest.

– Repede, *Herr Franzose!* Acum, toți sunt jos.

Monsieur Laforest a înțeles. Sosise ora plecării. Dar de ce se primenise atât de elegant *Frau* Ketty? *Frau* Ketty iese în timp ce se îmbracă. Nu se gândea la misiunea de la Berna. Petrecuse atâta timp așteptând momentul dat... Acum, acesta sosise și se gândea la altceva. Întotdeauna se petrece astfel în viață. Când apare ceva nespus de important, gândul se oprește la fleacuri, la o

bagatelă. *Monsieur* Laforest știa că *Frau* Ketty va participa efectiv la atacul ambasadei de la Berna. Îi spusese că era timpul să pornească la drum. Dar *monsieur* Laforest nu înțelegea de ce trebuia să ia cu forța armelor o ambasadă, de ce trebuia să se îmbrace cu o rochie de cocktail și să se parfumeze. Să poarte un decolteu așa de adânc și să se pudreze. Mai mult, nu o văzuse pe *Frau* Ketty purtând vreodată decolteuri atât de largi. Nu se parfumase și nu se pudrase nicicând atât de mult. O făcea pentru atacul asupra ambasadei.

***

În garaj, se aflau două mașini. Desigur, mașina încredințată lui *monsieur* Laforest pentru probe. Alături, o alta identică. Garajul era luminat. Ca în plină zi. În afară de valiza din spate, *Polizeiwagen*-ul ducea, de asemenea, patru valize camuflate pe părțile laterale ale caroseriei. Două de-o parte și două de cealaltă. În acel moment, cele două mașini aveau compartimentele ascunse deschise. Înăuntru, se vedeau ca într-o expoziție două receptoare de radio. Erau aparatele folosite de Cosma și Umberto. Mai erau o duzină de revolvere. Patru pușți strălucitoare. Noi. Câteva valize de aluminiu pline de muniție. Valizele erau deschise și gloanțele în casetele lor expuse tot acolo, la vedere. Lângă ele, unelte de tot felul. Erau scule pentru spargerea seifurilor, pentru deschiderea încuietorilor. Erau lămpi pentru topitul barelor încuietorilor ca să poată fi deschise.

Între cele două mașini, ale căror motoare erau îndreptate spre ușă, se afla o masă. O masă pliantă pe care *Frau*

Ketty pusese o față de masă imaculată. Fețele de masă erau pasiunea lui *Frau* Ketty. Și nu doar fețele de masă. Curățenia era pasiunea ei. Frenezia curățeniei se numește în germană *Putzwut*, mania curățeniei, crize furioase de curățenie. Pe fața de masă erau așezate un platou de argint, un sfeșnic cu o lumânare albă, un mănunchi de busuioc și o icoană românească. În același timp cu *monsieur* Laforest, au intrat în garaj Cosma și Umberto.

Purtau pantaloni strâmți, ghete de ski și canadiene. Erau încă adormiți. Ghica avea haina sa neagră de la Paris. Piciola, hainele de duminică. Pantofii negri și o cămașă albă, apretată de *Frau* Ketty.

Frau Ketty a intrat în garaj într-o haină de vulpe roșie. O ținea pe umeri. I se vedeau brațele goale și decolteul pudrat. Pielea lui *Frau* Ketty era la fel de albă ca fețele de masă. Germanilor le plac nespus de mult hainele de vulpe, mai cu seamă celor din nord. Paltoanele de vulpe, blana lungă îi fac să pară mai impunători. *Frau* Ketty arăta acum ca o minge ce s-ar fi putut rostogoli. Lângă ea stătea un tânăr fără haină, îmbrăcat în negru. Avea o mustață neagră, scurtă. Bărbatul intrase împreună cu *Frau* Ketty. Ținea în mână o geantă de piele. *Monsieur* Laforest a admirat geanta acestui om bine făcut. Bărbatul a sprijinit-o pe genunchi și apoi a așezat-o pe umăr.

Era preot. În timp ce Piciola închidea ușa garajului, preotul a cerut un chibrit. S-a așezat lângă masă. Ceilalți au înconjurat masa. Preotul a aprins câteva boabe de tămâie dintr-o cutie de bronz. Apoi a început slujba. Se făcea sfințirea apei. *Monsieur* Laforest cunoștea rânduiala. Era o slujbă scurtă. Preotul a binecuvântat apa din vasul de argint. Vasul strălucea la fel cum străluceau

ceau țevile mitralierelor. Ca barele de protecție ale celor două mașini și încuietorile de siguranță puse la valizele mașinilor. Preotul era cu doar câțiva ani mai în vârstă decât Cosma și Umberto. Trebuia să fi avut în jur de douăzeci și patru de ani. Avea o voce frumoasă, cu un timbru de violoncel. Ușa garajului era închisă. S-a lăsat o tăcere de mormânt. Undeva, la ultimul etaj, Excelența Sa Nicolae Mitulescu dormea. Când s-a trezit, a găsit o scrisoare de la *Frau* Ketty că se va întoarce seara. Că avea mâncarea pregătită în bucătărie și că va fi singur la hotel întreaga zi. Ceilalți erau cu toții plecați. Dar ambasadorul nu știa unde.

Monsieur Laforest a observat că Piciola, care era lângă el, era neliniștit. Atunci a întors capul.

– Doamne, cu mila Ta cea mare, miluiește-ne pe noi!, cânta preotul cu vocea de violoncel.

Piciola îngenunchease. Îndată, Cosma și Umberto vor face la fel. Apoi Ghica. Și, în cele din urmă, *monsieur* Laforest. S-a văzut că și *Frau* Ketty voia să îngenuncheze, dar nu putea. *Monsieur* Laforest a vrut să o ajute. Francezii sunt galanți. *Monsieur* Laforest și-a dat seama că nu o putea ajuta. *Frau* Ketty purta un corset care o obliga să rămână în picioare. Cu siguranță corsetul era prevăzut cu încheietori de oțel și, probabil, *Frau* Ketty nu-l purtase nicicând. Îi era rușine că nu putea îngenunchea și rămânea în picioare. Își înclina însă trupul și capul. Era roșie. *Monsieur* Laforest zâmbea. Se întreba dacă *Frau* Ketty ar fi putut să participe la asaltul ambasadei fără acel corset german, îmbrăcată în oțel, ca într-o armură medievală. S-a gândit că *Frau* Ketty, în fața oficialilor vamali, va juca rolul de soție a unui

industriaș. Și că își închipuia că nu putea să treacă drept soția unui industriaș fără corset și fără o rochie decoltată. Fără a-și fi dat cu parfum. Se deghizase conștient în soția unui industriaș bogat. De aceea nu putea îngenunchea acum. Parfumul îi dispăruse. În garajul iluminat ca ziua se simțea o mireasmă mai puternică – cea de tămâie. Preotul a făcut din nou semnul crucii asupra apei din vas. Apoi a scufundat mănunchiul de busuioc în apă și a stropit prima mașină, făcând semnul crucii peste aceasta. Apa sfințită a căzut pe caroserie ca niște perle strălucitoare. Cu mănunchiul de busuioc preotul a făcut semnul crucii pe cealaltă mașină, și apa sfințită a căzut asemenea unor pietre prețioase pe caroseria neagră. Depărtându-se de masă, ținând vasul cu mâna stângă, crucea și busuiocul avându-le în dreapta, preotul s-a îndreptat spre cutiile de scule. A sfințit cu agheasmă mitralierele și le-a binecuvântat. A făcut din nou semnul crucii și a binecuvântat una după alta cutiile în care se păstrau uneltele pentru străpungerea puternicelor seifuri și a pereților. A stropit cu apă sfințită lămpile care vor topi metalele. A stropit cu apă sfințită armele, gloanțele și cele două emițătoare.

Apoi, cu aceeași apă sfințită cu care a binecuvântat mitralierele, preotul a stropit părul lui *Frau* Ketty. Picăturile de apă binecuvântată străluceau pe buclele părului dat cu briantină ale lui *Frau* Ketty, așa cum străluciseră pe barele de protecție ale celor două mașini și pe țevile mitralierelor.

Îi va binecuvânta pe Ghica, pe Piciola. După care, pe cei doi băieți. Când s-a întors către *monsieur* Laforest, preotul a zâmbit și a spus:

– Dumnezeu să vă păzească, *monsieur le français!*

Și preotul a zâmbit din nou. Îi zâmbise doar lui. Era un zâmbet reconfortant. Un zâmbet de încurajare.

Apoi vocea preotului s-a ridicat de parcă s-ar fi înălțat la cer.

– Doamne, ajută-ne înainte de toate, să nu vărsăm sânge cu armele noastre! Dacă în această lucrare vom păcătui, miluiește-ne și iartă-ne! Căci Tu singur știi că nu se atacă din mândrie și din sete de măreție, nici pentru bani, nici din ambiție ori patimă deșartă. Tot ceea ce facem astfel în pământul Soarelui-apune, unde trăiesc francezi, italieni, belgieni, olandezi, scandinavi, spanioli, elvețieni și alți fii ai Apusului, facem să nu fie cucerit de sabia rusească. Mergem la Berna, deși știm că aceasta ne va costa viața, din dragoste de oameni. Mergem la Berna ca pământul acestor țări să nu fie udat de sângele țăranilor lor. Pentru ca văzduhul acestor țări să nu fie sfâșiat de gemetele văduvelor, orfanilor și mutilaților. Operațiunea Berna este o faptă de dragoste față de oameni. Dacă cineva dintre noi se întoarce viu de la Berna, dă-i, Doamne, putere să îndure umilințele, lanțurile, insultele și chinurile la care va fi supus de acei oameni pentru care el a săvârșit această faptă de dragoste! Și știm că chinurile suferite de noi vor fi groaznice. Și vom fi torturați de cei pentru care ne sacrificăm. Pe cei de lângă noi, care vor avea fericirea de a muri și de a scăpa astfel de tortură, primește-i, Doamne, în Împărăția cerurilor, căci vor ca oamenii, semenii lor, să trăiască în pace! Amin.

CARTEA A ȘASEA

Ziua de 13 februarie 1955 a fost ziua cea mai lungă din viața lui *monsieur* Laforest. A plecat din Immenstadt înainte de zori. Au mers până la graniță foarte încet. Formalitățile de la vamă, care de obicei durau mult, s-au încheiat rapid.

– Vom fi acolo cu două ore mai devreme, a constatat Piciola.

Înainte de a intra în Berna, cele două mașini se vor opri. Ningea. *Die Zeitglockenturm*[1] marca ora patru după-amiază. *Monsieur* Laforest nu fusese niciodată la Berna. Nici Cosma sau Umberto. *Frau* Ketty și Piciola nu fuseseră nici ei la Berna. Singurul care cunoștea orașul era Ghica. Dar acum nu mai era el șeful. De când intrase pe teritoriul elvețian, șeful era Piciola. În timpul șederii la Immestadt, *monsieur* Laforest abia vorbise cu soțul lui *Frau* Ketty. Piciola era mai mereu ocupat cu grijile hotelului, cu aprovizionarea, cu administrația. Părea un om vulgar. Un om foarte aproape de pământ. *Monsieur* Laforest știa că Piciola era un român din Macedonia, că avea oarece studii, dar că nu dusese la capăt nimic. Știa, de asemenea, că este un om de caracter. Piciola nu era un om inteligent. Nici nu încerca să arate

[1] Ceasul din turn *(germ.)*.

astfel. Toți românii pretind să arate inteligenți. E o boală națională. Asemenea, dacă îi spui unei romînce că este urâtă, nu se supără. Poți să-i spui că e neisprăvită și nu se va înfuria. Dar dacă îi spui că n-are minte, e cea mai mare ofensă. Oamenii se simt jigniți dacă le spui că nu sunt deștepți. Piciola era o excepție. Una rară. Nu se prefăcea că era deștept. Și nu era deranjat de faptul că cei din jur îl tratau ca având o inteligență mediocră. Soțul lui *Frau* Ketty nu avea nici treizeci de ani. Avea chipul oval și osos. Ochii îi erau negri și cufundați în orbite. Ochi largi și adânci.

– Sunt ochi-pistol, a spus odată la masă Excelența Sa Nicolae Mitulescu. Când Piciola te privește, ai putea spune că trage cu două revolvere. Sunt ochi periculoși.

De când intrase pe teritoriul elvețian, ochii lui Piciola erau, într-adevăr, țevi de revolver.

Monsieur Laforest îl privea atent. Își amintea că citise undeva despre ochii macedonenilor. Nu știa prea bine dacă citise aceasta în Florus, în Paterculus, în Eutropius ori în Aulus-Gelus. Unul dintre acești autori timpurii creștini au scris că existau în Macedonia oameni ce puteau să ucidă de la distanța de doi metri doar privind în ochi. Doar uitându-se în ochii cuiva. *Monsieur* Laforest l-a întrebat pe Piciola:

– Eutropius a spus că macedonenii pot ucide pe cineva cu ochii? Nu-mi aduc aminte dacă Eutropius ori un alt autor.

– Nu am auzit niciodată vorbindu-se despre asta, a răspuns Piciola. Dar cunosc o altă poveste. Bulgăroaicele pretind că este îndeajuns ca un macedonean să le privească în ochi pentru a rămâne însărcinate.

– Vai!, a exclamat *Frau* Ketty.

Piciola a roșit. Nu era o conversație formală. Au privit turnul Bernei. *Monsieur* Laforest știa că turnul avea un ceas din secolul al XVI-lea.

– Nu trebuie să apărem în oraș înainte de lăsarea nopții. E mai bine să nu ne vadă chipurile, a spus Piciola.

Ketty l-a privit. Credea că soțul ei nu va muri. Fără nici o îndoială. Trebuia să trăiască. După planul prevăzut, toți, inclusiv soțul său, trebuiau să moară. În acea noapte, a doua zi cel târziu, peste trei zile. Dar ea spera într-un miracol. *Frau* Ketty era nespus de pudică. Soțul ei nu o văzuse niciodată complet goală. Niciodată. A roșit la acest gând. Dar așa stăteau lucrurile. În ciuda acestui fapt, l-a iubit cu patimă pe Piciola. Nu voia să recunoască deoarece aceste lucruri nu se spun. Însă ea l-a iubit cu patimă. Numai țiganii vorbesc despre astfel de lucruri. Acum, Ketty regreta de a nu fi fost o țigancă. I-ar fi putut spune lui Piciola în ce măsură îl iubea.

– Păcat că nu sunt țigancă! Dar dacă vom fi salvați, dacă se întâmplă o minune și scăpăm, îi voi mărturisi la fel ca o țigancă.

Frau Ketty era roșie precum un bujor.

– Să facem un tur al Schauzenului, a spus Piciola. Să mergem încet.

Cea de-a doua mașină, în care se aflau preotul, Cosma și Umberto, îi urma. În Germania condusese Umberto. Acum trecuse Cosma la volan. Celor doi tineri le plăcea să conducă mașinile. Au ocolit orașul. Schauzen era loc de trecere. Vechile ziduri și fortificații ale orașului. Au intrat în Berna. În orașul ursilor. Lui *monsieur* Laforest i-ar fi plăcut să vadă grota în care urșii, ce dăduseră

numele orașului, trăiseră. Dar, în timp ce traversau unul din podurile monumentale suspendate deasupra râului Aare, Piciola a spus:

– Am ajuns mult prea devreme. Trebuie să stăm undeva. Să nu fim văzuți în oraș.

Nu erau atât de mulți oameni. Berna este un fel de sat locuit de oficialii guvernului. La acea vreme, funcționarii erau în birouri. În orașul ursilor, pe turnuri, pe poduri ningea încet.

Nici unul dintre pasagerii celor două mașini nu mâncase în acea zi. Oboseala și foamea îi dispuneau la toropeală și letargie.

– Căutați un muzeu în ghid, i-a spus Piciola lui Ketty. Să intrăm într-un muzeu și să stăm acolo până la închidere.

Frau Ketty a căutat în ghid. Apoi, cele două mașini au oprit înaintea Muzeului de antichități și de artă medievală. Era patru și douăzeci și cinci de minute când au intrat în muzeu. Mașinile cu arme au rămas în stradă. Parcate lângă bordură. Piciola a verificat dacă ușile și portbagajele erau bine închise. Totul arăta perfect.

***

Asaltul asupra ambasadei de la Berna era, de fapt, mai puțin senzațional decât perioada pregătirii sale. Când românii au părăsit muzeul, era întuneric. Zăpada ce cădea se înteți se la lăsarea nopții. Cele două mașini erau acoperite de omăt. Străzile erau animate, dar nimeni nu lua aminte la cele două automobile. Plăcuțele de înmatriculare erau elvețiene și caroseriile, unele obișnuite. La fel

de obișnuite ca oamenii ce tocmai urcaseră în mașini. *Monsieur* Laforest nu avea nevoie să consulte ghidul. Cunoștea drumul ce mergea de la muzeu la ambasadă. În timp ce privea obiectele medievale, armurile și armele din muzeu, refăcuse traseul în imaginația sa. Acum circula încet. Zăpada proaspăt căzută era ușoară și afânată.

– Vă e frig, *Frau* Ketty?, a întrebat *monsieur* Laforest.

Femeia tremura poate de frig ori poate din cauza emoției. Acum, *Frau* Ketty era sigură că soțul ei drag va scăpa cu viață. La fel și ceilalți. Toți ceilalți. Cu toate acestea, tremura.

Pe strada unde se afla ambasada, mașina a încetinit. Toate privirile erau fixate asupra casei din care se vedea ieșind fum. Un firicel de fum pierdut în văzduh. *Monsieur* Laforest conducea cu zece kilometri la oră. A trecut pe aproape de zid. Atât de aproape, că plăcile de rulare ale mașinii au periat zăpada. Mașina a oprit ușor. În același fel în care o sanie se oprește din mersul ei. Ușile s-au deschis fără cel mai mic zgomot. În fiecare zi, timp de o săptămână, *monsieur* Laforest și Ghica verificau regulat ușile ca să vadă dacă acestea făceau vreun zgomot. Fuseseră unse cu grijă. Erau măsuri de precauție utile. Ca acum să nu facă vreun zgomot.

Înainte de a ieși din mașină, Piciola și-a scos mănușile de piele și le-a pus pe genunchii lui *Frau* Ketty. A mers pe lângă mașină, sprijinindu-și corpul ca într-un joc de „v-ați ascunselea". A dat zăpada cu palmele de pe acoperișul mașinii. Apoi a sărit ca o pisică și către cea de-a doua mașină. A tras aer în piept. După care a sărit zidul. Era nespus de alunecos. Cu toate acestea, Piciola nu a alunecat. Repetase aceste mișcări în mai multe rân-

duri. Se antrenase la Immnenstat. *Monsieur* Laforest a privit ușa pe care era fixată placa ambasadei. Scria: Ambasada României. În românește și în germană. Ușa avea o fereastră încastrată. De aceeași dimensiune cu placa pe care stătea scris *Rumänische Botschaft*. Era de formă dreptunghiulară. De dimensiunea unei cărți. Mica fereastră avea un grilaj de fier și de oțel. Un grilaj dens.

Mașina, cu toate ușile deschise, a oprit înaintea porții și a blocat drumul. Poarta era neagră. Toată din fier. În spatele grilajului, prin care nu ar fi putut trece țeava unui revolver, s-au ivit două sprâncene groase, blonde ca tutunul de Virginia, și doi ochi uriași. Doi ochi albaștri, spălăciți. L-au privit pe *monsieur* Laforest așezat la volanul unei mașini cu ușile deschise. *Monsieur* Laforest putea să vadă cei doi ochi albaștri ce-l scrutau. *Monsieur* Laforest putea să vadă doar acești doi ochi albaștri. Ușa era de fier, uriașă. *Monsieur* Laforest a citit toate intențiile omului din curtea ambasadei. Doi ochi albaștri, într-o ramă neagră de câțiva metri, permit să se citească în ei la fel de bine ca și cu o lupă. Din pricina cadrului negru, imens, puteai vedea până în străfundul ochilor albaștri. *Monsieur* Laforest a simțit că omul din curtea ambasadei avea intenții pașnice. Cu siguranță, avea cheile pentru ușa neagră și acum privea fix, încercând să-i recunoască pe cei din mașină, gata să le deschidă. Doi ochi încadrați de o ramă imensă neagră îți permit să vezi un om întreg. Îți îngăduie să-i citești intențiile, gândurile. *Monsieur* Laforest a privit fără teamă către ochii albaștri. Era un albastru ciudat. Ca cel al costumelor de baie spălate, care s-au decolorat de prea mult soare. Ochii albaștri nu au recunoscut mașina, dar omul

era dispus să deschidă ușa. Privind către ochii spălăciți, albaștri, *monsieur* Laforest îl vedea pe de-a-ntregul pe omul aflat de cealaltă parte a porții. Îl vedea cu mâinile, picioarele, gândurile și cheile în mână. Cantitatea de lucruri ce poate fi citită în doi ochi albaștri, spălăciți, când există o ramă neagră uriașă pentru ei, e extraordinară.

Însă în momentul în care *monsieur* Laforest privea ochii albaștri, cu sprâncenele ridicate, blonde, de culoarea tutunului, ceva a căzut de sus cu un zgomot surd. Piciola sărise de pe zid în curtea ambasadei. Ochii albaștri se vor face nevăzuți brusc, în spatele deschizăturii. Fereastra cu zăbrele a rămas ca o orbită deschisă din care s-au scos nu un ochi, ci doi. De cealaltă parte a porții, în curtea ambasadei, s-a auzit un zgomot înăbușit pe zăpadă. Tăcerea a înconjurat totul. Ningea încet. Era aproape noapte. Privind poarta neagră și grilajul ferestrei de unde dispăruseră ochii albaștri, *monsieur* Laforest a putut vedea ca pe un ecran, mulțumită zbaterii din zăpadă, scena care avusese loc dincolo de poarta neagră de fier din curtea ambasadei.

Cu siguranță, Piciola trebuie să se fi aruncat în capul omului cu ochii albaștri. Fără doar și poate, trebuie să-i fi căzut în cap, de cealaltă parte a zidului, trântindu-l în zăpadă.

Omul cu ochii albaștri poate a vrut să țipe, dar la prima mișcare Piciola îl sufocase cu eșarfa de lână.

Monsieur Laforest știa aceste lucruri. Și Ketty. Discutaseră despre ele la Immenstadt. Piciola spusese:

– Am să sar peste el cu eșarfa în mână, apoi, înainte să aibă timp să deschidă gura, îi bag eșarfa între buze și între dinți. Adânc.

Monsieur Laforest auzea zgomotul luptei și rostogolirile de dincolo de poartă. Când doi bărbați se luptă și se rostogolesc prin zăpadă, se face un zgomot sinistru. Ca o bubuitură surdă. Un salt pe zăpadă e mai dramatic chiar decât lupta în sine. O luptă ca în vis, între perne, când singurul adversar, mai presus de toate, sunt fulgii, păturile, cearșafurile care sufocă. Ești imobilizat și nu poți să scapi. Omul cu ochii albaștri nu țipase. Aceasta însemna că Piciola reușise să îi vâre în gură eșarfa de lână. Era o eșarfă groasă și colorată, lucrată de *Frau* Ketty. În timp ce o făcea, știa la ce trebuie să servească. Era de două ori mai lată decât eșarfele obișnuite. Țesute din lână groasă, albastră și roșie. Acum, aceasta se afla în gura bărbatului cu ochi albaștri, care va fi fost doborât în zăpadă și care nu putea să țipe.

„O eșarfă mai lungă va fi mai bună", spusese Piciola la Immenstadt. „Așez un capăt al eșarfei în gură, apoi cu restul îi înfășor capul. Îl opresc să țipe și, în același timp, îl imobilizez. Cu cât e mai groasă, cu atât e mai bună. Când respiri cu capul în interiorul eșarfei de lână, respirația fierbinte face ca lâna să înțepe de parcă ar fi sârmă ghimpată. Te scoate din minți. Nimic nu te poate enerva atât ca o pânză groasă de lână cu care ești legat în timp ce lupți. Fața îți arde. Ești exasperat."

Acum, omul va fi având eșarfa lui Ketty în gură și înfășurată în jurul gâtului.

– Durează prea mult, a spus Ketty.

Era neliniștită. Soțul ei spusese că această operație se va încheia într-o clipită, dar scena s-a prelungit. Părea de acum că trecuseră secole de când omul cu ochi albaștri fusese rostogolit în zăpadă și imobilizat.

Se auzeau patru picioare bătând în poarta neagră de fier și luptându-se în zăpadă. Se auzea zăpada intrând în ochi, în nări, în urechi.

Se luptau pe zăpadă, corp la corp, pe viață și pe moarte, ca și cum ai lupta cu un trup în apă. O luptă dificilă. Cele două vârfuri ale ghetelor de schi ale bărbaților băteau în poartă. Ketty și *monsieur* Laforest o vedeau clătinându-se, dar nu zăreau nimic altceva. Amândoi respirau greu.

Ketty ar fi vrut să cheme pe cineva în ajutor. Însă nu era posibil nici un fel de ajutor. Nu-și putea ajuta soțul.

Când se afla la Immenstadt și se vorbea de imobilizarea omului cu ochi abaștri, se spunea „această problemă". Se pretindea că „această problemă" va dura câteva secunde. Dar acum dura prea mult. „Această problemă" nu se desfășura în conformitate cu planul prevăzut la Immenstadt. Piciola nu putea fi învins. Dacă omul cu ochi albaștri va fi fost mai puternic, atunci totul ar fi fost zadarnic, totul ar fi eșuat. *Frau* Ketty a căutat cu privirea către cea de-a doua mașină în care se afla preotul. Se făcuse nevăzută. Dispariția celei de-a doua mașini respecta planul. S-a întors imediat, pe un alt drum, dar fără preot. Acesta se făcuse nevăzut. În mașină, erau acum patru tineri: cea de-a doua echipă care se antrenase în Elveția. Erau aici. Când mașina a oprit, cele patru uși s-au deschis. Nu a coborât însă nimeni. Tot conform planului. Motoarele celor două mașini erau pornite. Dar nimeni nu se dăduse jos din ea. În afară de Piciola și Ghica – ce urcase pe mașină la fel ca Piciola, cu câteva momente mai înainte, pentru a tăia cu foarfeci speciale firele ce treceau peste ambasadă și care erau întinse

acum pe zăpadă. Moarte. Ambasada era izolată. *Monsieur* Laforest îl văzuse pe Ghica gata să taie firele și să sară apoi în curtea ambasadei. În curte erau în acea clipă doi contra unu. Omul cu ochi albaștri trebuia învins. În chiar acel moment, s-a auzit cheia de la poartă. Inima lui Ketty bătea cu putere. În spatele porții stătea inamicul. Desigur, acum inamicul, omul cu ochi albaștri, nu putea deschide. Cel care ar fi trebuit să deschidă nu putea fi decât soțul ei. Aceasta însemna că omul cu ochi albaștri fusese învins si imobilizat.

„E imobilizat, dar nu mort", și-a spus Ketty. Soțul ei îi promisese că nu va ucide. Nici să rănească pe cineva.

„Nu vom vărsa sânge. Nici măcar o singură picătură de sânge."

Cheia se învârtea în încuietoarea ușii de fier. Dar ușa nu se deschidea. Pe de altă parte, Piciola se grăbea. Era nervos. Probabil că erau mai multe chei. Chei luate de la omul cu ochii albaștri. Le avea în buzunar și fuseseră găsite imediat.

Monsieur Laforest și Ketty știau că omul cu ochi albaștri se numea Moise Salomon. Era căpitan al poliției secrete. În registrele ambasadei, Salomon era înscris ca șofer, dar în realitate era conducătorul ambasadei. El era șeful. Stăpânul era omul cu ochi albaștri. Acum devenise „inofensiv". Salomon avea toate cheile de la seifuri și uși. Acum se aflau la Piciola. Sau poate la Ghica. Și încercau, fără să reușească, să deschidă poarta de fier. Probau cheile una după alta. Le învârteau în lacăt pe rând.

Monsieur Laforest voia să-și astupe urechile. Un scrâșnet de dinți nu este la fel de rău, de sfâșietor, ca zgomotul pe care îl face o cheie atunci când este învâr-

tită violent într-o broască ce nu vrea să se deschidă. E o măcinare de dinți de oțel care se sfarmă și fac să-ți pătrundă un fior până în măduva oaselor. Lui *Monsieur* Laforest îi vine în minte un vers de Tudor Arghezi:

Și vâr cheile în broască
Poate-or fi să se cunoască –
Ele sună ca un glas
Când le scot și când le las.

Cheia ușii trebuie să fie mare. Uriașă. Când se învârte, întreaga poartă se mișcă. În final, cedează. Se deschide complet. Iar în momentul deschiderii ușii, edificiul ambasadei apare brusc, complet alb, la câțiva metri depărtare, în fundul curții. Ghica e deja înăuntru cu un pistol automat. Conform planului, cei doi adolescenți, Cosma și Umberto au coborât din mașină. Aveau ordinul să coboare doar după ce poarta ambasadei va fi deschisă. Acum era. Umberto și Cosma au deschis cutia de scule a mașinii. Încărcată cu patru mitraliere și o cutie de aluminiu cu cartușe. *Monsieur* Laforest nu văzuse aceste accesorii până când mâna preotului le stropise cu agheasmă. Acestea se aflau în acea clipă în mâinile lui Cosma. Umberto a luat o carabină automată. Cosma ducea în brațe trei carabine. Cei doi au alergat către intrarea în ambasadă. Ghica era deja acolo. Cei patru tineri, ajunși cu a doua mașină, pe care *monsieur* Laforest nu-i cunoștea, vor deschide cutiile. Echipamentul de asalt, aparatele de radio, valiza de muniție au fost scoase într-o secundă și duse în ambasada a cărei ușă era larg deschisă.

Monsieur Laforest și Ketty vor rămâne nemișcați în mașină. Acesta era ordinul. Misiunea lor era doar să se

uite pe stradă și să îi anunțe dacă apare cineva. Nimic mai mult. Dar nu s-a ivit nimeni. Bărbații care formau echipa nu se priveau unul pe celălalt. Fiecare își vedea de treaba sa. Asemenea unor somnambuli. Nici unul nu se uita la Piciola care îl târa pe omul cu ochi albaștri prin zăpadă ca pe un sac. Omul cu ochii albaștri stătea întins înaintea porții larg deschise. Piciola îl trăsese în lateral, ținându-l de umerii hainei. Omul cu ochii albaștri purta o haină neagră, strânsă pe corp. Era scund și gras. Nu i se vedeau nici fața, nici ochii albaștri din pricina eșarfei tricotate de *Frau* Ketty, pe care o avea înfășurată acum în jurul capului și acoperindu-l în întregime ca un bandaj. Piciola l-a târât prin zăpadă cât mai aproape de perete pentru a lăsa intrarea liberă. Apoi l-a lăsat pe Moise Salomon întins pe zăpadă, pe spate, cu capul înfășurat în eșarfa de lână. Moise nu purta bocanci de schi, așa cum presupusese *monsieur* Laforest. Loviturile bocancilor în poartă auzite în timpul luptei veneau de la Piciola, ceea ce însemna că nu era cum gândise mai înainte: că se zbăteau bătând cu picioarele în poartă. Bărbatul cu ochii albaștri purta pantofi din piele lăcuită. Încălțăminte de diplomat. La fel ca Excelența Sa Nicolae Mitulescu.

Lăsându-l pe Moise lângă zid, Piciola a privit-o pe Ketty. Nu a spus nimic. Doar s-a uitat în ochii ei. Soții își pot spune multe lucruri fără să deschidă gura, fără să facă un gest, chiar fără nici un semn din ochi. Doar privindu-se unul pe celălalt. Ketty pălise. Și-a pus mâinile pe obraji și și-a ascuns ochii ca să nu-l mai vadă pe omul cu pantofii de lac zăcând în zăpadă.

– Nu era posibil altfel, a spus Piciola. Dumnezeu mi-e martor că nu se putea proceda altfel.

Piciola a examinat rapid cutiile din mașină. Nu mai era nimic înăuntru. A dispărut fără să mai spună ceva. A intrat și el în clădirea ambasadei.

Monsieur Laforest și-a dat seama că-l ucisese pe omul cu ochii albaștri.

– Nu a fost cu putință să fi procedat altfel. Dumnezeu îmi e martor!

În tot acest timp, ferestrele de la ultimul etaj s-au deschis larg. În tandem. Erau ferestrele lucarnei.

***

În podul ambasadei erau trei ferestre. Au fost deschise pe jumătate. O saltea a apărut pe pervaz. Atârna la fel ca saltelele ce sunt scoase pentru a fi aerisite. Deasupra saltelei s-a ivit o mitralieră cu țeava îndreptată spre ușa ambasadei. Țeava mitralierei era îndreptată către mașina în care se aflau *Frau* Ketty și *monsieur* Laforest. În cadrul ferestrei a apărut capul descoperit al lui Umberto. S-a urcat pe pervazul ferestrei. Stătea în picioare, cu bocancii săi mari pe saltea. Avea mitraliera între bocanci. Apoi, cu amândouă mâinile a prins batantul de la fereastră, l-a scos din balamale și l-a aruncat în curte. Întâi batantul din dreapta, apoi pe cel din stânga. Cristalele s-au zdrobit de zăpadă cu un zgomot surd. Operațiunea a durat câteva secunde. Cristalele erau acum răspândite prin zăpada din curte. *Monsieur* Laforest a înțeles motivul. În caz de atac, cristalele sparte l-ar fi putut răni pe omul cu mitraliera. Prin urmare, Umberto îndepărtase ferestrele încă de la început, înainte de luptă. Era un act de prudență. Aceasta însemna că nimic nu fusese uitat. Așa

cum prevăzuseră. Apoi Umberto și-a așezat genunchii și coatele deasupra saltelei, cu bărbia sprijinită pe capul mitralierei. Gata să tragă. În orice moment. Pregătit să împuște pe oricine încerca să treacă pragul și să intre în curtea ambasadei cucerite. Celelalte două ferestre au rămas închise. La ele s-au ivit, de asemenea, oameni cu saltele și mitraliere. Mai târziu însă. Pentru moment, oamenii erau ocupați cu altceva. Cu siguranță, cei care intraseră în ambasadă căutau în sertare, deschideau seifuri și, desigur, le goleau. Nu se putea vedea din stradă, dar era sigur că asta făceau în clădire. Lucrau rapid. S-au auzit două detonări în ambasadă. Nu erau împușcături. Erau zgomote de explozie. Probabil că fusese aruncată în aer o ușă ce nu putea fi deschisă cu cheia.

La câteva minute după detonări, Ghica a apărut la poarta ambasadei. Avea în mână o valiză închisă în timp ce alerga spre mașină. În spatele lui Ghica, venea Piciola cu o valiză de două ori mai mare. Urmat de Cosma. Acesta avea în spate un sac. Laforest a ieșit și a deschis rapid sertarele ascunse ale caroseriei, în care fuseseră pistoale-mitralieră mai înainte. Le-a lăsat deschise astfel încât să poată fi puse cele două valize și sacul cu documente. Totul fusese prevăzut în plan. *Monsieur* Laforest își amintea bine fraza lui Piciola: „Când vedeți pe unul dintre noi ieșind din ambasadă cu un sac și o valiză, să ieșiți și să deschideți rapid cutiile mașinii."

Monsieur Laforest a făcut ceea ce i se spusese.

– *Macanuda*, a spus Piciola, închizând cutia. *Macanuda*.

Piciola s-a îndreptat către Ketty. A luat-o în brațe, îmbrăcată în haina ei de vulpe roșie. A sărutat-o pe frun-

te. Ketty stătea lângă volan. A ridicat brațele și a încercat să-și îmbrățișeze soțul. Erau strânși unul de celălalt. Dar Piciola i-a îndepărtat mâinile. Se grăbea. Nu putea să piardă vremea.

– *Los*[1], a spus.

S-a îndepărtat de mașină.

– *Los*. Restul va fi transmis prin radio.

Monsieur Laforest a pornit mașina. Înainte de a o porni, poarta ambasadei s-a închis. Ghica, Piciola și Cosma erau în curte. *Monsieur* Laforest a auzit cheia învârtindu-se în broască. Ketty a făcut un gest cu mâna. Dar soțul ei era deja în spatele ușii închise. Nu o mai putea vedea. Românii erau acum baricadați în ambasadă.

La fereastra încastrată în poarta neagră, în spatele grilajului, unde cu un sfert de ceas mai devreme se iviseră ochii albaștri ai lui Salomon, au apărut acum ochii negri și strălucitori ai lui George Ghica.

Monsieur Laforest i-a văzut înainte de a pleca. Ochii negri ai lui Ghica erau exact ca în ziua în care Ghica a venit în apartamentul său din Paris pentru a-i spune: „Am o problemă nespus de importantă de discutat cu dumneavoastră."

Chouchou a spus că era nebun. Că toți oamenii din Europa Centrală erau nebuni. Ghica a insistat: „E ceva foarte important." Și acesta era lucrul important: asaltul ambasadei. „Vrem să vă luăm cu noi, *monsieur* Laforest", îi spusese Ghica.

Acum, *monsieur* Laforest era cu ei. Făcea parte din echipa lui. El, omul cumsecade, omul prudent. El, burghezul, francezul din sânul coloniei franceze de la Ma-

[1] Plecat *(germ.)*.

rea Neagră. Participase la asaltul asupra ambasadei. Totul se încheiase. Nu mai putea da înapoi.

Înainte de a pleca, *monsieur* Laforest și-a îndreptat ochii către clădire.

În pod se afla un om cu mitraliera îndreptată către poartă. Era Umberto. Avea degetul pe trăgaci, gata să deschidă focul în orice moment.

– Ce a spus Piciola?, a întrebat *monsieur* Laforest în timp ce mașina părăsea strada ambasadei. Când Piciola a lăsat valiza, a spus un cuvânt pe care nu l-am înțeles.

Monsieur Laforest vorbea în timp ce conducea cu atenție. Se lăsase întunericul. Voia să iasă cât mai repede din oraș. S-a uitat în oglinda retrovizoare. A doua mașină nu era în spate. Apucase, cel mai probabil, într-o altă direcție.

– Ce cuvânt a pronunțat Piciola?, a întrebat din nou *monsieur* Laforest.

Monsieur Laforest stătea aplecat pe volan. În timpul pregătirilor de la Immenstadt i se spusese: „Cea mai mare primejdie pentru dumneavoastră, *monsieur* Laforest, e drumul de întoarcere. Fiți atent odată ce documentele se vor afla în mașină. Vă spun doar un lucru: evitați accidentele! Evitați orice greșeală. Fiți atent cum circulați. Cea mai mică greșeală poate conduce la secția de poliție, și documentele s-ar pierde. Prin urmare, cea mai mare primejdie este infracțiunea, arestul."

Monsieur Laforest era cu ochii în patru. Era nerăbdător să iasă din oraș. Orice greșeală ar fi fost o mare catastrofă. Chiar dacă agentul nu ar fi descoperit documentele, s-ar fi pierdut timp. Și în vremea acestor minute pierdute s-ar fi putut da alarma la frontieră.

Ketty și-a șters lacrimile.

– A spus *Macanuda*, a zis ea plângând.

Lacrimile îi cădeau pe haina de vulpe roșie. Ketty strângea în mâini mănușile soțului ei. Piciola le uitase pe genunchii lui Ketty. Pe rochia ei. Erau mănuși căptușite, de piele. În interior, mănușile lui Piciola erau calde încă. Păstraseră căldura mâinilor și degetelor lui Piciola. Mănușile căptușite se aflau pe genunchii lui Ketty, iar ea le strângea disperată, plângând.

– A spus *Macanuda*, a repetat Ketty, plângând. *Macanuda*.

– Ce înseamnă *Macanuda*?, a întrebat *monsieur* Laforest.

Conducea încordat. În câteva minute vor fi în afara orașului. Era nevoie de doar câteva minute de atenție.

– *Macanuda* e *Macanuda*, a spus *Frau* Ketty. *Macanuda* înseamnă „Totul merge ca pe roate". Era cuvântul pe care trebuia să-l spună în cazul în care totul va ieși perfect. Așa convenisem. Voia să spună că membrii ambasadei ar fi putut fi imobilizați fără să opună rezistență. Că au fost găsite cheile și că toate seifurile au putut fi deschise. *Macanuda* înseamnă că nu au fost dificultăți. *Macanuda* înseamnă că lucrurile au mers mai bine decât prevăzuseră. Asta vrea să spună *Macanuda*.

Mașina tocmai a ieșit din oraș. Drumul părea alb. *Monsieur* Laforest a aprins faza lungă. Luminau precum ziua. Înțelesese ce înseamnă *Macanuda*.

Ambasada era în întregime în stăpânirea atacatorilor. În stăpânirea românilor. A lui Ghica și a prietenilor săi. Valizele și sacul erau acum în portbagajul mașinii conduse de *monsieur* Laforest. „Restul va fi transmis prin radio."

În valizele duse de *monsieur* Laforest se aflau listele tuturor rețelelor de spionaj sovietic. Liste cu care era îndeajuns să fie oprită, pentru o anumită vreme, orice încercare de atac sovietic împotriva Occidentului. Lista care urma să aducă pace în Occident vreme de un an sau doi. Lista care, pentru moment, salvase Occidentul. Erau documente sosite cu o zi înainte de la Moscova. Aduse cu avionul. Pe care le așteptase la Immenstadt timp de două săptămâni. Totul se întâmplase cu o viteză uimitoare. Fără cel mai mic incident. Cu excepția omului cu ochi albaștri.

– *Macanuda* e cuvântul nostru, spuse Ketty. În limbajul sud-americanilor înseamnă „totul merge ca pe roate"... E un termen indian. Al incașilor. Piciola a fost cel care a ales acest cuvânt. Dacă se lua ambasada fără nici o rezistență din interior, urma să spună *Macanuda*. Toți visau că va fi *Macanuda*. La Immenstadt se gândeau doar la *Macanuda*. Acum o aveau.

– Ai putea spune *Macanuda*?, a întrebat *monsieur* Laforest.

Ketty plângea, iar bărbatul nu-i putea auzi clar cuvintele.

– Am spus *Macanuda*, a vrut să repete.

A început să suspine. Suspinele îi mișcau tot trupul. Pentru Ketty, nu era *Macanuda*. Soțul ei se afla în ambasadă, pe baricadă. În câteva clipe poliția și armata elvețiană vor dispune recucerirea ambasadei. Poate că în acel moment se va fi dat alarma. Poate că la ambasadă se trăgea. Erau uciși cei care se baricadaseră în interior. Poliția și armata elvețiană îl vor ucide. Îl vor ucide pe soțul lui *Frau* Ketty. Îl vor ucide pe Piciola.

– *Das ist keine Makanuda, monsieur*, a spus *Frau* Ketty, strângându-și mâinile cu pumnii la tâmple. *Nein, monsieur*. Nu este *Macanuda*.

– Înveseliți-vă, *Frau* Ketty, a spus *monsieur* Laforest. Bucurați-vă! Curaj și încredere!

Monsieur Laforest știa că din momentul în care va fi ucis Piciola nu va mai fi *Macanuda* pentru *Frau* Ketty. Nu mai era cu putință. Și soțul ei va fi ucis. Poate chiar în acea seară. Piciola va muri. Elvețienii îl vor ucide. Chiar dacă Piciola spusese *Macanuda,* va fi ucis și el.

Monsieur Laforest i-a înțeles durerea. Pentru a o consola, a pus mâna stângă pe umărul ei. Cu mâna dreaptă ținea volanul. *Monsieur* Laforest privea kilometrajul. Mergea cu 140 de kilometri la oră. Nu era suficient. Și-a amintit de instrucțiunile primite. „Acum, dumneavoastră trebuie să mergeți către frontieră cu cea mai mare viteză posibilă. Ați înțeles? Cu viteză maximă." Așa i-a spus Piciola. Trebuia să ajungă la graniță mai înainte de a se da alarma. „Apăsați pe accelerator. Aceasta este misiunea dumneavoastră."

140 de kilometri la oră nu era viteza maximă. *Monsieur* Laforest a apăsat pe accelerator cât a putut de tare. Zăpada a încetat să mai cadă. În spatele mașinii, zăpada împrăștiată de roți părea un nor alb. *Monsieur* Laforest a privit kilometrajul cu mândrie. Marca 180 de kilometri la oră. Alergau prin zăpadă fără derapaje. Mașina avea o stabilitate perfectă. *Monsieur* Laforest și-a amintit de cuvintele lui Piciola de la Immenstadt. „Trebuie să ajungeți la frontieră mai înainte de a se da alarma."

Cuvintele lui Piciola îi răsunau în urechi lui *monsieur* Laforest. „Dacă granița este închisă și vi se cere

să opriți, nu vă supuneți, nu vă opriți. Lăsați-i să tragă. Mașina este blindată. Dacă vameșii vă ordonă să opriți, părăsiți drumul și conduceți mașina pe câmp, ocolind bariera. Trebuie să treceți frontiera cu orice preț."

Monsieur Laforest era hotărât să urmeze pașii *ad litteram*. După instrucțiunile primite. Acum cunoștea mașina, avea încredere în ea. Cu toate acestea, era mai bine să ajungă la graniță înainte de a se da alarma. Și, astfel, a apăsat pe accelerator. Mașina cu faruri albe părea că plutește pe un nor de zăpadă. Pentru prima oară în viață *monsieur* Laforest părea că trăiește o aventură deplină. Iar toate acestea erau datorate condusului, vitezei. Înaintând spre frontieră, *monsieur* Laforest a recunoscut că americanii aveau dreptate. Laforest – adevăratul Laforest – era șoferul Laforest. Niciodată nu existaseră asemenea momente, trăite atât de intens de *monsieur* Laforest.

***

O femeie e o femeie. Chiar dacă a luat parte la asaltul de la Berna, este, totuși, o femeie. Ketty era o femeie și nimic altceva. Acum își ascunsese mâinile albe și plinuțe în mănușile căptușite cu blană, din piele, ale soțului ei. *Frau* Ketty sorbea căldura mănușilor soțului de parcă ar fi sorbit căldura mâinilor și corpului său. Dar căldura degetelor lui Piciola nu avea să dureze prea mult înlăuntrul mănușilor. Era posibil ca mâinile lui să nu se mai încălzească în acele mănuși. Ketty plângea. A plâns tot timpul cât mașina a alergat înconjurată de zăpada fină precum pudra.

Incinta vămii era luminată ca în plină zi. Văzând chipul lui *Frau* Ketty, vameșii elvețieni și-au dat seama imediat că plânsese. Lacrimile i se uscaseră, dar altele s-au prelins din nou pe obrajii săi roșii. Vameșii vor vedea lacrimile de pe obrajii lui *Frau* Ketty. Nu se mai ocupau de mașină, ci de plânsul femeii plinuțe, îmbrăcată cu haina de vulpe roșie. Chiar dacă oficialii vamali s-ar fi concentrat să ia aminte la mașină, nu ar fi descoperit sertarele secrete cu cele două valize și sacul de documente. Pentru a descoperi portbagajele ascunse în caroserie, ar fi trebuit să fie preveniți. Ar fi fost necesar să examineze cu mai multă atenție mașina lui *monsieur* Laforest. Valizele ascunse au scăpat de o revizie normală, fiind mai interesați de Ketty decât de mașină.

Vameșii își încheiaseră cina. Probabil că luaseră și o sticlă de vin, căci avuseseră destul timp pentru asta. Era periculos să ajungi la vamă pe o astfel de vreme. Încă de la lăsarea serii nu se mai prezentase nimeni la vamă. Mașina lui *monsieur* Laforest era cea dintâi. Nimeni nu călătorea cu mașina pe un astfel de timp. Mai mult, vameșii erau impresionați de lacrimile lui Ketty. O femeie care se vaită atrage privirile bărbaților. Durerea unei femei este ceva intim. O femeie care plânge în public e ca și cum ar ieși dezbrăcată din casă. De parcă ar fi ieșit afară așa cum s-a ridicat din pat. Asta făcea ca ochii bărbaților să o privească mai atent. Elvețienii își permit cu străinii familiarități pe care nimeni nu și le-ar permite cu femeile elvețiene. Un vameș a mângâiat obrazul lui *Frau* Ketty. A pus mâna pe obrazul lui *Frau* Ketty și i-a spus:

– Nu mai plânge, femeie!

În pașaport, *Frau* Ketty purta același nume ca Laforest. Un nume popular. Și a trecut drept soția lui *monsieur* Laforest. Vameșul s-a apropiat apoi de *monsieur* Laforest și l-a certat:

– Când ai o soție atât de bună, nu o faci să plângă.

Vameșul era pe jumătate serios, pe jumătate glumea. Nu ar fi îndrăznit să vorbească astfel cu o elvețiancă. Dar elvețienii au o mentalitate ciudată. Se comportă cu străinii într-un mod cu totul diferit față de compatrioții lor. Au aceeași mentalitate ca evreii din Antichitate. Evreul din Malta spune: „Păcatul nu e atât de mare când un bărbat face dragoste cu o femeie străină. Și un astfel de bărbat e și mai puțin vinovat de desfrânare dacă aceasta se petrece pe un teritoriu străin, în afara țării sale." La fel era și morala elvețiană. Astfel că își permitea să-l certe pe *monsieur* Laforest. Dar acesta era atât de taciturn... Minutele se scurgeau. Ochii lui *monsieur* Laforest priveau îngroziți către cabina vameșilor. Încerca să vadă și să audă dacă sună telefonul. Căci, dacă ar fi sunat, însemna că se dăduse semnalul de alarmă.

– Ne grăbim, a spus *monsieur* Laforest. Drumul este foarte rău.

Un vameș a ridicat bariera. *Monsieur* Laforest a apăsat pe accelerator de teamă să nu-l vadă că-și schimbă gândul. *Monsieur* Laforest a intrat cu cea mai mare viteză pe teritoriul german.

Ceea ce fusese cel mai greu trecuse.

CARTEA A ȘAPTEA

Călătoria de la frontiera elvețiană până la Immenstadt a fost momentul cel mai frumos din viața lui *monsieur* Laforest. *Frau* Ketty dormea alături. Dormea cu mănușile lui Piciola strânse la piept. Așa cum un copil ar adormi cu o păpușă în brațe. În lumina puternică a farurilor, zăpada era de o puritate ireală. *Monsieur* Laforest avea impresia că alunecă pe un ocean alb. „Paradisul trebuie să fie la fel" – își spuse el. „Țara Minunilor trebuie să fie la fel."

Cu mâna stângă își pipăi buzunarul. Avea în acesta cheia portbagajului în care erau păstrate documentele ridicate de la ambasadă. *Monsieur* Laforest s-a gândit că, mulțumită acestor documente, Occidentul va fi salvat. Nimeni nu ar fi putut bănui, văzând mașina gonind pe acest drum alb, că el, *monsieur* Laforest, care era la volan, a salvat Occidentul. Era cu într-adevăr un lucru colosal. Însă era adevărat, nu era un fapt nou în istorie, există altele asemănătoare. Un om, un grup au schimbat cursul evenimentelor printr-o faptă curajoasă. Un vraf de documente, surprins la timp, putea frâna vreme de unul sau doi ani cele zece mii de tancuri roșii de pe Volga. *Monsieur* Laforest avea aceste documente. Le ducea în mașină. Împiedica tancurile ruseşti să înainte-

ze către Soare-apune. După sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, un tânăr rus neînsemnat, Igor Guzenko, de la ambasada sovietică din Ottawa, a demonstrat Occidentului, prin alte documente, că savanții din Marea Britanie și Statele Unite vindeau rușilor secretele de fabricare ale armelor atomice. Mulțumită acestui tânăr, doar mulțumită lui, ofensiva rusă a fost înfrânată pentru destulă vreme. De această dată, mulțumită lui *monsieur* Laforest, mulțumită lui Piciola, lui Cosma, Umberto și mulțumită altor trei oameni pe care nu-i știa, Armata Roșie poate fi oprită din nou. Documentele din mașina lui Laforest vor salva pentru o vreme cel mai frumos capitol din istoria omenirii. Vor salva Occidentul. Mai târziu, mulțumită Vestului, toți ceilalți oameni de pe pământ vor avea o viață mai bună și se vor bucura de libertate. Atâta timp cât Occidentul va exista pe pământ, va exista și speranța în ceva mai bun pentru toți oamenii.

***

Viteza, zăpada, bucuria misiunii împlinite îl îmbătau pe *monsieur* Laforest. De parcă ar fi băut șampanie. O beție incomparabil mai plăcută decât șampania. O beție de zăpadă și poezie. Cuvintele lui Ghica îi reveneau în minte lui *monsieur* Laforest. Acum, cuvintele lui nu mai erau ridicole și absurde, cum i se păruseră la Paris.

„Vreți să intrați în istorie, dragă Laforest?, spusese Ghica. Vreți să intrați în istorie alături de Sfânta Genoveva care a salvat Parisul de barbari?"

Monsieur Laforest transporta acum documentele ce vor salva Parisul, Londra, Amsterdamul și Vaticanul.

Într-o zi, istoria va relata că, prin acțiunea de la Berna, niște români realizaseră o mare ispravă. Și că între acești români se număra și *monsieur* Laforest, viticultor francez de la Marea Neagră.

Monsieur Laforest era nespus de curios să afle ce conțineau documentele. Simțea o curiozitate aparte legată de ceea ce scria în ele. Cu siguranță, erau lucruri ce întreceau orice imaginație. Senzaționale. După ce vor fi descifrate, documentele îi vor uimi și pe investigatori. Nume de miniștri, de prinți, de savanți cu pieptul plin de decorații, care vânduseră cu toții Occidentul rușilor. Occidentul, adică propriile lor țări de origine. Propriile lor case. Propria lor viață. Grupul românilor de la Berna, ce îl includea și pe *monsieur* Laforest, îi descoperise pe cei ce vindeau Occidentul. *Monsieur* Laforest acționase ca în povești, unde răul este mereu descoperit și pedepsit. Ca în basmele în care binele triumfă întotdeauna. Mulțumită lui Laforest și prietenilor săi, ordinea va fi restabilită. *Monsieur* Laforest era fericit. Putea să spună *Macanuda*, „totul merge bine".

Zăpada, noaptea, viteza și visul îl făceau să se simtă fericit. Vremea era frumoasă, dar nici un poem nu durează veșnic. Ar fi fost mult prea frumos să se întâmple una ca aceasta.

Monsieur Laforest a ajuns la Immenstadt, iar Ketty s-a trezit brusc. În fața hotelului se aflau două mașini americane. Apariția lor în cadrul mirific al munților Alpi întina întreaga armonie. Lui *monsieur* Laforest îi plăceau lucrurile moderne. Dar caroseria mașinilor americane dovedea o absență crasă a esteticii. Era urâtă. Era construită pentru a arăta frumos în spațiile dezolante ale

Americii, lângă o cazarmă. Aceste mașini poate sunt frumoase pe autostrăzile lor, în fața caselor fără porți și fără perdele. În Europa, unde fiecare curbă a drumului își are poezia sa, unde fiecare casă este construită cu minuțiozitate, ca toate obiectele artizanale, în Europa, unde firescul este frumos și familiar, mașinile americane sunt urâte. Vederea celor două mașini parcate înaintea hotelului, care avea scris atât de frumos „Edelweis", părea o profanare. *Monsieur* Laforest a verificat din nou dacă ușile și portbagajul erau închise corespunzător. A lăsat farurile aprinse și a intrat în hotel. În sala de mese l-a văzut pe Excelența Sa Nicolae Mitulescu împreună cu patru străini. Erau patru americani. Se vedea de departe că sunt americani. Patru tineri cu chipuri inexpresive, asemenea unor numere înseriate. Cu chipuri copilărești. Americanii își văd corpul crescând, dar își păstrează capul de copil până la o vârstă matură. Fără nici o expresie. Aceste chipuri sunt numite *baby face*. Cu toții au *baby face* standard. Doar americanii care se îmbolnăvesc de cancer, sau au ciroză hepatică, sau tuberculoză au o expresie aparte, omenească. Restul sunt inexpresivi. Generalul are aceeași expresie a chipului ca santinela ce stă de veghe la o poartă. Toți sunt la fel.

Monsieur Laforest și-a dat seama că cei patru bărbați – cele patru numere – îl așteptau de mult. *Monsieur* Laforest a strâns mâna lui *mister* Unu, apoi, lui *mister* Doi, a lui *mister* Trei și a lui *mister* Patru. Acesta de pe urmă, deși purta o mustață blondă, precum tutunul de Virginia, era exact ca ceilalți. Toate capetele păreau din material plastic. Cu părul tuns scurt. Perfect. Era evident că se hrăneau în mod regulat cu vitamine, că făceau

sport. Modul în care își umflau pieptul le dădea un aspect de *bull-dogs*. Erau patru *bull-dogs* bine hrăniți, care îl așteptaseră mai mult decât trebuia pe *monsieur* Laforest. Erau patru soldați, patru numere, care participau la apărarea Occidentului. Îmbrăcați în haine civile. Aveau ordin să se prezinte în fața hotelului Edelweis, să ia cele două valize și sacul, să le sigileze înainte de a pleca și de a merge la München. Românii din ambasada de la Berna îi informaseră prin radio că era vorba de o valiză mai mare, de o alta mai mică și de un sac. Americanii trebuiau să aibă grijă de ele și să le ridice.

Monsieur Laforest nu va ști niciodată ce conțin documentele. Nici Ghica, nici Piciola, nici *Frau* Ketty. Nici unul dintre cei care le luaseră nu va ști ce conțin acele hârtii pentru care își riscaseră viața. Cei patru *bull-dogs, mister* Unu, Doi, Trei și Patru le vor lua. Asta era tot.

Frau Ketty și-a scos haina de blană. Era înghețată. Se gândea că soțului ei îi este bine, căci încă de la luarea ambasadei le raportase americanilor tot ceea ce se petrecuse. Și americanii erau aici pentru că le spusese el. Știau apoi că totul fusese *Macanuda*. Pentru americani și pentru istorie, totul fusese *Macanuda*. Era perfect. Pentru istorie.

– Ați întârziat cu o jumătate de oră, a spus *mister* Unu.

Reproșul lui *mister* Unu era serios. Americanii calculaseră timpul necesar acoperirii distanței de la frontieră la Immenstadt. Și socoteala lor nu se potrivea cu timpul făcut de *monsieur* Laforest. Era o diferență de aproape treizeci de minute. Calculele trebuiau să fie exacte. Trebuia respectat timpul. *Monsieur* Laforest a remarcat apoi reproșul mult mai mare din ochii lui *mister* Doi și

din cei ai lui *mister* Trei și *mister* Patru. Cu toții erau proaspăt rași. Purtau cămăși sport și costume croite la comandă. Se uitau dezaprobator la *monsieur* Laforest și la *Frau* Ketty. Erau patru numere ce protestau pentru că operațiunile de înmulțire și adunare dădeau rezultate diferite.

Acest reproș nedrept îl necăjea cumplit pe *monsieur* Laforest. Cele patru numere, alimentate cu vitamine și 3500 de calorii pe zi, au trecut la operațiunea de recepție a documentelor. *Monsieur* Laforest nu putea să depășească însă umilința și reprosul asupra punctualității sale. A reproșa lipsa de punctualitate cuiva care a trecut printre gloanțe era jignitor. *Frau* Ketty și *monsieur* Laforest se întorseseră de la Berna gata să-și dea viața în orice moment, la ambasadă, la frontieră, prin zăpada de pe drum. Erau dispuși încă de dimineață să-și dea propria viață, ca pe o haină, să o abandoneze polițiștilor, vameșilor și soldaților în același timp cu trupurile lor. Pe parcursul întregii zile, *Frau* Ketty și *monsieur* Laforest se pregătiseră să moară. Întreaga zi fuseseră dispuși să-și părăsească trupurile ca niște haine pătate și ciuruite de gloanțe în zăpada de la Berna, în zăpada din fața ambasadei, în zăpada de pe marginea drumului. Iar acum când se întorseseră, teferi, acum când ajunseseră la destinație, li se spunea că întârziaseră cu treizeci de minute, atât cât calculase Statul Major al poliției occidentale. Era o ofensă copleșitoare.

Monsieur Laforest își riscase viața într-o mare acțiune istorică, eternă. Știa că își riscase viața pentru zeci de milioane de oameni. Iisus a spus că nu e dragoste mai mare ca a-ți da viața pentru oameni. Și întreaga zi, *mon-*

sieur Laforest și *Frau* Ketty au fost dispuși să-și sacrifice viețile pentru fiii Domnului. Era un calcul extraordinar, însă oamenii de dinaintea lui trăiau calculând la minut. Contra cronometru. *Mister* Unu și *mister* Doi și *mister* Trei și *mister* Patru trăiau viața după ceas. Ei își măsurau existența în calorii. Își calculau vitalitatea cu dispozitive de măsurarea forței musculare și a tensiunii arteriale. Știau că esențialul e să fii punctual. Și *monsieur* Laforest știa asta. Dar, în acel moment, *monsieur* Laforest a fost la fel de jignit ca Alain Gerbault când a ajuns la New York.

Alain Gerbault era un tânăr francez ce traversase Atlanticul de unul singur. La bordul unui iaht. Cu mica sa velieră a străbătut oceanul spre New York. A navigat vreme de trei luni fără să vadă pe cineva. Între cer și mare. Singur. Luptându-se cu setea, cu foamea, cu febra și, mai presus de toate, cu moartea. În timpul furtunilor, nu dormea nici ziua, nici noaptea, înfruntând furia apelor. Timp de trei luni, printre valuri, acest Alain Gerbault a dormit cu moartea alături. În cele din urmă, a învins oceanul. A învins setea și foamea. A învins moartea. Primul om care a venit în întâmpinarea lui a fost un polițist. Cel dintâi lucru pe care i l-a cerut americanul a fost pașaportul. Dacă avea viză. A cere pașaportul unui om care a traversat singur Atlanticul într-o mică ambarcațiune, unui om care a dormit vreme de trei luni cu moartea alături, la fel ca celor ce ar fi ajuns cu trenul, cu un transatlantic ori cu o linie oceanică, nu putea fi decât impertinență. Primul american pe care l-a văzut l-a întrebat dacă are viză conform legii. Celui ce luptase împotriva valurilor de zece metri înălțime și pe care

le învinsese. Celui care biruise soarele de la Tropice. Și celui care învinsese stihiile.

Monsieur Laforest a vrut să le întoarcă spatele și să plece. La fel cum Alain Gerbault ar fi vrut să plece în momentul în care își atinsese obiectivul. Lui *monsieur* Laforest i-a părut rău că nu a murit în mâinile vameșilor. Doar Ketty să se fi întors cu documentele, pentru a nu mai îndura reproșurile celor patru numere vitaminizate.

– Unde este soțul tău, cel cu ochii asemenea pistoalelor?, a întrebat Excelența Sa Nicolae Mitulescu.

Diplomatul era vesel. A părăsit sala de mese și s-a dus pentru a se îmbrăca de cină.

– *Madame* Piciola – a zis *mister* Patru, cel cu mustață blondă, pe când ambasadorul plecase –, vă rog să scrieți un raport asupra modului în care s-a desfășurat acest incident supărător. Ați fost de față, ați fost prezentă.

– Ce incident supărător?, a întrebat *monsieur* Laforest.

– Incidentul supărător, dezagreabil, de la ambasadă. Comandantul dorește o relatare exactă a faptelor. Prietenii lui s-au supărat când i-am întrebat prin radio. Nu vor să răspundă.

– Nu știm despre ce este vorba, a spus *monsieur* Laforest.

În acel moment, vorbea *mister* Doi. Puțin conta însă care dintre cei patru vorbea. Toți erau la fel. *Mister* Patru echivala cu Doi, cu Trei, cu Unu. Erau egali.

– Prietenii dumneavoastră, înainte de a intra, au ucis un om din ambasadă.

– Într-adevăr, a răspuns *monsieur* Laforest, a fost ucis un om.

– Șeful ambasadei. Chiar dacă acesta era înscris ca simplu șofer. L-au ucis pentru a-i lua cheile. Amicii

dumneavoastră s-au supărat când le-am cerut detalii despre acest fapt. Căci era vorba de ceva foarte grav.

– Moartea unui om e întotdeauna un fapt nespus de grav, a spus *monsieur* Laforest. Dar nu s-a putut proceda altfel. A fost cu neputință. Este grav. E limpede. Viața unui om, moartea unui om sunt grave. Ceva de nereparat, dar era necesară, căci nu se putea face altceva.

– În acest caz nu e vorba de viața unui om, a spus *mister* Patru.

Mustața lui avea aceeași culoare cu sprâncenele omului cu ochii ce privea spre fereastra din ușa neagră a ambasadei de la Berna.

– Ei bine, despre ce vorbiți dacă nu discutați de viața unui om?, a întrebat Laforest.

– Cazul este nespus de grav, a zis *mister* Trei. Trebuie să pregătim o apărare foarte documentată. Și acest lucru e dificil. E nevoie de detalii. Omul care a fost omorât era Moise Salomon. Era evreu. Aceasta va scandaliza toată presa mondială și opinia publică mondială va fi indignată. Înțelegeți?

– Un om a fost omorât. Era cel care avea cheile ambasadei. Nu se putea proceda altcumva. A omorî un om e întotdeauna grav. Cu toții regretăm. Era un om, a spus *mister* Patru.

– A omorî un om înseamnă a omorî un om. Ceea ce este grav e că cel ucis era un evreu. Aceasta va provoca un scandal.

Monsieur Laforest era francez și, prin urmare, un om rațional. Francezul este cel mai rațional om din lume. Un om care reflectează, cu simțul măsurii. De aceea *monsieur* Laforest a strâns din dinți și nu a răspuns.

– Prietenii dumneavoastră trebuiau să evite această ucidere, a subliniat *mister* Doi.

Monsieur Laforest a privit chipul lui *mister* Patru, mustața lui blondă. O mustață la fel de blondă ca sprâncenele blonde ale lui Moise Salomon.

– Ați colaborat cu Piciola și cu noi toți la acest asasinat. Ne-am asumat responsabilitatea cu toții pentru uciderea lui Moise Salomon. Și voi sunteți evrei, nu?

– Clar că da, a spus *mister* Patru. Eu și camarazii mei suntem evrei. Dar nu asta contează. Lucrul cel mai grav este că a fost omorât un evreu. Aceasta va provoca un scandal. Opinia publică este foarte sensibilă la moartea unui evreu. Dacă ar fi fost vorba de moartea unui român, a unui elvețian ori a unui rus, s-ar fi putut închide ochii. S-ar fi putut afla o scuză. Însă acum se poate cere o pedeapsă exemplară împotriva acelora care l-au asasinat pe Salomon, adică împotriva prietenilor dumneavoastră. Acest lucru este grav. Nu știm cum îi vom scăpa pe prietenii dumneavoastră din această situație neplăcută. Presa va cere ca ei să fie predați rușilor, să fie aplicată pedeapsa maximă. Moartea.

Monsieur Laforest și-a amintit cât de fericit se simțea în timpul călătoriei. Așezat la volan. Cu doar o jumătate de oră mai înainte.

– Opinia publică mondială este extrem de sensibilă atunci când este vorba de moartea unui evreu. Dacă vor trăi, destinul amicilor dumneavoastră va fi grav amenințat. Moartea lui Moise Salomon dă întregii acțiuni un aspect antievreiesc. Se va vorbi de pogrom. Se va vorbi de antisemitism. Și când se vorbește de antisemitism, nu se poate răspunde nicicum.

– Ce v-au spus băieții de la ambasadă prin radio?, a întrebat *monsieur* Laforest.

– Transmitem textul documentelor. Vă rugăm să ne dați detalii despre cazul Moise Salomon. Trebuie să probăm dacă Piciola sau oricine altcineva care l-a ucis a făcut-o în legitimă apărare.

– Poliția elvețiană a lansat deja ofensiva pentru recucerirea ambasadei?, a întrebat *monsieur* Laforest.

– În urmă cu o jumătate de oră, ambasada a fost înconjurată de poliție și de armata elvețiană. Dar nu deschiseseră încă focul. Îi somau numai să se predea, a răspuns *mister* Trei.

– Și băieții ce zic?

– Au refuzat să ofere detalii despre moartea lui Moise Salomon. Chiar au fost nepoliticoși cu noi. Transmit documentele găsite. E dificil, căci sunt cifrate.

– Le este frică?, a întrebat Ketty.

– Sunt gata să moară, a spus *mister* Doi. Au un moral foarte bun. Mărturisesc că așteaptă moartea cu curaj. Cu adevărat, moralul este ridicat. Se simt foarte bine.

– Era înarmat Moise Salomon?, a întrebat *mister* Trei.

– Credeți că poliția a deschis focul asupra ambasadei?, a întrebat *mister* Laforest.

Cei patru își privesc ceasurile.

– Cu siguranță, amicii dumneavoastră ne-au anunțat că se așteptau la asta de la o clipă la alta. Se întâmpla acum o jumătate de oră. Trebuie să fi început deja să tragă. Fără doar și poate.

Cei patru voiau să spună că se grăbesc. *Monsieur* Laforest vedea asta limpede. Doreau să ceară mai multe detalii despre moartea lui Moise Salomon. *Monsieur*

Laforest le-a întins cheia mașinii aflate în fața hotelului, înăuntrul căreia se aflau documentele răpite.

– Misiunea mea s-a încheiat, a spus.

A căutat-o din priviri pe *Frau* Ketty. Dar ea nu mai era în sala de mese.

***

Ketty se închisese în bucătărie. Nu mai voia să deschidă americanilor, nici lui *monsieur* Laforest.

Frau Ketty aprinsese lumina. Stătea cu coatele sprijinite de mașina de gătit. Își ținea tâmplele cu pumnii strânși.

„Sunt o criminală, își spunea. Nu trebuia să-l las să intre în această afacere. Ar fi trebuit să obiectez. Dar nu m-am opus."

Ketty își bătea tâmplele cu pumnii. Mașina de gătit pe care pregătea mâncarea soțului său, *mit Liebe*, cu dragoste, era udă de lacrimile remușcărilor.

Vreme de luni de zile *Frau* Ketty vorbise despre acțiunea de la Berna, despre importanța ei istorică și valoarea ei umanitară. Despre toate. O mulțime de lucruri. Și abia acum înțelegea cât de mult greșise și se înșelase. Berna era un mormânt. Berna însemna moarte. Nu-și dăduse seama, dar acum vedea toate acestea. Era mult prea târziu. Și-a amintit cuvintele lui *mister* Unu: „În acest moment poliția trebuie să fi deschis deja focul împotriva lui Piciola." Împotriva soțului ei. Soțul ei poate că era deja rănit. Poate că murise.

Frau Ketty s-a uitat la lacrimile ce curgeau pe robinetul mașinii de gătit. A întins mâna și l-a deschis.

„Dacă i se întâmplă ceva soțului meu, dacă soțul meu moare, mă voi sinucide imediat. Cu gaz."

Gazul butan șuiera împrăștiindu-se în bucătărie. *Frau* Ketty a închis robinetul. A băgat de seamă mirosul puternic de gaz.

„Dacă moare, a repetat ea, voi muri și eu de la gaz."

Frau Ketty și-a dat seama că greșise. O greșeală nepermisă. Abia acum vedea acțiunea de la Berna. Una istorică, și-a spus. Cu documentele găsite la Berna va fi salvat Occidentul, va fi salvată cultura. Va fi salvată civilizația. Vor fi salvate țările oprimate de ruși. Va fi salvat totul. Vor fi salvate milioane de oameni. Dar Ketty era femeie. Și pentru o femeie soțul ei conta mai mult decât Europa. Era mai de preț decât cultura, decât Occidentul, decât întreaga istorie. Pentru Ketty, soțul ei era universul. Era soarele. Era totul, viața. Dacă soțul ei murea, murea universul întreg. Mureau soarele și istoria. Totul.

„Dacă moare, mă voi sinucide."

Frau Ketty a deschis la maximum ochiul de la aragaz. Apoi a luat mănușile de piele, căptușite, ale soțului ei, ce se aflau pe masa din bucătărie. Le-a strâns la piept și a alergat îndată în camera lui. A închis ușa cu cheia. S-a întins în pat. „Nu va muri", și-a spus ea. „Nu va muri." A strâns din dinți cu putere, cu furie. Cu certitudinea plină de speranță că soțul ei nu va muri și că soldații și polițiștii elvețieni nu-l vor ucide.

CARTEA A OPTA

Ziua de 12 februarie 1955 n-ar fi fost una dintre cele mai bogate în evenimente palpitante din întreaga viață a lui *monsieur* Laforest dacă ar fi continuat să trăiască în podgoria sa de pe țărmul Mării Negre. Călătoria de la Immenstadt la Berna, asaltul ambasadei, rechiziția documentelor, întoarcerea, livrarea documentelor – toate acestea se petrecuseră pe parcursul unei singure zile.

Monsieur Laforest postise în acea zi la fel ca ceilalți camarazi ai săi. Seara, *Frau* Ketty nu a mâncat nimic. Cât despre el, s-a mulțumit cu un sandviș și un măr. *Monsieur* Laforest era frânt de oboseală. Cu toate acestea, a urmărit radioul până la miezul nopții. Știa că între timp „băieții", camarazii săi, se aflau la ambasadă și transmiteau prin TSH textul documentelor găsite. Receptorul trebuia să fi fost undeva în zona de ocupație americană din Germania. *Monsieur* Laforest nu știa unde se afla sediul central. Ar fi putut să se afle chiar în Franța. Poate la granița elvețiană. Erau o mulțime de lucruri pe care *monsieur* Laforest nu le cunoștea. Nu pusese vreodată întrebări. Totul era secret. Acum, aștepta știrile la radio. Voia să știe ce alte stații de radio vorbeau despre asalt.

„Nu aș fi îndrăznit vreodată să visez că voi lua parte la o astfel de acțiune. Mai senzațională chiar decât jefuirea unei bănci", și-a spus el.

La miezul nopții, stațiile germane, franceze și elveține au transmis știrea la începutul radiojurnalului. Era știrea zilei. O scurtă informație difuzată de toate posturile. „Un grup de exilați români au luat cu asalt ambasada română de la Berna. S-au instalat în ea. Nu vor să se predea. Sunt înarmați până în dinți cu mitraliere și arme automate. Nu se cunoaște numărul lor. Membrii din ambasada comunistă, în număr de opt, au fost siliți să abandoneze clădirea. Au declarat că asaltatorii erau mascați, fiind foarte tineri. Se pare că sunt cu toții români. Asaltatorii români s-au purtat corect cu diplomații comuniști. Poliția a înconjurat edificiul ambasadei și a solicitat guvernului român autorizația de a intra în interiorul ambasadei pentru a-i captura pe bandiți."

Aceasta era știrea. Radioul a calificat atacul ca pe „un gest de protest al unui grup de exilați împotriva Rusiei sovietice, care a ocupat România".

„În momentul transmiterii acestei știri", spunea crainicul de la radio, „clădirea ambasadei este înconjurată de poliție și de armata elvețiană. Așezați la ferestrele mansardei, atacatorii apără toate intrările în ambasadă. Par calmi și hotărâți să reziste." *Monsieur* Laforest și-a îmbrăcat pijamaua. Se gândea la tinerii care aveau să-și petreacă toată noaptea cu degetul pe trăgaciul mitralierelor. A rămas cu aparatul de radio pornit. După o jumătate de oră, s-a transmis o altă știre:

„Poliția din Berna a întrerupt apa, gazul și electricitatea la ambasada României. Asaltatorii au răspuns la a doua intimidare spunând că nu se vor preda vii."

Aceeași voce a continuat:

„Veți asculta muzică de dans non-stop."

„Nu au vorbit despre mașinile noastre – și-a spus *monsieur* Laforest. Deci poliția nu știe de existența celor două mașini." Părea că nu are habar de prezența lui Ketty și a lui *monsieur* Laforest la asaltul asupra ambasadei. Nu se spunea nimic despre documentele dispărute.

Probabil că, în timpul transferului documentelor, membrii ambasadei erau închiși într-o cameră de unde nu puteau să vadă cum erau cărate la mașină cele două valize și sacul. Iar pe stradă nu era nimeni.

În timp ce se vâra în pat, *monsieur* Laforest încerca un sentiment de milă adâncă față de sărmanii tineri de la Berna. În acea noapte nu vor dormi. Poate că nici unul dintre ei nu se va mai așeza vreodată într-un pat. E posibil să fie uciși în timpul nopții. Au ales această soartă din proprie voință. *Monsieur* Laforest se gândește, de asemenea, că *Frau* Ketty va fi plângând acum. Situația era dramatică. Cu siguranță, *Frau* Ketty nu va închide un ochi toată noaptea. Asta credea *monsieur* Laforest.

Dar *monsieur* Laforest se înșela. *Frau* Ketty dormea. Dormea chiar adânc. *Frau* Ketty suferise. Acum dormea cu pumnii strânși.

A doua zi dimineața, la ora șase, a sunat telefonul. Pentru prima oară Ketty dormea la acea oră. Dormea atât de profund, că nu l-a auzit.

A răspuns *monsieur* Laforest. A început prin a închide ușa pentru a nu o deștepta pe *Frau* Ketty în timpul convorbirii. Era convins că plinuța Ketty, după ce plânsese întreaga noapte, a adormit către zori. Apelul telefonic era pentru el. Îl sunase un angajat al fabricii.

– Bună dimineața, *Herr* Laforest, a spus angajatul Iertați-mă că vă sun atât de devreme. Ați dormit bine?

– Da, mulțumesc!

– *Ausgezeichnet*, a spus angajatul. Perfect. *Das ist die Hauptsache*. E lucru de căpătâi. Cel mai important e să dormi bine. Vom trimite o mașină după dumneavoastră, a continuat. Sunteți așteptat la Direcție. E vorba de un nou model. Mașini perfecte. Adevărate perle, *Meisterstück*[1]. Veți fi fericit să puteți goni cu astfel de mașini, *Herr* Laforest. Sunteți foarte norocos. La nouă. *Au revoir!*

Monsieur Laforest s-a trezit într-o situație dificilă. Era decis să sune la fabrică. Să spună că nu poate merge.

La ora șapte a aflat-o pe *Frau* Ketty în sala de *Frühstück*. Masa era acoperită cu o față de masă albă, ca în alte dăți. În sala micului dejun mirosea a pâine proaspătă, a cafea și lapte. Frișca și dulceața erau la locul lor. La fel și untul. Ceștile și farfuriile, neschimbate, ca de obicei.

Frau Ketty era senină. Ochii ei mari și albaștri erau limpezi. *Frau* Ketty și-a turnat cafea. A adăugat frișcă bătută. A luat unt. A pus marmeladă.

Monsieur Laforest, care se aștepta să o vadă plângând disperată, nu putea să-și creadă ochilor. Nu numai că *Frau* Ketty bea cafeaua cu lapte, ca de obicei, ci părea să aibă o bună poftă de mâncare. Era mai energică decât înainte. *Monsieur* Laforest nu putea să înțeleagă. Se aștepta la orice altceva. *Monsieur* Laforest ar fi fost surprins mai puțin dacă *Frau* Ketty ar fi încercat să se sinucidă noaptea decât să o vadă pe *Frau* Ketty plină de vervă. Senină și cu poftă de mâncare. Totodată, *monsieur* Laforest se afla înaintea unei Ketty ce părea dispusă să

[1] Capodoperă *(germ.)*.

plece din nou la Berna pentru a pune mâna nu doar pe ambasada României, ci pe toate ambasadele din Berna, una după alta. Ketty care avea poftă de mâncare ședea în fața lui *monsieur* Laforest și pregătise *Frühstück*-ul la fel ca zilele trecute. Nu avea nimic în comun cu Ketty din ajun, care era pe marginea prăpastiei, gata să se sinucidă. *Monsieur* Laforest voia să cunoască misterul acestei transformări. Dar nu era nici un mister. Nu există mistere în viață. Toate lucrurile sunt simple. Ketty se transformase pentru că dormise.

Monsieur Laforest și-a amintit cuvintele angajatului care îi dăduse telefon de la fabrică: „Ați dormit bine?" În viață, acesta este lucru de căpătâi. *Das ist die Hauptsache.* Să dormi bine.

Toți germanii se salută dimineața întrebându-se dacă au dormit bine. Apoi răspund: „Acesta este lucru de căpetenie." *Frau* Ketty făcuse un lucru de căpetenie. Acum era o altă *Frau* Ketty. În stare să plece la cucerirea universului fără teamă. Cu alese virtuți. Plină de energie. Dormise bine. *Das ist die Hauptsache...*

– Am primit un telefon de la fabrică, a spus *monsieur* Laforest, privind-o atent pe *Frau* Ketty.

Chiar și părul ei blond era diferit de cel din ajun. Acum, părul lui Ketty strălucea. Precum aurul, ca părul lui Lorelei.

– Ah! Și ce vor de la fabrică?, a întrebat Ketty. De ce au sunat?

– M-au rugat să merg acolo. Dar cred că ar fi mai bine să rămân cu dumneata. Măcar pentru câteva zile.

– Ce să faceți lângă mine?, a întrebat *Frau* Ketty. Mulțumesc pentru intenție, dar nu am nevoie de ajutor!

Dacă aș fi fost bolnavă, lucrurile ar fi stat cu totul altfel. Trebuie să vă prezentați la fabrică. E obligația dumneavoastră. Ați fost cu noi. Acum totul s-a terminat. Trebuie să mergeți la fabrică. Mai vreți cafea?

– Mulțumesc!, a încuviințat *monsieur* Laforest.

– Nu veți mai conduce niciodată într-un decor ca la Berna. Și nimeni nu vă va mai face un dar ca acela. Mai bine că nu știu că ați participat. Veți merge la fabrică și vă veți vedea de muncă, *Herr Franzose*. E obligația dumneavoastră să câștigați bani pentru dumneavoastră și soția dumneavoastră.

– Nu vă pot lăsa singură.

– La ce v-ar folosi să stați cu mine? Nu pot să merg să-l ajut pe soțul meu. Sunt înconjurați de poliție. Dacă se întâmplă o minune, vor trece prin gloanțe și vor fi salvați. Însă doar păsările ar putea trece printre cordoanele soldaților elvețieni. Și el nu e pasăre. Îl vor ucide. În zilele noastre, nu se mai petrec miracole. Știa că va muri. Și eu știam. Și amândoi am acceptat. În acest fel ne-am supus voii lui Dumnezeu. Dumnezeu a spus: „Creșteți, înmulțiți-vă și umpleți pământul." Dar Dumnezeu nu le-a spus oamenilor să crească doar pe orizontală – să mănânce, să doarmă, să muncească și să facă copii. Dumnezeu a înțeles că oamenii trebuiau să crească și pe verticală. Că trebuiau să se înalțe cât mai mult cu putință. Doar animalele și plantele cresc și se multiplică pe orizontală. Omul are demnitate. Și prima condiție pentru a menține demnitatea umană e de a trăi întru vrednicie și a nu te teme de moarte. Oamenii nu sunt șobolani ca să se teamă de moarte. Eu și soțul meu știam ce ne așteptă și am găsit demn că trebuie să

acționăm, făcând aceasta. Eu sunt o femeie, nu sunt o plantă. Cum îl puteți ajuta nemergând la fabrică? Cum puteți să-l ajutați pe Piciola? Cu ce mai putem ajuta? Venirea la Berna cu noi a ajutat zeci de milioane de oameni, întreg Occidentul. Și a fost îndeajuns. Un om nu-i poate ajuta mereu pe alții. Din păcate! E o mare șansă de a face ceva pentru alții. Dumneavoastră ați făcut. Dumneavoastră ați avut noroc. I-ați ajutat pe toți oamenii de pe pământ. Căci sacrificiul pentru Occident înseamnă un sacrificiu pentru demnitatea tuturor oamenilor. Asta ați făcut ieri. Acum nu mai puteți face nimic. Nu mai pot fi ajutați nici soțul meu, nici Ghica, nici cei doi, Cosma și Umberto. Acum trebuie să vă ajutați pe dumneavoastră și pe soția dumneavoastră. Trebuie să mergeți la fabrică. Ca și când nu s-ar fi întâmplat nimic. Și să vă câștigați cele necesare traiului.

Ketty s-a ridicat. Cu gesturi lente, a pus ceașca de cafea pe platou. *Monsieur* Laforest a observat că Ketty, în acea dimineață își îngrijise unghiile. Erau date cu lac. Nu-și pilise unghiile și nu-și dăduse cu lac niciodată. Dar în acea dimineață își tăiase unghiile. Cu degetele ei albe. *Frau* Ketty a luat un pachet de pe bufet și l-a așezat pe masă, în fața lui *monsieur* Laforest.

– Mi-ați mărturisit odată că vă plac foarte mult *Kaffeewärmer*-urile, a zis Ketty. Mi-ați spus că în Franța nu există. Și că ați dori un *Kaffeewärmer* pentru soția dumneavoastră. Am luat două. Le veți avea din partea mea când veți merge la Paris.

Monsieur Laforest a privit cele două acoperăminte de cafetiere. Lucrate de *Frau* Ketty. Pe ambele brodase cu pricepere numele doamnei Laforest: Chouchou.

– E scris bine, Chouchou?

În timp ce împacheta cele două huse, *Frau* Ketty a remarcat:

– Chouchou e un nume foarte frumos. Soția dumneavoastră are parte de un nume atât de frumos... Mi-aș dori foarte mult să mă cheme Chouchou.

Frau Ketty râde în hohote.

– Dar n-ar fi bine pentru mine să mă cheme Chouchou. Pentru a mă numi Chouchou ar trebui să fiu franțuzoaică. Ar trebui să fiu agilă, suavă, unduitoare. Am un nume care mi se potrivește: Ketty. E un nume la fel ca mine. Când spui Ketty, parcă două săbii se ciocnesc și ai crede că auzi zgomotul de oțel. Ketty-Țanc. Ketty-Țanc. Chouchou e altceva. Când spui Chouchou, îți imaginezi mătăsuri, onduleuri, pisici, catifele. Veți duce frumoasei dumneavoastră soții aceste două amintiri din partea mea.

Nu era doar într-o bună dispoziție în acea dimineață, *Frau* Ketty era, de asemenea, inspirată.

– Vă va trimite o mașină de la fabrică pentru a merge la München?

– Mașina va veni la ora nouă. Dar să știți că voi merge fără tragere de inimă. Mi-aș fi dorit să rămân alături de dumneavoastră vreme de două-trei zile.

– *Keine Rede doran.* Nici un cuvânt în legătură cu această problemă. Ne-am înțeles? În viață, principalul lucru e să știi să trăiești. Desigur, să știi să trăiești este chiar mai important decât a ști să mori. Eu și soțul meu vom ști să murim. Fiind conștienți că nu am trăit degeaba și că am făcut ceva demn. Fie și măcar o singură dată. Vom ști că ni se va îngădui să părăsim pământul zâm-

bind. Este victoria cea mai importantă pe care omul o poate avea în viață. Să poată muri liniștit.

***

După micul dejun, *Frau* Ketty a intrat în bucătărie. A lucrat acolo de parcă urma să aibă invitați la masă. *Monsieur* Laforest și-a ambalat cărțile. A făcut un pachet cu cămășile sale. Se pregătea să plece spre fabrică. La ora nouă, a sosit mașina ce trebuia să îl ducă. Era condusă de un șofer înalt și blond. Pe moment, puteai crede că era originar din nordul Germaniei. Avea cărare pe mijloc și pielea albă ca zăpada. Șoferul avea cu el toate ziarele de dimineață. Se numea Steinhauser. Ca toți străinii, *monsieur* Laforest se amuza de traducerea numelor de familie. Șoferul ce-l căuta la Immenstadt se numea în traducere – „Casă de piatră". De îndată ce a intrat în sala de mese, a început să vorbească despre asaltul asupra ambasadei. Era perfect logic să vorbești de cele petrecute la Berna. Toată lumea vorbea despre asta. *Frau* Ketty i-a servit lui *Herr* „Casă de piatră" o cafea și i-a spus lui *monsieur* Laforest:

– Dragă *Franzose*, am făcut o plăcintă ca semn al camaraderiei. E o plăcintă cu nuci. Într-o zi, ați spus că vă plac nucile.

Acum, *monsieur* Laforest a înțeles ce făcuse *Frau* Ketty în bucătărie după micul dejun. Avea gesturi ce îi ajungeau la inimă. Mai întâi, cele două huse de cafetieră pentru Chouchou, cu dedicație. Iar acum, plăcinta cu cremă de nuci pentru el. *Monsieur* Laforest adulmeca aroma plăcintei, scoasă de curând din cuptor. Ketty era

o femeie sentimentală. Era limpede. Și totuși *monsieur* Laforest nu putea ghici ce va face în minutul următor. Ketty concepea și înțelegea viața altfel decât *monsieur* Laforest.

– Lovitura a fost dată cu o mână de maestru, a povestit *Herr* „Casă de piatră". Sunt băieți bine pregătiți. Păcat că a fost un act gratuit! Pentru ruși nu contează că a fost ocupată o ambasadă-satelit. E o treabă în zadar. Frumoasă, eroică. Dar nu aduce nici un folos nimănui. *Schade*! Păcat!

Herr Steinhauser a gustat puțin din cafea.

– În acest moment au funia la gât. Mă pun în locul lor. Ne așteptăm că îi vor omorî dintr-un moment în altul. Mă pun în locul lor...

Herr „Casă de piatră" părea sportiv. Toți cei din nord sunt astfel. *Herr* „Casă de piatră" vorbea de asaltul de la ambasadă ca un spectator al unui mare meci sportiv.

– La început, toată lumea a crezut că era vorba de agenți americani, dar din moment ce au rămas înăuntru se poate spune că sunt idealiști. Nu agenții americani au jefuit ambasada. E vorba de un gest de protest. Așa cum se spune în ziare. Tipii din Europa Centrală sunt capabili de astfel de gesturi. Nu îi înțelegem, dar așa sunt. E modul lor de a fi. Fac totul din motive idealiste. E păcat!

Monsieur Laforest credea că *Herr* Steinhauser, în ciuda imaginației sale, nu putea ghici vreodată că două mașini de la fabrica sa ar fi putut participa la asalt. Și că el și Ketty, care îi oferise cafeaua, luaseră parte activă la aceasta. Că ei erau cei care aduseseră documentele. Era ceva ce nimeni nu putea bănui. Cele două mașini se aflau deja la fabrică. Într-o zi, acestea vor fi expediate la

Hamburg pentru a fi duse în America de Sud. Nimeni nu va ști vreodată prin ce au trecut în drumul spre Berna.

– Îmi permiteți?, a întrebat Ketty luând unul dintre ziarele aduse de *Herr* Steinhauser.

Pe prima pagină era o fotografie cu ambasada română din Berna. Se vedea poarta de fier, înaintea căreia Ketty și *monsieur* Laforest așteptaseră în ajun. Fotografia era clară și ocupa patru coloane. Puteai vedea fereastra cu zăbrele acolo unde fuseseră ochii albaștri. Acum, după gard, în fotografie, nu era nimeni. *Frau* Ketty îi privea pe oamenii mascați, înarmați cu mitraliere, care ocupaseră ferestrele din pod. În fotografie, fețele lor nu se vedeau, dar Ketty nu avea nevoie pentru a le recunoaște. Îl căuta pe Piciola. Însă nici unul dintre acei oameni care apăreau la fereastră nu era soțul său. Unul dintre ei era Umberto, cel de-al doilea, George Ghica. *Frau* Ketty le cunoștea costumele. Le cunoștea felul de a sta și forma capului. Îi cunoștea chiar și mascați. Îl știa și pe al treilea. Era un tânăr din echipa de ajutor. Ketty știa că îl chema Moritz și că era interpret și șofer al americanilor. El era omul de încredere al Norei West.

– Elvețienii i-ar fi putut captura, a continuat *Herr* Steinahuser. Dar elvețienii nu pot intra în ambasadă decât la cererea guvernului român. Ambasada se bucură de privilegiul extrateritorialității. Guvernul român nu a autorizat poliția să intre. Ambasada este tot în mâinile agresorilor. Probabil că românii au lucruri compromițătoare în clădire, documente de care sunt interesați să nu cadă în mâinile elvețienilor.

Herr Steinhauser îl privește pe *monsieur* Laforest.

– De acum înainte vom lucra împreună.

Monsieur Laforest nici măcar nu l-a auzit. A privit încântat fotografia ambasadei de pe prima pagină a ziarului. La fel și *Frau* Ketty. A recunoscut canadiana, capul lui Umberto. L-a recunoscut, de asemenea, pe Ghica. Imediat.

– Artileria este concentrată în jurul ambasadei. Elveții au mobilizat armata de parcă ar încerca să cucerească o redută fortificată. Casele dimprejur au fost evacuate. Radioul a relatat asta de dimineață. Dacă ambasada este bombardată, e limpede că se așteaptă ca multe dintre clădirile dimprejur să fie distruse. Cei din interior au declarat categoric că nu se vor preda vii. Iar acești tipi din Europa Centrală nu glumesc. Știu să moară.

Monsieur Laforest a lăsat ziarul. Imaginea artileriei trăgând în ambasadă și ucigându-i pe Cosma, Umberto, Ghica și Piciola a durut. Românii aveau un mod de a acționa diferit de cel al lui *monsieur* Laforest. Nu îi înțelegea pe acești tineri care mergeau la moarte, care rezistau cu moartea lângă ei, în inima lor. Întreaga noapte, fără să se clatine. Erau de neînțeles. *Monsieur* Laforest și-a reamintit cuvintele poetului Hermann Hesse:

„Cât de frumoasă e Europa! Cel puțin această jumătate a Europei de la Soare-răsare, care înaintează beată de nebunie sfântă pe marginea prăpastiei și cântă...

Cântă chinuită, îmbătată de cer... Burghezii auzind acele cântece râd ofensați. Dar profeții și sfinții care aud aceste cântări au ochii plini de lacrimi".

Acesta este un adevărat haos. Chouchou avea dreptate. Cei din Europa Centrală erau cu toții nebuni. Dar așa cum a spus Nietzsche: „E nevoie de haos pentru a naște lumina unei stele."

Ghica și prietenii săi erau stăpâni pe acest haos. *Monsieur* Laforest era cartezian din naștere. Logic. Nu avea de-a face cu haosul. Ghica și Piciola aveau parte de acest haos, dar nu contraziceau logica înaintând pe marginea prăpastiei. Erau plini de disperare și dădeau dovadă de eroism dincolo de logică. Dar nu o contraziceau totuși pe cea de pe urmă. Astfel stăteau lucrurile.

– *Monsieur* Laforest, vă spuneam că de acum înainte vom lucra împreună, a repetat Steinhauser. *Monsieur* Ghica a fost de acord. A plecat ieri.

Herr „Casă de piatră" era fericit să-l anunțe că Ghica a plecat în vacanță.

– Nu știați?, a întrebat *Herr* Steinhauser. Nu știați că va pleca într-o călătorie? Mi se pare ciudat. A spus tuturor.

***

Monsieur Laforest a privit fotografia lui Ghica din ziar. Ghica avea o mitralieră și stătea la fereastra mansardei ambasadei. Era acolo. În chiar acel moment. În Berna, înconjurat de armată și tunuri.

– *Herr* Ghica a plecat ieri la Paris, a continuat șoferul. A plecat să se căsătorească cu o franțuzoaică. Pentru a putea obține un permis cu titlu excepțional. E bine că Ghica se căsătorește cu o franțuzoaiacă. Eu sunt neamț și mă voi căsători cu o nemțoaică. Dar viața e mai plăcută lângă o soție franțuzoaică. Franțuzoaicele știu să trăiască cel mai bine. Știu să savureze viața. Ghica se va bucura mai mult de viață prin căsătoria cu o pariziancă. A spus că nunta va avea loc la Paris. Logodnica lui e o pariziancă pur sânge.

– Era fericit când v-a anunțat căsătoria?, a întrebat *monsieur* Laforest.

– Cred că da!, a spus *Herr* „Casă de piatră". Logic că era fericit!

– Foarte fericit?, a întrebat *monsieur* Laforest.

Știa că Ghica urma să moară. Era la Berna. Nu putea să și-l închipuie atât de fericit.

– Vi se pare ciudat că era fericit?

– Un om care merge la Paris să se căsătorească e firesc să fie fericit.

Monsieur Laforest a întors pagina ziarului pe care se afla fotografia lui Ghica.

– Mă întreb cine s-a descurcat cel mai bine, a comentat *Herr* Steinhauser. Ghica, care a fost la Paris să se căsătorească, ori compatrioții săi, care au mers la ambasada de la Berna să moară? Atât Ghica, cât și cei de la Berna sunt exilați. Dar au pornit pe căi opuse. Ghica s-a descurcat bine.

Herr Steinhauser a observat că subiectul nu-i plăcea atât de mult lui *monsieur* Laforest. Așadar a schimbat subiectul.

– În timpul absenței lui Ghica vom lucra împreună. Avem un nou tip de mașini. Sunt tot pentru poliție, dar total diferite de cele pentru America de Sud. O să vă placă. Sunt cu două motoare: unul normal și celălalt Diesel. Oricare dintre ele poate fi oprit și se poate merge cu celălalt. Un motor de șaizeci de cai putere și un Diesel. Este prima mașină cu două motoare distincte. Complet blindată. Viteza e de 20 de kilometri pe oră la pornire, ajungând până la 180 de kilometri. Rezervorul are 200 de litri de benzină. E o minunăție!

***

În cursul după-amiezii, România i-a autorizat pe elvețieni să-i captureze pe bandiți și să elibereze ambasada. Celor care ocupau clădirea li s-a cerut încă o dată să se predea. Au răspuns râzând că se vor preda doar morți. Nu aveau mâncare, nu aveau apă, dar aveau un moral extraordinar. Poliția le-a explicat că nu vor câștiga nimic rezistând până la capăt. Li s-a cerut să se predea pentru a se evita distrugerea ambasadei. Au refuzat. Și elvețienii s-au resemnat. Au spus, la fel ca Chouchou, că lumea din Europa Centrală are ceva în comun cu nebunia.

În timpul nopții, adică douăzeci și patru de ore mai târziu, armata elvețiană a reușit să intre în ambasadă. Înăuntru a găsit trei morți și doi răniți grav. Asta era tot. Elvețienii sperau să găsească cel puțin zece oameni. Erau doar trei cadavre și doi răniți grav, care nu puteau vorbi.

Monsieur Laforest, la fel ca poliția elvețiană, știa că sunt mult mai mulți în ambasadă. Îi văzuse intrând. *Monsieur* Laforest a văzut cum se închisese poarta neagră în spatele căreia se aflau Piciola, Ghica, Cosma și ceilalți trei care au ajuns în a doua mașină. Erau șapte oameni în ambasadă. Poliția găsise doar trei cadavre și doi răniți.

„Două persoane trebuie să fi dispărut după noi, luând alte documente", și-a zis *monsieur* Laforest. Nu i-au spus nimic despre acest transport suplimentar de documente.

***

A doua zi dimineața, au fost publicate fotografii cu ambasada eliberată de poliție, precum și cu aresta-

rea răniților aflați pe brancarde. Unele ziare au publicat imagini în care se putea vedea ridicarea morților de la ambasadă. *Monsieur* Laforest a verificat dacă numele răniților corespundeau cu numele pe care le cunoștea. Pentru răniți, erau date numele de Creangă și Pădure. Numele morților erau Ionescu, Fruntea și Poiană. Erau nume românești, dar nu erau ale celor din ambasadă. *Monsieur* Laforest nu văzuse numele lui Ghica sau al lui Piciola, nici numele lui Cosma ori Umberto.

Monsieur Laforest voia să știe ce se întâmplase cu prietenii săi. A cumpărat toate ziarele și a început să examineze fotografiile cu lupa. Erau neclare. Periodicele europene nu publică fotografii cu oameni morți. Și e firesc să nu publice. Doar americanii o fac. Căci americanilor le plac senzațiile. Mașinile americane, de pildă, au faruri albe, care noaptea orbesc. Acest lucru nu îi deranjează. Le plac senzațiile tari. În Europa, oamenii au ochii mai sensibili. În Europa, farurile mașinilor sunt galbene.

Inimile europenilor sunt, de asemenea, mai sensibile. Nu publică fotografii cu morți în ziare. Fotografiile cu morți au efecte negative. Chiar dacă *monsieur* Laforest avea o inimă sensibilă, o inimă de francez, a cumpărat o lupă pentru a vedea dacă morții apar în ziar. Voia să vadă cine erau. *Monsieur* Laforest voia să știe care dintre prietenii săi de la Immenstadt muriseră. Și cu lupa în mână, *monsieur* Laforest a recunoscut bocancii și pantalonii lui George Ghica. Stătea întins pe o brancardă. Era mort. Avea fața și pieptul acoperite. Dar cu lupa, *monsieur* Laforest a văzut limpede că era vorba de Ghica. Firește, i-au dat lacrimile. *Monsieur* Laforest

a simțit o lacrimă în adâncul inimii. O lacrimă pentru George Ghica. Cu lupa a urmărit, mărind, cea de-a doua brancardă din fotografie. Apoi pe cea de-a treia. Pe târgi erau întinși ceilalți morți. Pantalonii și bocancii celor doi morți erau la fel. Morții erau Cosma și Umberto. Astfel, la ambasada din Berna muriseră Ghica, Umberto și Cosma. Toți trei.

Monsieur Laforest și-a amintit întrebarea pe care i-o pusese lui Ghica la Immenstadt. „De ce cei doi adolescenți nu se joacă în zăpadă?" Le plăcea să se joace. Noaptea, din camera lui, îi păreau bucuroși atunci când vedeau zăpada. „Ce făceau toată ziua în cameră?"

Ghica răspunsese: „Umberto și Cosma se pregătesc minuțios să moară. La sfârșitul lui februarie, peste nici o lună, vor muri."

Acum era jumătatea lui februarie. Umberto și Cosma erau morți. Erau fotografiați morți, iar imaginea lor apărea în toate ziarele. Erau morți sub lupa lui *monsieur* Laforest. Se pregătiseră minuțios, temeinic, să moară.

Și Ghica se pregătise. Ghica îi spusese odată lui *monsieur* Laforest: „Noi, cei din Piatra, avem o asigurare pentru osteneala vieții. Cui îi este dat să trăiască veșnic are nevoie de o astfel de asigurare."

Ghica o avea. Toți cei din Piatra aveau o astfel de provizie. Ghica a dat viață la milioane de oameni. *Monsieur* Laforest se întreba dacă nu era vorba de nebunie și haos în fapta lui Ghica. Iisus a spus: „Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca sufletul lui să și-l pună pentru prietenii săi." Ghica, Cosma și Umberto își dăduseră viața pentru cei care îi iubeau, pentru atâtea milioane de oameni pe care nu-i cunoșteau.

***

Într-o altă fotografie, tot pe prima pagină, se vedeau răniții. Erau complet acoperiți de o pătură și se zărea doar o parte din bocanci. Acoperiseră numai fața și pieptul morților. Răniții erau ascunși. *Monsieur* Laforest dorea să știe cu orice preț dacă Piciola se afla printre cei răniți. Dar nimeni nu-l putea ajuta să afle în afară de *Frau* Ketty. O femeie își recunoaște soțul și mort. Chiar și când este acoperit. Ca aceștia doi. Morții erau Ghica, Umberto și Cosma. Piciola putea fi unul dintre răniți sau dintre cei dispăruți. *Monsieur* Laforest a privit cu atenție ziarul prin lupă. Rănitul din fotografie putea fi Piciola. Dar nu era sigur. A sunat-o pe *Frau* Ketty. Nu a îndrăznit să o întrebe direct. A întrebat-o cu multă stânjeneală.

– Știu pentru ce m-ați chemat, a răspuns Ketty. Doriți să știți dacă unul dintre cei doi răniți este el. Da, el este. Se pare că nu e grav. Mulțumesc și *Kopf hoch*[1], *Herr Franzose*! Peste câteva zile voi merge la München. Îl voi vizita și vom vorbi. Excelența Sa este foarte bolnav. Îl vom duce la o clinică din München. Profitând de această ocazie, vom trece să-l vedem. *Bis naher*[2]! *Au revoir, Herr Franzose*!

***

Monsieur Laforest era încântat să afle că Piciola reușise să se salveze. După toate aceste evenimente, el era

[1] Capul sus! *(germ.)*.
[2] Pe curând! *(germ.)*.

ca un copac căruia i se tăiase o bună parte din rădăcini. Ceea ce s-a întâmplat îl dezorientase. Există oameni care pot trăi doar după logică, în concret și în realitate. *Monsieur* Laforest era unul dintre aceștia. Moartea celor trei prieteni îl îndurera. Dar nu voia să se mai gândească la ea. Era ceva inuman. Era neomenește să te joci cu propria viață. Descurajator. Pentru a se întoarce pe tărâmul omenescului, *monsieur* Laforest i-a scris pe dată lui Chouchou. I-a spus că, în cazul în care ar dori, poate să vină în Germania. La fabrică, avea câștiguri destul de bune. *Monsieur* Laforest i-a trimis un cec lui Chouchou. A închis plicul și s-a dus la oficiul poștal. Era ziua lui liberă. A stat la coadă pentru a depune scrisoarea.

„Într-o zi, se va afla ce cuprind aceste documente", și-a spus *monsieur* Laforest. „Pentru moment, doar poliția Apărării Occidentului cunoștea conținutul lor. Când s-a descoperit rețeaua de spionaj sovietic în Canada, mai mulți savanți din țările occidentale fiind demascați atunci, periodicele nu au spus nimic. Timp de un an, nimeni nu a aflat numele intelectualilor occidentali ce-și vânduseră propriile țări asiaticilor.

De această dată se va petrece la fel. Vor continua să trădeze Occidentul. Vor continua să-și trădeze țările. Dar poliția le va intercepta mesajele. De multe ori, descoperirea spionilor e mai utilă pentru distrugerea inamicului decât conflictele armate.

Gândindu-se la aceste lucruri, *monsieur* Laforest își aștepta rândul la coadă. Avea scrisoarea în mână. Trecuse cu grijă destinatarul. O persoană perspicace ar fi ghicit că *monsieur* Laforest scrisese numele lui Chouchou cu aceeași tandrețe cu care își săruta soția pe frunte. Era

o adresă scrisă cu drag. *Monsieur* Laforest își aminti de Ketty. Stăpânea situația. Dar în adâncul inimii sale suferea, desigur, nespus de mult, știindu-și soțul în dublă captivitate: în spital și în închisoare. În același timp. *Monsieur* Laforest încerca să se gândească la altceva. Nu voia să se mai gândească la Ketty. A privit fețele celor care, la fel ca el, așteptau la coadă. *Monsieur* Laforest îi privea pe oameni în față pentru a uita de gândul la Ketty. Și, în timp ce încerca să-și scoată din minte imaginea ei, capul lui Ketty s-a ivit înaintea ochilor lui. Nu era Ketty în carne și oase, era portretul ei. Pe două coloane, într-un ziar pe care îl citea un bărbat din fața lui. *Monsieur* Laforest a pierdut orice noțiune legată de educație. S-a înclinat peste bărbatul care citea. Alături de fotografia lui Ketty, era cea a lui Nicolae Mitulescu. Sub fotografii un titlu mare:

DUBLUL ASASINAT DE LA
HOTELUL EDELWEIS DIN IMMENSTADT

– Doriți ceva?, a întrebat omul cu ziarul.

Și l-a privit mirat pe *monsieur* Laforest. Era gata de ceartă.

– Sunt prietenii mei, a răspuns *monsieur* Laforest, arătând spre fotografiile cu Ketty și Mitulescu.

A luat ziarul. A privit-o pe Ketty. L-a privit pe Mitulescu. Toată lumea s-a întors către *monsieur* Laforest. Spusese cu voce tare că e vorba de prietenii săi. A citit devorând rândurile. Se spunea că unul dintre bandiți atacase hotelul din Immenstadt. Că *Frau* Ketty încercase să reziste. Asta era scris în ziar. Apoi, că *Frau* Ketty fusese ucisă; că în hotel era un singur client, fostul

ambasador Mitulescu. Se aștepta să fie dus la o clinică. Ținut în pat. Gloanțele îl aflaseră în propriul pat și-l uciseseră. La fel ca pe *Frau* Ketty. Aceasta murise cu arma în mână. Unul dintre bandiți fusese rănit de Ketty. Era arestat, dar nu i se divulgase identitatea pentru a nu împiedica investigațiile poliției. Asta era tot. *Monsieur* Laforest a privit fotografia. Ketty părea mai tânără decât era. O Ketty cu împletituri de păr, la fel cum purta o altă Ketty, pe care *monsieur* Laforest o cunoscuse în timpul studenției. Era Ketty din piesa de teatru *Der alte Heidelberg* – „Heidelbergul de altădată"... Acum Ketty Piciola murise. În același timp cu Excelența Sa. Ea, care era liberă și în afara primejdiei, murise asasinată la hotel. Iar soțul său, care fusese la ambasadă și avea mai multe gloanțe în trup, era în viață. Ar fi fost normal să moară Piciola. Ar fi fost logic. Dar Piciola trăia. Și blonda plinuță, *Frau* Ketty, murise asasinată. Murise cu arma în mână.

„Un fel de moarte adaptată modului de a fi și numelui meu", părea să spună Ketty din ziar. „Știe Dumnezeu, *Herr Franzose*, că nu mă tem de moarte. *Kopf hoch!*"

***

Lui *Monsieur* Laforest i-ar fi plăcut să se întoarcă la Immenstadt. Dorea să asiste la funeraliile lui Ketty. Dar la fabrică l-au rugat să nu abandoneze lucrul. Mașinile aveau nevoie de testare. Era urgent. *Monsieur* Laforest a rămas la fabrică. În ziua în care ziarele relatau funeraliile celor două victime de la Immenstadt, Ketty și ambasadorul Mitulescu, direcția fabricii îl chemase pe *mon-*

sieur Laforest să se întoarcă la pista de testare. Era plin de înfrigurare.

– Ați făcut o cerere de concediu în urmă cu ceva vreme, a spus un funcționar. Se acordă. Și cum vom avea nevoie de dumneavoastră în luna august, direcția vă sugerează să vă luați concediul de vară acum. E o favoare pe care v-o facem.

Monsieur Laforest nu știa ce să răspundă.

– În timpul verii, avem nevoie de dumneavoastră în fabrică, a continuat funcționarul. Direcția vă roagă să vă luați vacanța. Dacă vă convine, e limpede.

– Trebuie să mă gândesc.

– Veți avea cinci zile suplimentare dacă consimțiți să vă luați concediul.

– De acord.

Monsieur Laforest dorea să iasă din atmosfera Germaniei. Erau prea mulți morți. Prea multe evenimente. *Monsieur* Laforest nu fusese niciodată cititor de romane polițiste. Asaltul de la Berna și asasinatul lui *Frau* Ketty nu aveau nici o legătură între ele. În ambele situații, în orice caz, era vorba de prietenii săi. Voia să evadeze din această serie neagră. Vreme de trei sute de ani nu existase nici o crimă în familia Laforest. Cei din familia Laforest erau oameni care duceau o viață normală. *Monsieur* Laforest era precum strămoșii săi – un om care voia să trăiască normal. Nu era ca Ghica. Condusese mașina până la Berna, era adevărat, dar a fost un act de patriotism, a făcut asta pentru Franța, pentru umanitate. Acum, totul s-a încheiat. Nu voia să mai audă de toate aceste evenimente. Ca un cetățean care se întoarce de la război și-și reia viața de mai dinainte.

– Când pot să plec?, a întrebat.

– Chiar azi, a răspuns funcționarul. Treceți pe la casă, vă rog! O să vă dea salariul pe treizeci și cinci de zile.

– Vă mulțumesc!

– E firesc ca un angajat să aibă bani atunci când merge în vacanță. Mai ales când pleacă la Paris.

Monsieur Laforest se pregătea să plece. Funcționarul l-a oprit:

– Chiar acum este aici un prieten al nostru care pleacă în această seară la Paris. Dacă doriți, ar fi încântat să mergeți cu mașina lui. E francez. Un parizian, la fel ca dumneavoastră. Merge singur în mașină.

– Nu vreau să deranjez pe nimeni. Voi merge cu trenul.

– Compatriotul dumneavoastră a venit cu propunerea. A aflat că unul dintre angajații noștri merge la Paris. El ne-a propus să vă ia cu el. Are un Mercedes-Benz.

– În acest caz accept, a încuviințat *monsieur* Laforest.

Se gândea că cu banii de bilet i-ar putea cumpăra un cadou lui Chouchou. Era fericit la gândul că va călători cu mașina.

– Unde aș putea să-l întâlnesc pe domnul cu mașina?

– Va veni să vă ia, a răspuns funcționarul. Dacă sunteți de acord, va trece să vă ia de acasă. Acum este la Direcție. Între timp, puteți merge să vă încasați salariul. Compatriotul dumneavoastră se numește *monsieur* Didiez.

Monsieur Laforest s-a îndreptat spre casă. Se gândea să cumpere ceva bun pentru Chouchou. Compatriotul său fusese foarte amabil oferindu-i un loc în mașina cu care mergea la Paris. Francezii sunt, cu adevărat, foarte amabili. Extrem de amabili.

CARTEA A NOUA

Monsieur Didiez, proprietarul Mercedes-Benz-ului, care se oferise să-l ducă pe *monsieur* Laforest la Paris, era un bărbat de treizeci de ani. Ori de treizeci și cinci. A venit la casă și i-a strâns cordial mâna lui *monsieur* Laforest. De parcă l-ar fi cunoscut din copilărie. *Monsieur* Laforest a admirat hainele nespus de elegante ale compatriotului său. I-a admirat cămașa albă, pantofii, ceasul, inelul cu diamante. Dar acest compatriot nu i-a plăcut lui *monsieur* Laforest. Avea un mod de a fi dezagreabil.

– Vom petrece un timp minunat pe drum, a spus Didiez. Sunt încântat că ați acceptat să călătoriți cu mine.

Didiez purta o haină neagră pe umeri. Un bărbat care poartă haina astfel nu este un om serios. Un om care-și poartă haina în acest fel nu este un om de încredere.

– M-am întors din America ieri dimineață, a continuat Didiez. Mi-am petrecut ziua de ieri în Elveția, la Berna. E cumplită nostalgia pe care noi, francezii, o simțim față de dulcea noastră patrie. Când suntem departe, avem, mai cu seamă, boala Parisului. Când am aflat că în fabrică există un parizian ce pleacă în vacanță, mi-am permis să vă invit. Făcând călătoria împreună cu dumneavoastră, voi avea impresia că voi ajunge la Paris cu câteva zile mai devreme. În străinătate, bolim după Pa-

ris, ne îmbolnăvim de dorul de acasă. Pare curios, dar e adevărat.

Lui *monsieur* Laforest nu-i plăcea Didiez. Se dovedea a fi mult prea familiar. *Monsieur* Laforest nu era de acord cu bavarezii, că trebuie să mănânci un butoi de sare cu cineva mai înainte de a-l considera prieten. Era exagerat. Însă nu era de acord cu acest mod de a te arunca în brațele cuiva din primul moment, numindu-l „prieten". Era prea „italian".

Mai mult, acest Didiez părea să fie făcut din flăcări și scântei. Nu era nimic consistent în el. Nimic care să inspire încredere. Flăcările și scânteile nu au nici o consistență. Totul era aer și fum.

Cu toate acestea, *monsieur* Laforest nu vedea nici un motiv să refuze călătoria la Paris alături de el. Didiez era un om care nu-i plăcea lui Laforest. Pur și simplu. Unul dintre acei oameni pe care francezii îl numesc *tête brûlée*[1]. Un fanfaron. Un om deloc serios. Dar nu-l privea asta pe *monsieur* Laforest. Nu era un motiv suficient ca să renunțe la invitația de a-l însoți cu mașina. Înainte de a părăsi casieria, *monsieur* Laforest a stabilit timpul plecării și locul în care trebuia să se întâlnească cu compatriotul său Didiez.

– Nu am prea multe bagaje, i-a spus el. Dar, înainte de a pleca, doresc să cumpăr câte ceva pentru soția mea. Un cadou simplu. Aș vrea să aleg ceva care îi place.

– Nici un cadou nu ar putea plăcea mai mult unei femei decât niște perechi de ciorapi americani de nailon. Și dumneavoastră se cuvine să-i procurați. Ce număr poartă soția dumneavoastră?...

[1] Cap încins *(fr.)*.

– Nu vă deranjați pentru mine.

– Spuneți-mi ce număr poartă soția dumneavoastră, a insistat Didiez.

– Hai să nu mai vorbim despre asta.

– Este singurul lucru care place unei femei și care se poate cumpăra rapid. Dar trebuie să fie *made in USA*. O femeie nu are niciodată ciorapi suficienți, și aceștia sunt primiți întotdeauna cu plăcere.

Monsieur Laforest, amintindu-și de piciorul lui Chouchou, s-a bucurat la gândul că va fi la Paris în acea seară, alături de ea.

– Are numărul treizeci și șase, a răspuns el.

– Treizeci și șase e numărul pentru o femeie drăguță. E numărul universal al unei femei drăguțe. Toate femeile din lume se încalță cu numărul treizeci și șase. Să bem ceva înainte să plecăm. Să mergem la barul fabricii. Au un bar foarte bun. Germanii știu să se organizeze. Nici n-ai crede că e barul unei fabrici, ci barul unui hotel de lux. Dar nu trebuia să vă spun nimic. Dumneavoastră îl cunoașteți mai bine decât mine.

– Nu am fost niciodată la barul fabricii, a răspuns *monsieur* Laforest. Sunt aici doar de câteva luni și mi-am petrecut timpul la testări.

Barul fabricii arată, într-adevăr, ca barul unui mare hotel.

Când Didiez și *monsieur* Laforest au intrat, un pick-up difuza o piesă de Wagner.

– Două whisky, a comandat Didiez. Și un dublu sec. Și dumneavoastră?

– Cu sifon, a răspuns *monsieur* Laforest.

Au ascultat muzică. Era un fragment din *Siegfried*.

In Zwange der Welt
Weben die blamen die Narnen
nichts wenden, noch wandeln.[1]

– V-ați întors din America?, a întrebat *monsieur* Laforest.

– De la Washington. Am fost cu probleme de serviciu. Merg la Washington de cinci-șase ori pe an. Ar fi trebuit să stau mai mult timp acolo, dar lucruri urgente au grăbit întoarcerea mea în Europa. M-am oprit pentru câteva ceasuri la Berna tot din motive de serviciu. Iar acum mă întorc la Paris. Nu știu pentru cât timp, însă întoarcerea mă face fericit. Este extraordinar cum simțim noi, parizienii, atâta nostalgie pentru Paris. Când suntem în străinătate, suntem pur și simplu bolnavi după Paris. Suferim după Paris. Voi trece pe la hotelul dumneavoastră să vă iau. Într-o oră. Cred că vom avea o călătorie plăcută. Doi parizieni se înțeleg între ei.

Didiez se ridică. Își așază haina pe umeri. O haină căptușită cu mătase neagră, o haină cu o etichetă aurie, a unui croitor scoțian. O haină gri ca de oțel.

– Nu vă faceți griji în privința cadoului pentru frumoasa dumneavoastră soție, l-a asigurat Didiez. Câteva zeci de perechi de ciorapi de nailon americani. Numărul standard al frumuseții feminine: treizeci și șase, nu?

– Exact, a aprobat *monsieur* Laforest. Numărul treizeci și șase.

Discul cu fragmentul din *Siegfried* se terminase. Barmanul l-a mai pus o dată. Și, în timp ce Didiez și *monsieur* Laforest vor părăsi barul fabricii, Siegfried cânta

[1] În constrângerile lumii/ țesătură ce îi jenează pe proști/ Nici întoarceri, nici mers *(germ.)*.

din nou. Trist că în această lume, care nu iartă, țăranii sumbri țes și nu pot schimba nimic din mersul evenimentelor și nu poate fi împiedicat nimic din cele ce urmează să se întâmple:

In Zwange der Welt
Weben die Narnen
Sie konnen nichts wenden, noch wandeln.

Era o întrebare pusă doar din pură curtoazie.

***

In Zwange der Welt
Weben die Narnen
Sie konnen nichts wenden, noch wandeln.

***

Monsieur Laforest își strângea încet valiza. Cu câteva zile înainte, când fabrica îi dăduse ordin să meargă la München, închiriase o cameră mobilată în care locuia de ceva vreme. Plătise chiria în avans pe o lună. Așa cum se obișnuiește să se facă în asemenea cazuri. Nu trecuse o săptămână de când închiriase această cameră, și era obligat să o părăsească, să îi spună la revedere. Nu avea nici un motiv să o mai păstreze. Putea afla alte camere mobilate, mai târziu, după plac, la München. Când se va întoarce, *monsieur* Laforest spera să găsească o cameră mai luminoasă, mai însorită. Se gândea că ar fi frumos să afle o cameră cu mult soare. Era greu. În toată lumea, nici una dintre camerele închiriate, mobilate, nu are soare. Oamenii închiriază camere mobila-

te care dau spre curți interioare, unde nu intră lumina. Dar la întoarcere, *monsieur* Laforest era hotărât să caute cu încăpățânare o cameră însorită. În treizeci și cinci de zile, când se va întoarce, va fi primăvară. Și în toate nopțile va sta cu ferestrele deschise. Nopțile sunt foarte frumoase. Mai era o oră până la întâlnirea sa cu Didiez. Trebuia să se întâlnească în fața casei în care locuia *monsieur* Laforest. Își pregătea mereu valiza cu aceeași grijă. Din ce în ce mai încet. Deviza lui era „Grăbește-te încet". Așa învățase de la tatăl său, pe când lucra la podgoriile lor de pe țărmul Mării Negre și îmbuteliau vinul. Era un lucru agreabil, un lucru de care toți se îngrijeau cu minuțiozitate. Trebuia să se facă totul cu atenție. Acolo învățase *monsieur* Laforest „grăbește-te încet". În timp ce se ocupa de vin. Și în viața obișnuită făcea totul cu aceeași răbdare cu care obișnuia să îmbutelieze vinul când încă își duceau traiul la podgoriile lor.

Monsieur Laforest își făcea acum bagajele de parcă era la cramă: cu atenție. Punând totul la locul său. În timp ce termina, cineva a bătut la ușă. Era Didiez, compatriotul său.

– Am ajuns în mai puțin de o oră... Aici sunt ciorapii pentru frumoasa *madame* Laforest. Cum se numește *madame* Laforest?

– Chouchou, a răspuns *monsieur* Laforest. Chouchou este numele dat de mine. În realitate, se numește Chantal.

Monsieur Laforest voia să plătească ciorapii. Didiez nu a vrut să primească nimic.

– Hai să coborâm! E vorba despre altceva mult mai important. Știți rusă?

Monsieur Laforest a răspuns afirmativ. De când familia Laforest trăia pe țărmurile Mării Negre – de trei

sute de ani –, îi avea vecini pe ruși. Familia Laforest a învățat rusa. Toți viticultorii francezi vorbeau rusa.

Firește, francezii nu învață limbi străine. Laforest învățase însă. Familia Laforest era una de oameni practici. Aceasta o vor demonstra încă o dată când ei, ca francezi, au învățat româna, rusa și germana. Un francez nu are nevoie să știe limbi străine. Un francez poate călători în lumea întreagă, de la un pol la altul, vorbind doar franceza. E curios că străinilor le place să vorbească în franceză. Este visul oricărui străin. Fie el japonez sau persan. Prin urmare, un francez nu are nevoie să învețe alte limbi.

Al doilea motiv pentru care francezii nu învață limbi străine e că toate celelalte limbi ale pământului par barbare prin comparație cu franceza. Un francez care se decide să vorbească o altă limbă e ca un om care renunță să folosească o furculiță, pentru a mânca cu degetele. Francezii știu asta și de aceea nu învață limbi străine. Pentru că o limbă frumoasă ar trebui să fie cizelată de Montesquieu, de Flaubert, de trubaduri, de André Gide. Pentru ca o limbă să fie armonioasă, trebuie să fie șoptită, murmurată de sute de femei minunate și rafinate. De *Madame* de Pompadour, de Georges Sand, de Marchiza de Sévigné.

A învăța o limbă străină când ești francez înseamnă a renunța la bunele maniere. Chiar și atunci când nu e folosită zilnic este totuși deranjant. Ca și cum în timpul mesei ai da furculița la o parte și ai începe să mănânci cu degetele. Apoi, nici o limbă de pe pământ nu a fost modelată atât de profund și de atâția mari artiști ca limba franceză.

Dar familia Laforest de la Marea Neagră a învățat limba de la nativii țărilor vecine cu ei. Au fost chiar membri ai familiei Laforest care au învățat limba turcă.

– Vă rog să mă însoțiți ca interpret, l-a rugat Didiez. Doar pentru câteva clipe.

Monsieur Laforest era încântat. Avea șansa să îi întoarcă favoarea compatriotului său. A terminat de făcut bagajul, dar s-a grăbit încet, ca întotdeauna. În același mod în care îl sfătuise tatăl său în vremea în care îmbutelia vinul. De parcă se afla la podgoria lor.

***

Mașina lui Didiez a oprit înaintea unei clinici albe și îngrijite, asemenea tuturor clinicilor particulare. Era situată în afara orașului, într-un cartier rezidențial. În jur se aflau doar mici hoteluri. Didiez a sărit din mașină și i-a deschis ușa lui *monsieur* Laforest. Era un gest amabil, dar exagerat.

Didiez era singurul francez din lume care exagera. Un francez este prin definiție un om care cunoaște măsura și care nu exagerează nicicum.

Pe trotuarul din fața clinicii se aflau doi bărbați îmbrăcați în haine civile, care urcau și coborau. Acest mod de a merge – douăzeci de metri într-o direcție și douăzeci de metri în alta – este monopolul detectivilor și polițiștilor. Era limpede. Chiar și *monsieur* Laforest, care rar observa ce se petrece în jurul său, putea să-și dea seama de asta. Polițiștii i-au făcut semn lui Didiez. Însemna că se cunoșteau. Că erau prieteni ai lui Didiez.

În holul clinicii, în timp ce *monsieur* Laforest aștepta așezat pe un scaun de plastic, ca toate scaunele din cli-

nici, Didiez vorbea cu o voce joasă cu o asistentă. Apoi s-a așezat pe alt scaun, alături de *monsieur* Laforest. Erau scaune tapițate cu un material de culoare verde. Un verde ce rănea privirea.

Didiez s-a înclinat spre *monsieur* Laforest:

– Omul nostru vorbește germana. Am vorbit cu el în germană. Dar este rus. E greu de explicat într-o limbă străină ceea ce simți cu adevărat. De aceea, dacă ești decis să spui tot, nu vorbești într-o altă limbă. Am un interes aparte ca acest om să-mi mărturisească ceva secret. Nu a vrut sau, mai bine spus, nu a putut. Mă gândesc să îl întreb în limba lui. În limba lui maternă poate va avea curaj să-mi spună ceea ce vreau să știu. Orice om se confesează mai ușor în propria limbă. Fără doar și poate. Asta e tot.

– Omul cu care trebuie să vorbesc e bolnav?, a întrebat *monsieur* Laforest.

– Ăsta este necazul. E atât de bolnav, încât în curând va intra în pământ. Peste câteva ceasuri omul nostru se va duce în iad. Am nevoie să dea tot din el. Vă rog să-i vorbiți în rusă. Vorbiți-i cu amabilitate. Poate se destăinuie dacă i se vorbește în rusă. Trebuie să-l presați cu blândețe. În limba mamei sale de scroafă. S-ar putea să descoperiți secretul înainte de a-l interoga.

– Medicul de gardă vă roagă să nu stați mai mult de trei minute, i-a informat asistenta. Trei minunte în mod excepțional acordate doar pentru că e vorba de dumneavoastră.

– Ai vorbit deja cu el?, a întrebat Didiez..

Didiez o tutuia pe asistentă.... Aceasta a făcut fețe-fețe, apoi a răspuns:

– Nu vorbește.

Didiez s-a prefăcut că nu vede eschiva asistentei, deși o remarcase. Părând că nu a văzut nimic, s-a întors către *monsieur* Laforest.

– Lăsați-mă să vă spun esențialul. Trebuie să vă informez cu cine veți vorbi. Omul nostru este asasinul lui *Frau* Ketty Piciola. El l-a ucis și pe diplomat. Da, el este. Dacă Ketty nu l-ar fi rănit, omul nostru ar fi plecat, de asemenea, să regleze conturile cu dumneavoastră și cu *monsieur* Lang. La fel cum a făcut cu Ketty și cu Excelența Sa la Immenstadt. Este omul care v-ar fi ucis. Înainte să moară, vreau să-mi spună cine l-a trimis la Immenstadt să o ucidă pe *Frau* Ketty. E ceea ce ținem morțiș să ne spună. Această târâtoare trebuie să mărturisească înainte de a-și scuipa viața ei spurcată. Ați înțeles? Știm că a fost trimis de ruși. Asta o știm. Dar trebuie să ne spună cine anume l-a trimis. Mă bazez pe dumneavoastră pentru a-i pune întrebări în limba maternă. În rusă. Vorbiți-i franc. Este omul ce ar fi trebuit să vă omoare. Puteți, așadar, să-i vorbiți liber. Un asasin, chiar dacă nu a comis fapta, este pe jumătate rudă cu victima. Ia viața așa cum un părinte o dă. Vorbiți cu el ca cineva din familie. E un asasin frustrat. Nu-i faceți complimente.

Monsieur Laforest ar fi dorit ca Didiez să-i repete ceea ce auzise. Părea că se cutremură. Era atât de surprins de ce aflase, că știa că îi va fi cu neputință să stea față-n față cu cel bolnav. Nu putea vorbi cu el. Un om tulburat nu-și află cuvintele. Nu poate să rostească nici lucrurile cele mai vulgare. Și, în acel moment, *monsieur* Laforest era cumplit de supărat.

– N-a trecut nici măcar o jumătate de oră de când poliţiştii elveţieni au intrat în ambasada de la Berna, şi ruşii ştiau deja ce era înăuntru. O jumătate de oră de la capturarea lui Piciola şi de la aducerea lui într-un pat al unei infirmerii din Berna, că ruşii ştiau identitatea sa. De neînchipuit! În momentul arestării la ambasadă, Piciola era aproape mort. Nu putea să vorbească. În documentele sale de identitate era numit Creangă. Prin urmare, elveţienii aduseseră la infirmeria închisorii un individ numit Creangă. Şi acesta era la un pas de moarte. Moscova aflase că Creangă, rănitul de la închisoarea din Berna, era în realitate Piciola. Îl identificase. Cum? Nu se ştie. Nu se ştia nimic. Important era că ruşii aveau cunoştinţă de adevărata identitate a deţinuţilor. Când au aflat că Creangă este Piciola, au trimis asasini pentru a o căuta la hotelul din Immenstadt şi a o răpi pe soţia sa. Să găsească, de asemenea, documentele furate de la ambasadă, dacă s-ar fi aflat aici. Şi să o facă pe *Frau* Ketty să vorbească. Dar Ketty era o *Weib*[1] şi jumătate. Ketty rezistase cu carabina în mână. O femeie curajoasă. Ea a fost cea care l-a rănit pe individul nostru. Acum, acesta trebuie să ne spună *cine* l-a trimis şi cine a trădat identitatea lui Piciola. Unul dintre ai noştri a fost trădătorul. Nimeni nu-l ştia în afară de ai noştri. Nu se ştia că Creangă era Piciola. Nici chiar dumneavoastră, care aţi fost la Berna, nu ştiaţi. E adevărat?

Lămâile verzi au culoarea galben-pal. Aceasta era culoarea chipului lui *monsieur* Laforest – alb şi galben. Orice urmă de sânge îi dispăruse din obraji. Didiez ştia că Laforest fusese la Berna. Pleca la Paris cu Didiez ca să

[1] Femeie *(germ.)*.

scape de amintirea Bernei. Și, în loc să aibă parte de asta, se întâlnea cu unul dintre organizatorii asaltului de la Berna. Acum avea obligația să vorbească cu omul care primise ordin să-l asasineze. Cu omul care îi ucisese pe Ketty și pe diplomat. Compatriotul lui *monsieur* Laforest știa mai multe decât însuși Laforest, care fusese la Berna. De exemplu, *monsieur* Laforest nu știa până în acel moment că *Frau* Ketty murise de mâna asasinilor trimiși de ruși. Nu știa că rușii hotărâseră să-l omoare ori să-l răpească și pe el. Nu știa nimic în afară de ceea ce văzuse atunci când s-a aflat în fața porții negre de la Berna.

– Vreți să mă urmați?, a întrebat asistenta.

Avea o voce acră. Era blondă și foarte tânără. Dar nu avea nimic amabil. Era răutăcioasă. Vocea ei era asemenea vitriolului. O voce care nu plăcea timpanului. Didiez a făcut un pas mare. L-a lăsat în urmă pe *monsieur* Laforest și a prins-o pe infirmieră de încheietura mâinii, așa cum ai prinde pe cineva după care alergi de ceva vreme. Așa cum știu să o facă doar polițiștii.

Didiez i-a zis:

– Acest ton, scumpo, îl păstrezi pentru a vorbi cu ai tăi.

Infirmiera era pe punctul de a urla de durere.

– O să vorbești amabil cu mine. Înțelegi, frumoaso?

– *Jawohl*, a răspuns infirmiera.

Didiez își slăbi degetele. Infirmiera încercă să surâdă. Pe încheietura mâinii se putea vedea un semn albastru, asemenea unei brățări. Era amprenta degetelor lui Didiez. O strânsese atât de tare, aproape să-i rupă oasele. Dar se dovedise puternică. Nu a țipat. Infirmiera a deschis ușa. Era camera unde se afla asasinul lui *Frau* Ketty și al lui Mitulescu. A asasinului care nu reușise să-l ucidă pe Laforest.

– Iată-l pe presupusul dumneavoastră criminal, a spus Didiez. Se cuvine să intrați primul.

Didiez a ținut ușa deschisă pentru a intra *monsieur* Laforest. Era o cameră mică, albă, ca toate camerele spitalelor din lume. *Monsieur* Laforest a intrat cel dintâi. E firesc ca victima să aibă prioritate atunci când e vorba de asasinul său. Așa cum e firesc să intri primul în camera unui membru al familiei. În primul rând, cei apropiați. E logic. Victima are prioritate când trebuie să-și viziteze asasinul.

Didiez l-a urmat pe *monsieur* Laforest. Pe pat, stătea un om cu capul acoperit de bandaje. Era tânăr. Când *monsieur* Laforest și Didiez au intrat, tânărul cu capul bandajat a deschis ochii. Ochi rotunzi, desenați parcă cu un compas. Didiez și-a dat seama că asistenta, după ce a închis ușa, a rămas în cameră. Didiez a surâs și pe un ton aparent politicos i-a spus:

– Dumneavoastră, *Schwester*[1], mergeți și lăsați-ne liniștiți trei minute. *Haben Sie kapit*[2]?

Didiez era nespus de brutal cu asistenta. I-a zis lui *monsieur* Laforest:

– Unul dintre camarazi a comunicat totul rușilor. Un coleg de la Berna. Trebuie ținut la distanță. Și „polițiștii", de asemenea.

Didiez l-a examinat pe rănit. Doar pentru o clipă. Apoi i-a spus lui *monsieur* Laforest:

– Întrebați-l acum în limba scroafei sale de mamă de pe Volga cine a fost cel care l-a trimis la Immenstadt să o omoare pe *Frau* Ketty.

[1] Soră *(germ.)*.
[2] Ați înțeles? *(germ.)*.

Monsieur Laforest s-a apropiat de pat. Rănitul avea capul aproape complet bandajat. I se vedea doar fața. Nu era bărbierit. Barba lui era roșiatică. Avea un cap rotund. Era ucrainean. Dintre ruși, ucrainenii au capul cel mai rotund. Pentru *monsieur* Laforest era evident. Asasinul său era ucrainean. Nu avea mai mult de douăzeci de ani. De vârsta lui Cosma și Umberto.

– *Monsieur* ar vrea să știe cine v-a trimis la Immenstadt.

– Un ofițer ORO[1], a răspuns tânărul.

După accent, *monsieur* Laforest a înțeles, totodată, că rănitul era ucrainean. *Monsieur* Laforest îi iubea pe ucraineni. Erau oameni cu inima sensibilă și bună. Ca miezul de pâine. Era și o zicală: „Suntem oameni ca pâinea caldă", aceasta însemnând în limba ucraineană că sunt țărani și oameni buni, oameni de casă, cinstiți și iubitori de familie. Nu sunt sălbatici. Asasinul era un astfel de om, asemenea pâinii calde. Un ucrainean.

Omul ca pâinea caldă a continuat:

– Ofițerul ORO a ajuns cu mașina. O mașină oficială. Americană. A ajuns în lagăr. A vorbit cu Kolea și i-a dat două sute de dolari.

– Cine este Kolea?

– Unul dintre tovarășii mei. Trăim amândoi în lagăr. Ofițerul ne-a dat două sute de dolari, mie și lui Kolea, și a spus că trebuie să aducem în lagăr o nemțoaică. A zis că era iubita lui și că s-au certat. Ne-a spus s-o luăm cu forța, dacă nu vrea de bunăvoie. Că soțul ei era într-o călătorie. Nemțoaica nu a vrut să vină. Am scos ușa din țâțâni. Ofițerul ne-a îndemnat să o luăm chiar dacă nu

[1] Departamentul de Investigații Operaționale (*rusă*).

voia. Cu forța. Altfel, să-i dăm banii înapoi. Femeia a tras în noi cu o carabină. Kolea avea un revolver. A tras și el. Nu mai știu nimic.

– Și omul bolnav?, a întrebat *monsieur* Laforest. Zic de diplomatul asasinat. Cum a fost ucis omul bolnav?

– Nu știu nimic. Știu doar că femeia a tras asupra noastră, și Kolea a tras spre hotel printr-o fereastră. Am simțit ca o arsură în cap. Nu știu mai mult.

– Cine era ofițerul?

– Purta uniformă ORO.

– Ce limbă vorbea?

– Americana.

– Dacă l-ați vedea din nou, l-ați recunoaște?

– Poate, a răspuns omul ca pâinea caldă. Poate, dar nu sunt sigur.

– Ce vârstă avea?

– Nu pot să spun. Nu știu. Nu am băgat de seamă.

Omul ca pâinea caldă nu știa mai mult. *Monsieur* Laforest a văzut că spunea adevărul. Amicul său Kolea dispăruse. Didiez nu l-a găsit nicăieri. Kolea va fi fugit în zona rusească cu dolarii. Și acum omul ca pâinea caldă urma să moară. Fără să știe măcar de ce fusese la Immenstadt.

– Sărman idiot!, a oftat Didiez. E un nefericit. Lăsați-l. Dacă punem mâna pe cine l-a trimis la Immenstadt, nu va fi mulțumită lui. Poate după documente reușim să capturăm întreaga bandă. Mulțumită dumneavoastră îi putem prinde pe toți. Singura noastră speranță stă în documentele aflate la Berna.

Cele trei minute nu trecuseră încă. Dar nu mai aveau nimic de spus ucraineanului. Nici măcar în limba lui

maternă nu făcuse confidențe omul ca pâinea caldă. Pentru că, pur și simplu, nu avea ce să mărturisească. Murea fără secrete. Ca orice nefericit. Era doar un instrument, angajat pentru un salariu de o sută de dolari. Ceilalți erau pentru Kolea. Și nici măcar nu avea acei o sută de dolari.

– *Papirosi*?, a întrebat omul ca pâinea caldă.

Îl privea cu simpatie pe *monsieur* Laforest. Cu ochii săi calzi, ucraineni. Ochii ucrainenilor sunt plini de bunătate. Privirea tuturor ucrainenilor e un întreg ocean de bunătate.

– Ce vrea?, a întrebat Didiez.

– O țigară.

Didiez a aruncat pe cuvertura de pe pat, de pe pieptul tânărului rănit, un pachet de țigări americane. Tânărul l-a privit cu un aer rugător pe *monsieur* Laforest. A înțeles, nu era nevoie de cuvinte. Bărbatul avea mâinile bandajate și-l implora pe *monsieur* Laforest să îi aprindă o țigară. *Monsieur* Laforest a aprins-o, apoi a pus-o între buzele arzătoare, între buzele uscate ale omului ce ar fi trebuit să-l omoare.

– Ajutați-mă să fumez, l-a rugat tânărul. Singur aș putea să dau foc la pat. Chiar nu pot fuma.

Monsieur Laforest i-a ținut țigara aprinsă între buze celui ce ar fi trebuit să îl asasineze. Didiez îi privea ironic.

– Spuneți-i că știm că avea un revolver și că a tras cu el. Au fost două revolvere, două modele diferite. Unul al său și celălalt al lui Kolea.

Monsieur Laforest ținea țigara celui rănit, așa cum se ține biberonul de către o mamă. A tradus cuvintele lui Didiez în rusă.

– Era doar revolverul lui Kolea. Nu eram înarmat. De ce nu mă credeți? Vă spun adevărul!

– Să mergem, a zis Didiez.

A deschis brusc ușa. Infirmiera era în spatele acesteia, pe culoar.

– De ce asculți la ușă, idioato?, a răbufnit Didiez.

Nu a mai așteptat răspunsul. Plin de furie a urcat în mașină. Mulțumită acestei vizite, *monsieur* Laforest și-a cunoscut camaradul de drum către Paris. Altfel nu ar fi putut.

– Piciola a transmis salutări tuturor bunilor camarazi care sunt în viață, i-a zis Didiez. Am vorbit cu el. E foarte bine. Vreau să spun că are curaj.

– Știe că Ketty a fost ucisă?

– Poate auzi orice știre, a răspuns Didiez. E un om curajos. Un om brav. Are cinci gloanțe în corp. Fără a le număra pe cele extrase. Și este mai bun decât mine, mai bun decât dumneavoastră. Un tip formidabil. Ceea ce se cheamă un om brav. Asta înseamnă o rasă bună: a fi ca Piciola. Rasa pură e o aberație. Bună doar pentru zoologi. Pentru istorie, rasa pură nu valorează nicicum. Important pentru istorie e omul de rasă. Omul ca Piciola. Omul puternic. Omul verde. Rasa nobilă a omului. Omul de rasă superioară se întâlnește în *toate* rasele. El este un adevărat exemplu de rasă superioară. Piciola e român. E un om de rasă superioară, ce onorează specia românească. Nora West e o femeie de rasă superioară și e evreică. Moritz e un tânăr de rasă nobilă, deși nu se știe cărei rase aparține. Oriunde poți întâlni oameni ca ei. Între galbeni, între albi, între negri. Doar rasa contează. Restul, rasa pură, superioritățile rasiale aparțin zo-

ologiei. Antisemitismul, lupta americanilor împotriva negrilor, a englezilor împotriva galbenilor sunt aberații. Sunt negri care sunt oameni de rasă superioară. Galbeni care sunt de rasă superioară. Evrei care sunt la fel. Este adevărat că pentru ei e mai dificil decât pentru ceilalți. Când în decursul istoriei unii oameni nu fac altceva decât comerț, când toată activitatea lor se limitează la a vinde și a cumpăra, ajung să-și piardă rasa. Din punct de vedere zoologic, evreii și-au păstrat puritatea rasei. Știți care sunt moneda și sigiliul omului ce și-a pierdut calitățile rasei umane? Cunoașteți deviza omului fără rasă? Cunoașteți moneda bastardului? Nu are nimic de-a face cu clasificarea zoologică a unei rase, nici cu culoarea pielii, nici cu cea a părului. Omul fără rasă este cel care are doar *den müden Wunsch nach Ruhe um jeden Preis, ausgenommen den des eigenes Lebens*[1]. Acel om care și-a pierdut rasa, bastardul, are un singur ideal în viață. Dorința obosită de a câștiga pacea, pacea tuturor lucrurilor, cu excepția costului propriei vieți. Acesta este bastardul uman. E reprezentat de majoritatea locuitorilor marilor țări civilizate. Acesta este omul care și-a pierdut toate calitățile rasei umane. Vrea doar un singur lucru de la viață: pace cu orice preț. Atâta timp cât i se promite pacea, este dispus să devină rob al asiaticilor. Toată propaganda asiatică se bazează pe o singură promisiune: pacea. Bastardul, omul lipsit de rasă umană, *dorește* pacea. O vrea cu orice preț. Chiar și ca rob al asiaticilor. Câtă vreme are parte de această *Ruhe*, de această pace. Doar pentru a-și salva pielea ticăloasă de

[1] Dorința neostoită după odihnă cu orice preț, în afară de cel al propriei vieți *(germ.)*.

bastard. Pentru a o obține, își vinde soția, își vinde țara, își vinde mama și copiii. Atâta timp cât pacea este promisă, el va îngenunchea înaintea rușilor. Va fi de acord să înghită excremente. Asta este unica rasă inferioară de pe pământ.

– Și eu prefer pacea și sunt îngrozit de război, a mărturisit *monsieur* Laforest. Cu siguranță, ar trebui să aparțin unei rase inferioare. Prefer pacea.

– Omul de rasă nu este cel care luptă mereu, toată viața sa. Omul de rasă nu este cel care vrea război. Este cel care luptă atunci când trebuie. Cel care nu refuză lupta când este necesar. Dumneavoastră, care iubiți pacea, ați mers la Berna pentru că ați crezut că e necesar. Asta dovedește că aveți rasă, Laforest. Dumneavoastră sunteți un om care aveți nevoie de papuci, halat, siestă și, totuși, ați plecat la Berna dacă a trebuit. Asta ați făcut dumneavoastră. Sunt mândru că sunteți compatriot al meu, dragă Laforest! Sunt mândru că sunteți francez! Aceasta înseamnă să fiți de rasă. Și Franța a dat întotdeauna oameni de rasă. Bravo, Laforest! Bravo!

***

Monsieur Laforest nu s-a simțit deloc în largul său în timpul călătoriei de la München la Paris. Își pierduse „lumea lui luminoasă". Nu era un saltimbanc să stea mereu pe trapez. *Monsieur* Laforest nu era un boxer profesionist ca să stea în ring. De când s-a dus la Berna, viața lui a devenit una a faptelor senzaționale și violente. Se vedea obligat să stea alături de Didiez. Vorbise cu asasinul său ucrainean. Iar lui *monsieur* Laforest nu-i plăcea

să vorbească cu asasinii. În cercul său de prieteni, fuseseră doi asasinați – Ketty și Mitulescu. Între cunoscuții săi au fost mai mulți uciși – Umberto, Cosma și Ghica. Avea prieteni în închisoare, la Berna, de când era prieten cu Piciola. De când exista, familia Laforest nu avusese vreodată printre prietenii ei oameni asasinați, nici arestați, nici căutați de poliție. *Monsieur* Laforest a făcut bilanțul. A regretat că a mers la Berna. Prețul fusese unul nespus de ridicat.

Didiez nu-i plăcea. Nimeni din familia Laforest, viticultorii de la Marea Neagră, nu avusese astfel de relații, cu oameni precum Didiez. În ciuda faptului că era un bun francez și un om plin de viață, în ceea ce privește Franța și umanitatea, Didiez era o brută. Cauza sa era justă. De bărbați ca el era nevoie. Fără ei nu se puteau întreprinde campanii ca cea de la Berna, care a salvat un capitol al istoriei. Dar campania sa fusese una neplăcută. Cauza justă pentru care luptase era compromisă de stilul brutal al celor care o duceau la îndeplinire. Cel care este antisovietic și patriot se crede obligat să interpreteze un rol de brută și de antiintelectual. În general, se poartă ca niște tâlhari. Cu vulgaritate. Patriotismul și lupta împotriva trădătorilor nu au nimic în comun cu grosolănia. La fel ca cel care vrea să dovedească că este socialist militant și se crede obligat să spună că mănâncă doar carne *Kosher* și că își pierde pofta de mâncare dacă nu întâlnește nici un evreu înainte de masă. Socialismul nu are nici o legătură cu preferințele culinare ale bucătăriei rabinice. La fel cum patriotismul nu are nimic în comun cu boxul și cu scuipatul pe covor. Poți fi patriot, poți apăra patria împotriva invaziei asiatice folo-

sind un loc unde să scuipi și suflându-ți nasul în batistă. Poți fi patriot purtând cravată și bărbierindu-te în fiecare dimineață. Așa cum ai putea să fii socialist și umanist chiar dacă îți plac carnea de porc și stridiile interzise de rabini. Didiez nu împărtășea aceste păreri ale lui *monsieur* Laforest. Abia intrați în Franța, în primul oraș prin care au mers, Didiez a trecut pe roșu. Și totuși o văzuse. Îl văzuse pe agentul care sub semafor fluiera la fel ca un bebeluș ce suge la biberon. Chiar dacă a văzut că este interzis, Didiez a trecut.

– De ce-ați făcut asta?, a întrebat Laforest. Semafoarele sunt pentru toată lumea.

– Nu-mi plac luminile roșii, a răspuns Didiez. Nu îmi plac când sunt pe fugă.

La prânz a oprit pentru masă la un restaurant din Alsacia. Ca aperitiv, Didiez a cerut un *Kirsch*. Chelnerul a întrebat dacă într-adevăr dorește *Kirsch* înainte de a mânca. Dacă nu prefera să ia o cafea. Didiez s-a enervat.

– Beau ceva pe stomacul gol înainte să mănânc, idiot bătrân! Cară-te din fața mea până nu te iau la bătaie!, s-a răstit el.

Monsieur Laforest a aflat că Didiez era comisar de poliție.

– Sunt comisar-șef, a zis Didiez, doctor în drept *magna cum laude* și cu o teză premiată la Sorbona. Prima din Franța.

Didiez era *l'enfant terrible* al poliției franceze și al Ministerului de Interne. Abia avea treizeci de ani. Ministerul de Interne și al poliției franceze s-au simțit ușurați când au reușit să se debaraseze de el. Era un element de o valoare excepțională. Dar poliția franceză nu

putea să-l păstreze din pricina manierelor sale. În Ministerul de Interne s-a respirat ușurat când Didiez a fost repartizat la „Apărarea Occidentului".

Era încă polițist francez. Dar nu mai avea nici o legătură cu poliția franceză, nici cu Ministerul de Interne. Șefii s-au debarasat de el, și Didiez era iarăși fericit în noua sa funcție. La „Apărarea Occidentului" Didiez avea spațiu de manevră. Avea câmp de acțiune. Putea să respire în voie. Nu ca la Paris, circumscris într-un singur cartier. Acum, raza de acțiune a lui Didiez cuprindea întreg teritoriul occidental. Didiez se afla în circumscripția sa indiferent dacă era la New York, la Paris ori la Ankara. Harta geografică a Occidentului, adică a teritoriului necesar apărării împotriva unei invazii asiatice, fusese complotată la New York și la Fontainebleau. Francezii, la fel ca nord-americanii, nu sunt ași la geografie. Didiez a observat că Turcia, cu capitala sa Ankara, era considerată o putere atlantică. Atlanticul este departe de Turcia și, totuși, Turcia fusese catalogată o țară atlantică. Turcia se convertise într-o țară occidentală. Devenise o parte a circumscripției sale. Pe de altă parte, Praga, Viena și Leipzigul erau socotite teritorii asiatice. Regiunea Bosnia și Herțegovina se afla în teritoriul occidental și atlantic, în timp ce Dresda era considerată ca fiind din Asia. Universitatea din Praga, una dintre primele universități ale civilizației occidentale, nu făcea parte din patrimoniu occidental, ci din cel asiatic. În schimb, erau socotite ca valori ale civilizației occidentale bazarele și moscheile din Anatolia.

– Înțelegeți acum că eu am fost cel care v-am angajat la fabrica de mașini ca pilot de probe?, a întrebat Didiez.

– N-am ştiut.

– L-aţi cunoscut pe Ghica, nu? Un element bun acest Ghica. Un element de rasă nobilă. Ghica era un om de rasă. Deşi din punct de vedere zoologic părea să fi aparţinut rasei ţigăneşti. O dovadă că rasa zoologică nu are nici o valoare. Nici una. Nu există rase superioare şi rase inferioare. Există oameni de rasă şi bastarzi de generaţii. Ghica, deşi ţigan, era un element al rasei nobile. Toate rasele au elemente nobile. Prin Ghica aţi fost angajat la fabrică. În această dimineaţă am ajuns şi v-am cerut o permisie. În regim de urgenţă. Am zburat de la Berna la München pentru a vă obţine vacanţa. Apoi v-am luat în maşina mea ca să nu vi se întâmple ceva. Neajungând la timp în această noapte ori în următoarea, ruşii v-ar fi luat gâtul, dragă Laforest. Sau v-ar fi prins şi v-ar fi dus în Rusia ca să povestiţi cazacilor acţiunea de la Berna.

Monsieur Laforest a roşit. Era emoţionat să afle că Didiez îi salvase viaţa.

– Vă mulţumesc!, a spus el. În acest caz vă datorez viaţa.

– V-ar fi luat gâtul dacă ar fi văzut că nu vă pot duce în paradisul lor roşu. Din moment ce l-au identificat pe Piciola, înseamnă că îi urmăreau pe toţi prietenii săi. Pe toţi aceia care frecventau hotelul Edelweis. În primul rând pe dumneavoastră, apoi pe Lang. Aşa că, vă spun, l-am trimis în această dimineaţă în Statele Unite. A primit un loc de muncă la o fabrică nord-americană de maşini. Nu ştie de ce l-am trimis în America. La fel ca dumneavoastră, nu-i păsa că ruşii căutau să-i ia gâtul. Ruşii sunt peste tot. În întreg Occidentul. Spionii

sovietici au infestat Occidentul. Sunt ca viermii. Occidentul arată ca o blană plină de păduchi. Colcăie de spioni. Se şi poate cădea în deznădejde la cât de mulţi sunt. Ai vrea să arunci haina în foc ca să ardă toţi păduchii. Dar, mulţumită documentelor de la Berna, vom putea face curăţenie fără a sacrifica frumoasa haină a Occidentului.

Didiez bea coniac fără încetare. Avea o sticlă într-un sertar, lângă volan.

– Ce aţi gândit în această dimineaţă, la fabrică, când v-am propus să mergeţi la Paris cu mine cu maşina?

– Am crezut că sunteţi un om amabil, a răspuns *monsieur* Laforest. Doar atât. Mi-am spus că poate aţi petrecut atât de mult timp în străinătate, că eraţi nerăbdător să vă întâlniţi cu cineva şi să vorbiţi în limba maternă. Mi s-a părut firesc.

– Dacă aş fi primit o astfel de propunere, m-aş fi gândit că cel care m-a invitat putea să fie un gangster care voia să mă suprime ori un homosexual. Şi aş fi refuzat.

– Nu m-am gândit la asta.

– Dumneavoastră, *monsieur* Laforest, aţi fi fost o pradă uşoară pentru ruşi. E mai bine să fiţi într-un loc sigur. Şi propunerea de a locui la Paris înseamnă pentru dumneavoastră a fi în siguranţă. Însă nu trebuie să comiteţi vreo indiscreţie. Mai presus de toate, e bine ca autorităţile să nu afle ceva. Eu sunt un „guindilla". Înţelegeţi? Un „guindilla". Un „ardei iute". Un poliţist. Însă la Paris nu se mai spune „guindilla", ci „gardian al păcii". Există anumiţi „gardieni ai păcii" care iau titlul la valoarea lui nominală. Doresc pace cu orice preţ. Cu preţul oricărui compromis. Aceştia nu păstrează secre-

tul. Sunt unii care doresc să păstreze pacea chiar și cu condiția de a fi duși la muncă, precum animalele, de către cazaci. Așadar, fiți atent la acești gardieni ai păcii.

Didiez observă că vorbele sale îl oboseau pe *monsieur* Laforest.

– Ați dori să schimbăm tema?, a întrebat. O schimbăm atunci. Să nu mai vorbim despre cazaci. Să vorbim despre ceva frumos. Despre soția dumneavoastră, de exemplu.

Monsieur Laforest și-a amintit de Chouchou. S-a bucurat, întâi de toate, că o va revedea pe Chouchou în acea seară. Timpul petrecut departe de ea i se păruse o veșnicie. Și, în al doilea rând, că nu-l va mai vedea pe Didiez.

– Soția dumneavoastră s-a născut la Paris?, a întrebat el.

– La Paris. Mai exact, la periferie.

– Cea care se naște la periferie e o adevărata pariziancă. Cei din centru nu sunt parizieni adevărați. Sunt venetici... Parizian este cel care trăiește dincolo de *Petite Ceinture* a Parisului. Și eu m-am născut în suburbii. Unde s-a născut madam Chouchou? Eu sunt născut în Saint-Ouen.

– În Saint-Denis, a răspuns *monsieur* Laforest. Pe drumul dintre *Petite Ceinture* și Saint-Denis.

– Atunci ar fi trebuit să ne cunoaștem. Le cunosc pe toate tinerele din acel cartier. Mai ales pe cele din estul Parisului. Cine era mama sa?

Monsieur Laforest i-a explicat lui Didiez cine era mama ei. I-a spus că mama lui Chouchou murise. Că avusese un magazin de articole funerare lângă cimitir.

– Limpede că o cunosc, a zis Didiez.

Și a cerut detalii. Chouchou care îl întâlnise pe Didiez era o fetiță de doisprezece ani. Adresa lui Chouchou, soția lui *monsieur* Laforest, care va avea în curând vârsta de treizeci de ani, nu coincidea cu Chouchou cea de doisprezece ani. Era firesc.

– Da, ea este. Mica Chantal pe care o știam. Mă bucur pentru ea.

– De ce vă bucurați atât de mult?, a întrebat *monsieur* Laforest.

– Pentru că s-a căsătorit cu dumneavoastră. Pentru că este *madame* Laforest. Sunt încântat.

– Sunteți foarte amabil, a spus *monsieur* Laforest. Chouchou ar fi avut parte de o partidă mai bună. Cu toată sinceritatea, nu cred că sunt soțul ideal pentru ea. Nu sunt ce visează ea. Ce a visat. Oricum, vă mulțumesc pentru amabilitate!

– Nu e vorba la ce a visat ea. Esențial e faptul că s-a căsătorit, că a devenit o doamnă.

– Nu înțeleg, a zis *monsieur* Laforest.

– Când eram copii, îi spuneam: „Chantal, ai să ajungi o desfrânată din La Madeleine!" I-am spus asta și nu s-a supărat. „Chantal, o să termini ca desfrânatele din La Madeleine!" Pentru aceasta mă bucur, că e căsătorită și că este o femeie onorabilă. Nu știu dacă mă înțelegeți. E o veste bună să știi că ai o prietenă din copilărie ce nu a devenit desfrânată în La Madeleine așa cum ai crezut.

Didiez și-a dat seama că făcuse o greșeală și a schimbat subiectul.

– Soția mea este din Ménilmontant. O cheamă Françoise. Locuim în Montmartre. Este pictoriță. O veți

cunoaște. E o adevărată artistă. Pe de altă parte, noi patru vom fi buni prieteni. Ne vom vedea des. Veți veni cu soția dumneavoastră. Chiar mâine.

– Vreți să o felicitați pe soția mea că nu a devenit o desfrânată?, a întrebat acid *monsieur* Laforest. Merită să felicitați o femeie din acest motiv. Să-i spuneți: „Sunt încânat, *madame*, că nu ați devenit o desfrânată, așa cum părea că veți deveni în adolescență!" Și ea să vă răspundă: „Vă mulțumesc, domnule!"

– Să fim serioși... Scuzați-mă. Este posibil ca acea tânără care se numea Chantal să nu aibă nici o legătură cu soția dumneavoastră. Adevărul e că am băut prea mult. Am golit sticla.

Prin fereastra mașinii Didiez a aruncat sticla goală pe drum.

– De obicei, a continuat Didiez, rezist bine la coniacul meu. Dimineața, la micul dejun, sorb două pahare de coniac. Nimic altceva până la prânz. Mi se potrivește de minune. Dar azi m-am cam pilit un pic. Îmi cer iertare pentru ironia legată de soția dumneavoastră.

– N-aveți de ce să vă cereți iertare.

– Să vorbim atunci despre lucruri serioase. Nu vă veți mai întoarce în Germania. Mi-ați povestit că ați lucrat la o editură care a dat faliment. O să vă aflăm un alt loc de muncă. Tot într-o editură, dacă vă e pe plac.

– Vă mulțumesc anticipat!

– Vă voi duce la o mare editură. Dar nu într-o casă editorială de dreapta. Editorii de dreapta sunt infestați de comuniști camuflați. Ziarele, revistele, editorialele de dreapta au plasați mai mulți comuniști decât ambasada sovietică de la Paris. Eu, de exemplu, am mai mulți

oameni de încredere la *L'Humanité* și în alte periodice comuniste decât în periodicele anticomuniste. V-ar plăcea să lucrați într-o editură comunistă? Acolo veți întâlni adevărați patrioți, adevărați anticomuniști. Vom vorbi despre asta, nu vă faceți griji! De acum înainte mergeți pe mâna mea.

Monsieur Laforest mergea la Paris cu intenția hotărâtă de a-l evita pe Didiez pentru tot restul vieții. A vrut să uite tot ce se întâmplase la Berna. Avea oroare de cuvintele „comunist, anticomunist, poliție, pace, libertate, umanitate". La fel cum un soldat, după câțiva ani de război, nu mai vrea să audă rostite cuvintele „pușcă, obuz, bătălie". *Monsieur* Laforest dorea să fie un om ca toți ceilalți. Avusese doza lui de luptă, doza lui de evenimente senzaționale. Voia să fie din nou soțul lui Chouchou. Va căuta de lucru singur. Fără Didiez.

CARTEA A ZECEA

Când *monsieur* Laforest a intrat în casa sa, a găsit întrerupătorul de la lumină smuls. Scara era întunecată. *Monsieur* Laforest a urcat treptele pe întuneric. Tot pe întuneric a dat de ușa apartamentului său. Ar fi putut aprinde un chibrit. Dar nu a făcut-o, chiar i s-a părut amuzant că întrerupătorul fusese smuls. Ca de obicei, a încercat să deschidă ușa cu a doua cheie, dar de data aceasta nu era nervos. Era bucuros că se întorsese din nou acasă. După ce a deschis ușa apartamentului, a simțit, pe întuneric, mirosul casei sale. Acest miros al propriului apartament făcea parte din „lumea sa luminoasă". Afară se auzeau zgomotele camioanelor ce treceau pe strada Chemin-de-Fer. Zgomotul camioanelor nu-l deranja, făceau parte din „lumea sa luminoasă".

Monsieur Laforest a aprins îndată lumina. Pe întuneric, percepe mai intens „casa sa". Geograful Strabon descrie printre alte popoare ale pământului un popor ce se hrănea cu mireasma florilor, cu miere și fructe. Strabon îi numește „oameni fără gură". Nu beau și nu mâncau nimic. Mirosul verdețurilor, mirosul fructelor le era de ajuns. Nici un om fără gură nu a putut fi luat prizonier, căci pentru a-l lua captiv trebuia să fie dus de soldați, și „oamenii fără gură" mureau îndată ce simțeau mirosul de soldat. Mirosul de săbii, de arme. Și, mai presus de

toate, cel de soldați îi otrăvea rapid. Mureau. Pe drumul de la München la Paris, alături de Didiez, *monsieur* Laforest s-a simțit incomod. De parcă ar fi fost intoxicat în același fel în care „oamenii fără gură" nu suportau mirosul poliției. Agresivitatea lui Didiez i-ar fi ucis pe „oamenii fără gură" dacă s-ar fi apropiat de el.

Acum, *monsieur* Laforest respira aerul familiar al apartamentului său. „Oamenii fără gură" există cu adevărat. Se pot hrăni cu parfumul, cu mireasma familiară. Respiră mirosul pereților. Simte că se hrănește cu el, recăpătându-și forțele. Hrănindu-se cu el își recapătă puterile. Acum se odihnește. „Nu trebuie să iei totul cu mână vrăjmașă."[1] E plăcut să fii acasă. Cea mai tânără poetă din Franța a scris unui exilat român: „În această dimineață cred că patrie îmi este peste tot unde bate inima mea. Mă întreb cu teamă dacă nu cumva se află printre vibrații, în miresme, în culori și în ființele pe care le pot auzi." *Monsieur* Laforest simțea în acel moment că patria sa era casa care îl aștepta.

Toate aceste lucruri îl așteptau. *Monsieur* Laforest a descoperit peste tot parfumul lui Chouchou. A descoperit urma mișcărilor sale. A intrat în baie. Pasta de dinți ce păstra urmele degetelor ei era deschisă. A înșurubat capacul tubului. În baie, pe suport, *monsieur* Laforest a văzut pijamaua lui Chouchou. Era prima ei pijama. *Monsieur* Laforest știa că nu avusese vreodată.

„De ce Chouchou doarme acum în pijama?, s-a întrebat. Purta mereu cămăși de noapte decoltate și transparente ca fumul de țigară." *Monsieur* Laforest a văzut pe jos o bucată de săpun. Chouchou nu se aplecase să o ia.

[1] Rainer Maria Rilke.

Luase o alta din dulap. Poate că purta ciorapi cu jartieră și de aceea nu voia să se aplece. Preferase să ia alta. *Monsieur* Laforest a văzut gesturile lui Chouchou ca și cum ar fi citit dintr-o carte. A văzut papucii lui Chouchou, dreptul în locul stângului. *Monsieur* Laforest i-a așezat corect. *Monsieur* Laforest a rămas multă vreme în baie. Ar fi vrut să-i vorbească de toate evenimentele prin care trecuse. Voia să-și debaraseze corpul de mirosul aventurii. *Monsieur* Laforest știa că hainele sale erau impregnate de Berna, de poliție, de mirosul de spital, unde vorbise cu cel ce ar fi vrut să-l asasineze, de Didiez. Toate își lăsaseră mirosul, un miros silnic. Ceva straniu. Acum, *monsieur* Laforest uitase. Porii săi nu absorbeau decât acel parfum de siguranță, de liniște din „căminul său". Ieșind din baie, s-a simțit mai bine. Așa cum spune R.M. Rilke: „Pășiți în vârful degetelor, la fel ca după o baie."

***

După ce s-a îmbrăcat ca pentru o întâlnire amoroasă, *monsieur* Laforest a ieșit în stradă. A intrat în primul bar și a sunat-o pe Chouchou.

– Ești la Paris?, a întrebat ea. De ce nu mi-ai spus că o să te întorci?

– Am vrut să îți fac o surpriză.

– Ești foarte amabil. Ca întotdeauna, *mon ami*.

Monsieur Laforest nu s-a amuzat auzind că e numit „prietenul meu". La Paris, când cineva te numește *mon ami*, te poți aștepta să ți se întâmple ceva neplăcut. Soția sa nu-l numise niciodată astfel. La fel cum nu purtase niciodată pijamale când dormea. Acum avea o pijama nouă la baie și îl numea „prietenul meu".

– Suni de la gară, nu?

– Din barul de pe strada noastră, a răspuns Laforest. Te aștept cu nerăbdare.

– Va trebui să mai aștepți puțin. În seara asta sunt invitată la teatru.

– Te aștept acasă.

– Ești deja acasă? Ai urcat?

– Firește! Am mers acasă, a spus *monsieur* Laforest. Am ajuns acasă. Am închis tubul de pastă de dinți pe care l-ai lăsat deschis. L-am închis cu drag. M-am gândit: „Chouchou s-a grăbit în această dimineață când a plecat." Am pus apoi drăguții tăi papuci unul lângă altul. Îl lăsasei pe dreptul în locul stângului și invers. Ți-am citit urmele în apartament așa cum citești pașii cuiva drag care a trecut mai înainte prin acel loc.

– Casa e în dezordine, a mărturisit ea.

– Nu e nici o dezordine, a zis *monsieur* Laforest. E doar prezența ta peste tot. Ca și cum aș vorbi cu tine și ți-aș ghici intențiile. Ți-am văzut toate gândurile.

– Dacă le-ai văzut, cu atât mai bine, a răspuns Chouchou.

Spunea asta pe același ton cu care rostise *mon ami.*

– Acum, la revedere! Mă solicită clienții.

– Chouchou, mă bucur că suntem împreună.

– Foarte bine, *mon ami.* Pa...

***

Monsieur Laforest era foarte obosit, dar nu s-a culcat. A așteptat-o pe Chouchou. Soția lui a ajuns la ora două și zece minute după miezul nopții. *Monsieur* Laforest a știut exact pentru că se uitase tot timpul la ceas. Pâ-

nă în acel moment, se simțise cumplit de singur în casă. La fiecare jumătate de oră, un camion trecea pe stradă. Atunci, *monsieur* Laforest nu mai era singur. Existau el și zgomotul de camion. Zgomotul pe care îl face un camion nu este chiar o companie plăcută, dar când ești singur reprezintă mult. Un cântec din pampasul argentinian amintește de povestea unui *gaucho* care nu a uns niciodată roțile carului său, ca astfel să îi țină de urât în singurătatea pampasului. Așteptând-o pe Chouchou până la ora două și zece dimineața, *monsieur* Laforest a înțeles singurătatea acelui *gaucho* argentinian, ce hoinărea prin pampas, singur, doar cu zgomotul roților. *Monsieur* Laforest era singur în univers. Erau doar el și zgomotul camioanelor. Doar camioanele treceau pe strada Chemin-de-Fer. Aproape niciodată mașini. Dar după miezul nopții nu au mai trecut camioane. Doar două sau trei.

Când a sosit Chouchou și-a cerut iertare.

– Sărmane prieten! Nu puteam să refuz invitația. Promisesem. E vina ta.

– Nu contează, Chouchou.

– Ba da. Contează mult.

Chouchou purta o haină neagră și peste umeri un guler de blană. *Monsieur* Laforest nu îl văzuse niciodată. Gulerul nu era prea bun. Cu siguranță, nu. Pielea era mată, cu un păr mărunt.

– Aș vrea să beau o cafea, a spus Chouchou în timp ce aprindea lampa cu alcool. Vrei și tu?

– Nu ți-e teamă că n-ai să mai dormi dacă bei cafea la ora două dimineața?

Chouchou n-a răspuns. S-a ocupat de cafea.

– Nu te dezbraci?, a întrebat *monsieur* Laforest. Nu-ți dai jos haina?

– Iartă-mă, *mon ami*. Trebuie să-ți spun ceva. Trebuie să ne despărțim. Imediat. Chiar în această noapte.

Chouchou stătea în picioare lângă cafetieră, cu gulerul de blană peste haina neagră. Era ca o blană plouată. Asemenea unei pisici plouate. Blana gulerului lui Chouchou se ridicase ca cea a pisicilor care fug de acasă și care nu poate fi mângâiată înainte de a o spăla bine. Era o blană care nu inspira încredere. O blană pe care nu se putea pune mâna. O piele suspectă.

– Și de ce trebuie să ne despărțim?, a întrebat *monsieur* Laforest.

Era nevoie de curaj ca *monsieur* Laforest să rămână liniștit în acel moment. Un curaj lipsit de orice îndoială. Acum, răspunzând cu calm, *monsieur* Laforest era un adevărat erou. Curajul care îi trebuise să ia cu asalt o ambasadă din Berna nu avea vreo importanță. Adevăratul curaj era să rămână calm în fața lui Chouchou care spunea: „Trebuie să ne despărțim urgent, *mon ami!*"

Și a răspuns fără să-și piardă calmul:

– De ce să ne despărțim, *mon amour*?

Iată adevăratul curaj. Pentru această vitejie, *monsieur* Laforest merita să fie numit erou. Mai mult decât pentru luarea ambasadei.

– Pentru că nu îmi mai place să trăiesc cu tine, a răspuns Chouchou. Pur și simplu pentru asta.

Monsieur Laforest a privit cafeaua trecând prin filtrul de cristal. Vedea gulerul de blană pătat, precum blana unei pisici ce a rătăcit prin ploaie, prin „lumea rea".

– Nu am nimic să-ți reproșez, a continuat Chouchou. Nu pot să-ți reproșez ceva, nici ca soț, nici fizic. Nu din lipsă de atenție față de mine. Nu ai nici un viciu. Ești un

om gospodar. În fine, nu ești ceea ce s-ar putea numi un om urât. Nu pot să spun că ești urât. Nu. Chiar și pentru vârsta ta, ești un om arătos. Trebuie să recunosc. Trebuie să fiu dreaptă. Nu ești urât, dar nu îmi mai place să trăiesc cu tine. Mă plictisesc cu tine. Nu avem aceleași gusturi. Pentru asta ne vom despărți. Sincer.

– Suntem căsătoriți, Chouchou, a comentat *monsieur* Laforest.

– E chiar motivul pentru care trebuie să ne despărțim. Acesta este răul. Suntem căsătoriți. Și nu vreau să fiu căsătorită cu tine. Te rog să fii rațional, *mon ami!* Te rog să fii rațional și să-ți dai consimțământul ca să ne putem despărți! Consințământul tău scris. Deci va fi foarte rapid. Este mai bine pentru amândoi.

– Te-ai gândit bine înainte să-mi vorbești astfel?

– M-am gândit bine.

Chouchou și-a turnat o ceașcă de cafea. Era cu haina pe ea. Nu s-a așezat.

– Cel care se căsătorește este căsătorit pe viață. Căsătorit până la moarte. Câtă vreme trăiești, nu te poți despărți dacă ești căsătorit. Doar moartea te poate despărți.

– Acestea sunt povești, *mon ami*. Te rog să fii rațional! Dacă doi oameni nu se mai înțeleg, se despart. Suntem oameni civilizați, oameni culți. Când două ființe nu se mai înțeleg, se separă. Nu-și scot sufletul unul altuia. Nu-și otrăvesc viața. Aceasta este civilizația.

– Doar moartea poate despărți un soț de o soție, Chouchou, *mon amour!*, a spus *monsieur* Laforest.

– Nu fă pe preotul cu mine! Te-am rugat să fii rațional, nu predicator. Nu ne mai înțelegem. Știi și tu. Nu avem aceleași gusturi. Și mie îmi place să ies, să dansez. Îmi

place *music-hall*-ul. Ție nu-ți place. Nu-ți place nimic din ce fac eu. Nimic.

– Te voi însoți la *music-hall*. Unde dorești. Vom merge să dansăm, *mon amour*. Voi face ce vrei tu.

– E mult prea târziu acum. Ne vom despărți. Tu la *music-hall*? Te-am rugat să nu faci pe preotul cu mine. Să fii rațional. Și tu faci pe imbecilul. Vrei să semnezi cererea de divorț? Dacă semnezi, va fi mult mai rapid.

– Nu pot să o fac.

– Ai prejudecăți bisericești? Trebuia să te faci preot, nu să te căsătorești cu o pariziancă, dacă ai astfel de prejudecăți.

– Nu din motive religioase. Un soț și soția sa sunt două ființe legate pentru toată viața. Asta e tot. La bine și la rău.

– Și dacă aceste două ființe nu se mai înțeleg de acum?, a întrebat Chouchou. Dacă nu mai sunt de acord să mai stea împreună, pentru a se tortura unul pe altul întreaga viață? Răspunde, *mon ami!* Fii bun și răspunde-mi! Ce trebuie făcut dacă aceste două ființe nu se mai pot suporta?

– Puțin contează dacă sunt de acord ori nu. Sunt legate pe viață. Nu se pot despărți.

– Ești un idiot cu principiile tale.

– Un soț este pentru celălalt ca un fiu pentru mama care i-a dat ființă. Se poate naște bolnav, fără ochi, paralizat. Nu te poți despărți de el. E fiul tău, ești mama lui. E o legătură indisolubilă. Trebuie să-l suporți. Dacă propriul tău fiu este hoț, asasin, dacă își rupe picioarele, dacă e bolnav, este, totuși, fiul tău. Același lucru, și soțul pentru soție, și soția pentru soț. Sunt legați

pe vecie. Soțul trebuie să-și păstreze soția chiar dacă îmbătrânește. Chiar dacă devine urâtă. Chiar dacă se îngrașă, chiar dacă are cancer. Chiar dacă e stearpă, este soția lui și nu se pot separa. La fel cum o mamă nu poate renunța de a fi mama fiului său căruia i-a dat viață. Contează puțin dacă ea corespunde sau nu idealului de mamă. Asta este măreția sublimă a căsătoriei. Este imaginea celei mai nobile creații a sufletului omenesc. Aceasta este căsătoria. Înțelegi, *mon amour*?

– Prin urmare, trebuie să trăiești alături de cineva chiar dacă îți dai seama că nu-ți mai folosește la nimic. Să trăiești așa în continuare, lângă cineva, chiar dacă înțelegi că te-ai înșelat în legătură cu acela?

– Exact, *mon amour*. În aceasta constă măreția căsătoriei. Adevărata dragoste nu înseamnă a iubi pe cineva care merită să fie iubit. Asta e ușor. A iubi pe cel care nu merită dragostea, acesta este sublimul căsătoriei. Așa stau lucrurile cu căsătoria.

– Oricum, *mon ami*, trebuie să ne despărțim, a insistat Chouchou. Totul s-a terminat între noi.

– Nu se poate termina. Doar moartea poate pune capăt căsătoriei.

– Am pe altcineva, a replicat Chouchou. Am un iubit. Îl aveam încă de când erai la Paris. Acum, că ți-am spus, accepți să mai fii în continuare soțul meu?

– Nu trebuia să o faci, Chouchou.

Îi era greu să rămână liniștit. A reușit. Trebuia să fii erou ca să-ți păstrezi calmul. Și cu calm a întrebat-o:

– De ce-ai făcut asta, *mon amour*?

– Pentru că îmi ești o povară. A trăi cu tine e ca și cum ai pune gura la robinet și ai bea mereu aceeași apă. Asta e viața cu tine.

– Nu e bine, *mon amour*.

– Aşadar, ar fi bine să rămân cu tine. Asta spui tu că ar fi „bine"? Ceea ce este bine de făcut este de a păşi după cum merge viaţa. Restul sunt predici popeşti. Am un iubit, mă auzi? Acum vrei să te desparţi de mine? Vei semna cererea de despărţire?

– Păcatele omeneşti nu mă sperie, a spus *monsieur* Laforest. Adevărul, singura iubire a omului, este de a-şi iubi semenii chiar şi cu păcatele lor. În ciuda păcatelor lor. Doar atunci omul îşi poate ridica privirea către cer şi să spună „sunt mare". Doar atunci.

– Mă iubeşti chiar dacă am un amant?

– Te iubesc, Chouchou!

– Eşti stupid, *mon ami!* Doar ţi-am spus că am un amant. Un amant, mă înţelegi?

–Asta mă întristează nespus, chiar mă deznădăjduieşte. Pentru că este grav, foarte grav.

– Atunci accepţi să ne despărţim? Dacă accepţi, semnează. Va fi mult mai uşor. Incomparabil mai uşor.

– Îmi provoacă o mare durere, Chouchou.

– Accepţi despărţirea?, a întrebat Chouchou.

Stătea tot în picioare, gata să iasă.

– Nu mai pot sta lângă tine pentru că am un iubit. Nu îţi poţi închipui, sigur, că am atins un asemenea grad de abjecţie. Nu pot să cred că eşti lipsit până în acest punct de demnitate şi moralitate. Aşa de jos ai ajuns?

– Ce să fac, draga mea Chouchou?

Pronunţase aceste cuvinte ca şi cum ar fi vorbit cu el însuşi.

– Ce să faci?, a repetat ea. Să ne despărţim. Asta e tot. Asta trebuie făcut. Să ne despărţim.

– Separarea nu-mi stă în puteri. Cere-mi ceva ce pot face. Despărțirea unui soț de o soție nu poate fi făcută de vreun om. Doar moartea o poate face.

– Devii chiar încăpățânat, a zis Chouchou. Se spune că bretonii sunt încăpățânați. Voi, cei de la Marea Neagră, sunteți mai încăpățânați decât toți măgarii din lume laolaltă. Mai încăpățânați decât întreaga Bretanie. E o rușine.

Chouchou își fixează un nasture.

– Vrei să mă păstrezi chiar dacă am un amant?

– Trebuie să repari ceea ce ai făcut. Trebuie să reflectezi, să înțelegi că ai comis o eroare și să o repari.

– Ei bine, dacă vrei să-ți spun totul, am să-ți mărturisesc. În curând voi avea un copil, un copil făcut cu amantul meu. Un copil al lui. Mai vrei să fiu soția ta în astfel de condiții? Răspunde!

Chouchou a scos un plic din geantă.

– Îți scrisesem toate acestea, am vrut să-ți cer semnătura. Nu ți-am trimis scrisoarea pentru că mai întâi am vrut să o citesc iubitului meu. Acum, că ești aici, spun totul cu voce tare. Poate că e mai bine. Oricum, ia scrisoarea, semnează cererea de divorț. I-o voi trimite avocatului mâine.

Monsieur Laforest nici măcar nu s-a uitat la înscris.

Chouchou a deschis larg dulapul. A scos un costum bărbătesc. Un costum pe care nu-l cunoștea. Și un halat.

– Sunt ale lui. În timpul absenței tale a dormit aici. Nu cred că vei dori să dormi în același pat. Nu poți fi atât de ticălos. Accepți acum divorțul de bunăvoie sau faci mai departe pe imbecilul?

– Sărmana mea Chouchou!, a murmurat *monsieur* Laforest.

– Nu mai ai nimic să-mi spui?

– Sărmana mea Chouchou!, a repetat *monsieur* Laforest.

Atinsese limita cumpătului său. Din moment ce cumpătul, la fel ca eroismul, are o limită.

– Nu țipi? Nu vociferezi? Nu spui nimic?

– Nimic.

– N-am văzut niciodată așa ceva. Nici la cinema. Nici în romane. Nu ai demnitate. Ești cel mai ordinar din câți există, porc bătrân!

Chouchou a deschis ușa.

– Boule!, a spus indignată.

Era ca o pisică furioasă ce voia să zgârie, să spargă totul în jur.

– Ești un bou. Un om fără demnitate. Un om fără onoare. Un porc bătrân. Ei bine, n-o să mă mai întorc aici. Chiar dacă mor nu mai vin. Un bou! Am făcut bine să-i spun să mă aștepte. Pentru că iubitul meu mă așteaptă. E jos. I-am cerut să rămână.

Chouchou a plecat. A lăsat ușa apartamentului deschisă. Asemenea și ușa dulapului. Halatul ei și cel al iubitului erau aruncate pe un scaun. *Monsieur* Laforest a privit dulapul. Costumul bărbatului. Patul camerei sale. Apoi a luat pălăria și haina și a ieșit în stradă. Întrerupătorul imobilului în care locuia *monsieur* Laforest nu mai era. Scara zăcea în întuneric. *Monsieur* Laforest a coborât cu greu. Nu e ușor pentru un om să coboare o scară pe întuneric. Încă și mai greu e să cobori scara casei tale. Așa stau lucrurile cu întrerupătoarele. Se strică uneori, și atunci rămâi pe întuneric.

***

Monsieur Laforest şi-a petrecut acea noapte la hotel. Un mic hotel. Îi părea rău. Suferea de parcă ar fi avut o rană în piept. Se gândea la Chouchou şi se certa pe sine: „Am cunoscut-o pe Chouchou într-o cafenea din Saint-Germain-des-Prés. Era de aşteptat să se poarte astfel. E comportamentul firesc al femeilor întâlnite în cafenele deschise zi şi noapte."

Totuşi, *monsieur* Laforest continua să se gândească la ea: „Acum, Chouchou nu mai e o femeie de cafenea. Acum e soţia mea. Prin urmare, am obligaţia să-i port de grijă. Fiecare soţ are această obligaţie. Nu o pot lăsa fără ajutor."

Monsieur Laforest se lupta cu sine pentru a accepta că soţia nu era singură, că avea un amant. În romane şi la cinematograf se spune că femeile sunt fericite când sunt cu amanţii lor. Aşadar, Chouchou nu mai avea nevoie de ajutorul său. Fără doar şi poate, era fericită.

„Doar preoţii spun că femeile care au un amant sunt nefericite. În romane şi la cinematograf se spune cu totul altfel. Desigur, Chouchou a fost la teatru cu iubitul ei, apoi într-un cabaret. Acum poate că dansează."

Monsieur Laforest a crezut că preoţii, care spuneau că femeia necredincioasă ce are un amant este nefericită, greşeau.

Chouchou trebuie să se fi simţit fericită în acel moment. Poate că râdea şi se distra. Dacă *monsieur* Laforest s-ar fi apropiat de ea să-i spună că ceea ce făcea era greşit, rezultatul ar fi fost ridicol. Ca un om ce intră într-o cameră, noaptea, unde sunt muzică, femei drăguţe, şampanie şi unde toată lumea cântă şi se distrează. Şi el le-ar spune acelor oameni cât sunt de nefericiţi. Ar fi

ridicol. *Monsieur* Laforest nu trebuia să devină ridicol, Chouchou era fericită. Se distra ca la orice petrecere. O va lăsa să se distreze. Ziua următoare o va durea capul. Cumplit. Va avea mari dureri de cap.

„Poate că iubitul ei e un om serios. Poate o va face mai fericită."

Dar *monsieur* Laforest crede că un amant nu o putea face fericită pe Chouchou. „Pentru ca un bărbat să facă fericită o femeie trebuie să creadă fără doar și poate în căsătoria lor. Altfel, nu există fericire. Ci doar o beție. Pur și simplu, beție."

„Un om care nu crede în căsătoria până la sfârșit nu o va iubi pe soția sa. Poate că o va abandona când va avea riduri, când părul ei va încărunți, când temperamentul ei va fi unul irascibil, când sânii nu vor mai fi tari și când îi vor atârna moi pe piept. Atunci omul care nu crede în trăinicia căsătoriei o va abandona pe femeia iubită. Va da înapoi când se va îngrășa, când va avea dureri de cap sau varice. Amantul lui Chouchou nu crede în căsătoria de nedesfăcut. Așa că o va abandona. Dacă ar fi crezut în unirea dintre un bărbat și o femeie, nu ar fi amantul unei femei căsătorite. Chouchou va fi abandonată, va rămâne fără dragoste."

Monsieur Laforest avea obligația să o ajute pe Chouchou când va rămâne lipsită de dragoste, singură, abandonată.

„Ce om ar fi destul de curajos să facă una ca asta? – s-a întrebat *monsieur* Laforest. Care dintre oamenii de pe pământ ar fi capabil de un asemenea eroism?"

CARTEA A UNSPREZECEA

În acea noapte, în prima noapte la Paris după întoarcerea din Germania, *monsieur* Laforest nu a dormit deloc. A intrat în hotel la ora trei dimineața și a cerut o cameră. S-a dezbrăcat și a încercat să aţipească. La ora cinci era pe stradă. Ras și îmbrăcat. Era prima noapte din viața lui în care nu a putut să doarmă nici măcar două minute.

Comportamentul lui Chouchou îl întristase nespus. Fiecare tavernă pe care o vedea îl făcea să se gândească la soția sa. Fiecare cafenea îi amintea de Chouchou. La Paris există o cafenea ori o tavernă la fiecare sută de metri. Sunt străzi pe care la fiecare zece metri există o tavernă. Așadar, la fiecare zece metri își amintea de Chouchou. Ajuns în Montmartre, se simțea nespus de obosit din pricina mersului pe jos de atâta vreme. Și-a dat seama că era pe strada lui Didiez. Cartierul din arondismentul douăzeci, unde locuia Laforest, se afla în apropiere de Montmartre. A urcat la Didiez. Pentru că trebuia să intre undeva. Nu pentru Didiez.

Ușa a fost deschisă de o adolescentă îmbrăcată în pantaloni albaștri. Purta un pulover roșu aprins, cu gât înalt. Avea părul blond, precum culoarea moale a spicelor de grâu. O panglică roșie îi strângea părul în for-

mă de coadă de cal. La încheietura mâinii stângi purta o brățară de metal alb. Avea atârnate o mulțime de figurine din același metal. Era o tânără ce avea mai puțin de douăzeci de ani. O tânără fără urmă de roșu în obraji, fără ruj pe buze. Cu fața albă, palidă. O tânără nespus de frumoasă. O tânără ce putea fi numită *Mademoiselle* Puritate ori *Mademoiselle* Cristal. Când i-au văzut ochii mari limpezi ca lacurile de munte, i-ar fi putut da o mie de nume. Toate legate de cristal, de lumină și de zăpadă. Pielea obrajilor săi părea de sticlă opalină, prin ea văzându-se lucrurile ca printr-o ceață lăptoasă.

– Doriți să vorbiți cu soțul meu?, a întrebat tânăra. Intrați, vă rog! Cine să spun că a venit?

– Laforest.

– *Monsieur* Laforest!, a exclamat *madame* Didiez. Nu se poate! Sunteți chiar dumneavoastră, *monsieur* Laforest?

A roșit ca un rac. Ca un bujor. Opalul obrajilor săi s-a făcut asemenea puloverului pe care îl purta.

– Niciodată nu mi-am închipuit să am parte de o astfel de fericire, a spus *madame* Didiez. Să mă întâlnesc cu dumneavoastră! E o mare onoare pentru mine.

– De ce?, a întrebat *monsieur* Laforest.

– Întreaga mea admirație, a zis ea. Vă felicit! În această noapte soțul meu a fost chemat la birou în legătură cu acțiunea dumneavoastră. Bineînțeles, a avut mai multe audieri cu persoane foarte importante. Foarte importante. Vă va spune. E nemaipomenit. Ce bucurie să vă întâlnesc!

– Nu mă confundați?, a întrebat *monsieur* Laforest.

– E extraordinar! – a continuat. Să-l întâlnesc pe *monsieur* Laforest. Cel care a luat de la Berna cele mai im-

portante documente ale secolului, cel care a salvat Occidentul. Dumneavoastră nu știți. Soțul meu, de asemenea, nu știe ce conțin acele documente. Vi se va spune. Documentele au fost în parte descifrate. Nu vă puteți închipui ce mare om sunteți, *monsieur* Laforest!

În timp ce vorbeau, a sosit Didiez. S-a repezit către *monsieur* Laforest și l-a sărutat.

– Îmi place să vorbesc puțin și să spun esențialul. Sunteți cel mai mare francez al lumii de astăzi. Știți ce-ați făcut? Între alte minuni pe care le-ați făcut, dumneavoastră ați salvat coloniile franceze, ați salvat Imperiul colonial francez. Da, dumneavoastră! Uniunea franceză. Nici diavolul în persoană nu mai putea să-l salveze. Nici în teorie. Nimeni nu-l mai putea salva. Și dumneavoastră ați făcut-o. Felicitările mele, uriaș contemporan! Doriți să luați micul dejun, o cafea?

– O cafea, a acceptat *monsieur* Laforest.

– M-au sunat la miezul nopții. Dormeam buștean. Când am organizat asaltul de la Berna știam că voi realiza lucruri extraordinare. Dar se credea că e vorba de secrete legate de bomba atomică, spionaj științific, arme secrete. Pentru Franța, acestea erau de interes general. Ca pentru orice țară occidentală. În „Apărarea Occidentului" fiecare dintre noi este specializat într-un loc de muncă determinat. Habar n-am ce conțin toate aceste documente. Dar, când vine vorba de Franța, descoperirile sunt uimitoare. Doriți să știți ce transporta mașina când a plecat de la Berna?

– Dacă nu este un secret, a aprobat *monsieur* Laforest.

– Desigur, sunt documente care privesc coloniile, a relatat Didiez.

Și, întorcându-se către soția sa, a adăugat:

– Françoise, adu cealaltă sticlă de coniac!

Apartamentul lui Didiez era un studio imens. Cât o galerie. Nimic nu amintea de apartamentul unui polițist. Arăta ca o casă a unui cuplu de pictori boemi.

Didiez și-a turnat un pahar cu coniac. L-a întrebat pe *monsieur* Laforest dacă vrea să bea. A refuzat. *Monsieur* Laforest se gândea la coloniile care, după Didiez, le salvase. Pentru el, care venise de la Marea Neagră, coloniile însemnau portocale, lămâi, curmale și alune. Pentru *monsieur* Laforest, coloniile însemnau sticle de rom, prevăzute cu etichete cu chipuri de femei negre. Însemnau ulei de arahide și, de asemenea, condimente, piper și scorțișoară. Dar, mai presus de toate, portocale și lămâi.

– Zeci de mii de tineri francezi mor în fiecare an în colonii. Milioane de franci francezi sunt convertiți în cartușe și arme pentru a fi trimise în colonii. De ani de zile coloniile luptă împotriva Franței. Această luptă a coloniilor împotriva Franței este provocată, subvenționată și regizată de unii francezi din metropolă. Mai exact, de la Paris. E vorba de comuniști. Nu luptă în colonii sub numele de comuniști, dar întotdeauna folosesc etichete a căror frumusețe te uimește. Asociații umanitare, progresiste, fraternitate rasială, lupta împotriva fascismului. Nu s-ar putea obiecta nimic acestor denominațiuni. Aceste asociații numără printre membrii lor înalți demnitari. Cu capete încoronate, cu oameni decorați. Totul este teatru curat. Aceste personalități sunt instrumente ale rușilor în mod conștient ori semiconștient. Dumneavoastră ați deschis dosarul unor adevăruri. Dacă acești francezi înce-

tează să-i înarmeze pe indigenii din colonii, căci indigenii luptă împotriva voinței lor, războiul împotriva Franței se va încheia. Luptele din colonii ucid Franța. Dulcea și scumpa noastră Franță. În definitiv, ce sunt coloniile? Sunt terenuri aproape pustii. Am construit fabrici acolo, ferme, drumuri. Am cultivat plantații, am ridicat orașe cu banii și cu munca noastră. Sunt ale noastre. Este dreptul nostru elementar de proprietate.

Când am ajuns acolo, am găsit pământuri necultivate. Oameni care trăiau în copaci. Se mâncau între ei. Le-am dus civilizația. I-am coborât pe sălbatici din copaci și i-am domesticit. A fost o treabă nespus de dificilă. Așa cum ai vâna lupi, păzindu-ți turmele și casa. Am vânat lupi. Astăzi, oamenii din colonii au devenit slujitori. Știu că este degradant să fii slujitor, dar între a fi sălbatic și a fi slujitor drumul parcurs este unul lung. Acest drum se numește „progres". Ei l-au parcurs arzând etapele. În lupta lor, cer drepturi egale cu francezii. Ca și cum copiii ar cere aceleași drepturi cu părinții lor. Le vor, dar mai întâi trebuie să crească.

Didiez a început să râdă. Râdea în hohote.

– Știți – a continuat – ce cer ei? În primul rând, dreptul la vot. Incredibil! Nu se poate ceva mai ridicol! Ce-ar face cu dreptul la vot? Francezii sunt cei mai inteligenți oameni de pe pământ. Franța a învățat lumea întreagă ce sunt libertatea, egalitatea și fraternitatea. Franța a învățat lumea sufragiul universal. E ceva sută la sută francez. *Made in France*. Nu-l putem da negrilor. În urmă cu cinci ani, un guvern francez a permis ca negrii din Africa occidentală să voteze pentru a alege un senator. Guvernul nostru de la Paris a susținut că dacă negrii

nu votează nu sunt oameni. Și s-a ajuns la aceasta votând și alegând un senator. Au ales. Iar după ce și-au ales senatorul, ca semn de mare prețuire, l-au prăjit și l-au mâncat. S-au săturat cu propriul senator. A fost omagiul pe care l-au oferit primului lor senator. Nu i-au aflat o altă utilizare. S-au mulțumit să-l mănânce prăjit. Așa au făcut votanții cu senatorul lor. Cu primul lor senator. Chestiunea votului e o glumă. Trebuie să aștepte. Aici, în Franța, se votează de la vârsta de douăzeci și unu de ani. Și chiar după această vârstă, trei sferturi dintre francezi nu știu cum se votează. Votează prost. Cu ochii închiși. Votul negrilor e un pretext pentru uciderea francezilor în colonii. Negrii încă nu simt nevoia de a avea senatori. Nu au crescut încă. E adevărat că în colonii stăpân este jandarmul. Datorită meseriei sale, un jandarm nu este sentimental. Cu toate acestea, pentru primele lecții de civilizație le putem trimite membrii Institutului. Pentru primele lecții de cultură, de exemplu, de a nu-și decora pereții cu capete de om, nu putem să le trimitem profesori de la Sorbona. Limpede că nu. Pentru aceasta trimitem jandarmi. Le trimitem Legiunea Străină. Cursul complet de civilizație e lung și dificil. Europa l-a urmat. Toate popoarele din Europa. În materie de civilizație, jandarmul echivalează cu prima carte de lectură, cu abecedarul.

Pentru ce noi, francezii, ne agățăm în acest mod de colonii? Am investit capital în ele. Pentru că sunt ale noastre. Pentru că avem proprietăți acolo. Obținem beneficii. În toate școlile, profesorii au la fel de mult profit ca elevii. La școală, cine câștigă mai mult, profesorul sau elevul? Dar toate acestea sunt confuzii, pretexte.

Adevărul e că rușii vor să ne ia coloniile. Este adevărata luptă. Și în această luptă pierd și indigenii, pierdem și noi. Sute de mii de negri și francezi mor în colonii. Milioane și milioane de francezi pier în această luptă. În loc de utilaje agricole, trimitem tancuri în colonii. Și asta, mulțumită rușilor. Prin documentele de la Berna, avem în mână ordinele de luptă din colonii. Provin de la Moscova și vizează cele mai nobile instituții europene. Aceste instituții primesc ordine de la Moscova. Dumneavoastră i-ați demascat. Dumneavoastră ați făcut astfel încât să nu mai curgă sânge în colonii. Nu vom mai trimite multe arme sau mulți soldați. Vor înceta să mai moară acolo mii de oameni. E o mare acțiune, dragă Laforest! O acțiune fantastică, umanitară, istorică. Bravo!

– Vă mulțumesc!, a spus *monsieur* Laforest.

– Felicitări!, a exclamat Françoise. Acum se știe cine luptă împotriva Franței. Înainte de Berna, nimeni nu avea curajul să îi acuze.

– Mulțumită dumneavoastră, francezii, negrii, galbenii nu vor mai muri în colonii. Nu vor mai fi lupte. Francezii plătiți de Moscova, care au provocat războiul, au fost demascați. Și aceasta înseamnă pace. Este prima operațiune. Se știe exact cine erau francezii care luptau împotriva Franței cu soldații negri și galbeni. E enorm. Deținem ordinele primite din Asia pentru a lupta împotriva Franței. E vorba de francezi. Francezi ca noi. Ați făcut ceva grozav pentru țară, pentru iubita și dulcea noastră Franță. E ceva extraordinar. Bravo, Laforest!

Tot ceea ce se întâmplă în colonii e opera asiaticilor și comuniștilor. Ați furnizat probele scrise. Francezul nu vrea să înțeleagă această luptă care se plătește cu sânge-

le fiilor noștri și cu bani proprii. E o luptă dirijată exclusiv de comuniști.

Monsieur Laforest era obosit. Poate că lipsa odihnei îi crea atâtea neplăceri.

– Acum ar trebui să vă odihniți, a remarcat Didiez.

– Aș vrea să lucrez. Am nevoie de o ocupație care să-mi absoarbă toate gândurile. Îmi pare rău. Aș vrea să lucrez pentru a putea uita.

– V-a emoționat atât de mult acțiunea de la Berna?

– E firesc, a aprobat Françoise. După așa ceva ești epuizat.

– Nu este vorba de Berna. E vorba de o dramă familiară, a mărturisit *monsieur* Laforest. Soția mea m-a părăsit. A plecat după un alt bărbat. Asta mă doare. Aș vrea să îmi aflu un loc de muncă care să mă împiedice să mă mai gândesc la ea. Acum nu mă mai pot întoarce la fabrica din Germania. Am nevoie de lucru cât se poate de repede.

– De o femeie care se duce după un amant nu mai merită să-ți amintești. Se uită și gata, a spus Didiez. Parisul e plin de femei drăguțe. Cele mai frumoase tinere din lume. Aceasta să fie singura pierdere din viața ta. Pleacă o femeie? Poți să găsești o sută. O femeie pierdută înseamnă o sută găsite.

– Parisul este plin de femei drăguțe, a repetat Françoise. Și dumneavoastră, *monsieur* Laforest, sunteți un erou.

– Una pierdută, o sută găsite, a aprobat *monsieur* Laforest. E un adevăr. Dar femeia care a plecat e soția mea. Doar ea. În întreg universul. E soția mea. Celelalte îmi sunt străine.

– Veți găsi o alta, l-a încurajat Didiez. Nu e nimic întristător aici. Mai ales un Laforest, un erou. O să întâlniți alta.

– Nu aceasta e problema, a replicat *monsieur* Laforest. Ea e soția mea și trebuie să fac ceva pentru ea.

– Las-o să se ducă. Dacă se întoarce, dă-o afară pe stradă. Ai terminat. Da, pui capăt.

– Nu, a zis *monsieur* Laforest. Un soț nu-și aruncă soția în stradă. Nu contează ce a făcut soția lui.

– Dumneavoastră nu sunteți doar un erou, ci și un sfânt, a spus Françoise. Vorbiți ca un sfânt.

Monsieur Laforest era palid. Françoise îl admira. Îl considera un adevărat bărbat. Îl considera din punct de vedere fizic și moral ca pe un om ieșit din comun. *Monsieur* Laforest avea în minte cuvintele lu Chouchou: „rahat de bou".

Françoise voia să vorbească despre altceva.

– Nu mă compar cu el. Adevărat curaj de erou, a zis. Cum ați putut sta în fața ambasadei, încărcând documentele? Teoretic, pot trăi orice tip de aventură. În minte pot avea cât curaj doresc. Dar, practic, numai eroii pot înfăptui asemenea fapte. Dumneavoastră sunteți un erou. Un mare erou. În modul de a vorbi, în felul de a privi și după expresia feței se vede că sunteți un erou. Se vede după trăsăturile gurii că sunteți un erou, un adevărat erou.

– Pentru o femeie necredincioasă ca a dumneavoastră, valea și s-a terminat!, a spus Didiez. Asta trebuie să faceți. O femeie necredincioasă e o monedă neobișnuită. Nu sunteți primul sau ultimul din lume. Există o singură soluție în acest caz. O azvârliți în stradă ca pe o cățea. Asta e tot.

– Nu, a răspuns *monsieur* Laforest. Trăiește în păcat. E o ființă omenească. O ființă omenească va ajunge întotdeauna să înțeleagă că a comis un păcat. E deja destul de dramatic pentru ea că trăiește într-un păcat permanent. Nu am dreptul să o afund mai mult. Dacă se căiește, nu am dreptul să o arunc în stradă. Nu ar fi corect. Vreau să lucrez pentru a uita și pentru a aștepta. Și nu pentru a o răni. Poate că daunele sunt mari. Într-o zi va ajunge să înțeleagă că a săvârșit o greșeală. Toată lumea ajunge să-și recunoască greșelile într-o zi sau alta.

– Chiar nu înțeleg, a mărturisit Didiez, luând un al doilea pahar de coniac.

– Nici eu, a adăugat frumoasa *madame* Françoise Didiez. Nu pricepem de ce noi nu suntem eroi ca *monsieur* Laforest.

CARTEA A DOUĂSPREZECEA

De când s-a despărțit de soția sa, *monsieur* Laforest a locuit la Sèvres. Într-o clădire închiriată de Didiez pentru „Apărarea Occidentului". Aici trăiau și alți agenți ai lui Didiez. Era o clădire cu un singur etaj. Cu o curte mare, cu copaci. Nimeni nu bănuia că în aceasta locuiau cei mai buni agenți anticomuniști din Occident. Șeful lor era Didiez.

Vecinii nu vedeau nimic suspect. Vedeau chiriași care primeau corespondența, care aveau radio, televizor și care mergeau la piață. Odată, aceștia l-au văzut pe *monsieur* Laforest. A venit cu Françoise Didiez. *Madame* Didiez l-a însoțit pe *monsieur* Laforest la Sèvres într-o mașină obișnuită și l-a lăsat în fața porții. A traversat grădina, a intrat în casă ca și cum ar fi venit pentru prima oară. Avea un apartament la primul etaj. Apartamentul vecin era ocupat de Lefusillé. Când a venit pentru prima oară la Sèvres, a găsit doar doi chiriași: Lefusillé și un negru. Restul erau de acum în „vacanța de vară". Când lucrau se spunea că erau în vacanța de vară. Lipseau mai mereu. *Monsieur* Laforest îi cunoștea pe toți locatarii. Un olandez, doi germani și un spaniol.

– Suntem „ficși", l-a informat Lefusillé.

Știau cine era Laforest și îi apreciau profesionalismul datorat afacerii de la Berna. Se poate spune că locatarii

din Sèvres îl apreciau la modul extraordinar. L-au primit ca pe un maestru, ca pe un as. Laforest era cuceritorul ambasadei.

– Mă numesc Lefusillé, a spus omul de cincizeci de ani, un tip bun, amabil și expresiv. Cel puțin pentru moment, mă numesc Lefusillé. Căci, cu adevărat, am fost împușcat. Mă înțelegeți?

– Nu, a răspuns *monsieur* Laforest.

Omul care spunea că se numea Lefusillé părea a fi orice altceva decât un profesor de liceu.

– Sunt un fost polițist. După război, condamnat la moarte pentru crime politice. Diavolul de Didiez m-a salvat mai înainte de a fi împușcat. Dar a reglat hârtiile ca și cum aș fi fost executat. După registrul civil, mort. Conform registrului civil am fost împușcat, dar sunt în viață.

Lângă Lefusillé se află un negru de aceeași vârstă. Un negru de o eleganță ieșită din comun. Purta o cămașă de mătase albă ca zăpada. Un costum dintr-o țesătură de cea mai bună calitate. American, clasic, bleumarin, de cruciat.

– Și pentru familia dumneavoastră sunteți mort, a spus negrul. Acesta este cel mai grav, ca soția și fiii tăi să creadă că ești mort, că ai fost împușcat.

– Pentru societate, nu contează, dar este foarte trist pentru familie. Am o soție și trei copii minunați. Uneori, merg să-i văd noaptea. Nu merg acasă. Îi văd din stradă. Își fac temele. Îmi văd și soția, dar de departe. Le dau tot ce câștig, le trimit banii prin Didiez. Ca și cum ar proveni de la un prieten politic al decedatului, care vrea să rămână anonim.

– Ar putea să meargă acasă, a zis negrul. Îi spun mereu. Nu ar trebui să-şi lase fiicele să creadă că sunt orfane. Dar nu vrea. În orice caz, ar face o bucurie nespusă fiicelor sale dacă l-ar vedea. Îl sfătuiesc mereu. Acum mă veţi ajuta să-l conving. Să meargă într-o zi acasă şi să le spună fetiţelor: „Nu sunteţi orfane, copilelor, nu m-au împuşcat! Şi tu, draga mea, nu eşti văduvă!" Ar fi foarte frumos. Dar nu vrea. Spune că îi este sortit să lupte alături de noi.

– Până acum e bine astfel. Luptăm pentru Franţa. Această bătălie anticomunistă, în lupta împotriva Asiei, luptând pentru Occident, o dau mai cu seamă pentru fiicele mele. Vor fi libere. Nu vor avea griji. Mulţumită unui tată împuşcat.

– Îl vom convinge să meargă, a insistat negrul.

– Nu înainte de victoria împotriva Asiei.

– Nu vă e dor de ele?

– V-am mărturisit că uneori merg să le văd seara. Le privesc de departe. Le văd, dar ele nu mă zăresc. Apoi mă întorc şi încep să lucrez cu mai multă ardoare. De douăzeci de ani, ştiu înaintea Moscovei tot ce se întâmplă în sânul partidului comunist de la Paris. Contează mult. Pentru acest motiv Didiez mi-a salvat viaţa. Trebuie să aflu ce se întâmplă în partidul comunist francez. Fără fiice, fără cămin şi fără stare civilă, toată activitatea mea este în serviciul Occidentului. Lupt pentru cultura şi civilizaţia noastră. Anonim. Fără stare civilă. Dar cu pasiune.

***

Al doilea om din casa din Sèvres era bărbatul negru.

– Mă cheamă Hafayet, s-a prezentat el.

Era ca toți negrii. Ca cei care cântă la trompetă. Ca din filme. Cu o față asemenea celor din anunțurile de lustruit pantofi. Strălucitoare, neagră.

– E un băiat cuminte, a zis Lefusillé. E doctor în medicină. Un doctor bun. Păcat că nu face mișcare!

– Lefusillé e mereu amabil, a spus negrul. Lefusillé spune că sunt un doctor bun, dar nu e adevărat.

Negrul vorbea cu o candoare copilărească. Cu o candoare care nu poate fi întâlnită decât la un elev de școală elementară. Unii s-ar fi minunat văzând atâta candoare într-o ființă atât de neagră și impunătoare. Negrul care era doctor în medicină. Se numea Hafayet. Era un colos. Un atlet.

– Când era băiat, a povestit Lefusillé, când negrul nostru era mic, părinții săi îl hrăneau cu carne de om. Astăzi, în semn de protest, este vegetarian. Mai bine spus, ierbivor. Căci mănâncă verdeață și fructe. Nu-i așa, Groapă de excremente?

– Așa e, a confirmat negrul, surâzând. Am mâncat carne de om. Dar nu știam că nu trebuie să mănânc. Când am aflat că nu trebuia să fac aceasta, n-am mai mâncat. Acum nu mai mănânc nici măcar carne de la măcelărie.

Monsieur Laforest și-a amintit de negrii din Africa occidentală. Cum guvernul le-a dat dreptul la vot pentru a alege un senator. Și, după ce l-au ales, senatorul a fost devorat. Aceasta s-a întâmplat în 1950. Cu cinci ani în urmă. A privit uimit fața negrului. Era prima oară când *monsieur* Laforest vedea pe cineva care mâncase carne de om și a mărturisit aceasta sincer.

– Munca ta la Berna a fost extraordinară, l-a lăudat negrul. Și noi, care am colaborat la organizarea loviturii, am ignorat importanța ei. Felicitările mele!

– Mulțumiri, *monsieur* Hafayet!, a acceptat *monsieur* Laforest.

– *Trou d'excréments!*, a exclamat Lefusillé. Așa se numește. Așa îi spune toată lumea. *Trou d'excréments.*

Monsieur Laforest era supărat. Nu îndrăznea să-l privească pe negru.

– Într-adevăr, așa mă cheamă, a încuviințat negrul. În limba baule, Hafayet înseamnă „groapă de excremente". Nu trebuie să vă simțiți jenat spunând *Trou d'excréments.* Nu, *monsieur*, nici doctorul *Trou d'excréments.* **Suntem** prieteni adevărați și colaboratori. Deși nu **ne-am văzut** până astăzi. Suntem vechi colaboratori.

Negrul a râs cu candoare. Așa cum râd negrii de pe etichetele produselor coloniale.

– Nu-mi permit, a zis *monsieur* Laforest.

Trebuie să spună ceva neapărat. Gluma era de prost gust. Chiar și pentru camera de gardă a unui spital din Paris ar fi fost la fel de nepoliticos. Prea abruptă.

– E numele meu, a spus negrul. Nu vreau ca numele să deranjeze. Sunt trecut în registrul civil ca Hafayet, adică *Trou d'excréments*, tradus în franceză.

– E o glumă?, a întrebat *monsieur* Laforest.

Credea că își bat joc de el.

Nimeni nu putea să se numească *Trou d'excréments.* Dacă ar fi fost un om cu acest nume, și l-ar fi schimbat. Mai ales pentru cineva care locuiește într-o țară civilizată. Nu e posibil ca cineva să fie înscris ca medic cu numele de *Trou d'excréments.* Înscris la facultate ca studen-

tul *Trou d'excréments* de la universitatea din Paris. E cu neputință. Ar fi interzis de autorități. Totul are o limită.

– Părinții au avut trei copii mai înainte de a mă naște. Frații au murit la puțin timp după ce s-au născut. Părinții sunt negri din Africa de vest. Pentru a evita să mai mor au făcut asta, au vrut să provoace dezgust spiritelor. La noi se crede când moare un om că spiritele îi iau pe cei care le sunt pe plac. Și pentru ca spiritele să nu mă ia, părinții m-au numit *Trou d'excréments*. Sperau ca prin asta să dezguste spiritele și să mă lase să trăiesc. Într-adevăr, trăiesc. Într-adevăr, spiritele dezgustate nu se vor apropia de băiatul care se numea *Trou d'excréments*.

Negrul zâmbi cu toți dinții săi albi. Râdea ca un copil care învață alfabetul.

– Ar fi putut să vă schimbe numele, a constatat *monsieur* Laforest.

– Omul trebuie să schimbe doar ceea ce este necesar de schimbat, a spus medicul. Nu poate să-și schimbe pielea. Va rămâne neagră. Numele s-ar fi putut schimba, dar nu și trecutul. Căci nici un om nu-și poate schimba trecutul. Dacă și-ar schimba numele, ar putea să-și schimbe și religia, și obiceiurile în care s-a născut. Ar schimba toată copilăria. Asta înseamnă că nu neg că am mâncat carne de om. Că nu neg că în alte timpuri am crezut că spiritele nu m-au luat cu ele pentru că le-aș fi produs greață. Nu ar fi onorabil să se schimbe toate acestea. Dar când s-a întâmplat astfel, este mai bine să se păstreze totul așa cum a fost. Mai bine măsori distanța pe care ai parcurs-o în viață. Știu că este greu. Știu mai bine ca oricine cât de greu este să trăiești în societate, printre oameni, cu un astfel de nume. E de-a dreptul eroic să ai

curajul să te numești *Trou d'excréments*. E dureros, dar e onorant.

Negrul continuă:

– Spuneți-mi tot *Trou d'excréments*, la fel ca Lefusillé, ca Françoise, ca Didiez și ca toți ceilalți. Nici un moment nu trebuie uitat că în zona mea părinții își numesc copiii *Trou d'excréments* ca să nu îi ia moartea. Satul este plin de astfel de nume. Și întreaga regiune. Sunt nenumărați oameni numiți *Trou d'excréments*.

– Faptul că dumneavoastră păstrați acest nume mă impresionează, a mărturisit *monsieur* Laforest.

Negrul a făcut un gest de resemnare.

– Știi deja că trebuie să iei viața așa cum e. Omul are nevoie să meargă generații întregi, târându-se, întru sălbăticie, mai înainte de a ajunge la lumină. Omul a trăit precum animalele vreme de zeci de generații înainte de a vedea lumina cerului, până a se ridica în picioare și a putea să spună: „Sunt un om." Și, când s-a luminat, când s-a ridicat și și-a dat seama că este un om adevărat, a amețit. Se simțea amețit din pricina mândriei sale, la fel precum colegii mei intelectuali din Europa. Au ajuns la un asemenea grad de mândrie, că și-au pierdut mințile. Nobilii și distinșii mei camarazi, intelectualii din Europa îi cheamă pe barbarii din Asia pentru a se supune lor. Pentru a deveni sclavii lor. Pentru a deveni cu toții *Trou d'excréments*, ca oamenii primitivi. Din moment ce printre comuniști omul nu are mai multă valoare decât o groapă de excremente, poate chiar mai puțin. În cel mai bun caz își acordă această valoare... Apoi, distinșii mei colegi și camarazi, intelectualii occidentali, cer urgent asiaticilor să vină și să se prefacă în *Trou d'excréments*.

Vedeți dumneavoastră cât este de grea soarta omului? În ceea ce mă privește, am parcurs *în timpul unei singure vieți acest drum*: istoria rasei umane. De la micul dejun cu carne de om la Sorbona. Întreg drumul istoriei în decursul unei singure vieți.

– Iată aici apărătorii Occidentului, a remarcat Lefusillé. Apărătorii civilizației noastre, cei care ne apără împotriva invaziei asiatice a comuniștilor. *Trou d'excréments*, un viticultor de la Marea Neagră, un exaltat ca Didiez, un împușcat pentru crime politice ca mine. O mână de valahi de la Dunăre, precum cei care au mers la Berna. Plus yankeii care nu au nimic de-a face cu cultura greco-latină, adică cu Occidentul. Cu nimic.

– Mai sunt și alții, a zis *monsieur* Laforest.

– Nu mai e nimeni, l-a corectat Lefusillé, supărat. În afară de teapa noastră, nu mai e nimeni. Toți occidentalii doresc pacea. O vor chiar dacă ar fi forțați să înghită atâtea porcării pentru a o obține.

– Limbajul dumneavoastră e lipsit de eleganță, s-a revoltat *Trou d'excréments*. Lefusillé, chiar nu aveți expresii mai elegante pentru a vorbi?

– Cine dă lecții de eleganță și cultură! *Trou d'excréments*! Tu mă înveți să vorbesc?

Lefusillé era furios. Negrul i-a spus plin de candoare:

– E firesc pentru mine să-ți dau lecții. Cu siguranță.

Trou d'excréments avea un chip afectuos, ca privirile unui bou. Lui *monsieur* Laforest nu-i venea să creadă că acești ochi mari, calzi și candizi ar fi citit tratate de medicină. Ochii făcuți pentru a contempla orizonturile, nu pentru a citi cărți.

– Bineînțeles că e firesc pentru mine să vă dau lecții, a continuat *Trou d'excréments*. Occidentul s-a civilizat,

are facilități, are mașini. Dorește pace. Ca să trăiască bine, nu vrea să lupte. Ca atunci când trăia în păduri, asemenea părinților săi. Civilizația înseamnă, întâi de toate, comodități. Oamenii civilizați vor să profite de această comoditate. Și de aceea nu luptă. La fel s-a întâmplat în toate marile civilizații. Să-i luăm ca exemplu pe romani. Nu doreau să fie soldați. Ei i-au înrolat pe barbari în rândurile lor. Întreaga armată a imperiului a ajuns să nu fie altceva decât o legiune străină, barbară. Dar acei barbari au fost atât de orbiți de cultura și civilizația romană, că au ajuns să le iubească. Barbarii s-au îndrăgostit cu pasiune de cultură. Chiar și barbarii, când iubesc ceva, acel ceva apără de la distrugere și luptă împotriva inamicului. Și barbarii vor apăra tronul Sfântului Petru. Și statuile Romei. Și apeductele și bibliotecile. În fine, totul. Le-au apărat pentru că le iubeau, chiar dacă nu le aparțineau. Aceste lucruri care nu le aparțineau nu erau apărate. Erau în primejdie de a fi distruse. În consecință, barbarii vor apăra cultura și civilizația romană împotriva altor barbari, care nu iubeau această cultură și această civilizație. Au fost papi barbari. Împărați romani barbari. Întreaga armată a imperiului era alcătuită din barbari. Erau generali și înalți demnitari cu origini barbare. Sfinți barbari. Calendarul este plin...

Barbarii vor salva cultura și civilizația greco-romană. O vor transmite Occidentului pentru că l-au iubit și nu era nimeni să-l apere. Era, așadar, firesc să se strice o parte din frumusețea acestei civilizații, acestei culturi. Mâinile lor nu erau obișnuite cu lucrurile prea delicate. Erau mâini de barbari. Cu toate acestea, vor salva și vor apăra frumuseți care nu le aparțineau. Acei barbari

sunt idealul meu. Şi eu sunt barbar. Îndrăgostit pătimaş de cultura şi civilizaţia occidentale. Şi, din moment ce acum nu există apărători înaintea ruşilor, eu voi fi cel care le va apăra. E logic. Aşa s-a întâmplat în toate marile civilizaţii. Nimic nou sub soare. E firesc pentru românii din Carpaţi şi de la Dunăre. Dacă românii nu s-ar fi dus la Berna, cine ar fi mers? Nimeni. E firesc să merg şi eu. Sunt un apărător al culturii şi civilizaţiei occidentale. Eu, aşa cum sunt, mă simt mândru de asta. Ştiu că voi intra în istorie. În istoria Occidentului. Pentru că noi vom câştiga bătălia împotriva Asiei. Mulţumită impulsului nostru, al neoccidentalilor.

În timp ce vorbea, Lefusillé a fost chemat la telefon. Erau o mulţime de aparate. *Monsieur* Laforest nu cunoştea mecanismul de lucru al acestei citadele a spionilor apărători ai Occidentului. Dar era răbdător. Cu timpul, spera să se deprindă cu toate. *Monsieur* Laforest a rămas cu *Trou d'excréments*.

– Poporul dumneavoastră, a spus *monsieur* Laforest, e sub ocupaţie franceză. Luptând alături de Franţa, luptaţi pentru ca poporul dumneavoastră să rămână în robie. Nu vi se pare anormală situaţia? Negrii luptă ca să-şi obţină libertatea. Dumneavoastră luptaţi alături de europenii pe care aceşti negri nu-i înţeleg...

Trou d'excréments a zâmbit.

– Se poate spune că indigenii din colonii trăiesc în sclavie, a continuat *monsieur* Laforest. Să fim corecţi. Aşa este. E dictatura jandarmului. Aceşti sclavi sunt familiile dumneavoastră. Mama, tatăl dumneavoastră. Şi dumneavoastră luptaţi ca să-l păstraţi pe jandarmul francez în satul dumneavoastră. Nu doriţi, totuşi, libertate pentru po-

porul negru? Sunt sălbatici, dar sunt oameni. Și oamenii au dreptul să fie liberi. Deși sălbatic, omul are dreptul la libertate. Luptând alături de colonialiștii francezi, luptați împotriva libertății poporului dumneavoastră.

– Viața poporului meu e infernală. Oamenii din colonii nu au drepturi. Sunt la mila armatei, a jandarmilor și poliției. Nu au statut de oameni liberi. Dar dacă poliția, jandarmul și armata franceză vor pleca, poporul meu african nu va fi mai liber. Înainte de plecarea jandarmului francez, vor sosi comisarii sovietici din Asia. Și va fi cumplit. Știu ce este comunismul în Africa. Am fost timp de cincisprezece ani lider comunist în Africa ecuatorială. Am luptat împotriva Franței, împotriva coloniștilor francezi. Am fost condamnat la moarte de francezi.

– Și dumneavoastră ați fost condamnat la moarte?, a întrebat *monsieur* Laforest.

– Ce importanță are?, a răspuns *Trou d'excréments*. Dezgustul față de Didiez e mai mic decât cel față de spirite. Mi-a fost salvată viața. Principalul lucru e că am văzut ce este comunismul. Oamenii mei din Africa neagră, sub regimul francez, au statutul de oameni care nu sunt liberi. Dar, dacă jandarmii pleacă, vin comisarii roșii pentru a le lua locul. Și dacă vin, atunci Africa neagră va fi adusă din nou la sclavie. Acum nu mai sunt sclavi. Suntem oameni ai coloniilor. E o diferență. Asta nu înseamnă că sunt liberi. Sunt încă departe de a fi. Dar au făcut un pas care i-a îndepărtat de sclavie. Un pas mic. Însă nu mai sunt sclavi. Dacă francezii vor pleca, comuniștii le vor lua locul. Și vom fi din nou în sclavie. Vom merge din nou spre sclavie. Luptând pentru menținerea jandarmului francez, luptăm pentru o soartă

mai bună. Pentru un viitor mai bun. De vreme ce prin durere și dramă se va ajunge la adevăr. Astfel stau lucrurile. Jandarmul, în ciuda brutalității sale, este mai bun decât comisarul roșu. Dar adevărata problemă este alta. Dacă jandarmul francez va rămâne acolo, mâine va fi înlocuit de un judecător francez. Iar mai apoi, în locul lui va veni un judecător negru. Dar dacă comisarul roșu va veni, atunci Africa neagră va cunoaște o noapte mai neagră decât cea mai întunecată dintre piei. Dacă asiaticii vor ocupa Occidentul, dacă acesta cade în mâinile rușilor, vom cădea și noi în mod automat. Din acest motiv apărăm Occidentul. Fără el, nu avem nici o speranță. Momentan, suferim. Dar sperăm. Dacă Occidentul moare, nu mai rămâne nici o speranță. Nu vom mai avea vreuna. Vom fi sclavi pe veci. Fără speranță.

Doctorul *Trou d'excréments* plângea, se văita. Plângea la gândul că Occidentul ar putea să dispară. Pentru el, Occidentul însemna o speranță. Doar speranța a ceva mai bun pentru ai săi pe viitor.

– Da, plâng. Și am motive. Știu ce este un comisar. Am trăit cu el timp de cincisprezece ani. Oricât de sălbatici am fi noi, negrii, nu vom fi niciodată ca sovieticii. Mâncăm carne de om, dar nu carnea mamelor noastre. Nici a fiilor noștri. Mâncăm carnea dușmanilor noștri. Sovieticii își extermină fiii și mamele. Nu am fost niciodată la fel de sălbatici ca ei. Noi, uneori, ne numim *Trou d'excréments*. Sovieticii sunt toți, în realitate, *Trou d'excréments*. Nu ca nume, ci în-faptă.

În acel moment, a intrat Didiez. Era nespus de fericit.

– Băieți, mi s-a promis amnistie pentru voi toți! Poate doar de decor. Bravo! Dacă cineva a făcut ceva pentru

a salva Occidentul, voi ați făcut-o. De astăzi puteți merge pe stradă. Ați salvat de la moarte milioane de oameni. Ați salvat sute de vieți. Ați salvat oameni galbeni, negri și albi. A fost o acțiune nemaipomenită.

***

Fusese o fericire oarbă. Un delir. Oamenii din „Apărarea Occidentului" trăiau în clandestinitate. Acum totul s-a încheiat. Dar ceea ce e și mai important este faptul că s-a dat o lovitură sovieticilor și Asiei. Occidentul a fost salvat pentru moment. Laforest devenise o personalitate.

În dimineața următoare, a vrut să ia autobuzul pentru a merge la Paris. Era unul care trecea prin fața casei din Sèvres și care ajungea la porțile Parisului. Dar a constatat că la ușa clădirii erau așezați soldați și jandarmi. Cu toții în uniformă. *Monsieur* Laforest a văzut camioanele goale ce aduseseră soldații, jandarmii și poliția. Camioanele erau parcate la marginea pădurii din fața casei.

„Autoritățile ne-au trimis gărzi. Poate comuniștii vor să atace casa", și-a spus *monsieur* Laforest. Apoi s-a gândit: „Dacă comuniștii ar fi vrut să atace casa, Didiez și Lefusillé ar fi fost primii care trebuiau să o știe. Ori poate că știu, dar n-au spus nimic." Pe de altă parte, nu i-au spus nimic lui *monsieur* Laforest. Iar munca sa era absolut secretă.

Monsieur Laforest îi privea pe soldații ce înconjurau casa. L-a întrebat pe Lefusillé din ce motiv erau atâția soldați.

– Ne păzesc așa cum se păzesc toate instituțiile oficiale.

Glumea. Cei trei erau la fereastră.

A sunat telefonul. Unul dintre zecile de telefoane. Era Françoise, soția lui Didiez. A răspuns Lefusillé.

– Soțul meu a fost arestat, i-a informat Françoise. Nu ați auzit la radio astăzi de dimineață? Nu ați citit ziarele de la prânz?

– Nu știm nimic.

– E pe prima pagină a oricărui ziar, a spus Françoise. Plângea.

– Dar despre ce este vorba până la urmă?

– A fost arestat soțul meu în această dimineață. E acuzat că a ascuns criminali. Că v-a ascuns pe dumneavoastră. Ziarele scriu: „Au fost ascunși Lefusillé și *Trou d'excréments*. Doi criminali periculoși, condamnați la moarte."

– Autoritățile republicii sunt la curent cu situația noastră, a zis Lefusillé. Autoritățile au acceptat tacit situația și activitățile noastre. În ceea ce privește specialitatea noastră, suntem cea mai bună oficină din republică.

– Documentele de la Berna au provocat nu puțină agitație, a continuat Françoise. Au fost demascate personaje foarte importante. Cu poziții înalte. Chiar dacă sunt vinovate, nu trebuiau să fie demascate. E o chestiune de prestigiu. Sunt personalități de rang înalt. Nu poți să le arestezi ori să le acuzi.

Françoise plângea.

– Documentele de la Berna vor dispărea. Toate vor fi distruse. Spuneți-i lui Laforest să se ascundă. Să fugă. Laforest va fi dat autorităților elvețiene din pricina atacului asupra ambasadei. Poate că mai apoi va fi oferit rușilor.

– Didiez ne-a vorbit ieri despre amnistie, a spus Lefusillé.

– S-a încheiat cu amnistia. Au fost demascate personalități mult prea înalte. E compromițător. Mult prea mult. Chiar dacă erau vinovate. S-ar fi pierdut întreg prestigiul. Spuneți-i lui *monsieur* Laforest să fugă. Și lui *Trou d'excréments*. Fără să mai piardă un minut. Cum pot. Și dumneavoastră, Lefusillé, salvați-vă. Vă sărut pe toți! La revedere!

– Trebuie să fie o greșeală, s-a indignat Lefusillé. Nu se poate. Apărăm Occidentul. Trebuie să fie o greșeală.

Camioane noi soseau înaintea porții. Unii bărbați vor intra în curte. Soldații înconjuraseră deja strada și casa. Tot cartierul. Mulți soldați. Unul lângă altul. Echipați cu căști, cu receptoare radio, cu mitraliere.

– Nu ne pot aresta. Apărăm Occidentul. Cine va apăra Occidentul? Și Franța? Și cultura? Nu se poate! Totul va rămâne fără apărare.

– Lângă noi mai sunt alți barbari care iubesc Occidentul, a spus *Trou d'excréments*.

– Marile civilizații întotdeauna au fost apărate și salvate de barbari. Cu toate acestea, trebuie să încercăm să fugim. Să nu fim prinși. Trebuie să fugim. Cât se poate de repede.

– Nu putem face nimic ca să ne salvăm, a spus *Trou d'excréments* zâmbind. Nimic nu se va pierde dacă suntem închiși. Occidentul va fi apărat. Știu. Există și alți *Trou d'excréments* care îl vor apăra. O mulțime. Occidentul va fi salvat. Există nenumărați *Trou d'excréments* pentru a-l salva. Nenumărați *Trou d'excréments*...

Cuprins

Cartea întâia 5
Cartea a doua. 37
Cartea a treia 57
Cartea a patra 91
Cartea a cincea 111
Cartea a șasea 143
Cartea a șaptea 165
Cartea a opta 179
Cartea a noua. 203
Cartea a zecea 231
Cartea a unsprezecea. 245
Cartea a douăsprezecea 255

Comenzi:
www.librariasophia.ro

Difuzare:
SUPERGRAPH
Str. Ion Minulescu nr. 36, sector 3,
031216, Bucureşti
Tel.: 021-320.61.19; fax: 021-319.10.84
e-mail: contact@supergraph.ro
www.librariasophia.ro
www.sophia.ro

Vă aşteptăm la
LIBRĂRIA SOPHIA
str. Bibescu Vodă nr. 19,
040151, Bucureşti, sector 4
(lângă Facultatea de Teologie)
tel. 021-336.10.00; 0722.266.618
www.librariasophia.ro

Fulminantul roman *Se caută eroi* al celui mai tradus scriitor român din toate timpurile, Constantin Virgil Gheorghiu, a apărut pentru prima oară în limba spaniolă, la Barcelona, în 1957. Va cunoaște mai multe ediții în această limbă, cu tiraje impresionante în epocă, fiind receptat cu interes de critica literară din întreaga lume hispanică.

Personajele principale ale cărții, „eroii", sunt români. Preferați de mai-marii lumii pentru acțiuni dintre cele mai primejdioase, puși mereu în slujba apărării unui Occident trădat nu în puține rânduri de intelectualii săi de stânga...

Vor reuși românii să trezească Europa Apuseană din letargia ultimelor două veacuri în fața barbariei necruțătoare a unei lumi în care pericolul roșu nu este singurul la orizont? Ori poate că civilizația creștină europeană, asemenea Romei de odinioară, va fi salvată chiar de barbari? Întrebări la care Gheorghiu se încumetă să răspundă în binecunoscutul stil al *Orei 25*...

editura Sofia

www.sophia.ro
ISBN: 978-973-136-935-8